REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH

W SZCZECINIE

PLAN URZĄDZENIA LASU

DLA NADLEŚNICTWA GRYFINO

na okres od 1 stycznia 2027 r. do 31 grudnia 2036 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Opracowano w Biurze Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gorzowie Wlkp.

Referat wykonał:

Krzysztof Ziarnek

Sprawdził:

Adam Bajon

sekretariat@gorzow.buligl.pl

www.gorzow.buligl.pl

Akceptuje:

Paweł Guzikowski

Gorzów Wielkopolski 2026

1. WSTĘP – ZAWARTOŚĆ PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY 5
1.1. Wykaz stosowanych skrótów i terminów 8

2. OPIS TERENU NADLEŚNICTWA 14
2.1. Charakterystyka położenia Nadleśnictwa Gryfino 14
2.2. Regionalizacja przyrodnicza-leśna 15
2.3. Regionalizacja geobotaniczna 17
2.4. Regionalizacja fizyczno-geograficzna 18
2.5. Charakterystyka kompleksów leśnych 19
2.6. Korytarze ekologiczne 20

3.HISTORIA OCHRONY PRZYRODY I BADAŃ NAUKOWYCH NA TERENIE NADLEŚNICTWA 22

4. FORMY OCHRONY PRZYRODY I POWIĄZANE Z NIMI OBIEKTY PRZYRODNICZE 25
4.1. Rezerwaty przyrody – istniejące 26
4.2. Rezerwaty przyrody – proponowane 63
4.3. Parki krajobrazowe 64
4.4. Natura 2000 – obszary siedliskowe 70
4.5. Natura 2000 – obszary ptasie 150
4.6. Użytki ekologiczne 169
4.7. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe 172
4.8. Pomniki przyrody 174
4.9. Chronione oraz lokalnie cenne gatunki 187
4.10. Siedliska przyrodnicze 228

5. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE.....231
5.1. Ekosystemy wodno-mokradłowe 231
5.2. Roślinność 234
5.3. Drzewostany 238
5.4. Zasoby martwych drzew 243
5.5. Walory krajobrazowe 244

6. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE 250
6.1. Cenne obiekty dziedzictwa kulturowego 250

7. ZNIEKSZTAŁCENIA SIEDLISK I ZBIOROWISK ROŚLINNYCH.....254
7.1. Przekształcenia środowiska leśnego 254
7.2. Zagrożenia 264
7.2.1. Czynniki biotyczne 264
7.2.2. Czynniki abiotyczne 266
7.2.3. Czynniki antropogeniczne 268

8. PLAN DZIAŁAŃ 270

8.1. Wskazania ochronne ograniczające negatywny wpływ na formy ochrony przyrody 271

8.2. Postępowanie w projektowanych formach ochrony przyrody oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie 271

8.3. Postępowanie w ekosystemach wodno-mokradłowych oraz ich bezpośrednim sąsiedztwie; kształtowanie stosunków wodnych 271

8.4. Wytyczne dotyczące postępowania na siedliskach przyrodniczych Natura 2000 273

8.5. Ochrona różnorodności biologicznej 275

8.6. Ochrona stanowisk gatunków chronionych i lokalnie rzadkich 276

8.7. Zasady wyznaczania i projektowania stref buforowych, ekotonowych i krajobrazowych 279

8.8. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach 279

9. PIŚMIENNICTWO 281

SPIS TABEL 283

SPIS RYSUNKÓW 287

„Ekosystemy leśne stanowią trzon całego systemu ochrony przyrody w Polsce. W lasach jest zgromadzona duża część różnorodności biologicznej oraz tych cech przyrody, które składają się na pojęcie jej naturalności. Połowa gatunków naszej flory i fauny to gatunki leśne lub wywodzące się z lasu. Duża część obszarów chronionych Polski to obszary leśne…”

[prof. dr hab. Romuald Olaczek, 1988]

1. WSTĘP – ZAWARTOŚĆ PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY

Program Ochrony Przyrody stanowi integralną część Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Gryfino na okres od 1 stycznia 2027 r. do 31 grudnia 2036 roku. Opracowania dokonano zgodnie ze stanem faktycznym na dzień 01.01.2027 roku. Pierwszy Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Gryfino sporządzono w formie aneksu do planu urządzenia lasu na lata 1997-2006, kolejne opracowywano na lata 2007-2016 i 2017-2026 (opr. BULiGL Oddz. Gorzów Wlkp.).

Aktualne opracowanie uwzględnia nadal aktualne zapisy poprzednich Programów Ochrony Przyrody, dane z Programów Ochrony Przyrody Nadleśnictw, których części dołączono do Nadleśnictwa Gryfino w 2026 (Kliniska, Chojna, Myślibórz), dane z zewnętrznych publikacji, dokumentów i opracowań dot. grutów w zarządzie Nadleśnictwa oraz decyzje, wytyczne, ustalenia podjęte w trakcie prac terenowych i kameralnych, a także ustalenia i decyzje, które podjęto w wyniku Narady Projektu Planu.

Wykonawcą Programu Ochrony Przyrody jest Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gorzowie Wielkopolskim.

Program opracowano z wykorzystaniem:

- danych zebranych w toku prac taksacyjnych i prac kameralnych (BULiGL Oddz. Gorzów Wielkopolski, lata 2025-2026);
- informacji i danych otrzymanych od Nadleśnictwa Gryfino;
- informacji pozyskanych od Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie;
- innych informacji pozyskanych z różnych źródeł (inwentaryzacje przyrodnicze, publikacje).

Celem programu jest:

- inwentaryzacja oraz zwizualizowanie bogactwa przyrodniczego Nadleśnictwa;
- wskazanie istniejących i potencjalnych zagrożeń dla obszarów leśnych i środowiska przyrodniczego;
- przedstawienie propozycji obszarów oraz obiektów do objęcia formami ochrony przyrody;
- doskonalenie gospodarki leśnej na podstawach proekologicznych;
- ulepszanie metod zarządzania i nadzoru nad cennymi przyrodniczo obszarami oraz rozwoju ochrony przyrody;
- umożliwienie, obecnie i w przyszłości porównania i analizowania zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym;

- ochrona zabytków kultury materialnej w lasach.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Gryfino opracowano zgodnie z zapisami § 147-149 Instrukcji Urządzania Lasu (Warszawa 2024 r.), która jest załącznikiem do Zarządzenia nr 116 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14 grudnia 2023 r., obowiązującego w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych od 1 stycznia 2024 r

Najistotniejsze przepisy prawa, na podstawie których sporządzono Program Ochrony Przyrody:

- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 663);
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. 2026 r., poz. 13);
- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1292 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej (Dz. U. z 1992 r. Nr 67, poz. 337);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1302);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2830);
- obwieszczenie Ministra Środowiska z 30.10.2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1713);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. z 2005 r. Nr 60, poz. 533);
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz. U. z 2023 r., poz. 672).

Zgodnie z § 26 Instrukcji Urządzania Lasu z 2023 r. w lasach – z natury wielofunkcyjnych, wyróżnia się wiele funkcji, ujmowanych w zbiory odpowiednie do celów ochrony przyrody oraz gospodarki leśnej, w tym m.in. wg sposobu ich świadczenia lub ze względu na ograniczenia

gospodarki leśnej (wynikające z przepisów ustawy o lasach oraz ustawy o ochronie przyrody) albo ze względu na wagę i rolę pełnionych funkcji.

W zależności od dominującej roli pełnionych funkcji lasów Nadleśnictwa Gryfino, przyjęto ich podział na trzy podstawowe grupy lasów, tj. rezerwaty, lasy oddziaływania społecznego oraz lasy gospodarcze.

Tabela 1. Funkcje lasu – zestawienie powierzchni

Dominujące funkcje lasu	Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona	
	ha	%
Lasy gospodarcze (z kategorią ochronności lub bez niej)	13256,45	60,90
Lasy oddziaływania społecznego (z kategorią ochronności lub bez niej)	7702,62	35,38
Rezerwaty	809,23	3,72
Razem	**21768,30**	**100**

Tabela 2. Kategorie ochronności – zestawienie powierzchni

Lp.	Kategorie ochronności	Nadleśnictwo 01.01.2027	
		[ha]	%
1	2	3	4
1	glebochronne w miastach i wokół miast	3,28	0,02
2	glebochronne wodochronne cenne fragm. przyrody w miastach i wokół miast	364,86	1,68
3	glebochronne cenne fragm. przyrody w miastach i wokół miast	281,05	1,29
4	glebochronne wodochronne cenne fragm. przyrody ostoje zwierząt w miastach i wokół miast	41,44	0,19
5	glebochronne cenne fragm. przyrody	80,25	0,37
6	glebochronne wodochronne cenne fragm. przyrody	0,93	0,00
7	wodochronne	782,26	3,59
8	wodochronne w miastach i wokół miast	80,26	0,37
9	wodochronne ostoje zwierząt	32,47	0,15
10	wodochronne cenne fragm. przyrody w miastach i wokół miast	410,66	1,89
11	wodochronne cenne fragm. przyrody	956,24	4,39
12	wodochronne cenne fragm. przyrody ostoje zwierząt	80,92	0,37
13	wodochronne cenne fragm. przyrody stałe pow. badaw. i dośw. w miastach i wokół miast	2,9	0,01
14	wodochronne cenne fragm. przyrody ostoje zwierząt w miastach i wokół miast	12,02	0,06
15	wodochronne cenne fragm. przyrody nasienne w miastach i wokół miast	0,72	0,00
16	cenne fragm. przyrody	2871,23	13,19
17	cenne fragm. przyrody nasienne w miastach i wokół miast	250,92	1,15
18	cenne fragm. przyrody w miastach i wokół miast	6204,46	28,50
19	cenne fragm. przyrody ostoje zwierząt	263,62	1,21
20	cenne fragm. przyrody stałe pow. badaw. i dośw. w miastach i wokół miast	223,48	1,03
21	cenne fragm. przyrody stałe pow. badaw. i dośw. ostoje zwierząt w miastach i wokół miast	98,28	0,45
22	cenne fragm. przyrody ostoje zwierząt w miastach i wokół miast	309,98	1,42
23	cenne fragm. przyrody stałe pow. badaw. i dośw. nasienne w miastach i wokół miast	12,81	0,06
24	cenne fragm. przyrody stałe pow. badaw. i dośw.	1,1	0,01
25	cenne fragm. przyrody w miastach i wokół miast obronne	8,4	0,04
26	cenne fragm. przyrody nasienne ostoje zwierząt w miastach i wokół miast	8,1	0,04
27	nasienne w miastach i wokół miast	11,35	0,05

Lp.	Kategorie ochronności	Nadleśnictwo 01.01.2027	
		[ha]	%
1	2	3	4
28	nasienne	11,09	0,05
29	ostoje zwierząt w miastach i wokół miast	44,5	0,20
30	ostoje zwierząt	227,46	1,04
31	w miastach i wokół miast	2213,93	10,17
	Razem	**15890,97**	73,00
Ogółem pow. zalesiona i niezalesiona		**21 768,24**	100

Rozszerzenie podejścia do wielofunkcyjnego użytkowania lasów jest wynikiem dostrzegania i analizowania usług ekosystemowych, jakie oferują. Koncepcja usług ekosystemowych pozwala na pogłębione zrozumienie oraz efektywniejsze wykorzystanie ich potencjału – szczególnie w obliczu zmian klimatycznych i narastających oczekiwań społecznych wobec lasów.

1.1. Wykaz stosowanych skrótów i terminów

Tabela 3. Objaśnienie użytych w Programie skrótów i terminów

NAZWA	SYMBOL / SKRÓT	OBJAŚNIENIE
Ogólne		
Baza danych		Baza w formacie .mdb (MS Access) zawierająca szczegółowe dane opisu lasu wykonanego w trakcie prac nad planem urządzenia lasu, zawierająca również planowane zabiegi gospodarcze.
Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych	DGLP	
Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	GDOŚ	
Klasa wieku drzewostanu		Umowny okres, zwykle 20-letni, umożliwiający zbiorcze grupowanie drzewostanów według ich wieku. W praktyce leśnej wprowadzono pojęcie klas i podklas wieku, przyjmując następujące oznaczenia podklas: Ia – wiek od 1-10 lat; Ib – wiek od 11-20 lat; IIa – wiek od 21-30 lat; II b – wiek od 31-40 lat; IIIa – wiek od 41-50 lat; IIIb – wiek od 51-60 lat; IVa – wiek od 61-70 lat; IVb – wiek od 71-80 lat; Va – wiek od 81-90 lat; Vb – wiek od 91-100 lat; VI klasa – wiek od 100-120 lat; VII klasa – wiek od 121-140 lat, itd.
Krajowy Program Zwiększania Lesistości	KPZL	Krajowy Program Zwiększania Lesistości (KPZL) to dokument opracowany w 1995 r. przez Instytut Badawczy Leśnictwa na zlecenie Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Jego głównym celem było zwiększenie lesistości Polski do 30% do 2020 roku, a następnie do 33% po 2050 r.
Nadleśnictwo	N-ctwo	
Narada projektu planu	NPP	Narada Projektu Planu to istotny element szerokiej debaty publicznej

NAZWA	SYMBOL / SKRÓT	OBJAŚNIENIE
urządzenia lasu dla nadleśnictwa		towarzyszącej tworzeniu planu urządzenia lasu. Organizowane, przez Lasy Państwowe, spotkanie służy wypracowaniu ostatecznego kształtu planu urządzenia lasu, a także poddaniu powszechnej akceptacji prognozy oddziaływania planu na środowisko oraz na obszary Natura 2000.
Narada urządzeniowa do projektu urządzenia lasu dla nadleśnictwa	NU	Celem narady jest rozpoczęcie szerokiej debaty publicznej do projektu planu u. l. oraz przedstawienie i uzupełnienie „Założeń do projektu planu urządzenia lasu", które w formie protokołu zostają przedstawione do konsultacji społecznych.
Narada wstępna do projektu urządzenia lasu dla nadleśnictwa	NW	Narada organizowana na początku prac nad Planem Urządzenia Lasu. Jej celem jest ustalenie najważniejszych założeń, wymagań i problemów, które powinny zostać uwzględnione przy sporządzaniu PUL.
Prognoza oddziaływania na środowisko	POnŚ, Prognoza	Część postępowania w sprawie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOS). Prognoza jest opracowaniem analitycznym, w ramach którego dokonuje się oceny przewidywanego wpływu ustaleń ocenianego dokumentu na środowisko.
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych	RDLP	
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	RDOŚ	
Ochrona przyrody		
Ustawa OOŚ		Ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 670 ze zm).
Dyrektywa Ptasia	DP	Oficjalnie znana jako Dyrektywa 2009/147/WE, to akt prawny Unii Europejskiej dotyczący ochrony dzikiego ptactwa.
Dyrektywa Siedliskowa (habitatowa)	DS	Oficjalnie: Dyrektywa Rady 92/43/EWG) to akt prawny Unii Europejskiej, który ma na celu ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.
Obszar chronionego krajobrazu	OChK	
Obszar specjalnej ochrony (ptaków)	OSO	Obszar Natura 2000 ustanowiony w celu ochrony ptaków i ich siedlisk odpowiednim rozporządzeniem ds. Ministra Środowiska.
Ocena wartości obszaru dla gatunków		Ocena wartości obszaru dla ochrony danego gatunku jest wypadkową kryteriów: populacja (jej wielkość), stan zachowania cech siedliska przyrodniczego ważnego dla gatunku, izolacja oraz dodatkowych czynników mogących mieć wpływ na zachowanie gatunku, jak rodzaj działalności człowieka na terenie obszaru i w jego pobliżu, stosunki własnościowe, status prawny obszaru, a także ekologiczne związki między typami siedlisk i gatunków: A – znakomita; B – dobra i znacząca; C – znacząca.

NAZWA	SYMBOL / SKRÓT	OBJAŚNIENIE
Plan Zadań Ochronnych	PZO	Dokument planistyczny sporządzany dla obszarów Natura 2000 określający zakres najpilniejszych działań ochronnych dla poszczególnych przedmiotów ochrony w celu zachowania ich w niepogorszonym stanie.
Przedmiot ochrony		W przypadku obszaru Natura 2000 jest to gatunek lub siedlisko, dla którego ochrony utworzony został dany obszar. Przedmiotem ochrony są gatunki i siedliska z oceną ogólna w SDF-ie A, B lub C.
Siedliska i gatunki „naturowe”		Siedliska i gatunki wymienione w Załączniku I lub II Dyrektywy Siedliskowej, a także w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, dla ochrony których tworzy się obszary Natura 2000.
Specjalne obszary ochrony siedlisk mające znaczenie dla Wspólnoty Europejskiej	OZW	
Specjalny obszar ochrony (siedlisk)	SOO	Obszar Natura 2000 wyznaczony w celu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt (poza ptakami).
Stan zachowania siedliska (A, B, C)		Stopień zachowania struktury i funkcji naturalnego siedliska danego typu oraz możliwość ich odtworzenia. To kryterium zawiera 3 podkryteria (stopień zachowania struktury, stopień zachowania funkcji, możliwość renaturyzacji), które ocenia się niezależnie, ale ostateczna ocena jest ich wypadkową: A – doskonałe zachowanie; B – dobre zachowanie; C – zachowanie w średnim lub zubożałym stanie.
Zespół przyrodniczo – krajobrazowy	ZPK	
Gospodarka leśna		
Etat cięć (miąższościowy)		Ilość drewna do pozyskania określoną w planie urządzenia lasu lub uproszczonym planie urządzenia lasu, wynikającą z potrzeb odnowienia, pielęgnowania i ochrony lasu oraz zasady trwałości i ciągłości użytkowania.
Etat cięć przedrębnych		Obligatoryjna, minimalna powierzchnia cięć pielęgnacyjnych w użytkowaniu przedrębnym przewidziana do wykonania w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu i wyrażony szacunkowo w metrach sześciennych na okres obowiązywania planu.
Etat cięć użytków rębnych		Obligatoryjna, minimalna powierzchnia cięć pielęgnacyjnych w użytkowaniu przedrębnym przewidziana do wykonania w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu i wyrażony szacunkowo w metrach sześciennych na okres obowiązywania planu.
Instrukcja urządzania lasu	IUL	Szczegółowe wytyczne sposobu sporządzania uproszczonego planu urządzenia lasu.

NAZWA	SYMBOL / SKRÓT	OBJAŚNIENIE
Klasa do odnowienia	KDO	Drzewostany, w których rozpoczęto już proces odnowienia z zastosowaniem rębni złożonych, lecz które nie spełniają kryteriów klasy odnowienia. Kontynuacja cięć rębnych jest w nich możliwa po uprzednim odnowieniu z sadzenia lub siewu (sztucznym) lub naturalnym.
Klasa odnowienia	KO	Drzewostany, które osiągnęły wiek dojrzałości do odnowienia oraz drzewostany młodsze przeznaczone do przebudowy, w których rozpoczęto proces odnowienia rębniami złożonymi, a jednocześnie występuje w nich młode pokolenie o pożądanym składzie gatunkowym i dobrej jakości hodowlanej, o pokryciu nie mniejszym niż 50%, a w drzewostanach użytkowanych rębnią częściową gniazdową, rębniami gniazdowymi lub stopniowymi – o pokryciu nie mniejszym niż 30%.
Miąższość		Objętość drewna mierzona w m^3. Podstawowy wskaźnik zasobów.
Plan urządzenia lasu	PUL, plan u. l.	Podstawowy dokument planistyczny z zakresu gospodarki leśnej, sporządzany dla każdego gruntu leśnego będącego własnością Skarbu Państwa, na okres 10 lat, określający całość zadań związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej w tym okresie.
Program ochrony przyrody	POP, Program	Integralna część planu urządzenia lasu. Zawiera kompleksowy opis stanu przyrody w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa oraz zadania z zakresu jej ochrony i metody ich realizacji na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa.
Przebudowa		Różnego rodzaju zabiegi zmierzające do takiej zmiany w budowie i strukturze drzewostanu, aby polepszały wszystkie funkcje lasu. Polega np. na zmianie składu gatunkowego drzewostanu, na przemianie struktury wiekowej itp.
Typ drzewostanu	TD	Jest to skład gatunkowy drzewostanu, ustalony dla drzewostanu w jego dojrzałości rębnej. W TD zapisuje się gatunki wg kolejności rosnącego udziału. Np.TD: So-Jd-Db oznacza, że w wieku dojrzałości drzewostan powinien składać się w większości z dębu, z mniejszym udziałem jodły i sosny. Może być o charakterze gospodarczym lub przyrodniczym (np. w przypadku siedlisk przyrodniczych).
Typ siedliskowy lasu	TSL	Jednostka klasyfikacji siedlisk leśnych ustalona na podstawie badań gleby oraz opisu runa i drzewostanu. TSL opisuje potencjalne możliwości produkcji siedliska. Siedliska dzielą się na bory, bory mieszane, lasy mieszane i lasy, a w ramach tych grup na suche, świeże, wilgotne, bagienne i łęgowe.
Użytkowanie przedrębne		Pozyskanie drewna w drzewostanach młodszych, w efekcie wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych: czyszczeń późnych i trzebieży.
Użytkowanie rębne		Pozyskanie drewna w efekcie realizacji rębni, czyli procesu usunięcia starego drzewostanu i odnowienia powstałej powierzchni, w celu stworzenia odpowiednich warunków dla młodego pokolenia. Użytkowanie rębne ma miejsce głównie w

NAZWA	SYMBOL / SKRÓT	OBJAŚNIENIE
		drzewostanach starych, dojrzałych.
Zasady Hodowli Lasu	ZHL	Branżowy dokument w leśnictwie, określający sposoby prowadzenia gospodarki leśnej.
Zasobność		Objętość (miąższość) drewna znajdującego się w drzewostanie wyrażona w m^3 w przeliczeniu na powierzchnię 1 ha, obliczana na podstawie miąższości wszystkich lub części drzew w stosunku do powierzchni.
Wskazania gospodarcze		
Czyszczenia późne	CP	Zabiegi w młodnikach polegające na usuwaniu drzewek przeszkadzających wzrostowi wybranych, najlepszych osobników lub biogrup. Część drzewek jest pozostawiana w lesie, a część grubszych, wynoszona ręcznie z lasu.
Czyszczenia wczesne	CW	Zabiegi w nieco starszych uprawach polegające na tzw. „selekcji negatywnej”, czyli usuwaniu drzewek chorych, złych jakościowo, przegęszczeń, niekorzystnych domieszek itp. Wycinane drzewka najczęściej pozostawiane są w lesie.
Melioracje	AGROT	System zabiegów polegających na odpowiednim przygotowaniu powierzchni przed i po zrębie: usunięcie podszytów, uprzątnięcie powierzchni itp.
Odnowienie	ODN	Ponowne wprowadzenie roślinności leśnej (drzewa) na powierzchnię leśną, uprzednio objętą użytkowaniem rębnym. Może mieć charakter odnowienia naturalnego lub sztucznego.
Pielęgnowanie gleby	PIEL	Zabiegi we wczesnych fazach młodego lasu (uprawy) polegające na wykaszaniu roślinności zachwaszczającej glebę i ocieniającej młode drzewka.
Rębnia częściowa	Rb II	Polega na stopniowym usuwaniu części drzew w kolejnych kilku etapach, tak, aby najpierw doprowadzić do naturalnego obsiewu gatunków docelowych a później stopniowo dopuszczać do nich więcej światła celem polepszenia wzrostu. Stosowana głównie do odnawiania drzewostanów bukowych lub dębowych.
Rębnia gniazdowa	RB III	Polega na takim usunięciu drzewostanu, aby możliwe było docelowo uzyskanie drzewostanu mieszanego. W pierwszej kolejności użytkowanie i odnowienie wykonywane jest na niewielkich gniazdach, gdzie zapewniona jest osłona cienioznośnym gatunkom a następnie usuwa się drzewostan między gniazdami celem odnowienia gatunkami bardziej światłożądnymi.
Rębnia przerębowa, ciągła	Rb V	Polega na prowadzeniu w sposób ciągły cięcia przerębowego na całej powierzchni drzewostanu. Proces odnowienia naturalnego odbywa się nieprzerwanie, a naloty i podrosty korzystają trwale z osłony drzewostanu. Prowadzi do powstania złożonej struktury drzewostanu.
Rębnia stopniowa	Rb IV	Polega na wykonywaniu w drzewostanie na tej samej powierzchni manipulacyjnej różnego rodzaju cięć odnowieniowych (w tym także zupełnych na małych powierzchniach) prowadzących do nierównomiernego, rozłożonego w czasie przerzedzenia drzewostanu i w efekcie odnowienia drzewostanu.

NAZWA	SYMBOL / SKRÓT	OBJAŚNIENIE
Rębnia zupełna	Rb I	Usunięcie lasu na powierzchni maksymalnie do 6 ha w celu odnowienia gatunków światłożądnych, głównie sosny na ubogich siedliskach.
Rębnie		Sposoby zagospodarowania lasu, polegające na takim usunięciu drzew z powierzchni, aby w optymalny sposób przygotować środowisko pod odnowienie docelowych gatunków drzew, zgodnie z ich wymaganiami siedliskowymi.
Trzebieże	TW, TP	Zabieg w starszych drzewostanach (zazwyczaj ok. 20 lat do czasu użytkowania rębnego) polegający na selekcji pozytywnej, czyli wyborze najlepszych drzew i usuwaniu osobników, które im przeszkadzają we wzroście. Usuwane są pojedyncze drzewa, zazwyczaj niezgodne z TD lub typem siedliskowym lasu oraz drzewa, które wykazują objawy zamierania (przygłuszone). Drzewa te następnie są na miejscu pozbawiane gałęzi (okrzesywane) i wyciągane z lasu sprzętem mechanicznym.
Zalesienie	ODN-POR	Wprowadzanie roślinności leśnej na powierzchnię niebędącą lasem – np. łąkę, pastwisko, rolę, nieużytek.
Formy degeneracji lasu		
Borowacenie		Jedna z form degeneracji fitocenozy; wyróżnia się na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od udziału sosny i świerka w górnej warstwie drzew wyróżnia się: * słabe, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi: - ponad 80 % na siedliskach borów mieszanych - 50 - 80 % na siedliskach lasów mieszanych - 10 - 30 % na siedliskach lasowych * średnie, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi: - ponad 80 % na siedliskach lasów mieszanych - 30 - 60 % na siedliskach lasowych. * mocne, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym wynosi na siedliskach lasowych ponad 60 %.
Monotypizacja		Polega na ujednoliceniu składu gatunkowego lub struktury wiekowej. Jest jedną z głównych form degeneracji ekosystemów leśnych. Monotypizację określa się dla kompleksów powyżej 200 ha z uwzględnieniem grup wiekowych d-stanów: 1- 40 lat, 41 - 80 lat, powyżej 80 lat oraz podziału drzewostanów na sosnowe + świerkowe i pozostałe. Monotypizację wyróżnia się, gdy drzewostany jednogatunkowe lub jednowiekowe występują w zasadzie na zwartych powierzchniach (ok. 100 ha). Formę tą należy wyróżniać głównie dla sosny i świerka oraz rozdzielać na: 1. monotypizację częściową, gdy: - udział drzewostanów jednego gatunku i jednej (20-letniej) klasy wieku wynosi 50 – 80 %,

NAZWA	SYMBOL / SKRÓT	OBJAŚNIENIE
		- udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków w jednej klasie wieku przekracza 80 %, 2. monotypizację pełną, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80 %.
Neofityzacja		Sztuczna uprawa lub samoistne wnikanie gatunków drzew i krzewów obcych.

2. OPIS TERENU NADLEŚNICTWA

2.1. Charakterystyka położenia Nadleśnictwa Gryfino

Nadleśnictwo Gryfino położone jest w zachodniej części kraju, przy granicy z Niemcami. Usytuowane jest w północno-zachodniej części Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Szczecin. Graniczy w części NW z Nadleśnictwem Trzebież, na kierunku NE i E z Nadleśnictwem Kliniska, na SE koło Pyrzyc z Nadleśnictwem Choszczno, na kierunku S i SE z Nadleśnictwem Myślibórz, na kierunku SW z Nadleśnictwem Chojna, strona W stanowi granicę państwa polskiego.

Nadleśnictwo Gryfino tworzą dwa obręby leśne o łącznej powierzchni **23 509,17 ha**, w tym Obręb Gryfino **12 573,33 ha** oraz Obręb Rozdoły **10 935,84 ha** podzielone na leśnictwa:

Obręb Gryfino

- Wełtyń - 01
- Borzym - 02
- Sosnowo - 03
- Gajki - 04
- Baniewice – 05
- Pniewo – 06
- Krzywina – 07
- Widuchowa – 08

Obręb Rozdoły

- Jezierzyce – 09
- Śmierdnica - 10
- Glinna – 11

• Klęskowo – 12

• Klucz – 13

• Binowo – 14

Zasięg terytorialny Nadleśnictwa Gryfino administracyjnie obejmuje:

Województwo zachodniopomorskie:

Powiat gryfiński

Gmina: Miasto Gryfino, Gryfino, Banie, Widuchowa, Stare Czarnowo

Powiat pyrzycki

Gmina: Miasto Pyrzyce, Pyrzyce, Kozielice, Bielice

Powiat policki

Gmina: Kołbaskowo

Powiat Miasto Szczecin

Miasto Szczecin

Powiat stargardzki

Gmina Kobylanka

2.2. Regionalizacja przyrodnicza-leśna

Zgodnie z podziałem Polski na regiony przyrodniczo-leśne (*Zielony R., Kliczkowska A. 2012)* Nadleśnictwo Gryfino położone jest w granicach mezoregionów:

Kraina I – Bałtycka

Mezoregion Puszczy Wkrzańskiej i Goleniowskiej

Charakterystyka mezoregionu – powierzchnia ogólna wynosi 1708 km^2, z czego lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 42%. Granice mezoregionu obejmują tereny znajdujące się na wschód i północ od Szczecina.

Dominują krajobrazy naturalne tarasów nadzalewowych – akumulacyjne, natomiast w części środkowej, deltowe akumulacyjne. Jest to teren dość zróżnicowany geologicznie. Północną część mezoregionu zajmuje Zalew Szczeciński. W części środkowej rozciąga się szeroka równina

akumulacyjna doliny Odry, na terenie której – na południu – znajduje się jezioro Dąbie. Występują tam holoceńskie: piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy i namuły. Część zachodnią mezoregionu zajmuje Puszcza Wkrzańska, a część wschodnią – Puszcza Goleniowska. Tereny obu puszcz tworzą plejstoceńskie piaski i żwiry sandrowe, które powstały w końcowej fazie zlodowacenia wisły. W wielu miejscach wśród nich występują piaski eoliczne – lokalnie w wydmach. Dominującymi krajobrazami roślinnymi są śródlądowe bory sosnowe i bory mieszane w odmianie pomorskiej, z nielicznymi powierzchniami olsów oraz łęgów jesionowo-olszowych. Przy południowo-zachodnich obrzeżach Zalewu Szczecińskiego spotykane są także krajobrazy ubogich dąbrów pomorskich, częściowo z dużym udziałem łęgów jesionowo-olszowych i olsów. Lesistość wynosi 39%. Lasy tworzą rozległe kompleksy, zajmują około 675 km^2, z czego 94% jest w zarządzie RDLP w Szczecinie (nadleśnictwa: Międzyzdroje – cz. płd., Rokita – cz. centralna, Goleniów – cz. centralna, Trzebież – bez cz. płd., Kliniska – cz. płn.-zach., i Gryfino – cz. płn.).

Mezoregion Puszczy Bukowej i Równiny Wełtyńskiej

Charakterystyka mezoregionu – powierzchnia ogólna wynosi 1043 km^2, z czego lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 24%. Granice mezoregionu obejmują tereny znajdujące się na południe od Szczecina.

Dominują krajobrazy naturalne glacjalne pagórkowate, rzadziej wzgórzowe, a w dolinie Odry krajobrazy zalewowych den dolin - akumulacyjne. Mezoregion obejmuje pasmo czołowomorenowe tzw. Wzgórz Bukowych, osiągających wysokość 147 m n.p.m., oraz lekko falistą morenę Równiny Wełtyńskiej. Tworzą je utwory plejstoceńskie, głównie gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe zlodowacenia północnopolskiego z wyspami żwirów, piasków, głazów i glin moren czołowych oraz piasków i mułków kemów. Głównym krajobrazem roślinnym są buczyny pomorskie; nielicznie występują też łęgi jesionowo-olszowe. Lesistość mezoregionu wynosi 22%. Lasy tworzą średnie i duże kompleksy; zajmują około 232 km^2, z czego 87% jest w zarządzie RDLP w Szczecinie (nadleśnictwa: Trzebież – cz. płd., Kliniska - mała cz. płd.-zach. i Gryfino – cz. centralna).

Mezoregion Równiny Pyrzyckiej

Charakterystyka mezoregionu – powierzchnia ogólna wynosi 346 km^2, w tym ekosystemy seminaturalne stanowią 4%.

Jest to obszar, gdzie występują najżyźniejsze gleby rolnicze – głównie czarne ziemie wytworzone z ilasto-mułkowych osadów jeziornych. Znaczny obszar zajmują wody, w tym jeziora Miedwie (w części północno-zachodniej) i Płoń (w części południowo-wschodniej). Dominują

krajobrazy naturalne tarasów nadzalewowych – akumulacyjne. Mezoregion obejmuje, tzw. Zastoisko Pyrzyckie, znajdujące się między miejscowościami Pyrzyce na południu i Stargard Szczeciński na północy. Pod koniec ostatniego zlodowacenia był to rozległy basen jeziorny, gdzie zbierały się wody roztopowe. Obecnie powierzchnia jego wyścielona jest grubą serią plejstoceńskich iłów, mułków i piasków zastoiskowych zlodowacenia północnopolskiego oraz – w dolinie rzeki Płoni, a także w rejonie jeziora Miedwie – holoceńskimi piaskami, żwirami, madami rzecznymi, torfami i namułami. Dominują krajobrazy roślinne grądowe z udziałem borów mieszanych i łęgów jesionowo-wiązowych. Lesistość jest jedną z najniższych w kraju, wynosi 3%. Lasy tworzą bardzo małe kompleksy; zajmują około 10 km^2, z czego 69% jest w zarządzie RDLP w Szczecinie (nadleśnictwa: Kliniska – cz. płd., Choszczno – cz. zach. i Gryfino – cz. wsch.).

Mezoregion Pojezierza Myśliborskiego

Charakterystyka mezoregionu – powierzchnia ogólna wynosi 1883 km^2, z czego lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 28%.

Obejmuje wzniesienia morenowe pomiędzy Odrą a Pyrzycami, w niewielu miejscach przekraczające 160 m n.p.m. Obszar ten poprzecinany jest dolinami małych rzek, łączącymi liczne jeziora. Dominują krajobrazy naturalne glacjalne pagórkowate oraz nielicznie wzgórzowe; mniejsze powierzchnie obejmują krajobrazy fluwioglacjalne równinne i faliste. Pod względem geologicznym teren budują utwory plejstoceńskie: gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe zlodowacenia północnopolskiego, z dość często spotykanymi na całym terenie piaskami i mułkami kemów, a w części południowej także żwirów, piasków, głazów i glin moren czołowych. Nieliczne są piaski i żwiry sandrowe. Na północ od Myśliborza, w sąsiedztwie jezior, występuje nieduża powierzchnia piasków i mułków jeziornych. Krajobrazem roślinnym tych terenów są głównie buczyny pomorskie. Mniej liczne są krajobrazy buczyn i ubogich dąbrów w odmianie pomorskiej. Lesistość mezoregionu wynosi 27%. Lasy tworzą średnie i małe kompleksy, przy czym największe z nich znajdują się z części zachodniej. Lasy zajmują około 503 km^2, z czego 94% jest w zarządzie RDLP w Szczecinie (nadleśnictwa: Chojna, Mieszkowice – cz. płn., Myślibórz, Różańsko – cz. płn., Gryfino – cz. płn. Choszczno – cz. płd.-zach., i Barlinek – cz. płn.-zach.).

2.3. Regionalizacja geobotaniczna

Położenie Nadleśnictwa Gryfino zgodnie z regionalizacją geobotaniczną terytorium Polski określaną dla zróżnicowania szaty roślinnej w celu wyróżnienia jednorodnego krajobrazu roślinnego (*Matuszkiewicz J.M., 2008. Geobotanical regionalization of Poland. IGiPZ PAN, Warszawa https://www.igipz.pan.pl/Regiony-geobotaniczne-zgik.html*):

Obszar: Europejskie Lasy Liściaste i Mieszane

Prowincja: Środkowoeuropejska

Podprowincja: Południowobałtycka

Dział: Pomorski

Kraina: Pobrzeża Południowobałtyckiego

Okręg: Niziny Szczecińskiej

Podokręg: Dolin Odry „Widuchowa - Zalew Szczeciński (A.2.1.d)

Kraina: Szczecińska

Okręg: Szczecińsko - Prenzlauski

Podokręg: Kołbaskowski (A.3.1.a)

Okręg: Myśliborski

Podokręg: Puszczy Bukowej (A.3.2.a)

Gryfiński (A.3.2.b)

Lisiopolski (A.3.2.c).

Lipiański (A.3.2.h).

Pyrzycki (A.3.2.i).

Część Działu Pomorskiego znajdująca się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa obejmuje obszary o dominacji zbiorowisk subatlantyckich (buczyny niżowe, grądy subatlantyckie i kwaśne dąbrowy z udziałem buka, subatlantyckie łęgi jesionowe). Dział Pomorski odznacza się najcieplejszymi i dość krótkimi zimami, chłodnymi wiosnami, najchłodniejszymi i najkrótszymi latami oraz dość ciepłymi jesieniami, a także najniższą amplitudą roczną temperatur. Zaznacza się tutaj wpływ klimatu oceanicznego. Specyficzne, ciepłe siedliska związane są ze strefą krawędziową doliny Odry wzdłuż której sięgają tu grądy środkowoeuropejskie, a punktowo świetliste dąbrowy i murawy kserotermiczne.

2.4. Regionalizacja fizyczno-geograficzna

Nadleśnictwo Gryfino wg podziału fizyczno-geograficznego Polski (*Solon J. i in., 2018, Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis*

of contemporary spatial data. „Geographia Polonica", nr 91/2, s. 143–170), znajduje się w granicach wydzielonych w przestrzeni obszarów – regionów fizycznogeograficznych:

Obszar: Europa Zachodnia

Podobszar: Pozaalpejska Europa Środkowa

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski

Podprowincja: Pobrzeże Południowobałtyckie 313

Makroregion: Pobrzeże Szczecińskie 313.2-3

Mezoregion: Wzniesienia Szczecińskie 313.26

Dolina Dolnej Odry 313.24

Równina Goleniowska 313.25

Wzgórza Bukowe 313.27

Równina Wełtyńska 313.28

Równina Pyrzycka 313.31

Podprowincja: Pojezierze Południowobałtyckie 314-316

Makroregion: Pojezierze Zachodniopomorskie 314.4

Mezoregion: Pojezierze Myśliborskie 314.41

2.5. Charakterystyka kompleksów leśnych

Zgodnie z Zarządzeniem Nr 24 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 04.03.2025 r. w sprawie zmiany Zarządzenia nr 86 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 29.12.2014 roku terytorialny zasięg działania Nadleśnictwa Gryfino wynosi 1066,65 km^2.

Lasy Nadleśnictwa tworzą kilka większych, choć silnie rozczłonkowanych kompleksów po wschodniej stronie doliny Odry na czele z Puszczą Bukową (Knieją Bukową – nazwy kompleksów za Państwowym Rejestrem Nazw Geograficznych) w północnej części Nadleśnictwa, łączącą się na północnym wschodzie Nadleśnictwa z południowym krańcem Puszczy Goleniowskiej. W środkowej części Nadleśnictwa znajduje się kompleks lasów otaczający od wschodu Gryfino, którego południowa część nazywana jest Puszczą Marwicką. W południowej części Nadleśnictwo obejmuje fragment Lasów Widuchowskich od Ognicy i Krzywinka na północ. W południowo-wschodniej części Nadleśnictwa znajduje się kompleks o nazwie Las Baniewicki. Między wymienionymi kompleksami występują mniejsze otoczone krajobrazami rolniczymi, nie posiadające nazw własnych.

W dolinie Odry znajdują się dwa kompleksy leśne – Szczeciński Las na wyspie Zaleskie Łęgi (porozcinany drogami i liniami kolejowymi) oraz Olszyniska w rezerwacie Wielkie Bagno Kurowskie.

Wzdłuż zachodniej krawędzi doliny Odry Nadleśnictwo obejmuje porozrywane kompleksy leśne bez nazw własnych.

Tabela 4. Zestawienie liczby i powierzchni kompleksów leśnych

Wielkość kompleksu [ha]	Opis i znaczenie środowiskotwórcze[1]	Liczba kompleksów*	Powierzchnia [ha]	
			w zasięgu terytorialnym, poza gruntami N-ctwa	na gruntach N-ctwa
Do 0,50	Zbiorowiska drzewiasto-krzewiaste o charakterze powierzchniowych zadrzewień.	178	36,95	6
0,51 – 5,00	Ekotonowe zbiorowiska leśne pozbawione w zasadzie cech wnętrza lasu.	201	195,42	156,34
5,01-25,00	Małe kompleksy leśne o uproszczonej strukturze biotycznej z fragmentarycznym udziałem płatów wnętrza lasu; strukturalny element krajobrazu rolniczego.	53	130,01	517,26
25,01-200,00	Średnie kompleksy leśne o cechach ekosystemu leśnego z wyraźnie zarysowującym się wnętrzem lasu.	37	320,87	2383,3
200,01-500,00	Umiarkowanie duże kompleksy leśne, w których udział biotopów wnętrza lasu przekracza połowę powierzchni kompleksu, stanowiąc ważny składnik krajobrazów mieszanych.	5	37,5	1499,46
500,01-25000,00	Duże kompleksy leśne ze zdecydowaną przewagą biotopów wnętrza lasu, które mogą stanowić równorzędny z agrocenozami składnik fizjocenoz.	10	158,69	17783,84
Powyżej 25000	Bardzo duże kompleksy leśne, w których może wystąpić znaczne bogactwo typów ekosystemów leśnych i które mogą stanowić podstawowy składnik fizjocenoz.			
	Razem:	484	879,44	22346,20

* liczba kompleksów niezależnie od ich formy własności

2.6. Korytarze ekologiczne

[1] Łonkiewicz B. 1997. *Wytyczne i zalecenia w zakresie ujmowania w regionalnym i lokalnym planowaniu przestrzennym problematyki leśnej*. IBL, MOŚZNiL

Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych zapewnia zachowanie funkcjonalnej łączności w warunkach powszechnej obecnie fragmentacji środowiska. Korytarze ekologiczne to zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody obszary umożliwiające przemieszczanie się roślin, zwierząt i grzybów pomiędzy siedliskami. Stanowią tzw. „drogi życia", dzięki którym gatunki mogą egzystować w zróżnicowanym i przekształcanym krajobrazie, a europejskie siedliska mogą zachowywać swoją bioróżnorodność. Główne cele wyznaczania i ochrony korytarzy to:

- przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych i zapewnienie funkcjonalnych połączeń między poszczególnymi regionami kraju,
- zapewnienie możliwości funkcjonowania stabilnych populacji gatunków roślin i zwierząt,
- ochrona i odbudowa bioróżnorodności w kraju i Europie,
- stworzenie spójnej sieci obszarów chronionych, które zapewnią optymalne warunki do życia możliwie dużej liczbie gatunków.

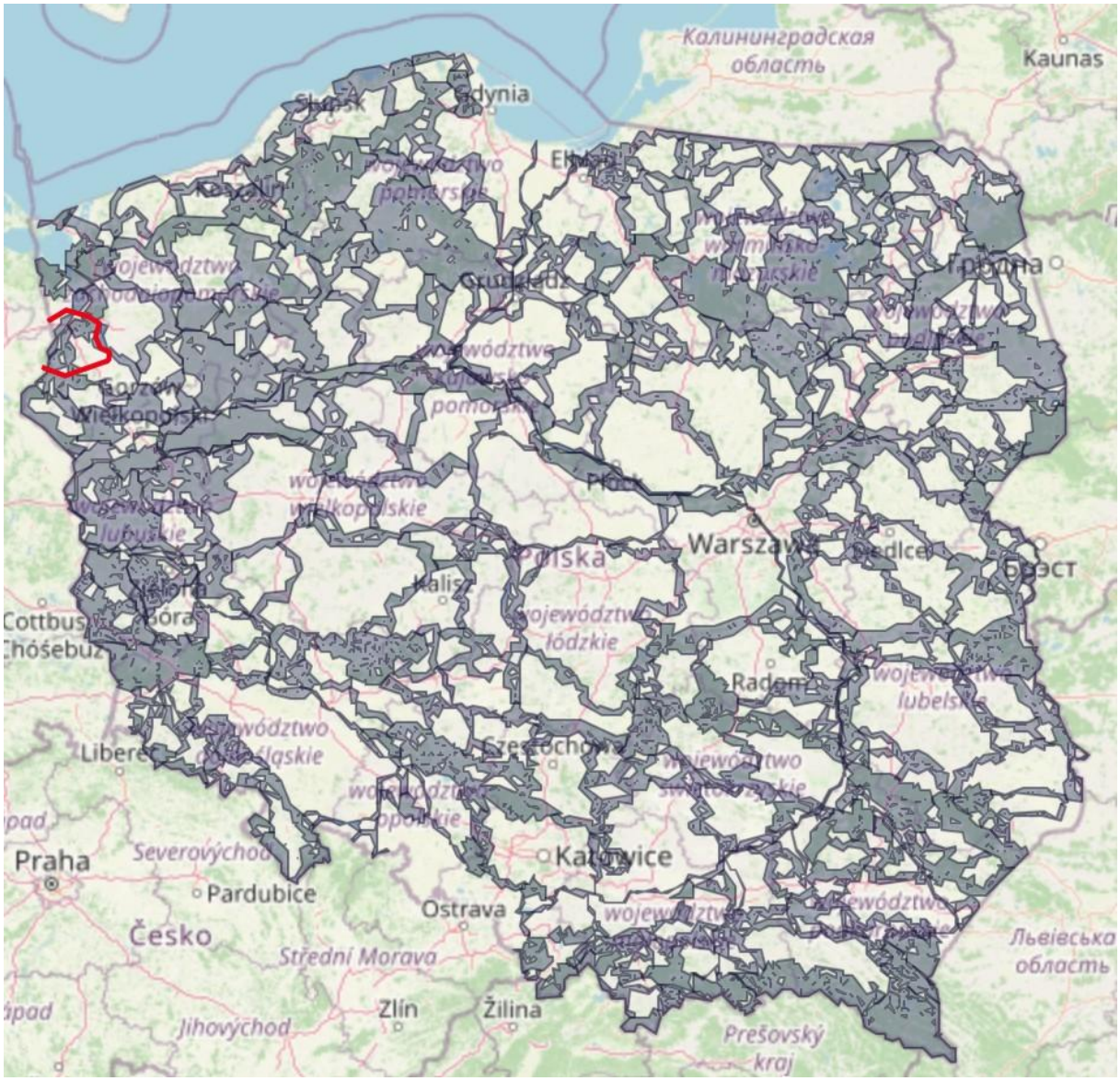
Mapa korytarzy ekologicznych sporządzona została w 2005 roku w I etapie na zlecenie Ministra Środowiska przez Polską Akademię Nauk – Zakład Badania Ssaków w Białowieży i dotyczy tylko dużych ssaków. Taka sieć korytarzy udostępniana jest w geoserwisie GDOŚ.

W tej wersji na terenie w zasięgu Nadleśnictwa Gryfino biegnie korytarz Dolina Odry Północny KPn-18A ciągnący się od lasów Puszczy Goleniowskiej, przez Puszczę Bukową, kompleksy leśne otaczające od wschodu Gryfino po okolice Widuchowej i dalej na południe. We wschodniej części zasięgu Nadleśnictwa, głównie poza jego gruntami, od korytarza tego odchodzi w kierunku południowo-wschodnim korytarz Dolina Płoni i Miedwie KPn-18B.

W opracowaniu korytarzy ekologicznych z 2011 r.[2] uwzględniono poza dużymi ssakami także warunki migracji innych gatunków związanych z siedliskami leśnymi i wodno-błotnymi. Na terenie Nadl. Gryfino zachowane zostały ww. korytarze, aczkolwiek ich zasięg został sprecyzowany do granic kompleksów leśnych i mokradłowych, z wyłączeniem przestrzeni rolniczych i zurbanizowanych, w tym stanowiących enklawy na terenach leśnych. Korytarz Dolina Odry Północny KPn-18 rozdzielony został na mniejsze odcinki: Korytarz Puszcza Bukowa KPn-30 i Korytarz Puszcza Gorzowska – Puszcza Bukowa KPn-29A. Zachowany został także Korytarz Dolina Ploni i Miedwie (o zmienionym symbolu – KPn-29B). Dodatkowo wyznaczony został Korytarz Dolina Dolnej Odry (KPn-19A), obejmujący na terenie w zasięgu Nadl. Gryfino dno doliny Odry oraz zachodnią krawędź doliny.

[2] Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. *Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce*. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011

Korytarze na terenie Nadleśnictwa tworzą sieć powiązań ekologicznych rozchodzącą się wzdłuż Doliny Odry i sięgającą po Pojezierze Zachodniopomorskie.

Rysunek 1. Położenie Nadleśnictwa Gryfino na tle korytarzy ekologicznych

3. HISTORIA OCHRONY PRZYRODY I BADAŃ NAUKOWYCH NA TERENIE NADLEŚNICTWA

Badania naukowe i publikacje dot. środowiska przyrodniczego lasów w granicach dzisiejszego Nadleśnictwa zaczęły się w podobnym czasie jak wdrażanie na tym terenie planowej gospodarki leśnej tj. w latach 20. XIX wieku. W 1824 opublikowana została *Flora Sedinensis* Friedricha Rostkoviusa i Wilhelma Schmidta opisująca szatę roślinną m.in. doliny Odry z jej strefą krawędziową

oraz Puszczę Bukową. Kolejne publikacje naukowe z XIX wieku, koncentrujące się głównie na rejestrowaniu rzadkich gatunków, odnosiły się do tych samych obszarów ze względu na ich walory przyrodnicze. Wiele stanowisk gatunków tutejszych podanych zostało w trzytomowej *Flora von Pommern* Jakuba Homanna (1828, 1830, 1835) i dziele pod tym samym tytułem Wilhelma Schmidta (1840, 1848). Liczne stanowiska stąd podają: Ascherson i Graebner (1898-1899), np. donosząc o występowaniu tu turzycy zgrzebłowatej *Carex strigosa* odkrytej tu kilka lat wcześniej przez Winkelmanna. Sam Winkelmann (1905) wymienia stąd m.in. wawrzynka wilczełyko *Daphne mezereum* i pisze o potężnych bukach osiągających w Puszczy 4 m obwodu pnia i 47 m wysokości. Müller (1911) wymienia m.in. pajęcznicę liliowatą *Anthericum liliago* jako gatunek obecny w wielu miejscach wzdłuż krawędzi Wzgórz i doliny Odry od Gryfina aż po Dąbie. W artykule przeglądowym Paula (1929) o szacie roślinnej Puszczy Bukowej wymienione zostały najrzadsze i charakterystyczne gatunki, w tym np. złoć pochwowata *Gagea spathacea* i wiechlina Chaixa *Poa chaixii*. W pracach Holzfussa poświęconych pomorskim różom (1924), storczykom (1925) i paprotnikom (1933) oraz w szeregu jego pomniejszych notatkach florystycznych znajduje się wiele informacji o występowaniu rzadko spotykanych gatunków, odmian i form w Puszczy Bukowej i jej okolicach, np. o storczyku błotnym *Orchis palustris* znad Jeziora Glinna i o tym, że ostatni raz w Puszczy Bukowej storzan bezlistny *Epipogium aphyllum* rejestrował Schmidt w I połowie XIX w.

Publikacje dot. fauny miały podobnie przyczynkowy charakter, częstokroć przy tym nie zawierały wskazań konkretnych stanowisk, lecz ogólnie wzmiankę o występowaniu gatunków w rejonie Szczecina lub Puszczy Bukowej.

W 1889 r., powstało w Szczecinie Towarzystwo Miłośników Puszczy Bukowej *Buchheide Verein* kierowane przez prof. Friedricha Meyera. Towarzystwo zabiegało o ochronę i promocję walorów przyrodniczych i krajobrazowych Puszczy. Powstawała infrastruktura turystyczna, wyznaczane były szlaki turystyczne, ścieżki spacerowe z miejscami wypoczynkowymi, powstawały pomniki, obudowywano źródliska i tworzono śródleśne oczka wodne, przy szlakach działały gościńce i restauracje.

Instytucjonalna ochrona przyrody rozpoczęła się na terenie Pomorza Zachodniego wraz z powstaniem w 1906 roku Państwowej Placówki Pielęgnacji Pomników Przyrody w Prusach (*die Staatliche Stelle fur Naturdenkmalpflege in Preussen*) z siedzibą w Gdańsku. Jej pierwszym przewodniczącym był Johannes Winkelmann (1842-1921), który w 1905 r. opisał walory m.in. Puszczy Bukowej w książce pod tytułem *Forstbotanisches Merkbuch für Pommern*.

W 1940 r. Puszcza Bukowa została objęta ochroną krajobrazową jako *Landschaftsschutzgebiet*. Obszar ten obejmował cały kompleks leśny, od Podjuch po Stare Czarnowo. Poza tym, zarządzeniem starosty gryfińskiego z dn. 21.11.1940 r. (*Amtsblatt der Preußischen Regierung in Stettin, Stück 51 vom 21. Dezember 1940*, str. 200) ochroną krajobrazową objęto także

Jezioro Binowskie z terenami przyległymi, tworząc obszar *Binower See und angrenzende Landschaftsteile* (Holzfuss 1941).

Po II wojnie światowej ścisła forma ochrony Puszczy Bukowej była proponowana przez Jarosława Urbańskiego w 1948. W 1951 prof. Zygmunt Czubiński w artykule pt. „O racjonalną sieć rezerwatów w Polsce", stwierdził, że „Nad Odrą buczyny… winny podlegać ścisłej ochronie na terenie Puszczy Bukowej pod Szczecinem".

Podobnie jak wcześniej badania naukowe w zasięgu Nadleśnictwa koncentrowały się w obszarze Puszczy Bukowej oraz doliny Odry, przy czym w drugim wypadku ich przedmiotem były głównie nieleśne siedliska torfowiskowe i kserotermiczne. W 1948 obszerne dane o florze i faunie Puszczy Bukowej, najwyraźniej na podstawie danych niemieckich, zebrał Urbański (1948). W obszarze Puszczy Bukowej systematyczne badania botaniczne zaczął w latach 50. XX wieku Florian Celiński, wówczas z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wkrótce też z którego inicjatywy w 1956 r. ustanowionych zostało 7 pierwszych na tym obszarze rezerwatów przyrody. Także w latach 50. powoływane były pierwsze pomniki przyrody chroniące wyróżniające się drzewa. Zwieńczeniem badań Celińskiego była monografia zbiorowisk leśnych, która stworzyła na długi czas podstawy klasyfikacji zespołów i wariantów ekologicznych buczyn niżowych w Polsce, w tym z pierwszym opisem zespołu buczyny źródliskowej *Mercuriali-Fagetum* (Celiński 1962). On też opublikował florę Puszczy Bukowej, obejmującą 812 gatunków rodzimych i 266 gatunków obcych (Celiński 1964).

Przekrojowe publikacje z wynikami i zestawieniami prac z zakresu flory i fauny obszaru Puszczy Bukowej zawarte zostały w monograficznym numerze czasopisma Chrońmy Przyrodę Ojczystą z 1993 oraz w Księdze Puszczy Bukowej (Domian i Ziarnek, 2010).

Sieć 7 rezerwatów w Puszczy Bukowej została ograniczona w 1964 roku do 5 obiektów (476 ha). W 2006 roku rezerwaty zostały powiększone o 70 ha, a dwa lata później powstał rezerwat „Osetno" (112 ha).

W latach 70. XX w. żywa była koncepcja ochrony Puszczy Bukowej lub przynajmniej jej części ochroną w formie parku narodowego (Jasnowski i Friedrich 1979). Ostatecznie Puszczę objęto ochroną w formie parku krajobrazowego w 1981 r. Początkowo Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa" obejmował tylko tereny leśne o powierzchni 6700 ha. W 1989 r. obszar parku powiększono do 9096 ha, włączając przyległe tereny rolnicze i jeziora położone w obrębie Wzgórz Bukowych (Domian i Ziarnek 2010).

Dolina Odry była przedmiotem badań Mieczysława Jasnowskiego i Janiny Jasnowskiej. Materiały ich zespołu do utworzenia rezerwatu „Międzyodrze" (1991) zostały wykorzystane do stworzenia przez Succowa i Jasnowskiego (1991) projektu polsko-niemieckiego parku narodowego, a

wreszcie – dokumentacji podstawowej projektowanego parku krajobrazowego autorstwa L. Sarosieka z 1992 roku. W roku 2002 ukazała się monografia przyrodnicza parku krajobrazowego Dolina Dolnej Odry pod redakcją J. Jasnowskiej (2002), zawierająca zarówno przekrojową charakterystykę obszaru, jak i zestawienie dotychczasowych jego badań.

W dolinie Odry pierwszą powierzchniową formą ochrony przyrody był utworzony w 1965 roku rezerwat „Kurowskie Błota" chroniący kolonię kormoranów i czapli siwych. W 1973 powstał na krawędzi doliny rezerwat „Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem" a w 1976 rezerwat florystyczny „Kanał Kwiatowy". Wspomiane działania na rzecz utworzenia parku narodowego i rozległego rezerwatu w dolinie Odry na początku lat 90. doprowadziły do powołania takiego parku po stronie niemieckiej, zaś po polskiej powołany został 1 kwietnia 1993 roku „Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Odry". W latach 20. XXI wieku ożywiona została idea ochrony dna doliny Odry w formie parku narodowego, dotychczas niezrealizowana.

Na przełomie XX i XXI wieku cały obszar w zarządzie Nadleśnictwa objęty został po raz pierwszy systematycznymi inwentaryzacjami przyrodniczymi wykonywanymi dla poszczególnych gmin, później uzupełnianymi o inwentaryzacje siedlisk przyrodniczych w ramach powszechnej inwentaryzacji w Lasach Państwowych (2008) i inwentaryzacji przyrodniczej województwa zachodniopomorskiego (2010).

4. FORMY OCHRONY PRZYRODY I POWIĄZANE Z NIMI OBIEKTY PRZYRODNICZE

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2026 r., poz. 13 z późn. zm.), która w rozdziale 2 określa formy ochrony przyrody: parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Tabela 5. Zestawienie liczby i powierzchni form ochrony przyrody (i ich otulin) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gryfino

Forma ochrony przyrody	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa		W terytorialnym zasięgu poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa		Łącznie	
	Liczba	Powierzchnia [ha]	Liczba	Powierzchnia [ha]	Liczba	Powierzchnia [ha]
Rezerwaty	11	911,14	2 (+1	8,66	13	919,8

Forma ochrony przyrody	Grunty w zarządzie Nadleśnictwa		W terytorialnym zasięgu poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa		Łącznie	
	Liczba	Powierzchnia [ha]	Liczba	Powierzchnia [ha]	Liczba	Powierzchnia [ha]
przyrody			fragm.)			
Otuliny rezerwatów	2	251,29	-	-	2	251,29
Obszary siedliskowe Natura 2000	6	12140,55	6	19180,62	6	31321,17
Obszary ptasie Natura 2000	3	19751,96	3	4612,1	3	24364,06
Parki krajobrazowe	2	6999,32	2	8105,68	2	15105
Użytki ekologiczne	8	7,64	2	55,34	9	62,98
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	2	71,6	4	194,35	4	265,94
Pomniki przyrody	105	-	31	-		-

4.1. Rezerwaty przyrody – istniejące

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi (art. 13 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, tekst jednolity: Dz.U. 2026 poz. 1315).

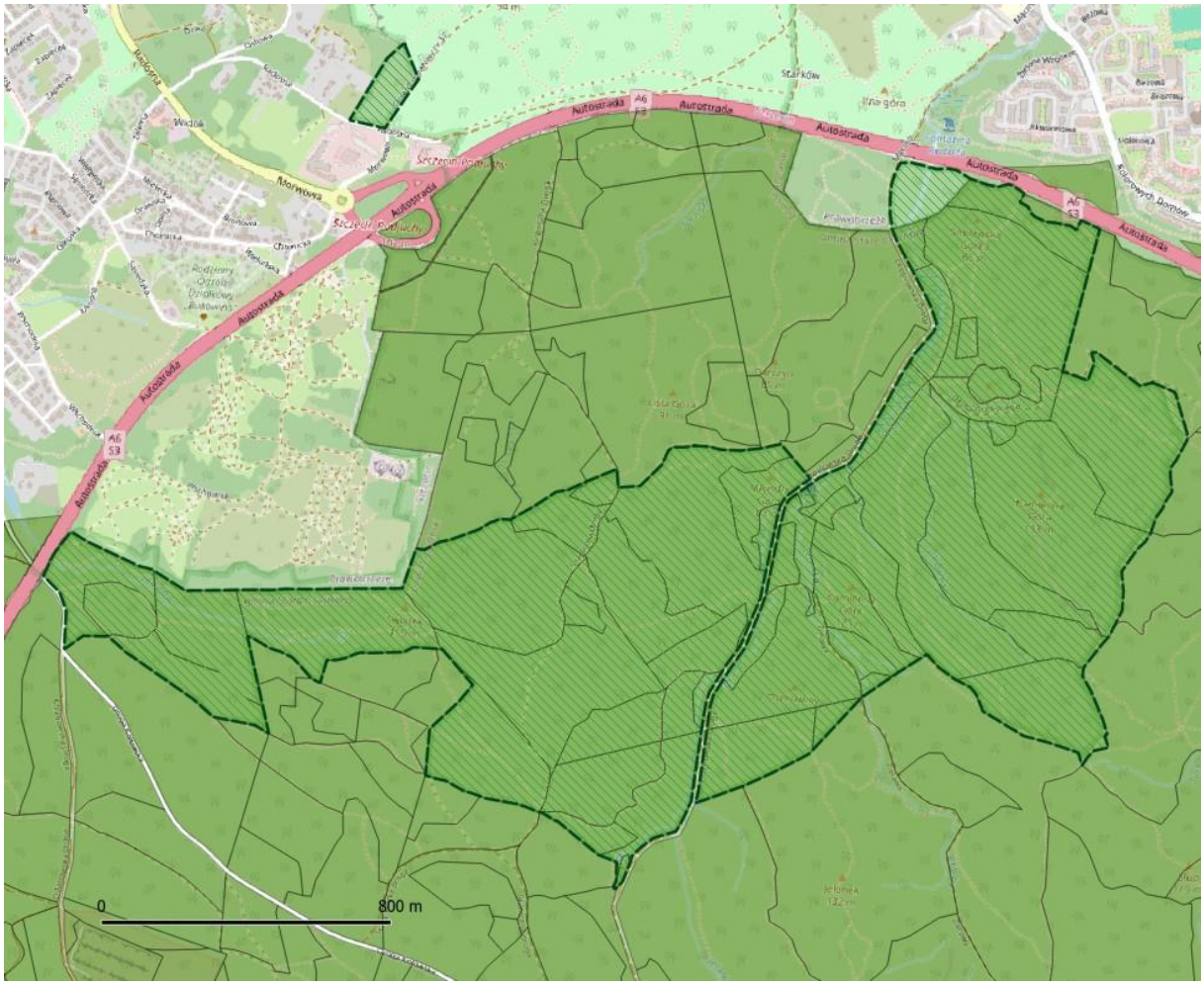
W Nadleśnictwie Gryfino 11 obszarów objęto ochroną rezerwatową.

A) Rezerwat przyrody "Bukowe Zdroje im. prof. Tadeusza Dominika"

Rok utworzenia - 1956

Powierzchnia - 221,28 ha, w tym 217,87 ha na gruntach Nadleśnictwa Gryfino

Rezerwat leśny, typ rezerwatu wg dominującego przedmiotu ochrony – biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp); ze względu na główny typ ekosystemu: typ – leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni).

Rysunek 2. Położenie rezerwatu Bukowe Zdroje (na północny-zachód od niego oznaczony jest rezerwat Zdroje położony poza gruntami Nadleśnictwa) [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Został ustanowiony zarządzeniem MLiPD nr Nr 54, poz. 592 z dnia 30.05.1956 r. na powierzchni 216,28 ha. W 1964 roku Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 17 października 1964 r. (M.P. z 1964 r. Nr 77, poz. 365) jego powierzchnię zmniejszono do 207,9 ha. Podstawę prawną utrzymano w mocy Obwieszczeniem Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 5 lutego 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody znajdujących się na terenie województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2002 r., Nr 8 poz. 162). Rezerwat powiększono do 220,50 ha, dołączając m.in. 2,63 ha z gruntów miasta Szczecin rozporządzeniem Nr 29/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 24 października 2005 r. (Dz. Urz. z 2005 r. Nr 87, poz. 1779). Następnie zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony

Środowiska w Szczecinie z dnia 15 listopada 2017 r. (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 4680) ustalono powierzchnię na 221,28 ha, cel i typologię rezerwatu.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych cech i procesów naturalnych dla wyróżniającego się dużymi walorami biocenotycznymi oraz estetycznymi kompleksu buczyn, łęgów i olsów, kształtującego się w warunkach dużego urozmaicenia rzeźby terenu i warunków siedliskowych. Rezerwat położony jest w północno zachodnim krańcu Puszczy Bukowej na wzgórzach gęsto pociętych głębokimi dolinami. Różnice wzniesień sięgają od 40 m n.p.m. do 125 m n.p.m.). Rezerwat usytuowany jest w zlewni strumienia Chojnówka w części środkowej i wschodniej oraz w zlewni Jeziornej w części zachodniej.

W północnej części rezerwatu znajduje się grodzisko wczesnośredniowieczne Sedelin/Zedelin (po II wojnie światowej nazwane Chojną). Na północ od źródeł Jeziornej znajduje się odbudowany pomnik ku czci założyciela Buchheide Verein – profesora Carla Friedricha Meyera. Przy drodze Szczecin – Binowo znajdują się ruiny dawnego Szwedzkiego Młyna (niem. *Pulvermuhle*) – młyna i restauracji. Zachowało się obwałowanie dawnego stawu, nasadzenia drzew egzotycznych (świerki, kasztanowce, platan) oraz ruiny budowli. W sąsiedztwie istnieje też symboliczny cmentarzyk byłych właścicieli młyna.

W roślinności rezerwatu zdecydowanie dominuje żyzna buczyna niżowa *Galio odorati-Fagetum*. Na ubogich i stromych zboczach wykształca się kwaśna buczyna *Luzulo pilosae-Fagetum* i kwaśne lasy dębowo-bukowe *Fago-Quercetum*. W miejscach żyznych, w dolnej części zboczy na granicy łęgów i buczyn wykształcają się niewielkie pasma grądu subatlantyckiego *Stellario-Carpinetum* a dna głęboko wciętych dolin strumieni pokrywają zbiorowiska łęgowe – subatlantycki łęg jesionowy *Carici remotae-Fraxinetum,* łęg wiązowo-jesionowy *Ficario-Ulmetum* oraz łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum.*

Udokumentowano tu 268 gatunków roślin naczyniowych. Z roślin objętych ochroną gatunkową występują tu między innymi: jarząb brekinia *Sorbus torminalis*, buławnik wielkokwiatowy *Cephalanthera damasonium* i czerwony *C. rubra,* kruszczyk siny *Epipactis purpurata*, kruszczyk szerokolistny *E. helleborine* oraz gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*. Do gatunków zagrożonych należy też liczna tu turzyca zgrzebłowata *Carex strigosa.* Na stanowisku antropogenicznym, przy ruinach Szwedzkiego Młyna, spotkać można na przedwiośniu śnieżyczkę przebiśnieg *Galanthus nivalis,* a nieco dalej na południe, również przy Drodze Chojnowskiej barwinek pospolity *Vinca minor*. Ciekawostką florystyczną jest obecność przy Szwedzkim Młynie zawleczonego z południa dziurawca kosmatego *Hypericum hirsutum* i zdziczałej smotrawy okazałej *Telekia speciosa.*

W rezerwacie stwierdzono dotąd 100 gatunków mszaków. Do chronionych należą: gładysz paprociowy *Homalia trichomanoides*, miechera spłaszczona *Neckera complanata* i krzewik źródliskowy *Thamnobryum alopecurum*.

Spośród 71 znanych stąd porostów do chronionych i rzadkich należą: płaskotka rozlana *Parmeliopsis ambiqua*, płucnik modry *Platismatia glauca*, odnożyca opylona *Ramalina polinaria*, brodaczka kępkowa *Usnea hirta,* kropnica różowa *Bacidia rosella,* pismaczek pęcherzykowaty *Opegrapha vermicelifera* i otocznica drobna *Pyrenula nitidella*.

Zarejestrowano tu także co najmniej 300 gatunków grzybów wielkoowocnikowych, w tym z chronionych: buławka pałeczkowata *Clavariadelphus pistilaris*, czernidłak pstry *Coprinopsis picacea*, ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, lakownica żółtawa *Ganoderma lucidum*, soplówka bukowa *Hericium coralloides,* soplówka jeżowata *Hericium erinaceus* i kolczakówka strefowana *Hydnellum concrescens.* Z Czerwonej listy grzybów (Wojewoda i Ławrynowicz 2006) udokumentowano obecność m.in. takich gatunków jak: borowik żółtobrązowy *Butyriboletus appendiculatus*, podgatunek blednący *Boletus appendiculatus subsp. pallescens,* gwiazdosz potrójny *Geastrum triplex*, wilgotnica drobna *Hygrocybe insipida*, różnoporek drobnopory *Loweomyces fractipes*, boczniak płucny *Pleurotus pulmonarius*, gołąbek cukrówka *Russula alutacea*, gołąbek pelargoniowy *Russula pelargonia.*

Ponadto, w rezerwacie tym udokumentowano obecność 18 gatunków wskaźnikowych starolasów (wg. Kujawa i in. 2026). Należą do nich: kredoporek łzawiący *Calcipostia guttulata*, podusznik chropowaty *Camarops polysperma*, podusznik rurkowaty *Camarops tubulina*, woszczyneczka obrzeżona *Gloeoporus pannocinctus*, soplówka bukowa i jeżowata, bocznianka złotogłowa *Hohenbuehelia auriscalpium*, błyskoporek dziuplowy *Inonotus nidus-pici,* smolucha bukowa *Ischnoderma resinosum*, twardówka filcowata *Lentinellus ursinus*, twardówka lisia *Lentinellus vulpinus*, woszczyneczka żółknąca *Mycoacia gilvescens*, igłóweczka słodkowonna *Mycoacia nothofagi*, lejkownica nadrzewna *Ossicaulis lignatilis,* suchogłówka korowa *Phleogena faginea*, boczniaczek pomarańczowożółty *Phyllotopsis nidulans*, drobnołuszczak czarnożyłkowy *Pluteus umbrosus*, pomarańczowiec błyszczący *Pycnoporellus fulgens* i drewnowiec popękany *Xylobolus frustulatus*". Gatunki te są udokumentowane m.in. w Rejestrze grzybów chronionych i zagrożonych (https://grzyby.pl/pelna/rejestr-grzybow-chronionych-i-zagrozonych.htm).

Zarejestrowano tu występowanie 244 gatunków bezkręgowców i 72 gatunków kręgowców. Do najciekawszych gatunków należą rzadkie, puszczańskie chrząszcze: kusokrywka wiązowa *Necydalis ulmi* (Domian i in. 2010), *Cis fissicolis* (Ruta 2025), *Ampedus rufipennis, Denticollis rubens i Stenagostus villosus.* Występuje tu też ślimak ostrokrawędzisty *Helicigona lapicida*.

Rezerwat zasiedlają spośród kręgowców m.in. takie gatunki jak: dzięcioł czarny *Dendrocopos martius,* dzięcioł średni *Dendrocopos medius,* muchołówka mała *Ficedula parva.*

Drzewostany buduje głównie buk, dąb, olsza, jesion, grab, jawor. W podszycie dominuje buk, jesion, olsza. Drzewostany bukowe osiągają przeważnie wiek od 120 do 190 lat, drzewostany dębowe i olszowe sięgają wieku 140 lat.

Fotografia 1. Łęg jesionowo-olszowy z kwitnącą rzeżuchą gorzką w dolinie Chojnówki w rezerwacie Bukowe Zdroje

Istotnym uwarunkowaniem ochrony tego obszaru jest bardzo duża presja ruchu rekreacyjnego związanego z bliskim sąsiedztwem osiedli Szczecina, bliskość autostrady A6, sąsiedztwo torów do jazdy motocykli krosowych i quadów.

Rezerwat posiada plan ochrony zatwierdzony zarządzeniem Nr 37/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Bukowe Zdroje im. Profesora Tadeusza Dominika" (Dz. Urz. z 2009 r. Nr 51, poz. 1268), zmieniony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21.03.2017 r. (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 1255) i z dnia 05.12.2017 r. (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 5147).

Tabela 6. Zaplanowane działania ochronne w planie ochrony rezerwatu Bukowe Zdroje (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie)

Lokalizacja	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych
Oddz. 239j	Wycięcie pojedynczych buków zacieniających jarzęba brekinię Sorbus torminalis	Powierzchnia zabiegu – 0,01 ha. Zabieg wykonać dwukrotnie w ciągu całego obowiązywania planu. Okazy do wycięcia wyznaczyć w zależności od potrzeb. Wycięte okazy buków pozostawić w granicach rezerwatu, poza stanowiskami jarzębu, do naturalnego rozkładu.
Oddz. 256b	Cięcia pielęgnacyjne mające na celu stopniową eliminację gatunków obcych ekologicznie dla siedliska żyznej	W okresie pierwszych 10 lat obowiązywania planu – przygotować glebę, wprowadzić buka w ilości sadzonek zależnej od potrzeb, pielęgnować glebę. W

	buczyny Galio odorati-Fagetum, przeciwdziałanie bielicowaniu gleby. Usuwanie wyciętych sosen oraz biomasy poza rezerwat	kolejnych latach obowiązywania planu – stopniowo, w zależności od potrzeb, prześwietlać drzewostan sosnowy. Powierzchnia zabiegu: 3,53 ha. Drzewostan aktualny: 8So42l. i in.; zwarcie przerywane. Drzewostan docelowy: 8Bk1Os1Brz i in. gatunki domieszkowe: Dbb, Dbs, Js, Ol, Wz, Gb, czereśnia ptasia, jarząb brekinia. Szacunkowa masa drewna do usunięcia/pozyskania: 238 m³ (w okresie obowiązywania planu ochrony).
Wzdłuż Szwedzkiego Bruku (działek ewidencyjnych nr 13/2 obręb Dąbie 163 w Mieście Szczecin oraz nr 239/4, 248, 249, 250, 251, 252, 253 obręb Radziszewo Las w gminie Stare Czarnowo). Pas o szerokości 50 m i powierzchni 15,2945 ha	Wyrywanie ręczne roślin niecierpka drobnokwiatowego przed okresem kwitnienia – szczegółowy termin zabiegu uzależniony od warunku jednoczesnego przystąpienia do zwalczania gatunku na obszarze całej Puszczy Bukowej, tj. Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa" oraz obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Wzgórza Bukowe (PLH320020).	Po rozpoczęciu zwalczania, kontynuacja zabiegów corocznie, do momentu ustania ekspansji niecierpka.
Cały rezerwat	Ocena występowania martwego drewna i związanych z nim gatunków saprofitycznych	Co 5 lat określać szczegółowo ilość masy martwego drewna w poszczególnych oddziałach oraz kontrolować martwe drzewa pod kątem organizmów je zasiedlających, w tym grzybów m.in. soplówki bukowej Hericium coralloides, lakownicy żółtawej Ganoderma lucidum, suchogłówki korowej Phleogena faginea boczniakowca szerokozarodnikowego Pleurotellus chioneus, drobnołuszczaka żółtawego Pluteus leoninu, drobnołuszczaka czarnożyłkowego Pluteus umbrosus, drobnołuszczaka trocinowego Pluteus petasatus, drobnołuszczaka gruczołowatego Pluteus plautus, gęstoporka cynobrowego Pycnoporus cinnabarinus, stroczka leśnego Serpula himantioides, kisielca trzoneczkowego Exidia truncata.
Cały rezerwat	Ocena występowania gatunków roślin z rodziny storczykowatych oraz poszukiwanie nowych stanowisk.	Co 5 lat prowadzić ocenę występowania stanowisk buławnika wielkokwiatowego Cephalanthera damasonium, gnieźnika leśnego Neotia nidus-avis, buławnika czerwonego Cephalanthera rubra.
Cały rezerwat	Ocena występowania i określanie stanu zdrowotnego jarzębu brekinii Sorbus torminalis. Czynności przeprowadzać co 3 lata	
Źródliska strumieni Chojnówka, Jeziorna, Grodarz oraz Źródło Worpitzkiego	Analiza hydrologiczna, ocena chemizmu wód, analiza flory i fauny źródliskowej. Kontrola stanu źródlisk co najmniej co 10 lat	
Wydz. 250a, b, c, w sąsiedztwie Szwedzkiego Młyn	Uprzątanie terenu na powierzchni 0,5 ha.	
Cały rezerwat	Obserwacje postępującej sukcesji i występujących gatunków roślin i zwierząt	Luki w drzewostanach o powierzchni łącznie ok. 2 ha. Corocznie w ramach kontroli rezerwatu. Ocena występowania gatunków roślin i zwierząt, w tym szczególności gatunków ciepłolubnych oraz motyli i ważek.
Drogi leśne na terenie rezerwatu: - u podnóża grodziska (wydz. 239j/249b – gdzie niebieski szlak przechodzi w czerwony), - ścieżka w wydz. 239d, przy skręcie szlaku czerwonego, - u podnóża stromego wzniesienia na południe od Szwedzkiego Głazu	Ustawienie przegród drewnianych na początkach ścieżek prowadzących do wnętrza rezerwatu. Regularny monitoring stanu zdrowotnego drzew rosnących wzdłuż udostępnianych dla ruchu pieszo – rowerowego szlaków. Wycinanie drzew stanowiących zagrożenie dla zdrowia i życia osób uczęszczających po ww. wyznaczonych szlakach, z jednoczesnym pozostawianiem wyciętego drewna w graniach rezerwatu	
Cały rezerwat	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) i ewentualna wymiana istniejącego oznakowania rezerwatu (tablic urzędowych, regulaminowych i informacyjnych)	
Cały rezerwat	Mechaniczne usuwanie gatunków obcych, inwazyjnych: śnieguliczki białej Symphoricarpos albus, czeremchy amerykańskiej Prunus serotina i klonu jesionolistnego Acer negundo. Realizacja zabiegów, corocznie do momentu ustąpienia gatunków. Biomasę uzyskaną w trakcie zabiegu usunąć poza granice rezerwatu	
Wydz. 257a - na odcinku 225m sąsiadującym z drogą publiczną relacji Szczecin – Binowo.	Zabezpieczenie tras migracji płazów	Budowa i utrzymanie płotków herpetologicznych wzdłuż drogi w drugim dziesięcioleciu obowiązywania planu ochrony. Przy planowanej modernizacji ww. drogi, budowa przejść dla płazów

Wprowadza się następujące ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Szczecin i Gminy Stare Czarnowo, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Miasta Szczecin i Gminy Stare Czarnowo i planów zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych:

1) w celu odciążenia turystycznego rezerwatu należy zorganizować, na gruntach Miasta Szczecin w rejonie dawnego sanatorium Bismarckhöhe (działki ewidencyjne nr: 9/2, 11 obręb Dąbie 163 w gminie Szczecin), miejsce biwakowe, ze stołami, miejscem ogniskowym i deszczochronem przewidzianym na około 50 osób;

2) nie należy lokalizować w granicach rezerwatu nowych linii komunikacyjnych i energetycznych.

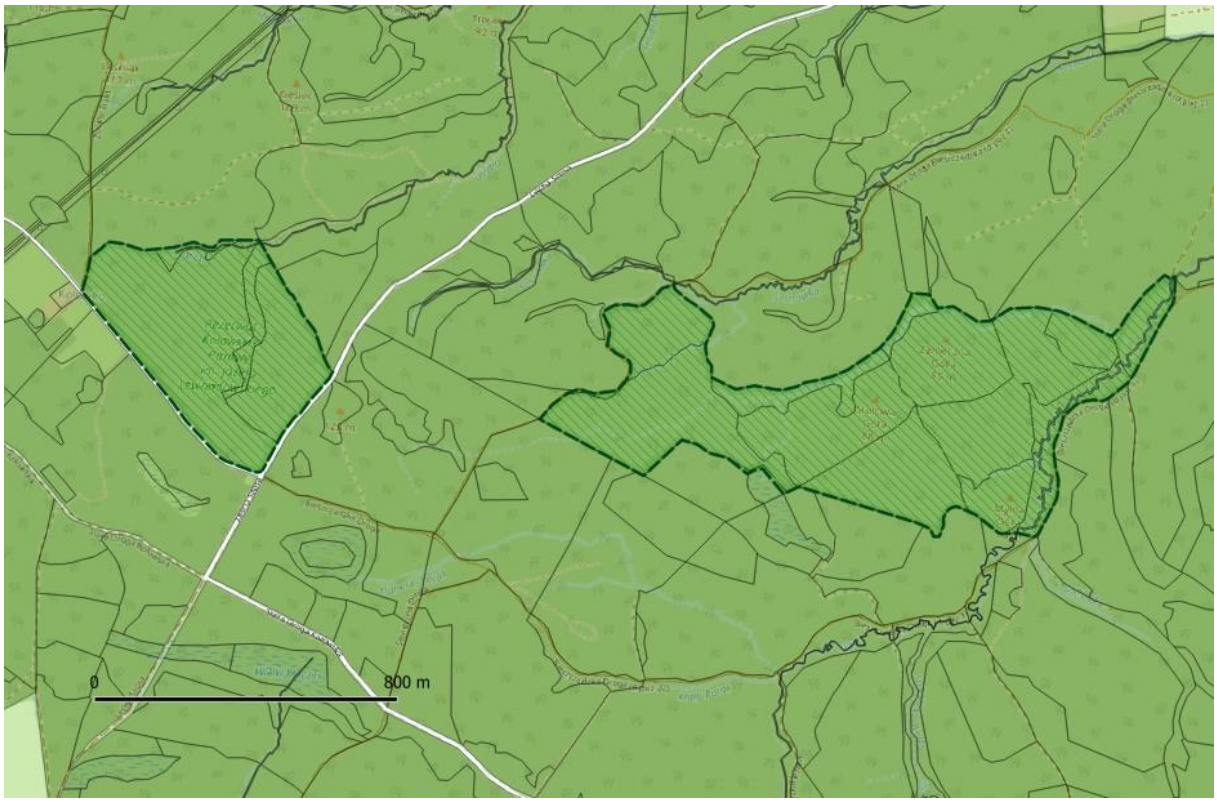
Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Szczecinie.

B) Rezerwat przyrody "Buczynowe Wąwozy im. Profesora Floriana Celińskiego"

Rok utworzenia - 1956

Powierzchnia - 56,53 ha (w całości na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino)

Rezerwat leśny, typ rezerwatu wg dominującego przedmiotu ochrony – biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp); ze względu na główny typ ekosystemu: typ – leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni).

Rysunek 3. Położenie rezerwatu Kołowskie Parowy (po lewej) i Buczynowe Wąwozy (po prawej) [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Został ustanowiony zarządzeniem MLiPD nr Nr 54, poz. 593 z dnia 30.05.1956 r. na powierzchni 65,18 ha. W 1964 powierzchnię rezerwatu zmniejszono do 39,94 ha (Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 17 października 1964 r.; M.P. z 1964 r. Nr 77, poz. 361). Podstawę prawną utrzymano w mocy Obwieszczeniem Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 5 lutego 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody znajdujących się na terenie województwa zachodniopomorskiego (Dz.Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2002 r., Nr 8 poz. 162). Rezerwat powiększono do 56,38 ha rozporządzeniem Nr 30/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 24 października 2005 r. (Dz. Urz. z 2005 r. Nr 87, poz. 1780). Następnie zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 15 listopada 2017 r. (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 4680) ustalono powierzchnię na 56,53 ha, cel i typologię rezerwatu.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych cech i procesów naturalnych dla wyróżniającego się dużymi walorami biocenotycznymi oraz estetycznymi kompleksu buczyn, łęgów i olsów, kształtującego się w warunkach dużego urozmaicenia rzeźby terenu i warunków siedliskowych.

Rezerwat znajduje się na północnych skłonach Wzgórz Bukowych. Dominują tu żyzne buczyny *Galio odorati-Fagetum*, na mniejszych powierzchniach kwaśne buczyny *Luzulo pilosae-*

Fagetum, zbiorowiska łęgowe w dolinie Potoku Kłobuckiego i jego dopływów. Drzewostany tworzy głównie buk i olsza. Najstarsze drzewostany bukowe osiągają ponad 170 lat.

Do flory rezerwatu należą 133 gatunki roślin naczyniowych i 51 gatunków mszaków. Do chronionych i rzadszych należą: kruszczyk rdzawoczerwony *Epipactis atrorubens* i siny *Epipactis purpurata*, turzyca zgrzebłowata *Carex strigosa*. Z mchów zarejestrowano stąd m.in. takie gatunki jak: gładysz paprociowaty *Homalia trichomanoides,* wodnokrzywoszyj rzeczny *Hygroamblystegium fluviatile,* miechera spłaszczona *Neckera complanata,* torfowiec ostrolistny *Sphagnum capillifolium,* torfowiec frędzlowany *Sphagnum fimbriatum,* torfowiec błotny *Sphagnum palustre,* fałdownik szeleszczący *Rhytidiadelphus triquetrus* czy tujowiec *Thuidium erectum.*

Spośród 57 porostów do ciekawszych należą: obrostnica rzęsowata *Anaptychia ciliaris,* tarczynka dziurkowana *Menegazzia terebrata,* płaskotka rozlana, wabnica kielichowata *Pleurosticta acetabulum,* plamica ponura *Arthonia vinosa,* misecznica blada *Lecanora albella,* tarczynka dziurkowana, *Mycoblastus fucatus,* otocznica drobna *Purenula nitidella.*

Znanych stąd jest 247 gatunków grzybów wielkoowocnikowych. Do chronionych należą: ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, soplówka bukowa *Hericium coralloides*, soplówka jeżowata *Hericium erinaceus* i szyszkowiec łuskowaty *Strobilomyces strobilaceus.* Z gatunków zagrożonych i wymierających występują tu np.: maczużnik bojowy *Cordyceps militaris*, kolcóweczka gładkozarodnikowa *Kavinia himantia*, naziemek zielonawy *Laeticutis cristata*, czubajeczka orzechowa *Lepiota pseudofelina*, podstawnica czerniejąca *Meripilus crocatus*, grzybówka niebieskoszara *Mycena pseudocorticola,* korkoząb kieliszkowaty *Phellodon tomentosus,* kruchaweczka wysmukła *Psathyrella corrugis*, koralówka żółta *Ramaria flava,* tęgoskór kurzawkowy *Scleroderma bovista* i gąska gołębia *Tricholoma columbetta.*

Ponadto, w rezerwacie tym udokumentowano obecność 19 gatunków wskaźnikowych starolasów (wg. Kujawa i in. 2026). Należą do nich: podusznik rurkowaty *Camarops tubulina*, ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, płomienniczek żółtobrązowy *Flammulaster muricatus*, woszczyneczka obrzeżona *Gloeoporus pannocinctus*, soplówka bukowa *Hericium coralloides* i jeżowata *H. erinaceus*, bocznianka złotogłowa *Hohenbuehelia auriscalpium*, kolcóweczka gładkozarodnikowa *Hydnocristella* (*Kavinia*) *himantia*, smolucha bukowa *Ischnoderma resinosum*, twardówka filcowata *Lentinellus ursinus*, podstawnica czerniejąca *Meripilus crocatus*, woszczyneczka żółknąca *Mycoacia gilvescens*, igłóweczka słodkowonna *Mycoacia nothofagi*, murszak rdzawy *Phaeolus schweinitzii*, suchogłówka korowa *Phleogena faginea*, łuskwiak rdzawołuskowy *Pholiota squarrosoises*, boczniaczek pomarańczowożółty *Phyllotopsis nidulans*, drobnołuszczak czarnożyłkowy *Pluteus umbrosus*, pomarańczowiec błyszczący *Pycnoporellus fulgens.*

Do lokalnej fauny należą: co najmniej 24 gatunki chrząszczy, trzy gatunki płazów i dwa gadów, 22 gatunki ptaków i 13 gatunków ssaków (w tym mopek i nocek duży).

Rezerwat posiada plan ochrony zatwierdzony Rozporządzeniem nr 46/2008 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2008 r. (Dz. Urz. z 2008 r. Nr 96, poz. 2077). Obszar rezerwatu objęty został ochroną ścisłą.

Obowiązuje tu utrzymanie drożności dróg i szlaku turystycznego biegnących wzdłuż wschodniej i południowo-wschodniej granicy rezerwatu, poprzez przecinanie przewracających się drzew, z jednoczesnym pozostawieniem wszystkich fragmentów w rezerwacie; poza tym także obowiązuje utrzymanie sprawności technicznej oraz ewentualna wymiana oznakowania rezerwatu.

W planie ochrony założono prowadzenie monitoringu:

a) stanu siedlisk przyrodniczych – co 5 lat,

b) elementów taksacyjnych drzewostanów całego rezerwatu – co 10 lat,

c) zasobów martwego drewna w całym rezerwacie – co 5 lat,

d) występowania cennych gatunków fauny, grzybów i flory w tym: bociana czarnego, dzięcioła czarnego, siniaka, muchołówki małej, soplówki bukowej, szyszkowca łuskowatego, siedzunia sosnowego, smoluchy bukowej, czyrenia sosnowego, kruszczyka sinego, turzycy zgrzebłowatej - corocznie; innych gatunków rzadkich i chronionych – co 10 lat.

Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Szczecinie.

C) Rezerwat przyrody "Kołowskie Parowy im. Józefa Lewandowskiego"

Rok utworzenia – 1956

Powierzchnia – 24,34 ha (w całości na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino)

Rezerwat leśny, typ rezerwatu wg dominującego przedmiotu ochrony – biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp); ze względu na główny typ ekosystemu: typ – leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni).

Został ustanowiony zarządzeniem MLiPD nr Nr 54, poz. 594 z dnia 30.05.1956 r. na powierzchni 24,07 ha. W 1964 powierzchnię rezerwatu skorygowano do 24,39 ha (Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 17 października 1964 r.; M.P. z 1964 r. Nr 77, poz. 364). Podstawę prawną utrzymano w mocy Obwieszczeniem Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 5 lutego 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody znajdujących się na terenie województwa zachodniopomorskiego (Dz.Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2002 r., Nr 8 poz. 162).

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 15 listopada 2017 r. (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 4679) ustalono powierzchnię na 24,34 ha, cel i typologię rezerwatu.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych cech i procesów naturalnych dla wyróżniającego się dużymi walorami biocenotycznymi oraz estetycznymi kompleksu buczyn, łęgów i olsów, kształtującego się w warunkach dużego urozmaicenia rzeźby terenu i warunków siedliskowych.

Fotografia 2. Rezerwat Kołowskie Parowy

Rezerwat położony jest w środkowej części Puszczy Bukowej. Na wierzchowinie i stokach wzgórz wykształcają się tu żyzne buczyny *Galio odorati-Fagetum,* na mniejszej powierzchni kwaśne buczyny *Luzulo pilosae-Fagetum,* a na dnie dolin łęgi olszowo-jesionowe *Fraxino-Alnetum* oraz łęg jesionowy *Carici remotae-Fraxinetum* z turzycą zgrzebłowatą *Carex strigosa*. Drzewostan buduje głównie buk i olsza. W podszycie dominuje buk.

Do ciekawszych przedstawicieli lokalnej flory należą: kruszczyk szerokolistny, zachyłka oszczepowata, kokorycz pusta. Szereg dawniej podawanych stąd gatunków zanikło, m.in. buławnik wielkokwiatowy, kruszczyk siny, wroniec widlasty, gnieźnik leśny. Z zagrożonych gatunków porostów zarejestrowano tu plamicę dwoistą *Arthonia didyma* i kropnica różowa *Bacidia rosella.* Stwierdzono tu 269 gatunków grzybów wielkoowocnikowych, w tym chronionych: soplówka bukowa *Hericium coralloides*, błyskoporek podkorowy *Inonotus obliquus* i szyszkowiec łuskowaty

Strobilomyces strobilaceus. Do gatunków zagrożonych i wymierających należą m.in.: borowik gładkotrzonowy *Boletus queletii*, czernidłak pstry *Coprinopsis picacea*, gwiazdosz potrójny *Geastrum triplex*, czubajeczka orzechowa *Lepiota pseudofelina* i twardzioszek bukowy *Marasmius setosus*. Ponadto, w rezerwacie tym udokumentowano obecność 11 gatunków wskaźnikowych starolasów (wg. Kujawa i in. 2026). Należą do nich: podusznik rurkowaty *Camarops tubulina*, płomienniczek trocinowy *Flammulaster limulatus*, woszczyneczka obrzeżona *Gloeoporus pannocinctus*, soplówka bukowa *Hericium coralloides*, smolucha bukowa *Ischnoderma resinosum*, woszczyneczka żółknąca *Mycoacia gilvescens*, igłóweczka słodkowonna *Mycoacia nothofagi*, suchogłówka korowa *Phleogena faginea*, drobnołuszczak czarnożyłkowy *Pluteus umbrosus*, pomarańczowiec błyszczący *Pycnoporellus fulgens* i drewnowiec popękany *Xylobolus frustulatus.*

Fauna bezkręgowców jest tu słabo poznana. Z kręgowców na uwagę zasługuje introdukowana tu popielica *Glis glis.*

Rezerwat posiada plan ochrony zatwierdzony Rozporządzeniem nr 46/2008 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 21 marca 2008 r. (Dz. Urz. z 2008 r. Nr 35, poz. 695). Obszar rezerwatu objęty został ochroną czynną.

Tabela 7. Zaplanowane działania ochronne w planie ochrony rezerwatu Kołowskie Parowy (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie)

Lokalizacja	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych
Cały rezerwat	Ocena występowania entomofauny związanej z martwym drewnem	Co 5 lat
Cały rezerwat	Ocena występowania chronionych gatunków ptaków	Co 5 lat
Cały rezerwat	Ocena występowania chronionych i zagrożonych gatunków grzybów	Co 5 lat
Cały rezerwat	Restytucja i monitoring popielicy	Kontynuacja zgodnie z odrębnym projektem
Cały rezerwat	Ocena stanu sanitarnego i składu gatunkowego drzewostanów oraz warunków hydrologicznych	Zaplanowano na 2016
Cały rezerwat	Uprzątanie odpadów	Przynajmniej raz w roku
Wzdłuż ciągów komunikacyjnych	Usuwanie drzew zagrażających bezpieczeństwu	Wycięte drzewa pozostawiać w rezerwacie, w celu zwiększenia zasobów martwego drewna

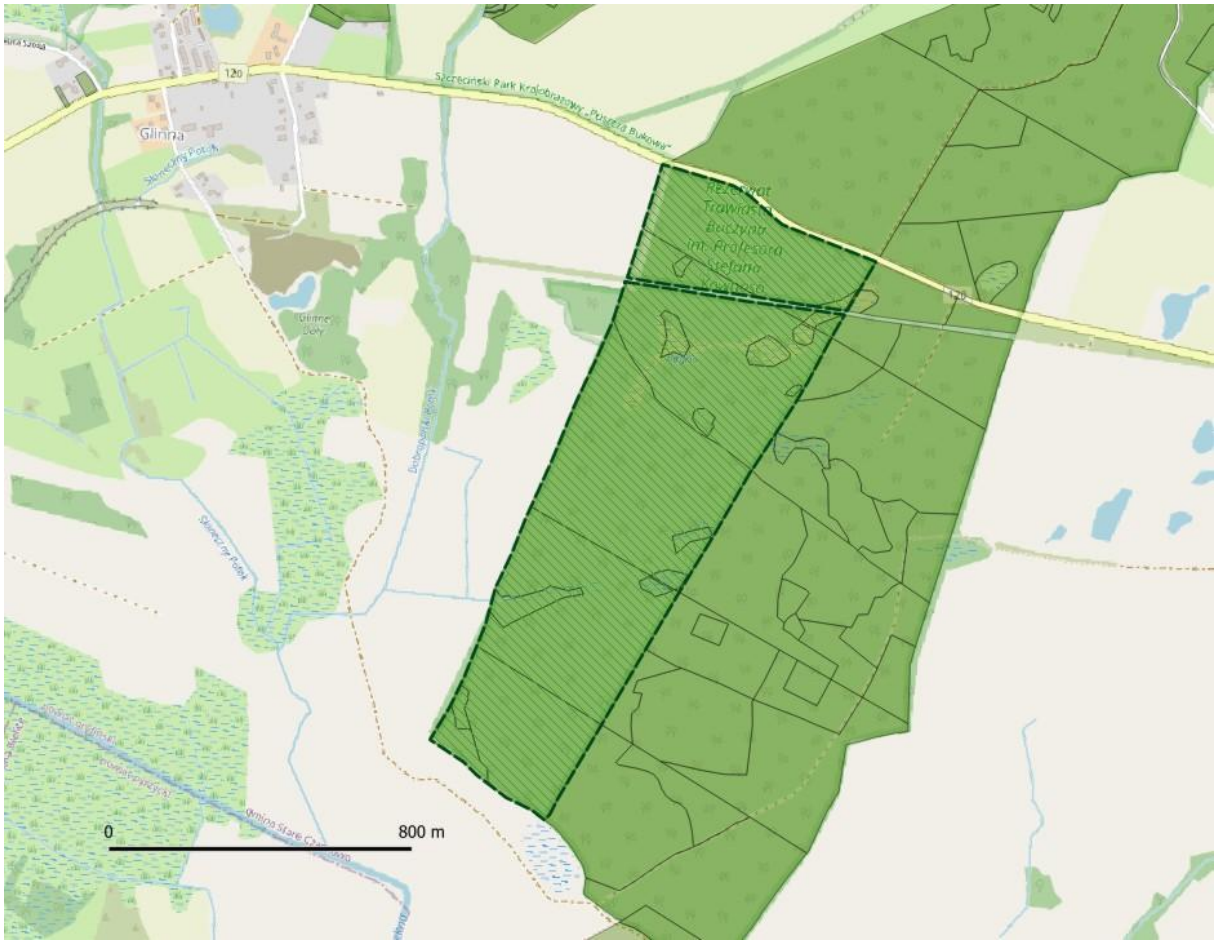
Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Szczecinie.

D) Rezerwat przyrody "Trawiasta Buczyna im. Profesora Stefana Kownasa"

Rok utworzenia – 1956

Powierzchnia – 78,56 ha (w całości na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino)

Rezerwat leśny, typ rezerwatu wg dominującego przedmiotu ochrony – biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp); ze względu na główny typ ekosystemu: typ – leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni).

Rysunek 4. Położenie rezerwatu Trawiasta Buczyna [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Został utworzony zarządzeniem MLiPD nr 223 z dnia 30.05.1956 r. (M.P. z 1956 r. Nr 54, poz. 596) na powierzchni 70,75 ha. Podstawę prawną utrzymano w mocy Obwieszczeniem Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 5 lutego 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody znajdujących się na terenie województwa zachodniopomorskiego (Dz.Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2002 r., Nr 8 poz. 162). Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 15 listopada 2017 r. (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 4686) ustalono powierzchnię na 78,56 ha, cel i typologię rezerwatu.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych cech i procesów naturalnych dla wyróżniającego się dużymi walorami biocenotycznymi oraz estetycznymi kompleksu buczyn, łęgów i olsów, kształtującego się w warunkach dużego urozmaicenia rzeźby terenu i warunków siedliskowych.

Rezerwat położony jest na południowo-wschodnim krańcu Puszczy Bukowej, na falistej wysoczyźnie dennomorenowej sąsiadującej od południa z doliną Krzekny. W rezerwacie dominuje

żyzna buczyna niżowa *Galio odorati-Fagetum* w tym z rozległymi płatami z perłówką jednokwiatową *Melica uniflora.* W północnej części niewielką powierzchnię zajmuje kwaśna buczyna *Luzulo pilosae-Fagetum*. Lokalne zagłębienia terenu, wypełnione są torfami, na obrzeżach porośnięte są łozowiskami *Salicetum pentandro-cinereae* i olsami torfowcowymi z gatunkami szuwarowymi i torfowcami *Sphagnum* w runie. W części centralnej torfowisk wykształcają się niewielkie płaty brzezin bagiennych *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, mszarów torfowcowych z wełniankami i szuwarów. Dominują szuwary trzciny pospolitej *Phragmitetum australis*, mozgi trzcinowatej *Phalaridetum arundinaceae*, manny mielec *Glycerietum maximae* oraz ziołorośla wiązówki i tojeści *Lysimachio vulgaris-Filipenduletum*.

Fotografia 3. Runo z masowo kwitnąca kokoryczą pustą w rezerwacie Trawiasta Buczyna

Flora rezerwatu obejmuje 232 gatunki roślin naczyniowych i 22 gatunki mszaków. Rosną tu m.in.: bagno zwyczajne *Ledum palustre*, rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia,* bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata,* kokorycz pusta *Corydalis cava,* złoć drobna *Gagea minima,* torfowiec nastroszony *Sphagnum squarrosum*, torfowiec magellański *Sphagnum magellanicum*, torfowiec błotny *Sphagnum palustre.*

Spośród 233 gatunków miejscowych grzybów na uwagę zasługują chronione: ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, soplówka bukowa *Hericium coralloides*, soplówka jeżowata *Hericium erinaceus*, smardz jadalny *Morchella esculenta* i szyszkowiec łuskowaty *Strobilomyces strobilaceus*. Z grupy gatunków ujętych na Czerwonej Liście stwierdzono w tym rezerwacie obecność takich, jak np.: płaszczek gruzełkowany *Dacryobolus karstenii*, kisielnica wierzbowa *Exidia recisa*, hełmówka błotna *Galerina paludosa*, porokolczak lśniący *Junghuhnia nitida*, purchawka jezowata *Lycoperdon echinatum*, ciemnotwardnik łuskowaty *Phaeomarasmius erinaceus*, drobnoporek nieforemny *Postia balsamea* i gołąbek pelargoniowy *Russula pelargonia.* Ponadto, z grupy gatunków wskaźnikowych starolasów, w rezerwacie tym udokumentowano obecność 18 gatunków. Należą do nich: ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, płomienniczek żółtobrązowy *Flammulaster muricatus*, woszczyneczka obrzeżona *Gloeoporus pannocinctus*, kolczatek strzępiasty *Hericium cirrhatum*, soplówka bukowa *Hericium coralloides* i jeżowata *H. erinaceus*, smolucha bukowa *Ischnoderma resinosum*, twardówka filcowata *Lentinellus ursinus*, twardówka lisia *Lentinellus vulpinus*, woszczyneczka żółknąca *Mycoacia gilvescens*, igłóweczka słodkowonna *Mycoacia nothofagi*, murszak rdzawy *Phaeolus schweinitzii*, suchogłówka korowa *Phleogena faginea*, boczniaczek pomarańczowożółty *Phyllotopsis nidulans*, drobnołuszczak czarnożyłkowy *Pluteus umbrosus*, pomarańczowiec błyszczący *Pycnoporellus fulgens*, gąbczak aksamitny *Somion delectans* i drewnowiec popękany *Xylobolus frustulatus*Do fauny rezerwatu należy co najmniej 85 gatunków bezkręgowców i 86 gatunków kręgowców. Do cenniejszych składników fauny bezkręgowców należą: żagnica torfowiskowa *Aeschna subarctica,* borodziej próchnik *Ergaster faber,* ciołek matowy, ślimak ostrokrawędzisty. Spośród kręgowców chronione są wszystkie gatunki płazów (traszki: grzebieniasta *Triturus cristatus* i zwyczajna *T. vulgaris,* kumak nizinny *Bombina bombina,* ropucha szara, rzekotka drzewna, żaby: trawna i moczarowa *Rana arvalis*), gadów (jaszczurka zwinka *Lacerta agilis,* jaszczurka żyworodna *L. vivipara,* padalec zwyczajny i zaskroniec zwyczajny), ok. 50 gatunków ptaków (np. jastrząb, krogulec, żuraw, dzięcioły: czarny, duży, średni, dzięciołek, muchołówka mała, siniak, wilga i grubodziób) oraz 8 gatunków ssaków (jeż zachodni, ryjówka aksamitna, rzęsorek mniejszy *Neomys anomalus*, karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus,* borowiec wielki, wiewiórka, popielica i łasica *Mustela nivalis*). Obszar w przeszłości był istotnym miejscem gniazdowania ptaków drapieżnych, co zmieniło się po degradacji doliny Krzekny jako bazy żerowej (spadek poziomu wody, zaniechanie koszenia).

Rezerwat posiada plan ochrony zatwierdzony zarządzeniem Nr 40/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 czerwca 2009 r. (Dz. Urz. z 2009 r. Nr 51, poz. 1271); zmienionym zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21 kwietnia 2016 r. (Dz. Urz. z 2016 r. poz. 1680). Rezerwat objęty jest ochroną czynną.

Tabela 8. Zaplanowane działania ochronne w planie ochrony rezerwatu Trawiasta Buczyna (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie)

Lokalizacja	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych
Oddz. 68b	Restytucja i monitoring popielicy	Kontynuacja wsiedlania zgodnie z odrębnym programem.
Cały rezerwat	Ocena występowania martwego drewna i związanych z nim gatunków saprofitycznych grzybów i entomofauny	Co 5 lat określać zasoby martwego drewna w poszczególnych oddziałach, kontrolować martwe drewno pod kątem występowania chronionych gatunków grzybów saprofitycznych, oceniaź występowanie entomofauny związanej z martwym drewnem
Cały rezerwat	Ocena występowania chronionych gatunków ptaków i płazów	Co 5 lat ocena występowania dzięcioła czarnego, średniego, żurawia, siniaka, muchołówki małej, kumaka nizinnego i rzekotki drzewnej. Coroczny monitoring obecności gatunków ptaków objętych ochroną strefową
Cały rezerwat	Kontrola obecności gatunków obcych	Co 5 lat lustracja pod kątem obecności neofitów i usuwanie mechaniczne (m.in. czeremcha amerykańska)
Rów w oddz. 68	Kontrola poziomu wody	Dwa razy w roku wiosną i późnym latem
Wzdłuż d. linii kolejowej i drogi wojewódzkiej	Usuwanie gałęzi, drzew, zakrzaczeń.	Wycięte drzewa i gałęzie stwarzające zagrożenie dla bezpieczeństwa linii energetycznej i ruchu pojazdow, rowerzystów i pieszych pozostawiać w rezerwacie zwiększając zasoby martwego drewna
Cały rezerwat	Uprzątanie odpadów	Przynajmniej dwukrotnie w każdym roku
Cały rezerwat	Utrzymywanie sprawności technicznej oznakowania rezerwatu	

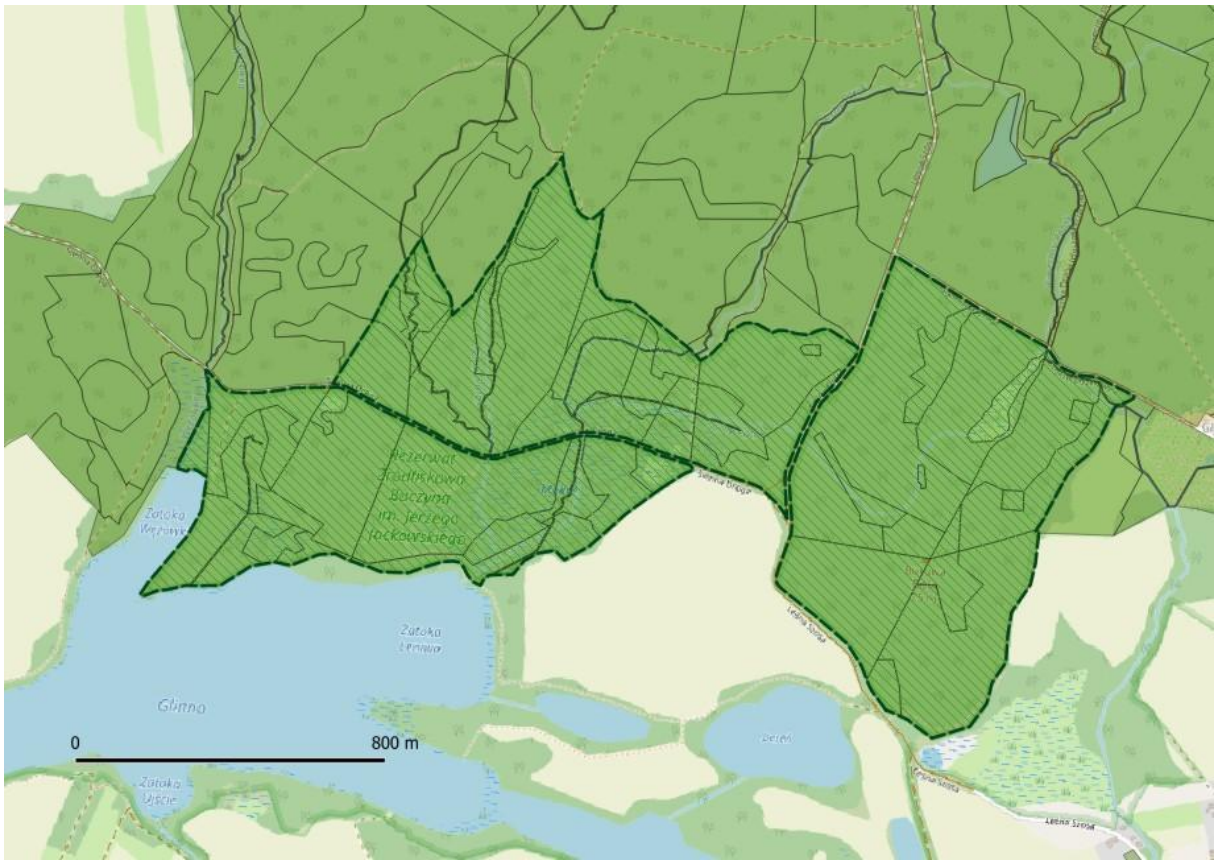
Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Szczecinie.

E) Rezerwat przyrody "Źródliskowa Buczyna im. Jerzego Jackowskiego"

Rok utworzenia – 1956

Powierzchnia – 155,44 ha (w całości na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino)

Rezerwat leśny, typ rezerwatu wg dominującego przedmiotu ochrony – biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp); ze względu na główny typ ekosystemu: typ – leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni).

Rysunek 5. Położenie rezerwatu Źródliskowa Buczyna [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Został utworzony zarządzeniem MLiPD nr 222 z dnia 30.05.1956 r. (M.P. z 1956 r. Nr 54, poz. 595) na powierzchni 120,28 ha. Podstawę prawną utrzymano w mocy Obwieszczeniem Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 5 lutego 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody znajdujących się na terenie województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2002 r., Nr 8 poz. 162). Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 października 2017 r. (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 4187) ustalono obowiązującą powierzchnię, cel i typologię rezerwatu.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych cech i procesów naturalnych dla wyróżniającego się dużymi walorami biocenotycznymi oraz estetycznymi kompleksu buczyn, łęgów i olsów, kształtującego się w warunkach dużego urozmaicenia rzeźby terenu i warunków siedliskowych.

Rezerwat położony jest na południowych stokach Wzgórz Bukowych opadających ku misy Jeziora Glinna, włącznie z pasmem siedlisk kształtujących się na rozległym obszarze aluwialnym nad jeziorem. W obszarze tym kształtuje się naturalny układ roślinności – od szuwarów, poprzez łozowiska i olesy bagienne, łęgi olszowo-jesionowe, wilgotne warianty buczyny żyznej, po siedliska typowej żyznej buczyny z niewielkimi płatami kwaśnych buczyn.

Do ciekawszych gatunków lokalnej flory należą: wiciokrzew pomorski *Lonicera periclymenum*, buławnik czerwony *Cephalanthera rubra*, buławnik wielkokwiatowy *Cephalanthera damasonium,* kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis,* turzyca rozsunięta *Carex divulsa,* zgrzebłowata *C. strigosa*, stokłosa Benekena *Bromus benekeni,* kokorycz pusta *Corydalis cava*.

Fotografia 4. Rezerwat Źródliskowa Buczyna.

Spośród 54 gatunków porostów obecne są tu m.i.n. włostka spleciona *Bryoria implexa* i tarczynka dziurkowana *Menegazzia terebrata,* plamica filcowata *Arthonia byssacea,* kropniczka Arnolda *Bacidina arnoldiana,* włostka spleciona, pałecznik viride *Calicium viride* i bielczyk proszkowaty *Loxospora elatina.*

Występuje tu co najmniej 405 gatunków grzybów wielkoowocnikowych. Do chronionych należą: borowik korzeniasty *Boletus radicans*, ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, porojęzyk dębowy *Fomitopsis pulvina,* soplówka bukowa *Hericium coralloides*, soplówka jeżowata *Hericium erinaceus*m i kolczakówka strefowana *Hydnellum concrescens*. Spośród gatunków wpisanych na Czerwoną listę, stwierdzono tu obecność takich, jak np.: różnoporek dwuwarstwowy *Abortiporus biennis*, płaszczek gruzełkowany *Dacryobolus karstenii,* dzwonkówka kosmata *Entoloma strigosissimum*, żylak wielobarwny *Hermanssonia centrifuga*, czubajeczka orzechowa *Lepiota*

pseudofelina, krasnoborowik żonkilowy *Neoboletus junqilleus*, korkoząb pozrastany *Phellodon confluens*, korkoząb ciemny *Phellodon connatus*, bezblaszka kulistozarodnikowa *Rimbachia arachnoidea* i klejoporek dwubarwny *Vitreoporus dichrous.*

Ponadto, z grupy gatunków wskaźnikowych starolasów, w rezerwacie tym udokumentowano obecność 23 gatunków. Należą do nich: podusznik rurkowaty *Camarops tubulina*, ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, płomienniczek żółtobrązowy *Flammulaster muricatus*, porojęzyk dębowy *Fomitopsis pulvina*, woszczyneczka obrzeżona *Gloeoporus pannocinctus*, soplówka bukowa *Hericium coralloides* i jeżowata *H. erinaceus*, bocznianka złotogłowa *Hohenbuehelia auriscalpim,* zęboporek gruboząb *Irpiciporus pachyodon*, smolucha bukowa *Ischnoderma resinosum*, twardówka filcowata *Lentinellus ursinus*, woszczyneczka żółknąca *Mycoacia gilvescens*, igłóweczka słodkowonna *Mycoacia nothofagi*, porowonniak bukowy *Odoria alborubescens*, lejkownica nadrzewna *Ossicaulis lignatilis*, murszak rdzawy *Phaeolus schweinitzii*, suchogłówka korowa *Phleogena faginea*, łuskwiak rdzawołuskowy *Pholiota squarrosoides*, boczniaczek pomarańczowożółty *Phyllotopsis nidulans*, drobnołuszczak czarnożyłkowy *Pluteus umbrosus*, pomarańczowiec błyszczący *Pycnoporellus fulgens*, gąbczak aksamitny *Somion delectans* i drewnowiec popękany *Xylobolus frustulatus*

Fauna bezkręgowców liczy co najmniej 133 gatunki, a fauna kręgowców 76 gatunków. Do chronionych i rzadkich gatunków należa m.in.: rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens,* borowiec wielki *Nyctalus noctula,* chruścik *Crunoecia irrorata*, podkorowy pluskwiak *Aradus conspicuus*, kołatek *Hemicoelus costatus*, pstrak wiązowiec *Ptelobius vittatus*.

Rezerwat posiada plan ochrony zatwierdzony zarządzeniem Nr 32/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 maja 2009 r. (Dz. Urz. z 2009 r. Nr 48, poz. 1191), zmienionym zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dn. 06.12.2016 r. (Dz. Urz. z 2016 r. poz. 4935).

Obszar rezerwatu objęty został ochroną ścisłą.

Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Szczecinie.

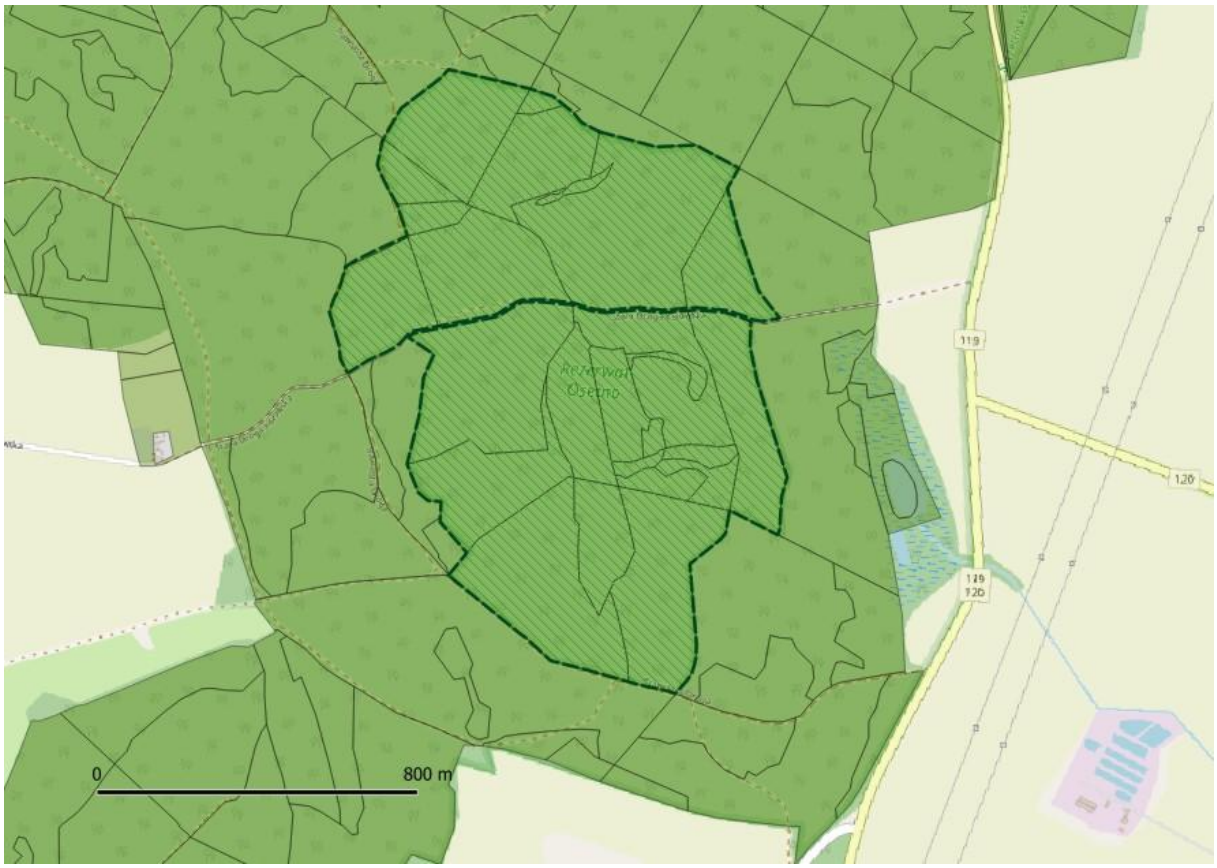
F) Rezerwat przyrody "Osetno"

Rok utworzenia – 2008

Powierzchnia - 122,12 ha (w całości na gruntach Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino)

Rezerwat leśny, typ rezerwatu wg dominującego przedmiotu ochrony – grzybów (PGr), podtyp - grzybów kapeluszowych (gk); ze względu na główny typ ekosystemu: typ – leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni).

Ustanowiony rozporządzeniem Nr 44/2008 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14.11.2008 r. (Dz. Urz. z 2008 r. Nr 96, poz. 2075). Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 października 2017 r. (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 4184, z 2025 r., poz. 4358) ustalono powierzchnię, cel i typologię rezerwatu.

Rysunek 6. Położenie rezerwatu Osetno [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych i dydaktycznych licznych stanowisk rzadkich i zagrożonych wyginięciem gatunków grzybów, a także cech i procesów naturalnych dla wyróżniającego się dużymi walorami biocenotycznymi i estetycznymi kompleksu buczyn, łęgów, olsów źródliskowych, źródlisk, torfowisk i oczek wodnych kształtującego się w warunkach dużego urozmaicenia rzeźby terenu i warunków siedliskowych.

W rezerwacie tym stwierdzono dotychczas występowanie 597 gatunków grzybów wielkoowocnikowych (Domian i in. 2025). Prawnej ochronie gatunkowej podlegają następujące: buławka pałeczkowata *Clavariadelphus pistillaris*, ozorek debowy *Fistulina hepatica*, soplówka bukowa *Hericium coralloides*, soplówka jeżowata *H. erinaceus*, błyskoporek podkorowy *Inonotus obliquus*, szyszkowiec łuskowaty *Strobilomyces strobilaceus* i podgrzybek pasożytniczy *Xerocomus parasiticus.* Gatunki ujęte na Czerwonej Liście reprezentowane są przez 117 taksonów. Należą do

nich np.: żylak czerwonobrązowy *Phlebiodontia subochracea*, różnoporek dwuwarstwowy *Abortiporus biennis*, wełniczek niebieskozielonawy *Byssocorticium atrovirens*, radłóweczka kosmkowata *Cristinia helvetica*, woskowniczek jamkowaty *Crystallicutis serpens*, płaszczek gruzełkowany *Dacryobolus karstenii*, łysostopek bursztynowy *Gymnopus ocior*, płowiec jodoformowy *Hemileccinum impolitum,* radlaczek zwisły *Irpicodon pendulus*, czubajeczka jeżykowata *Lepiota echinella*, różnoporek drobnopory *Loweomyces fractipes*, drobnokolec żółknący *Mucronella calva*, woszczyneczka sinawa *Mycoacia livida*, żagiewka wielkopora *Neofavolus alveolaris*, żylak liliowy *Phlebia lilascens* i wrośniak płowy *Trametopsis cervina*.

Fotografia 5. Rezerwat Osetno.

Ponadto, z grupy gatunków wskaźnikowych starolasów, w rezerwacie tym udokumentowano obecność 23 gatunków. Należą do nich: podusznik chropowaty *Camarops polysperma*, podusznik rurkowaty *Camarops tubulina*, kredoporek łzawiący *Calcipostia guttulata*, ozorek dębowy *Fistulina hepatica*, płomienniczek żółtobrązowy *Flammulaster muricatus*, woszczyneczka obrzeżona *Gloeoporus pannocinctus*, soplówka strzępiasta *Hericium cirrhatum*, bukowa *H. coralloides* i jeżowata *H. erinaceus*, błyskoporek skórzasty *Inonotus cuticularis*, smolucha bukowa *Ischnoderma resinosum*, twardówka filcowata *Lentinellus ursinus*, twardówka lisia *Lentinellus vulpinus*, woszczyneczka

żółknąca *Mycoacia gilvescens*, igłóweczka słodkowonna *Mycoacia nothofagi*, porowonniak bukowy *Odoria alborubescens*, lejkownica nadrzewna *Ossicaulis lignatilis*, murszak rdzawy *Phaeolus schweinitzii*, suchogłówka korowa *Phleogena faginea*, boczniaczek pomarańczowożółty *Phyllotopsis nidulans*, drobnołuszczak czarnożyłkowy *Pluteus umbrosus*, pomarańczowiec błyszczący *Pycnoporellus fulgens*, gąbczak aksamitny *Somion delectans.*

Rezerwat posiada plan ochrony zatwierdzony zarządzeniem nr 20/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 28 maja 2013 (Dz. Urz. z 2013 r. poz. 2293). Zmienione zostało ono później zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 06.12.2016 r. (Dz. Urz. z 2016 r. poz. 4977) oraz zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21 listopada 2025 r. (Dz. Urz. z 2025 r. poz. 5153).

Tabela 9. Zaplanowane działania ochronne w planie ochrony rezerwatu Osetno (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie i Nadl. Gryfino zgodnie z przypisaną odpowiedzialnością)

Lokalizacja	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych
Fragmenty wydzieleń 35b, 37b, 41d, 42a, 44a,b,c, 45a,d, 46a,b,c na łącznej powierzchni 21,95 ha	Usuwanie inwazyjnego gatunku – niecierpka drobnokwiatowego Impatiens parviflora oraz gatunku obcego szczawika żółtego Oxalis fontana	Usuwanie okazów inwazyjnych i obcych gatunków roślin w odległości 50 m od dróg i na innych stwierdzonych stanowiskach poprzez koszenie lub ręczne wyrywanie (pielenie) przed okresem kwitnienia (czerwiec). Realizację zabiegu podjąć wyłącznie w przypadku przystąpienia do zwalczania ww. gatunków na obszarze całej Puszczy Bukowej, tj. Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa" oraz obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty „Wzgórza Bukowe" (PLH320020) i prowadzić do chwili ich ustąpienia z chronionego obszaru. Terminy zabiegu dostosowane do potrzeb – zgodnie z programem zwalczania ww. gatunków na obszarze całej Puszczy Bukowej. Podmiot odpowiedzialny za realizację działania – RDOŚ w Szczecinie
Północny fragment zachodniej części wydz. 37b na powierzchni 0,03 ha. Współrzędne fragmentu: 53º18'41,5"N, 14 º 46'14,1"E.	Usuwanie inwazyjnego gatunku obcego - rdestowca ostrokończystego Reynoutria japonica	Usuwanie okazów za pomocą metod kombinowanych – chemicznego (z użyciem środków mających zastosowanie w leśnictwie) oraz mechanicznego (koszenie i wykopywanie kłączy) stosowanych jednocześnie, kilka razy do roku. W razie potrzeby usunięcie całego pokładu ziemi na głębokości 3 m i w promieniu 7 m od macierzystej kępy oraz wywiezienie gruntu poza obszar rezerwatu. Zabiegi wykonywać dwukrotnie w ciągu roku w czerwcu i wrześniu (do skutku). Stanowisko monitorować corocznie co najmniej przez 5 lat od chwili usunięcia wszystkich osobników. W przypadku dużej ekspansywności należy rozważyć użycie środków chemicznych. Podmiot odpowiedzialny za realizację działania – RDOŚ w Szczecinie.
Punktowo przy granicach rezerwatu	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) i ewentualna wymiana istniejącego oznakowania rezerwatu, w tym tablic urzędowych, regulaminowych i informacyjnych ustawionych przy granicach obiektu. Podmiot odpowiedzialny za realizację działania – RDOŚ w Szczecinie i Nadleśnictwo Gryfino	
Cały rezerwat	Utrzymanie sprawności technicznej (konserwacja) i ewentualna wymiana istniejącego oznakowania rezerwatu, w tym tablic urzędowych, regulaminowych i informacyjnych ustawionych przy granicach obiektu. Podmiot odpowiedzialny za realizację działania – RDOŚ w Szczecinie i Nadleśnictwo Gryfino	
Cały rezerwat	Monitoring ptaków drapieżnych gniazdujących w rezerwacie realizowany przez Komitet Ochrony Orłów w ramach „Ogólnopolskiego monitoringu populacji rzadkich ptaków szponiastych, bociana czarnego i puchacza". Corocznie - kontrole bielika Haliaeetus albicilla w terminach 20 stycznia – 15 lutego i 10 - 30 czerwca oraz kani rudej Milvus milvus w terminach druga-trzecia dekada kwietnia i w czerwcu.	
Cały rezerwat	Monitoring rzadkich, chronionych i zagrożonych gatunków grzybów na obszarze rezerwatu, w tym:	

	muchomora jadowitego Amanita virosa, jamkówki pogiętej Antrodia sinuosa, jamkóweczki żółtawej Antrodiella hoehnelii, jamkóweczki skórkowatej Antrodiella romellii, opieńki żółtawej Armillaria lutea, błonki Athelia bombacina, pieniążniczki szyszkowej Baeospora myosura, dwuzarodniczki Bisporella pallescens, pięknoroga dwuprzegrodowego Calocera furiata, zieleniaka grynszpanowego Chlorociboria aeruginosa, kubianki Ciboria alni, buławki rurkowatej Clavariadelphus fistulosus, buławki sitowatej Clavariadelphus junceus, bruzdniczka malutkiego Clitopilus hobsonii, maczużnika nasięźrzałowego Cordyceps ophioglossoides, Coriolopsis gallica, zasłonaiaka miedzianordzawego Cortinarius phoeniceus, zasłoniaka fioletowego Cortinarius violaceus, kolczatka strzępiastego Creolophus cirratus, Cyphellopsis anomala, płaszczka gruzełkowanego Dacryobolus karstenii, jamczatki wielkoporej Datronia mollis, wrosniaczka żelatynowaty Diplomitoporus lindbladii, Eriopezia caesia, kisielnicy trzoneczkowej Exidia glandulosa, kisielnicy karmelowatej Exidia saccharina, soplówki bukowej Hericium coralloides soplówki jeżowatej Hericium erinaceus, Hyalorbilla resinae, Hyalorbilia tortuosa, strzępkozębu żółtoporego Hyphodontia flavipora, błyskoporka podkorowego Inonotus obliquus, błyskoporka rozpostartego Inonotus hastifer, porokolczaka kulistozarodnikowego Irpex bourdotii, smoluchy świerkowej Ischnoderma benzoinum, smoluchy bukowej Ischnoderma resinosum, wachlarzowca (flagowca) olbrzymiego Meripilus giganteus, mądziaka psiego Mutinus caninus, grzybówki szafranowej Mycena crocata, grzybówki niebieskoszarej Mycena pseudocorticola, Nectria peziza, drobnoporka sproszkowanego Oligoporus ptychogaster, guziczki Orbilia aprilis, monetki bukowej Oudemansiella mucida, murszaka rdzawego Phaeolus schweinitzii, czyrenia rdzawego Phellinus ferruginosus, czyrenia sosnowego Phellinus pini, żylaka czerwonawego Phlebia rufa, żylaka kolczastego Phlebia uda, żylaczki żółtobrązowej Phlebiella sulphurea, suchogłówki korowej, boczniaczka pomarańczowożółtego Phyllotopsis nidulans, zmiennoporka szklistego Physisporinus vitreus, zmiennoporka szklistego Physisporinus vitreus, boczniaka białożółtego Pleurotus dryinus, boczniaka łyżkowatego Pleurotus pulmonarius, fałdówki kędzierzawej Plicatura crispa, drobnołuszczaka trocinowego Pluteus petasatus, drobnołuszczaka gruczołowatego Pluteus plautus, żagwi wielkoporej Polyporus alveolaris, łysiczki torfowiskowej Psilocybe elongata, łysiczki łuskowatej Psilocybe squamosa, gęstoporka cynobrowego, stroczka leśnego Serpula himantioides, szyszkowca łuskowatego Strobilomyces strobilaceus, trzęsaka listkowatego Tremella foliacea, niszczyka liściastodrzewnego Trichaptum biforme, gąski czarno łuskowej Tricholoma atrosquamosum, pałecznicy czerwonawej Typhula erythropus, pałecznicy szczecinkowotrzonowej Typhula setipes, podgrzybka pasożytniczego Xerocomus parasiticus i borowika oprószonego Xerocomus pruinatus. Monitoring realizowany przez okres 2 lat w odstępach pięcioletnich – w odniesieniu do poszczególnych gatunków, szczegółowy termin monitoringu dostosowany do ich biologii. Podmiot odpowiedzialny za realizację działania – RDOŚ w Szczecinie
Granice rezerwatu wzdłuż szlaków komunikacyjnych	Podkrzesywanie i obalanie drzew zagrażających bezpieczeństwu ruchu wzdłuż szlaków komunikacyjnych sąsiadujących bezpośrednio z rezerwatem. Przecinanie przewracających się drzew, z jednoczesnym pozostawieniem wszystkich fragmentów w rezerwacie. W terminach i rozmiarze zależnych od potrzeb. Podmiot odpowiedzialny za realizację działania – Nadleśnictwo Gryfino.

Wokół rezerwatu wyznaczono otulinę, w której wprowadzono ustalenia:

a) należy utrzymać całość obszaru w formie terenu wyłączonego z możliwości wprowadzenia zmian w sposobie jego użytkowania i zagospodarowania,

b) nie należy prowadzić działań mogących przyczynić się do zmiany stosunków wodnych w sposób mogący negatywnie wpływać na rezerwat,

c) nie należy zmniejszać powierzchni lasów,

d) nie należy realizować działań mających negatywny wpływ na środowisko,

e) nie należy podejmować działań prowadzących do trwałych zmian rzeźby terenu.

Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Szczecinie.

G) Rezerwat przyrody "Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem"

Rok utworzenia – 1973

Powierzchnia – 4,43 ha

Rezerwat stepowy. Typ rezerwatu wg. dominującego przedmiotu ochrony - florystyczny (PFI), podtyp – roślin zielnych i krzewinek (rzk); ze względu na główny typ ekosystemu: typ – łąkowy, pastwiskowy, murawowy i zaroślowy (EŁ), podtyp – muraw kserotermicznych (mk).

Został ustanowiony zarządzeniem MLiPD nr 158 z dnia 23.01.1973 r. (M.P. z 1973 r. Nr 5, poz. 38). Podstawę prawną utrzymano w mocy Obwieszczeniem Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 5 lutego 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody znajdujących się na terenie województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2002 r., Nr 8 poz. 162). Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21 grudnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2016 r., poz. 5223) ustalono powierzchnię, cel i typologię rezerwatu.

Rysunek 7. Położenie rezerwatu Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem. Po prawej rezerwat Kanał Kwiatowy położony poza gruntami Nadleśnictwa [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie zbiorowisk kserotermicznych porastających wzgórze stanowiące fragment wysokiego brzegu doliny Odry w jej dolnym biegu o szczególnych cechach geomorfologicznych i geobotanicznych.

Fotografia 6. Rezerwat Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem

Rezerwat stanowi punkt widokowy na dolinę dolnej Odry. Chroni murawy kserotermiczne w których występują m.in. z rzadkich gatunków: ostnica włosowata *Stipa capillata*, sasanka łąkowa *Pulsatilla pratensis*, strzęplica piramidalna *Koeleria pyramidata*, pięciornik biały *Potentilla alba*, przetacznik wczesny *Veronica praecox*, lucerna kolczastostrąkowa *Medicago minima*, czyściec prosty *Stachys recta*.

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 1 lipca 2025 r. (Dz. Urz. z 2025 r. poz. 3137). Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.

Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Szczecinie.

Tabela 10. Zaplanowane działania ochronne w planie ochrony rezerwatu Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie, do Nadl. Gryfino adresowana jest tylko realizacja kontroli terenowych)

Lokalizacja	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych
W obrębie południowego, wschodniego i północnego zbocza	Koszenie nalotów krzewów i drzew	Koszenie należy wykonywać po sezonie wegetacyjnym (od października do marca) możliwie nisko. Biomasę należy niezwłocznie wywieźć poza rezerwat. Niedopuszczalne jest mulczowanie lub zrąbkowanie biomasy na

		miejscu. W pierwszym roku należy zaplanować jako intensywne koszenie z pozyskaniem dużej ilości biomasy. W kolejnych latach będzie to jedynie koszenie odrostów, a więc intensywność działania będzie maleć.
W obrębie wszystkich siedlisk nieleśnych rezerwatu	Ekstensywny wypas owiec lub koszenie.	Wypas owiec realizowany przez ok. 2-3 tygodnie (przy obsadzie 1 DJP/ha, w zależności od rozwoju roślinności okres można skrócić lub wydłużyć), w okresie maj-wrzesień (październik). Preferowany jest okres od mają do lipca. Dopuszczalna jest domieszka kóz. Ogrodzenie pastwiska umożliwiające przemieszczanie się zwierzyny dzikiej po zakończeniu wypasu (drewniane słupy z zawieszaną tymczasowo siatką lub pastuch elektryczny). Zakaz dokarmiania owiec paszą w obrębie rezerwatu. Po wypasie należy wykosić niedojady, a wykoszoną biomasę usunąć poza obszar rezerwatu. Niedopuszczalne jest mulczowanie. Dopuszczalne jest koszenie w przypadku braku możliwości zorganizowania wypasu zwierząt. Koszenie ręczne (kosą zwykłą lub spalinową). Ściętą biomasę należy wynieść poza rezerwat.
Obszar całego rezerwatu	Usuwanie gatunków inwazyjnych.	Mechaniczne usuwanie gatunków inwazyjnych takich jak: nawłoć kanadyjska Solidago canadensis, łubin trwały Lupinus polyphyllus, przegorzan kulisty Echinops sphaerocephalus, robinia akacjowa Robinia pseudoacacia. Metodę zwalczania należy dostosować do danego gatunku. Biomasę należy zutylizować, nie dopuszczając do ponownego rozprzestrzenienia się gatunków. Niedopuszczalne jest mulczowanie. Zabieg należy prowadzić z częstotliwością zależną od potrzeb
Leśna część rezerwatu.	Usuwanie z drzewostanu drzew szpilkowych oraz dębu czerwonego jako gatunku inwazyjnego	Wycięcie z drzewostanów rezerwatu wszystkich drzew szpilkowych (modrzew Larix sp., daglezja zielona Pseudotsuga menziesi, świerk pospolity Picea abies) oraz dębu czerwonego Quercus rubra. Zabieg należy przeprowadzić poza sezonem lęgowym ptaków, tj. od października do końca lutego. Wycięte drzewa należy usunąć poza obszar rezerwatu przyrody.
Ścieżka na północnym zboczu wzgórza aż do punktu widokowego	Kanalizacja istniejącego ruchu rekreacyjnego i turystycznego	Remont ścieżki prowadzącej na szczyt wzgórza na północnym zboczu rezerwatu, wraz z montażem drewnianej barierki wzdłuż ścieżki. Montaż barierki uniemożliwiającej zejście z punktu widokowego ścieżką na południe.
Obszar całego rezerwatu	Monitoring stanu roślinności/siedlisk przyrodniczych.	Monitoring stanu roślinności rezerwatu, w tym monitoring siedliska przyrodniczego 6210 murawy kserotermiczne Festuco-Brometea występującego w rezerwacie. Realizacja monitoringu w oparciu o metodykę Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Monitoring powinien dostarczać informacji na temat zmian w składzie gatunkowym siedlisk oraz ich strukturze, stanu gatunków inwazyjnych i ekspansywnych, skuteczności działań ochronnych, zagrożeń. Monitorowane powinny być również populacje gatunków najcenniejszych oraz ekspansywnych i inwazyjnych występujących w rezerwacie. (mapowanie płatów, zliczanie osobników, określanie kondycji osobników i ich siedlisk zgodnie z ogólnie przyjętymi metodykami). Częstotliwość: raz na 5 lat, przez cały czas obowiązywania planu
Obszar całego rezerwatu	Utrzymanie czystości	Zbiórka śmieci z miejsc ich nagromadzenia oraz wywóz poza obszar rezerwatu – w terminach i z częstotliwością zależną od potrzeb
Obszar całego rezerwatu	Kontrole w rezerwacie	Regularne kontrole pracowników Lasów Państwowych/służb ochrony przyrody obszaru

		rezerwatu.
Granice rezerwatu	Oznakowanie rezerwatu	Konserwacja lub wymiana tablic urzędowych i regulaminowych postawionych przy granicy rezerwatu (według potrzeb).

H) Rezerwat przyrody "Kurowskie Błota"

Rok utworzenia – 1965

Powierzchnia – 95,60 ha

Typ rezerwatu ze względu na dominujący przedmiot ochrony: typ - Faunistyczny (PFn), podtyp - biocenoz ptaków (pt); ze względu na główny typ ekosystemu: typ - Różnych ekosystemów (EE), podtyp - mozaiki różnych ekosystemów (me).

Został utworzony zarządzeniem MLiPD nr 166 z dnia 20.10.1965 r. (M.P. z 1965 r. Nr 64, poz. 356) na powierzchni 30,63 ha Podstawę prawną utrzymano w mocy Obwieszczeniem Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 5 lutego 2002 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody znajdujących się na terenie województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2002 r., Nr 8 poz. 162). Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 października 2017 r. (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 4183) ustalono powierzchnię, cel i typologię rezerwatu.

Rysunek 8. Położenie rezerwatu Kurowskie Błota [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie miejsc lęgowych ptaków, zwłaszcza czapli siwej *Ardea cinerea* oraz zachowanie w stanie mało zmienionym olsu wyróżniającego się dużymi walorami biocenotycznymi oraz naturalnymi procesami sukcesji leśnej.

Rezerwat chroni trudno dostępny i tym samym cechujący się dużą naturalnością w warunkach znikomej antropopresji kompleks łęgu jesionowo-olszowego *Fraxino-Alnetum.* Występują tu z rzadkich gatunków roślin: wilczomlecz błotny *Euphorbia palustris*, starzec bagienny *Senecio paludosus*, czworolist pospolity *Paris quadrifolia*, jaskier wielki *Ranunculus lingua*. Lęgi odbywają tu takie gatunki ptaków jak: czapla siwa *Ardea cinerea*, bielik *Haliaeetus albicilla*, kania ruda *Milvus milvus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, żuraw *Grus grus*.

Rezerwat posiada plan ochrony zatwierdzony Zarządzeniem nr 15/2008 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 26 marca 2008 r. (Dz. Urz. z 2008 r. Nr 39, poz. 798). Objęty jest ochroną ścisłą.

Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Szczecinie.

I) Rezerwat przyrody "Kamienieckie Wąwozy im. prof. Janiny Jasnowskiej"

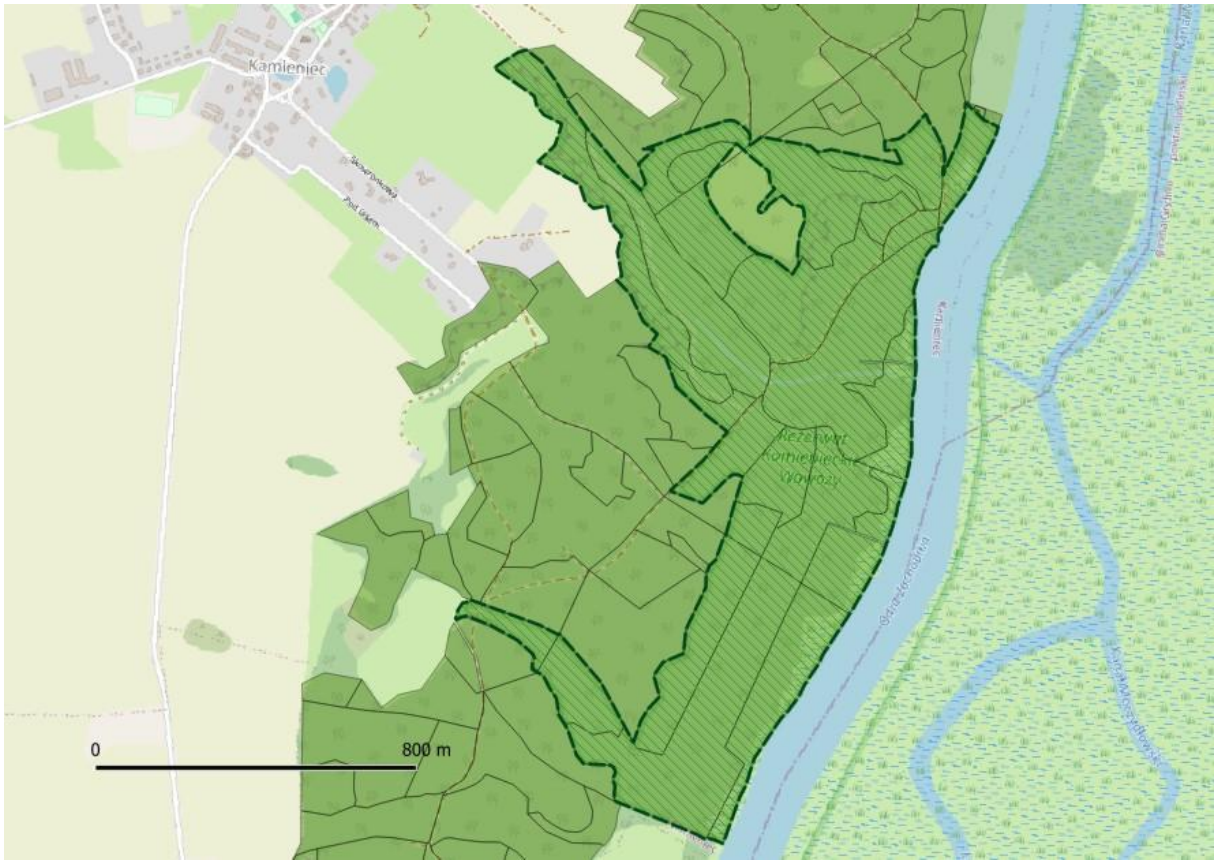
Rok utworzenia – 2023

Powierzchnia – 95,78 ha

Typ rezerwatu ze względu na dominujący przedmiot ochrony: - typ – Florystyczny (PFl), - podtyp - roślin zielnych i krzewinek (rzk), ze względu na główny typ ekosystemu: - typ – Leśny i borowy (EL), - podtyp – lasów nizinnych (lni).

Został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30.01.2023 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Kamienieckie Wąwozy im. prof. Janiny Jasnowskiej" (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 744).

Celem ochrony w rezerwacie jest utrzymanie wyjątkowo licznej populacji kokoryczy drobnej *Corydalis pumila*, zachowanie i odtwarzanie naturalnych cech ekosystemów leśnych, zwłaszcza w odniesieniu do ich składu gatunkowego i dynamiki oraz zachowanie i odtwarzanie siedlisk roślinności kserotermicznej i psammofilnej.

Rysunek 9. Położenie rezerwatu Kamienieckie Wąwozy [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Rezerwat zaproponowany został już w 1973 roku przez Janinę Jasnowską (*Jasnowska J. 1973: Wąwóz Kamieniec – projektowany rezerwat przyrody koło Szczecina. Chrońmy Przyr. Ojcz. 29, 4: 31-37*). Powołany został tuż po pierwszej rocznicy jej śmierci.

Fotografia 7. Rezerwat Kamienieckie Wąwozy.

Rezerwat znajduje się na stokach doliny dolnej Odry oraz w bocznych dolinach krótkich strumieni. W dolinkach tych występują źródła z torfowiskami źródliskowymi, w tym z wytrąceniami martwicy wapiennej. Wzdłuż strumieni i na dnie doliny Odry występują lasy łęgowe, natomiast na stokach – grądy subatlantyckie i kwaśne dąbrowy. W niewielkich polanach na stokach doliny występują murawy kserotermiczne i napiaskowe oraz zarośla tarniny. Rezerwat stanowi siedlisko najliczniejszej populacji kokoryczy drobnej w Polsce. Występują tu także takie gatunki jak: dzięgiel litwor nadbrzeżny *Angelica archangelica*, śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis*, goryczka krzyżowa *Gentiana cruciata*, wiciokrzew pomorski *Lonicera periclymenum*, rukiew wodna *Nasturtium officinale*, ostnica włosowata *Stipa capitata*, czosnek wężowy *Allium scorodoprasum*, głowienka wielkokwiatowa *Prunella grandiflora*, starzec srebrzysty *Senecio erucifolius*. Wśród grzybów do rzadkich i zagrożonych należą: płaszczek gruzełkowany *Dacryobolus karstenii* i fałdówka kędzierzawa *Plicaturopsis crispa*.

Szczyt wzniesienia stanowiący enklawę otoczoną rezerwatem wpisany jest do rejestru zabytków archeologicznych jako ślad po osadzie kultury łużyckiej i późniejszym grodzisku wczesnośredniowiecznym.

Obiekt nie posiada jeszcze planu ochrony (jest w trakcie opracowywania). Zadania ochronne dla rezerwatu ustalone zostały w zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 28 stycznia 2025 r.

Tabela 11. Zaplanowane zadania ochronne dla rezerwatu Kamienieckie Wąwozy im. prof. Janiny Jasnowskiej (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie z wyjątkiem realizacji kontroli terenowych adresowanych do pracowników Nadl. Gryfino)

Lokalizacja	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych
Działka ewid. nr: 92/3 obręb Moczyły, gmina Kołbaskowo, wydzielenie 428p-00 leśnictwo Binowo	Usunięcie barszczu Sosnowskiego Heracleum sosnowskyi	Ręczne wykopywanie okazów wraz z ich bryłą korzeniową, jeśli będzie to uzasadnione także ścięcie starych pędów z obecnymi kwiatostanami i nasionami w sposób uniemożliwiający ich rozsianie. Zabiegi przeprowadzić 4-krotnie w sezonie wegetacyjnym w miesiącach: maj, czerwiec, lipiec, sierpień, każdorazowo w odstępach nie mniejszych niż 30 dni. Powierzchnia prac: łącznie 0,04 ha (3 stanowiska położone blisko siebie w odległości nie większej niż 50 m), w obrębie lądowych, nadrzecznych ziołorośli, poza strefą nadwodnych szuwarów, barszcz stanowi tu umiarkowanie zwarte płaty, na 1 stanowisku stwierdzono jedynie osobniki juwenilne bez pędów generatywnych. Zabieg należy powtarzać do całkowitego wyeliminowania gatunku. Coroczny monitoring skuteczności podjętych działań.
Dwa płaty muraw na działce ewid. nr: 428 obręb Kamieniec, gmina Kołbaskowo, wydzielenie 428cx-00 leśnictwo Binowo	Wycinka drzew i krzewów, podrostów drzew, podkrzesywanie drzew oraz koszenie ciepłolubnych muraw napiaskowych	Wycinka drzew zacieniających murawy, wycinka krzewów i podrostu drzew, ewentualne podkrzesanie koron dużych drzew zacieniających murawy. Zakres wycinki na każdej murawie należy ustalić w sezonie wegetacyjnym poprzedzającym zaplanowany termin zabiegu. Koszenie muraw, w zależności od potrzeb na podstawie prowadzonego monitoringu (optymalnie co 5 lat). Zebranie pozyskanej biomasy i wyniesienie poza obszar murawy. Zabiegi należy prowadzić poza sezonem wegetacyjnym (od października do lutego). Łączna powierzchnia prac: 0,7 ha
Miejsca wybrane zgodnie z wymogami biologicznymi gatunków	Poprawa zróżnicowania gatunkowego nietoperzy	Stworzenie dodatkowych schronień dla nietoperzy poprzez montaż szczelinowych budek dla tych ssaków w grupach po 5 sztuk (wiszących stosunkowo blisko siebie, co 10–50 m). Budki najlepiej powiesić na wysokości 4–5 m nad ziemią, by drapieżniki nie miały do nich łatwego dostępu. Monitoring zasiedlenia zamontowanych schronień. Utrzymanie sprawności technicznej zamocowanych schronień, czyszczenie w miarę potrzeb.
Wydzielenie 427b leśnictwo Binowo (istniejąca platforma)	Utrzymanie funkcjonującej platformy lęgowej dla ptaków drapieżnych oraz montaż nowych platform w razie potrzeb.	Utrzymanie sprawności technicznej zamontowanej w rezerwacie platformy lęgowej dla ptaków drapieżnych, w razie potrzeby wymiana platformy na nową, ewentualny montaż nowych platform w razie potrzeb. Monitoring zasiedlenia platform lęgowych. Wyniki z prowadzonego monitoringu oraz informacje o przeprowadzonych pracach naprawczych platformy należy przedłożyć do RDOŚ w Szczecinie.
Cały rezerwat	Monitoring siedlisk przyrodniczych oraz populacji chronionych gatunków roślin i zwierząt	Monitoring chronionych i zagrożonych roślin, w tym kokoryczy drobnej Corydalis pumila oraz siedlisk przyrodniczych stwierdzonych w rezerwacie, chronionych i zagrożonych gatunków zwierząt, w tym: bielika Haliaeetus albicilla, puchacza Bubo bubo, nietoperzy – według zasad przyjętych w ogólnopolskim monitoringu siedlisk przyrodniczych, roślin i zwierząt (na podstawie metodyki Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska opisanej w przewodnikach metodycznych).
Wzdłuż szlaków,	Usuwanie drzew niebezpiecznych	Utrzymanie sprawności szlaku pieszo-rowerowego

dróg oraz miejsc udostępnionych do amatorskiego połowu ryb.		(„szlak BIELIKA”), usuwanie drzew zagrażających bezpieczeństwu ruchu turystycznego. Oznakowanie szlaku oraz uzupełnienie i utrzymanie sprawności technicznej (konserwacji) „małej” infrastruktury ustawionej na ich trasie. Usuwanie drzew zagrażających bezpieczeństwu ludzi w miejscach udostępnionych – poprzez ich ścięcie i pozostawienie do naturalnej dekompozycji, bez usuwania drewna poza obszar rezerwatu. Informacje o przeprowadzonych pracach należy przesłać do RDOŚ w Szczecinie.
Wzdłuż udostępnionego „szlaku BIELIKA”	Zabezpieczenie przeciwpożarowe rezerwatu	Utrzymanie we właściwym stanie dróg leśnych wraz z przepustami w granicach rezerwatu. W terminach i z częstotliwością zależną od potrzeb. Informacje o przeprowadzonych pracach należy przesłać do RDOŚ w Szczecinie.
Cały rezerwat	Utrzymanie czystości	Zbiórka odpadów z miejsc ich nagromadzenia oraz wywóz poza obszar rezerwatu – w terminach i z częstotliwością zależną od potrzeb. Informacje o przeprowadzonych pracach należy przesłać do RDOŚ w Szczecinie
Cały rezerwat	Kontrole w rezerwacie	Regularne kontrole pracowników Lasów Państwowych/służb ochrony przyrody/straży rybackiej obszaru rezerwatu
Granice rezerwatu	Oznakowanie rezerwatu	Konserwacja lub wymiana tablic urzędowych i regulaminowych postawionych przy granicy rezerwatu oraz uzupełnienie oznakowania (według potrzeb)

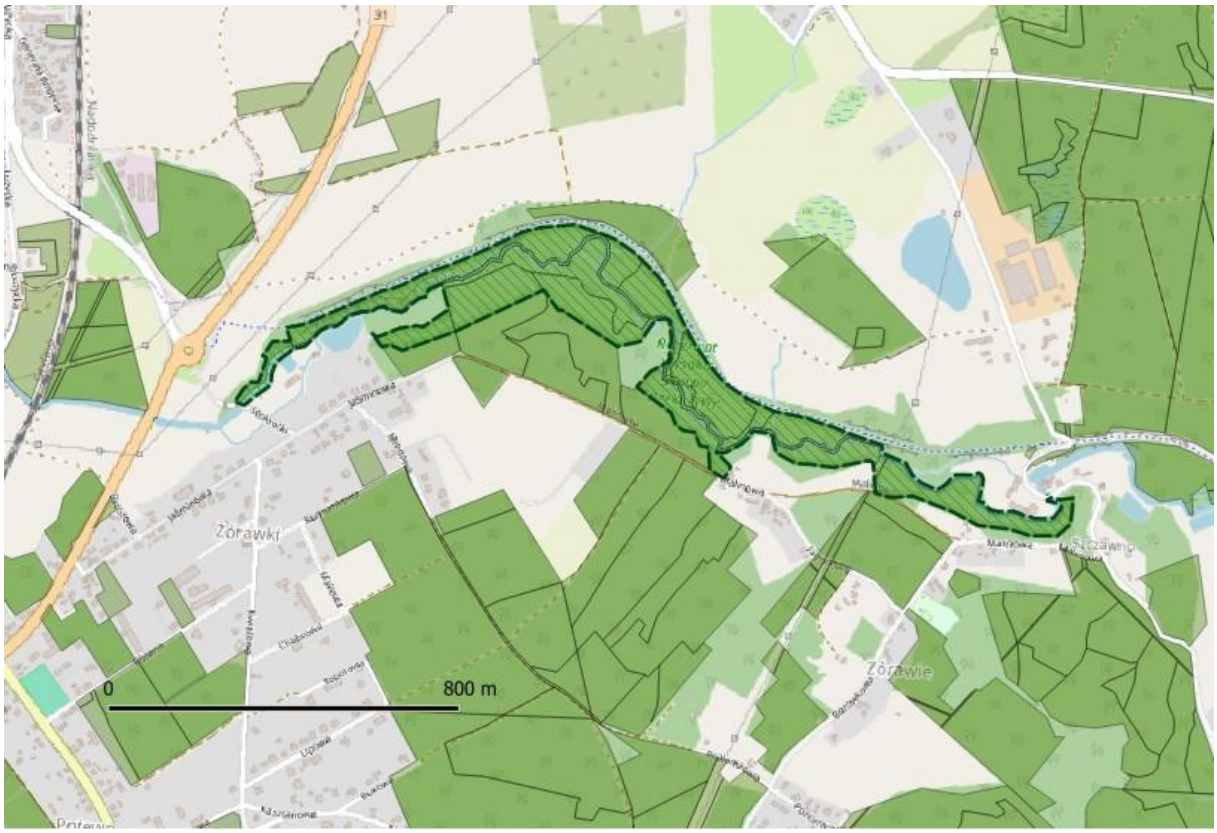
Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Szczecinie.

J) Rezerwat przyrody "Wysoka Skarpa Rzeki Tywy"

Rok utworzenia – 2023

Powierzchnia – 20,69 ha

Jest to rezerwat leśny. Typ i podtyp ze względu na dominujący przedmiot ochrony: typ – fitocenotyczny (PFi), podtyp – zbiorowisk leśnych (zl). Ze względu na główny typ ekosystemu: typ – różnych ekosystemów (EE), podtyp – lasów i wód (lw).

Rysunek 10. Położenie rezerwatu Wysoka Skarpa Rzeki Tywy [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Rezerwat został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 stycznia 2023 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Wysoka Skarpa Rzeki Tywy" (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 795). Propozycja utworzenia rezerwatu padła w waloryzacji przyrodniczej gminy Gryfino wykonanej przez zespół prof. J. Jasnowskiej w 1997 roku. Koncepcja ta przypomniana została w 2008 roku (*Friedrich S., Waloch P. Dolina Tywy koło Gryfina – ważna ostoja zachodniopomorskiej przyrody. Chrońmy Przyrodę Ojczystą 64 (4): 24–44*).

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie wartkiej, meandrującej rzeki o charakterze podgórskim, naturalnie wykształconych zbiorowisk leśnych, w tym łęgów olszowo-jesionowych, grądów z przytulią leśną *Galium sylvaticum*, żyznych buczyn, unikatowego krajobrazu głęboko wciętej doliny rzecznej oraz stanowisk rzadkich gatunków roślin, w tym storczyków.

Rezerwat rozciąga się w postaci wąskiego pasa, wzdłuż doliny Tywy pomiędzy miejscowościami Żórawie i Żarówki. Odcinek rzeki w obrębie granic rezerwatu ma długość ok. 2,5 km. Strome zbocza porośnięte są żyznymi i kwaśnymi buczynami, grądami środkowoeuropejskimi; bystry nurt rzeki oraz zachowana w dobrym stanie roślinność sprawiają, że obiekt ten cechuje wiele ponadprzeciętnych walorów przyrodniczych, kwalifikujących się do ochrony rezerwatowej. Do rzadkich i chronionych składników flory należą: buławnik wielkokwiatowy *Cephalanthera damasonium,* wiciokrzew

pomorski *Lonicera periclymenum,* czerniec gronkowy *Actaea spicata*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis,* fiołek przedziwny *Viola mirabilis,* tojeść gajowa *Lysimachia nemorum* i jastrzębiec żmijowcowaty *Hieracium echioides.* W Tywie rośnie krasnorost *Hildebrandtia rivularis*. Wiele drzew osiąga znaczące rozmiary.

Obiekt nie posiada jeszcze planu ochrony. Ustalono dla niego zadania ochronne zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 31 marca 2025 r.

Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Szczecinie.

K) Rezerwat przyrody "Las Dębogórski"

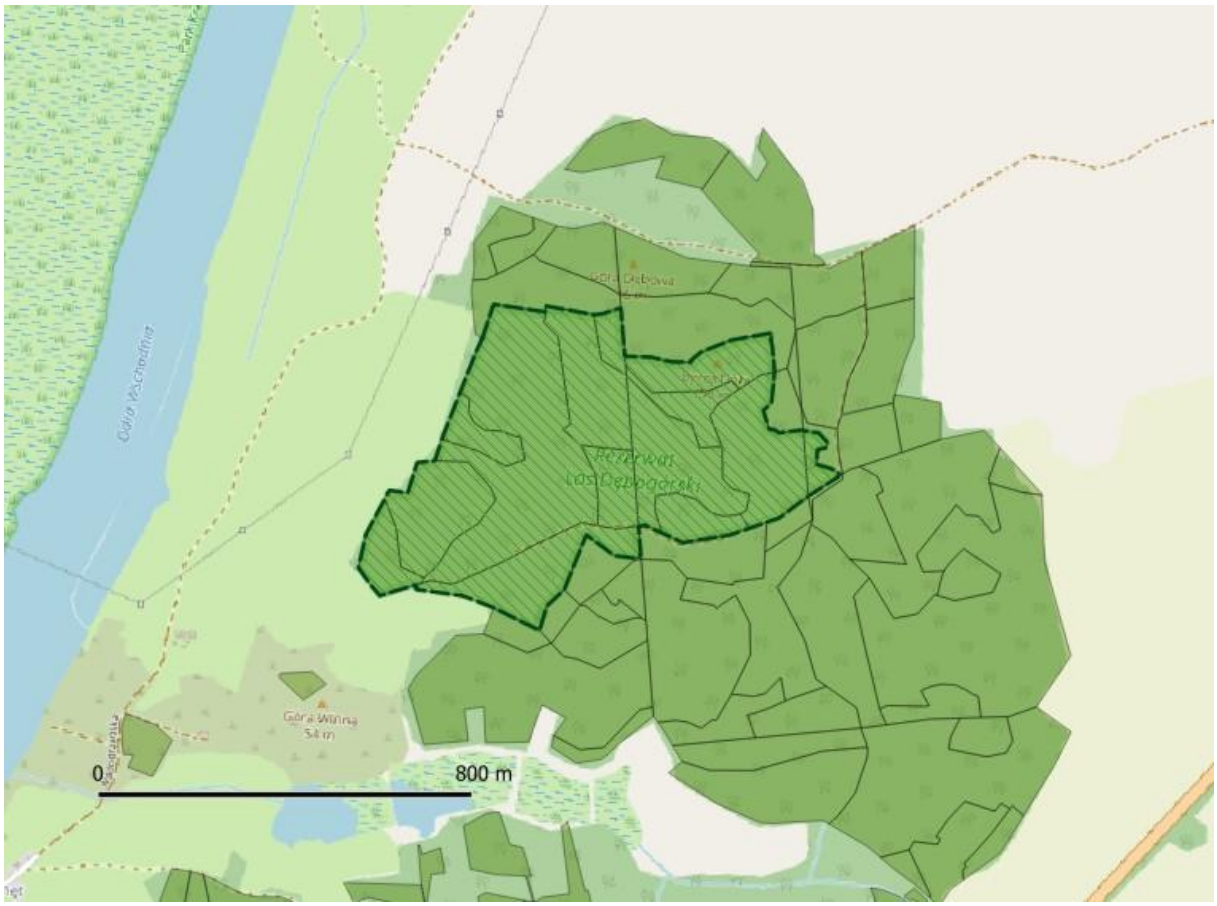
Rok utworzenia – 2024

Powierzchnia: 39,78 ha (+ otulina 18,19 ha)

Jest to rezerwat leśny. Typ i podtyp ze względu na dominujący przedmiot ochrony: typ – fitocenotyczny (PFi), podtyp – zbiorowisk leśnych (zl). Ze względu na główny typ ekosystemu: typ – leśny i borowy (EL); podtyp – lasów nizinnych (lni).

Został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 4.12.2024 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Las Dębogórski” (Dz. Urz. z 2024 r. poz. 6025). Propozycja ochrony tego obszru w formie rezerwatu padła w inwentaryzacji przyrodniczej gminy Widuchowa w 2006 r. Utworzony został w ramach inicjatywy „100 rezerwatów na 100-lecie Lasów Państwowych”.

Rezerwat utworzono w celu zachowania dobrze wykształconych zbiorowisk wiekowych grądów z bogatą florą i mykoflorą w młodoglacjalnym krajobrazie wysoczyzny morenowej przy strefie krawędziowej doliny Odry.

Rysunek 11. Położenie rezerwatu Las Dębogórski [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Rezerwat chroni fragment kompleksu leśnego z dobrze zachowanymi grądami – subatlantyckimi (*Stellario-Carpinetum*) i środkowoeuropejskimi (*Galio-Carpinetum*), w tym bogatymi florystycznie grądami ciepłolubnymi z udziałem gatunków charakterystycznych dla muraw kserotermicznych. Wiele jest tu drzew okazałych, biocenotycznych; ekosystem leśny wyróżnia się znacznymi zasobami martwego drewna. Stanowi w efekcie istotną ostoję dla grzybów wielkoowocnikowych. Zarejestrowano tu m.in. takie gatunki jak: błyskoporek podkorowy *Inonotus obluquus*, suchogłówka korowa *Phleogena fagina*, różnoporek dwuwarstwowy *Abortiporus biennis,* woszczyneczka obrzeżona *Gelatoporia pannocincta*, zmiennoporek szklisty *Physisporinus vitreus*, kisielec trzoneczkowi *Exidia glandulosa*, sinoborowik klinowotrzonowy *Cyanoboletus pulverulentus*, grzybolubka purchawkowata *Asterophora lycoperdoides*, świecznica rozgałęziona *Artomyces pyxidatus*, smolucha bukowa *Ischnoderma resinosum*, boczniak płucny *Pleurotus pullmonarius.*

Obiekt nie posiada jeszcze planu ochrony ani zadań ochronnych.

Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Konserwator Przyrody w Szczecinie.

Tabela 12. Zestawienie rezerwatów znajdujących się na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino

Lp.	Nazwa rezerwatu	Akt powołujący	Rok powstania	Lokalizacja	Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego		Powierzchnia [ha]	
					przedmiotu ochrony	typu ekosystemu	wg aktu powołującego	wg planu u. l.
1.	**Bukowe Zdroje im. prof. Tadeusza Dominika**	zarządzenie MLiPD nr Nr 54, poz. 592 z dnia 30.05.1956	1956	Gmina: Stare Czarnowo Leśnictwo: Klęskowo Oddz, pododdz.: 238 g, ~d, 239 c, d, f, g, h, i, j, ~a ~b, 248 a, b, ~a, 249 a, b, c, d, f, ~a, ~b, ~c Leśnictwo: Klucz 245 h, i, ~c, 250 a, b, c, d, f, g, h, i, j, ~a, ~b, 251 a, b, c, d, f, ~a, ~b, 252 a, b, c, d, f, ~a, ~b, 253 a, b, c, d, f, g, h, ~a, 254 a, b, c, d, ~a, ~b, 255 a, ~c, ~d, ~f, 256 a, b, ~a, ~b, ~c, 257 a, b, ~a, ~b, ~c	Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp	Leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni)	216,28	217,91
2.	**Buczynowe Wąwozy im. Profesora Floriana Celińskiego**	zarządzenie MLiPD nr Nr 54, poz. 593 z dnia 30.05.1956 r. (M.P. z 1956 r. Nr 54, poz. 592)	1956	Gmina: Stare Czarnowo Leśnictwo: Śmierdnica Oddz, pododdz.: 119 i, k, ~c; 151 a, b, c, d, f, g, h, ~a, ~b, ~c 152 a, b, C, d, ~a, ~b, 171 a, b, ~a	Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp	Leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni)	65,18	56,85
	Kamienieckie Wąwozy im. prof. Janiny Jasnowskiej	zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30.01.2023 r. (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 744)	2023	Gmina: Kołbaskowo Leśnictwo: Binowo Oddz, pododdz.: 427 a, b, c, ~a, 428 p, t, ax, bx, cx, fx, ~b, ~c, 429 j, k, ~c, ~d, 430 a, b, c, d, f, ~a, ~b, 431 a, b, c, ~a, ~b, 432 a, b, c, i, ~b, ~c, 433 i, ~d, ~f, ~g	Florystyczny (PFl), - podtyp - roślin zielnych i krzewinek (rzk).	Leśny i borowy (EL), - podtyp – lasów nizinnych (lni)	95,78	95,41
3.	**Kołowskie Parowy im. Józefa Lewandowskiego**	zarządzenie MLiPD nr Nr 54, poz. 594 z dnia 30.05.1956 r.	1956	Gmina: Stare Czarnowo Leśnictwo: Śmierdnica Oddz, pododdz.: 178 a, b, c, d, f, g, ~a	Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp	Leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni)	24,07	24,34

Lp.	Nazwa rezerwatu	Akt powołujący	Rok powstania	Lokalizacja	Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego		Powierzchnia [ha]	
					przedmiotu ochrony	typu ekosystemu	wg aktu powołującego	wg planu u. l.
	Kurowskie Błota	zarządzenie MLiPD nr 166 z dnia 20.10.1965 r	1965	Gmina: Kołbaskowo Leśnictwo: Klucz Oddz, pododdz.: 419 a, ~a, 420 a, b, c, d, ~a, 421 a, b,~a	Faunistyczny (PFn), podtyp - biocenoz ptaków (pt)	Różnych ekosystemów (EE), podtyp - mozaiki różnych ekosystemów (me)	30,63	98,43
	Las Dębogórski	zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 4.12.2024 r. (Dz. Urz. z 2024 r. poz. 6025)	2024	Gmina: Widuchowa Leśnictwo: Pniewo Oddz, pododdz.: 412 k, ~c, 413 d, h, i, j, k, ~a, ~b, ~c, 414 f, g, h, i, j, k, l, ~a ~b, ~c, 417 a, ~b, ~c Rezerwat ma otulinę: Leśnictwo: Pniewo Oddz, pododdz.: 412 j, ~b, 413 c, g, ~f, 414 d, ~f, ~g, 415 b, ~b, 416 a, b, ~c, ~d, 417 c, f, h	Fitocenotyczny (PFi), podtyp – zbiorowisk leśnych (zl)	Leśny i borowy (EL); podtyp – lasów nizinnych (lni)	39,78	39,78
	Osetno	rozporządzenie Nr 44/2008 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14.11.2008 r. (Dz. Urz. z 2008 r. Nr 96, poz. 2075).	2008	Gmina: Stare Czarnowo Leśnictwo: Glinna Oddz, pododdz.: 35 b, ~c, ~d, 36 a, c, d, g, ~a, ~b, 37 b, ~c, ~d, 41 h, 42 a, b, c, d, f, g, h, i, j, ~a, ~b, 44 a, b, c, ~a, ~b, 45 a, b, ~a, ~b, 46 a, b, c, f, ~a, ~b Otulina: 31 a, b, c, ~a, ~b, 32 a, b, ~a, 33 a, b, c, d, f, g, ~a, ~b, 35 a, ~a, ~b, 36 b, f, ~c, 37 a, c, d, f, ~a, ~b, 41 a, b, c, d, f, g, ~a, 43 a, b, c, ~a, 45 c, d, f, ~c, ~d, 46 d, ~c, ~d, 47 a, b, c, ~a, ~b, 49 a, b, c, d, ~a, 50 a, b, c, d, ~a, ~b, 51 a, b, c, ~a, 52 a, ~a	Grzybów (PGr), podtyp - grzybów kapeluszowych (gk)	Leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni)	122,12	122,22

Lp.	Nazwa rezerwatu	Akt powołujący	Rok powstania	Lokalizacja	Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego		Powierzchnia [ha]	
					przedmiotu ochrony	typu ekosystemu	wg aktu powołującego	wg planu u. l.
	Trawiasta Buczyna im. Profesora Stefana Kownasa	zarządzenie MLiPD nr 223 z dnia 30.05.1956 r. (M.P. z 1956 r. Nr 54, poz. 596)	1956	Gmina: Stare Czarnowo Leśnictwo: Glinna Oddz, pododdz.: 62 a, b, c, d, f, ~a, ~b, ~c, 64 a, b, c, d, f, g, h, i, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f, 66 a, b, c, ~a, ~b, 68 a, b, c, ~a, ~b, 70 a, b, c, ~a, ~b	Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp	Leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni)	70,75	78,56
	Wysoka Skarpa Rzeki Tywy	zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 stycznia 2023 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Wysoka Skarpa Rzeki Tywy" (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 795)	2023	Gmina: Gryfino Leśnictwo: Pniewo Oddz, pododdz.: 80 a, b, c, d, f, 81 b, c, d, f, g, h, i, j, p, s, t, ~a, ~b	Fitocenotyczny (PFi), podtyp – zbiorowisk leśnych (zl)	Różnych ekosystemów (EE), podtyp – lasów i wód (lw)	20,69	19,76
	Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem	zarządzenie MLiPD nr 158 z dnia 23.01.1973 r. (M.P. z 1973 r. Nr 5, poz. 38)	1973	Gmina: Kołbaskowo Leśnictwo: Binowo Oddz, pododdz.: 424 a, c, m, ~b	Florystyczny (PFl), podtyp – roślin zielnych i krzewinek (rzk)	Łąkowy, pastwiskowy, murawowy i zaroślowy (ŁĘ), podtyp – muraw kseroterm icznych (mk)	4,19	4,39
	Źródliskowa Buczyna im. Jerzego Jackowskiego	zarządzenie MLiPD nr 222 z dnia 30.05.1956 r. (M.P. z 1956 r. Nr 54, poz. 595)	1956	Gmina: Stare Czarnowo Leśnictwo: Glinna Oddz, pododdz.: 222 f, h, i, j, k, l, n, 223 a, b, c, d, f, g, h, ~a, 224 c, d, f, g, h, ~a, 225 d, f, g, h, i, j, k, m, ~c, ~d, 226 a, b, c, d, ~a, 229 a, b, c, d, f, k, ~c, ~d, 231 a, b, c, ~a, 232 a, ~a, 233 a, b, c, d, f, g, h, ~a, 234 a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, ~a	Biocenotyczny i fizjocenotyczny (PBf), biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp	Leśny i borowy (EL), podtyp – lasów nizinnych (lni)	120,28	155,47

4.2. Rezerwaty przyrody – proponowane

Tabela 13. Zestawienie proponowanych rezerwatów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino

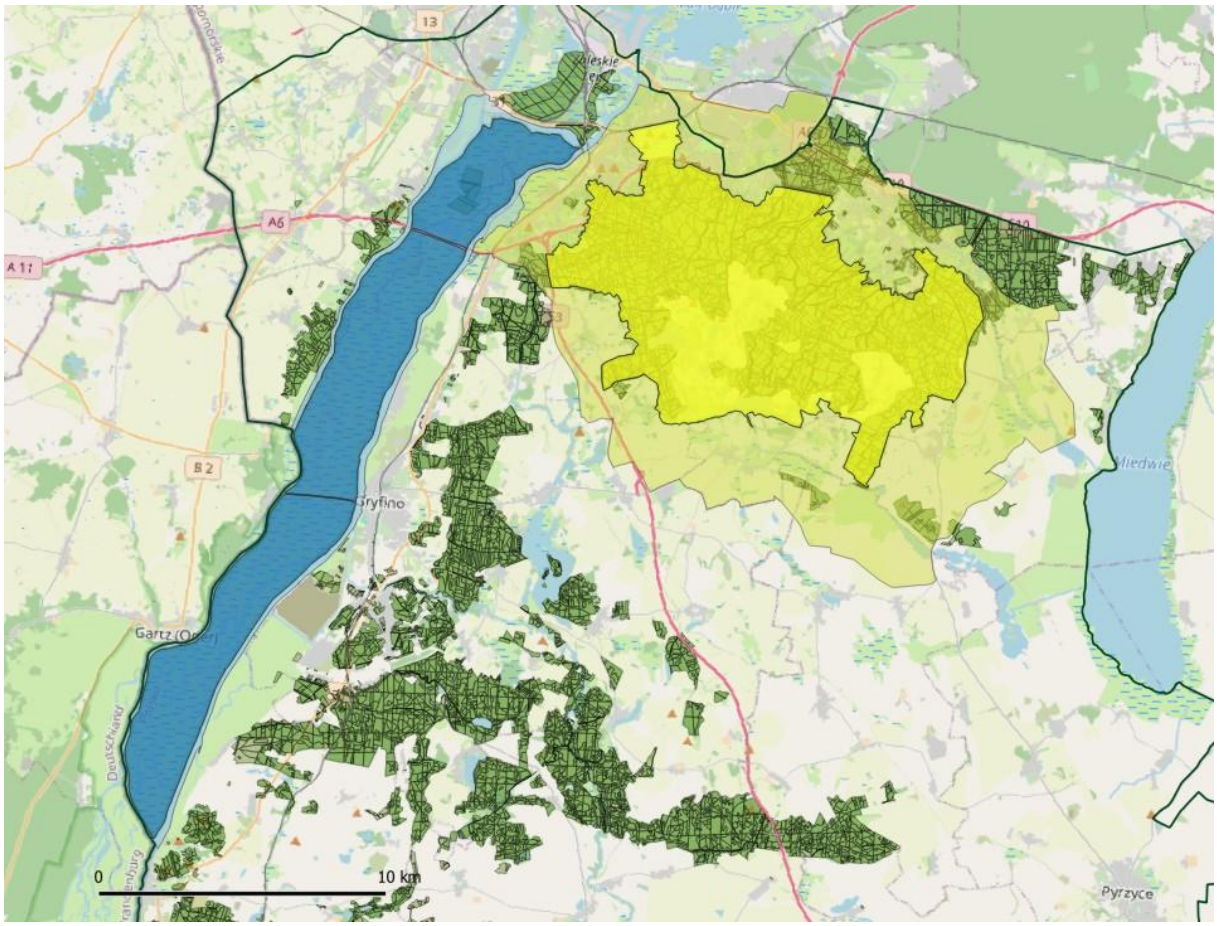
Lp.	Nazwa	Pow.	Lokalizacja	Typ i przedmiot ochrony	Uwagi
1	Dolina Ponikwy	Ok. 70	Oddz. 303, 319, 327 Nadleśnictwa Gryfino	Rezerwat leśny. Kompleks żyznych i kwaśnych buczyn niżowych, kwaśnych dąbrów oraz lasów łęgowych. Liczne rzadkie i zagrożone gatunki grzybów, zwierząt i roślin	Propozycja Shadow List organizacji pozarządowych
2	Lisi Potok	Ok. 65	Oddz. 181, 182, 183 Nadleśnictwa Gryfino	Rezerwat leśny. Kompleks żyznych i kwaśnych buczyn niżowych oraz lasów łęgowych i źródliskowych ze stanowiskami chronionych, rzadko spotykanych i zagrożonych gatunków roślin takich jak: przetacznik górski, szczaw gajowy, turzyca zgrzebłowata. Liczne rzadkie i zagrożone gatunki grzybów m.in. grzybówka pofałdowana *Mycena mucor.*	Plan ochrony Szczecińskiego PK, Propozycja Shadow List organizacji pozarządowych
3	Jezioro Czarne	Ok. 20	Części oddz.215 i 216 Nadleśnictwa Gryfino	Rezerwat wodny. Jezioro śródleśne otoczone stromymi zboczami porośniętymi starodrzewiem bukowym. Stanowiska rzadkich gatunków grzybów: naziemek zielonawy *Albatrellus cristatus* i kolcówka jabłoniowa *Sarcodontia crocea.*	Plan ochrony Szczecińskiego PK, Propozycja Shadow List organizacji pozarządowych
4	Łęgowisko pod Krzywinem	Ok. 100	Części oddz. 235X, 235AX, 245X, 246X	Rezerwat faunistyczno-leśny. Kompleks bagiennych lasów olszowo-brzozowych. Ważne miejsce lęgowe płazów i ptaków.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Widuchowa, Waloryzacja przyrodnicza gm. Widuchowa, propozycja Shadow List organizacji pozarządowych

Zestawienie zawarte w powyższej tabeli nie obejmuje różnych koncepcji i/lub propozycji utworzenia wielkopowierzchniowego rezerwatu przyrody na terenie Puszczy Bukowej ze względu na ich wstępny, roboczy etap.

4.3. Parki krajobrazowe

Parki krajobrazowe to obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Parki tworzone są w drodze uchwały sejmiku województwa. Likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku krajobrazowego następuje w drodze uchwały sejmiku województwa wyłącznie z powodu bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych na obszarach projektowanych do wyłączenia spod ochrony.

Na terenie Nadleśnictwa Gryfino znajdują się dwa parki krajobrazowe.

Rysunek 12. Położenie parków krajobrazowych – Szczecińskiego (kolor żółty) i Doliny Dolnej Odry (kolor niebieski) na tle zasięgu i lasów Nadleśnictwa [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa”

Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa” utworzony został Uchwałą Nr IX/55/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie z dnia 4 listopada 1981 r. *w sprawie utworzenia Zespołu Parków Krajobrazowych Ińskiego i Szczecińskiego* (Dz. Urz. WRN w Szczecinie Nr 9, poz. 40). Podstawę prawną utrzymano w mocy Rozporządzeniem Nr 2/99 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 30 marca 1999 r. *w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego wydanych przez Wojewodę Szczecińskiego obowiązujących na obszarze województwa zachodniopomorskiego* (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego nr 7, poz. 71 z 1999 r.). – dotyczy Rozporządzenia nr 5/98 Wojewody Szczecińskiego z dnia 17 lipca 1998 r. w sprawie Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa” (Dz. Urz. Woj. Szczecińskiego Nr 18, poz. 128 z 1998 r.).

Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 10/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 25 maja 2005 r. *w sprawie Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa”* (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 45, poz. 1052 z 2005 r.).

Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa" obejmuje grunty o powierzchni całkowitej 9 096 ha. Park jest położony w gminach: Stare Czarnowo, Gryfino, Szczecin. Dla parku ustanowiono otulinę o powierzchni całkowitej 11 842 ha, która ma za zadanie eliminowanie negatywnego oddziaływania czynników zewnętrznych na obszar chroniony.

Tabela 14. Zestawienie powierzchni Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa" w zasięgu Nadleśnictwa Gryfino

	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. gruntów nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Szczeciński PK „Puszcza Bukowa"	9096,00	9096,00	6756,96	31,04
Otulina Szczecińskiego PK „Puszcza Bukowa"	11842,00	10926,30	1109,73	5,10

Celem ochrony przyrody Parku zachowanie i popularyzacja jego wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych w warunkach zrównoważonego rozwoju poprzez:

1) utrzymanie i odtwarzanie krajobrazu zbliżonego do naturalnego oraz harmonijnych krajobrazów kulturowych, przy czym szczególnej ochronie podlegają następujące elementy:

a) przyrodnicze: biocenozy o charakterze naturalnym i półnaturalnym, populacje roślin i zwierząt gatunków chronionych, zagrożonych wyginięciem, rzadko występujących i kluczowych dla funkcjonowania ekosystemów; zadrzewienia śródpolne, przydrożne i przywodne, oczka wodne, śródpolne i śródleśne oraz inne elementy środowiska przyrodniczego warunkujące zachowanie różnorodności biologicznej Parku,

b) kulturowe: stanowiska archeologiczne, zabytkowe i inne wartościowe obiekty i zespoły architektoniczne, parki i cmentarze zabytkowe, historyczne układy zabudowy;

2) zachowanie i wprowadzanie powszechnej dostępności walorów przyrodniczych krajobrazowych;

3) prowadzenie działalności gospodarczej w sposób minimalizujący negatywne oddziaływania na środowisko i krajobraz;

4) rozwój budownictwa w formie uzupełniania istniejących układów przestrzennych miast i wsi z ewentualnym ich rozszerzaniem przy unikaniu rozpraszania zabudowy;

5) rozwój infrastruktury poprawiającej stan środowiska naturalnego i warunki życia ludności.

W Parku obowiązują następujące zakazy:

1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.);

2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;

3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

4) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt;

5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;

6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;

8) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;

9) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;

10) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;

11) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;

12) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;

13) używania łodzi motorowych oraz promów i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:

1) wykonywania zadań i realizacji ustaleń wynikających z planu ochrony;

2) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;

3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;

4) realizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 oraz z 2004 r. Nr 6, poz. 41), zwanej dalej "inwestycją celu publicznego".

3. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę parku krajobrazowego.

4. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 7, nie dotyczy miejsc wyznaczonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin lub w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gmin.

5. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 13, nie dotyczy statków jednostek ratowniczych, jednostek organizacyjnych właściciela wód lub urządzeń wodnych zlokalizowanych na wodach, inspektorów żeglugi śródlądowej, Państwowej i Społecznej Straży Rybackiej, prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej oraz wykonywania zadań z zakresu ochrony przyrody przez Służbę Parku Krajobrazowego.

W Parku obowiązywał plan ochrony ustalony Rozporządzeniem Nr 113/2006 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 22 sierpnia 2006 r. w sprawie ustanowienia Planu ochrony Szczecińskiego Parku Krajobrazowego "Puszcza Bukowa" (Dz. Urz. z 2006 r. Nr 95, poz. 1777). Plan przestał obowiązywać po 20 latach w 2026 roku. Nowy plan ochrony jest w trakcie opracowywania – trwają prace inwentaryzacyjne. Na tej podstawie będą formułowane działania ochronne dla tego obszaru. Efektem planu będzie projekt planu ochrony dla Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa” dostępny do końca 2028 r. Projekt następnie zostanie przedłożony do uchwalenia Sejmikowi Województwa Zachodniopomorskiego

Nadzór nad Parkiem sprawuje Dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego.

Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry

Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry utworzono na podstawie Rozporządzenia Nr 4/93 Wojewody Szczecińskiego z dnia 1 kwietnia 1993 r. *w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Doliny Dolnej Odry* (Dz. Urz. Woj. Szczecińskiego Nr 4, poz. 50 z 1993 r.). Podstawę prawną utrzymano w mocy Rozporządzeniem Nr 2/99 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 30 marca 1999 r. *w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego wydanych przez Wojewodę Szczecińskiego obowiązujących na obszarze województwa zachodniopomorskiego* (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego nr 7, poz. 71 z 1999 r.).

Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Nr 9/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 25 maja 2005 r. *w sprawie Parku Krajobrazowego Dolina Dolnej Odry* (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 45, poz. 1051 z 2005 r.).

Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry obejmuje grunty o powierzchni całkowitej 6 009 ha. Park jest położony w gminach: Gryfino, Widuchowa, Kołbaskowo; powiat gryfiński i powiat policki. Dla parku ustanowiono otulinę o powierzchni całkowitej 1 140 ha, która ma za zadanie eliminowanie negatywnego oddziaływania czynników zewnętrznych na obszar chroniony.

Nadzór nad Parkiem sprawuje Dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego.

Park nie posiada planu ochrony.

Tabela 15. Zestawienie powierzchni Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry

	pow. obszaru [ha]	**pow. w zasięgu terytorialnym [ha]**	**pow. gruntów nadleśnictwa [ha]**	**% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa**
PK Dolina Dolnej Odry	6009,00	6009,00	97,66	0,45
Otulina PK Dolina Dolnej Odry	1140,00	1140,00	0	0

Celem ochrony przyrody parku jest w szczególności zachowanie i popularyzacja jego wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych poprzez m. in.:

• utrzymanie i odtwarzanie krajobrazu zbliżonego do naturalnego oraz harmonijnych krajobrazów kulturowych;

• zachowanie i wprowadzanie powszechnej dostępności walorów przyrodniczych i krajobrazowych, bez rozbudowywania infrastruktury związanej z obsługą ruchu turystycznego;

• prowadzenie działalności gospodarczej w sposób minimalizujący negatywne oddziaływania na środowisko i krajobraz;

• rozwój infrastruktury poprawiającej stan środowiska naturalnego.

4.4. Natura 2000 – obszary siedliskowe

Polska podpisując Traktat Ateński 16 kwietnia 2003 r., stanowiący podstawę prawną przystąpienia kraju do Unii Europejskiej, zobowiązała się do wyznaczenia na swoim terytorium obszarów sieci Natura 2000. Przepisy unijne stanowiące podstawę dla tworzenia sieci Natura 2000 zostały wprowadzone do polskiego prawa wraz z opublikowaniem ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Podstawę do wybrania i ochrony obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie dyrektywy europejskie: Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa:

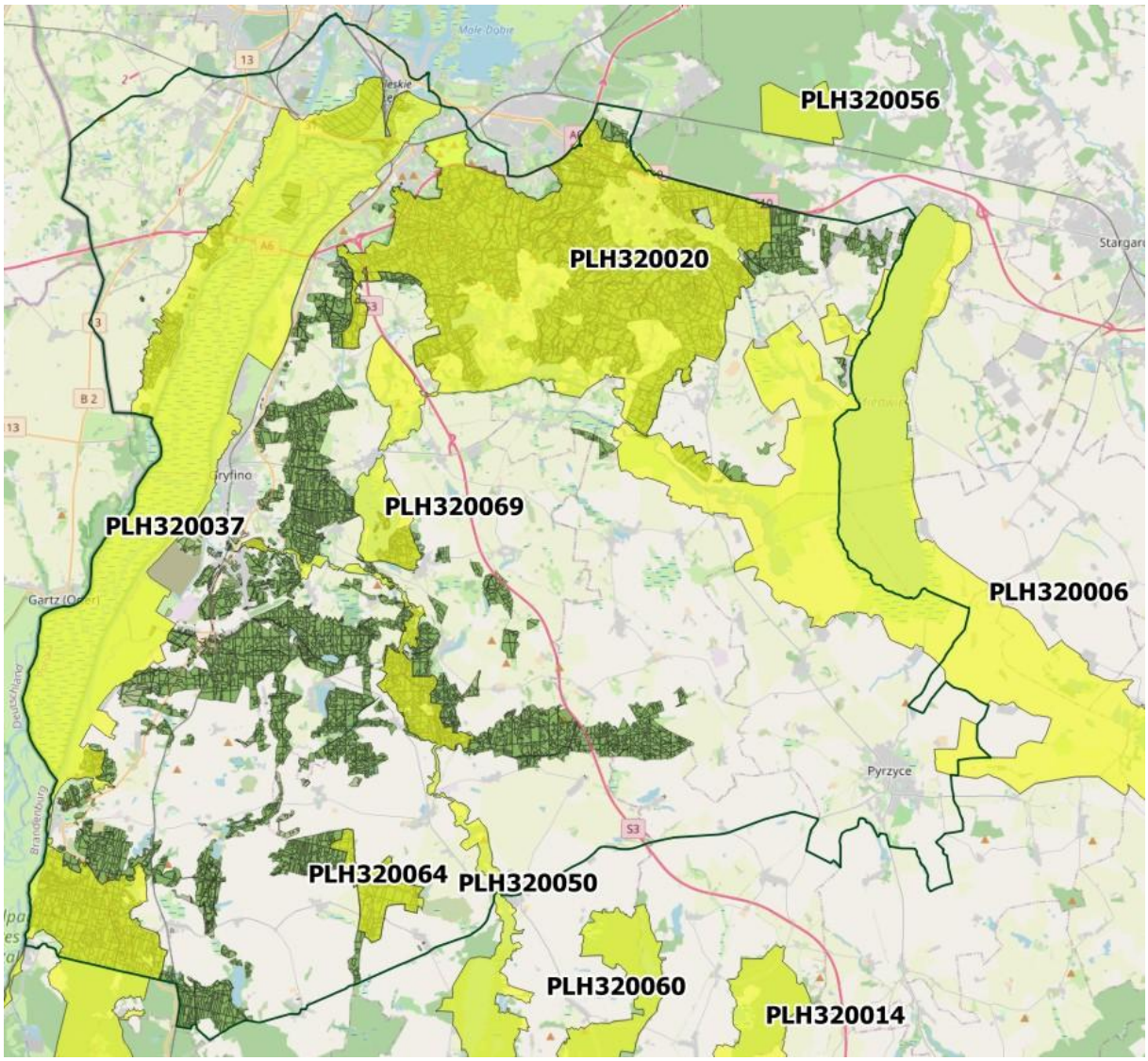
- **Dyrektywa Rady 2009/147/WE** (Wild Birds Directive) z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia). W myśl tej dyrektywy powołuje się **Obszary Specjalnej Ochrony** (OSO).
- **Dyrektywa Rady 92/43/EWG** (Habitat Directive) z dnia 21 maja 1992 r. o ochronie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Habitatowa bądź Siedliskowa). Dyrektywa ta zobowiązuje kraje Unii Europejskiej do typowania terenów ważnych dla ochrony gatunków oraz siedlisk jako **Specjalnych Obszarów Ochrony** (SOO).

Rozporządzeniami Ministra Środowiska wyznaczono w Polsce specjalne obszary ochrony siedlisk obszary specjalnej ochrony ptaków.

Art. 33. 1. Ustawy o Ochronie Przyrody zabrania podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla ochrony których został wyznaczony obszar Natura 2000.

Na gruntach Nadleśnictwa Gryfino znajdują się:

- <u>specjalne obszary ochrony siedlisk</u> (SOO):
  - **Dolna Odra** PLH320037;
  - **Wzgórza Bukowe** PLH320020;
  - **Dolina Płoni i Jezioro Miedwie** PLH320006;
  - **Ostoja Wełtyńska** PLH320069;
  - **Dolina Tywy** PLH320050;
  - **Las Baniewicki** PLH320064;
- <u>obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO):</u>
  - **Dolina Dolnej Odry** PLB320003;
  - **Jezioro Miedwie i okolice** PLB320005;
  - **Jeziora Wełtyńskie** PLB320018.

Rysunek 13. Specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000 na tle zasięgu i gruntów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Dolna Odra PLH320037

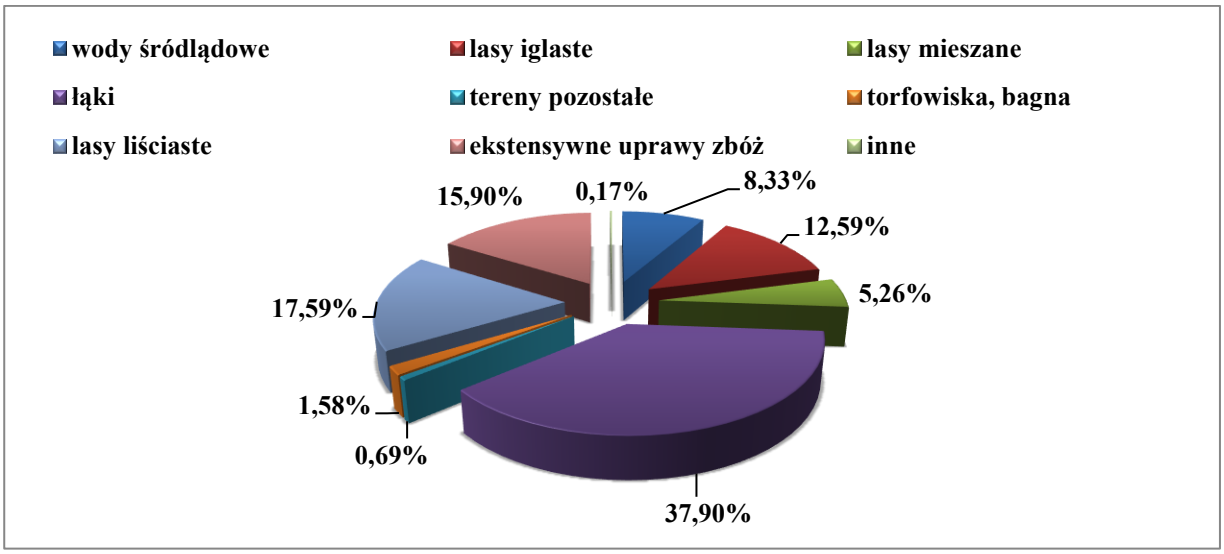
Specjalny Obszar Ochrony (SOO) siedlisk o znaczeniu dla Wspólnoty Europejskiej (OZW) obejmujący swym zasięgiem powierzchnię 30 555,16 ha (*wg SDF*). Aktem prawnym aktualnie obowiązującym jest Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26 listopada 2015 r. *w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny* (*dokument nr C(2015) 8191)* (Dz. Urz. Unii Europejskiej L 338/34 z 2015 r.) oraz rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 9 października 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolna Odra (PLH320037) (Dz.U. 2023 poz. 2396.

Tabela 16. Zestawienie powierzchni Dolna Odra PLH320037

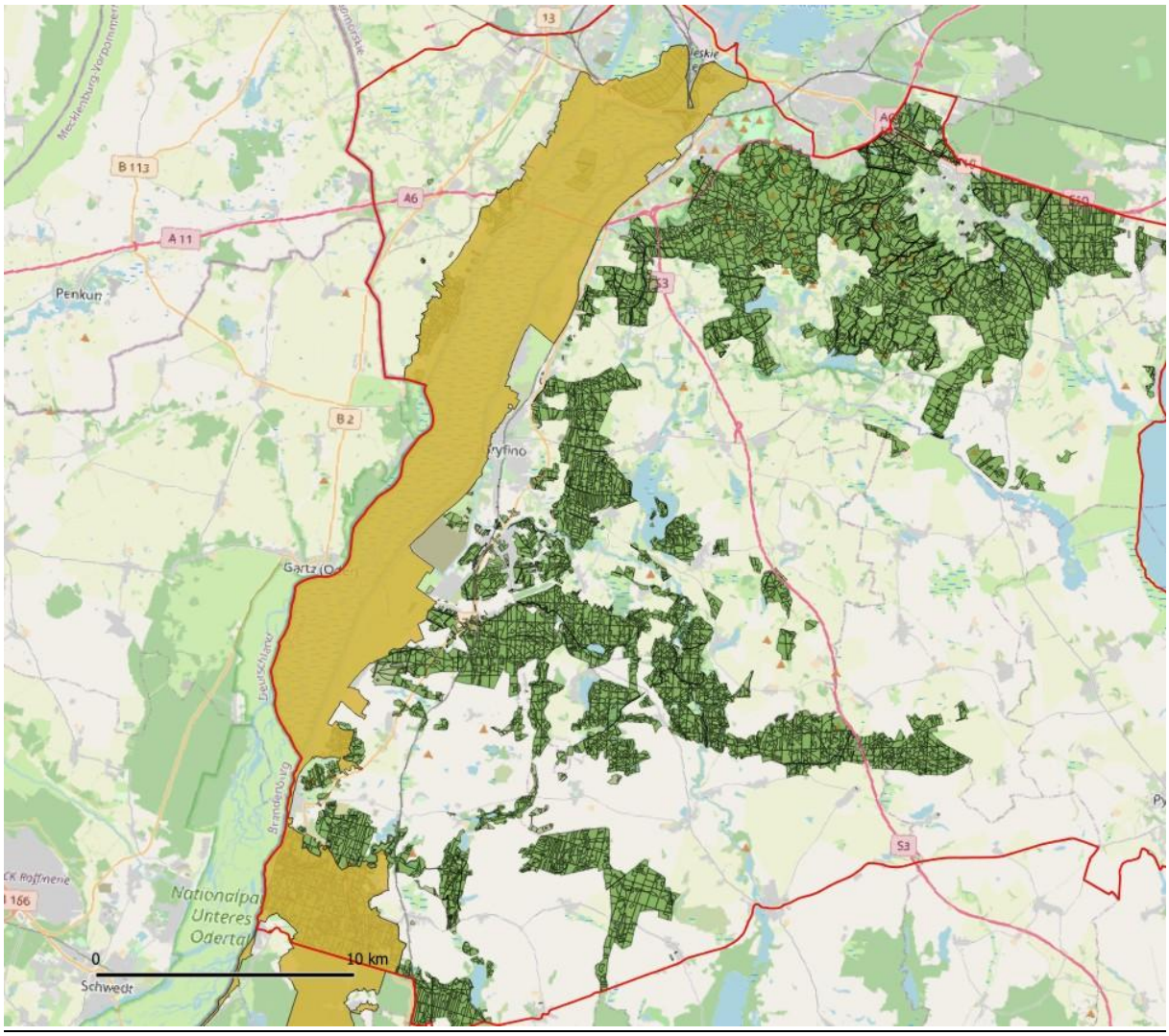
	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. gruntów nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Dolna Odra PLH320037	30 555,16	13 084,27	2617,04	12,02

Charakterystyka obszaru

Obszar obejmuje dno doliny Odry wraz z jej korytami i kanałami oraz odcinki krawędzi doliny po obu stronach i rozciąga się na odcinku ok. 90 km. W obszarze znajduje się na dnie doliny mozaika zalewowych mokradeł z torfowiskami niskimi pokrytymi szuwarami, łąkami zalewanymi wiosną, łozowiska, olsy i lasy łęgowe. W strefie krawędziowej występują lasy grądowe, czyżnie, murawy ciepłolubne. Ze względu na bliskość Szczecina dawne miejscowości z dominującą działalnością rolniczą zmianiają się w osiedla podmiejskie, zanika wypas zwierząt, na dużych powierzchniach dawnych użytków rolnych postępuje sukcesja (na łąkach kośnych w dnie doliny ekspansja szuwarów i łozowisk, na pastwiskach rozwój zarośli i zadrzewień). Gospodarka łąkowa oraz wypas bydła prowadzone są niewielkich fragmentach obszaru. W sąsiedztwie ostoi zlokalizowane są liczne zakłady przemysłowe.

Rysunek 14. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Dolna Odra PLH320037 (wg SDF)

Rysunek 15. Położenie obszaru Dolna Odra PLH320037 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Wartość przyrodnicza i znaczenie obszaru

Dobrze zachowane siedliska, w tym 21 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Liczne rzadkie i zagrożone gatunki zwierząt, w tym 26 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Międzyodrze, tzn. wyspa torfowa położona pomiędzy Odrą Wschodnią i Odrą Zachodnią to obszar największego w Europie torfowiska fluwiogenicznego o miąższości do 10 m, poprzecinanego siecią kanałów, starorzeczy, rowów i rozlewisk o długości łącznej ok. 200 km. W tych szczególnych warunkach, przy bardzo ograniczonym gospodarowaniu wykształciła się tu charakterystyczna szata roślinna. Dobrze zachowane siedliska dają schronienie i miejsce spoczynku oraz zapewniają bazę pokarmową dla wielu rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, w tym nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme* gatunku wymienianego w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Liczne ślepe odnogi rzeczne, szerokie kanały oraz bogactwo terenów podmokłych i

zalewowych znajdujących się na obszarze ostoi Dolina Odry stanowią szczególnie korzystny i preferowany teren żerowiskowy dla tego gatunku. W kanałach Międzyodrza występuje m. in. salwinia pływająca *Salvinia natans*, grzybieńczyk wodny *Nymphoides peltata* i kotewka orzech wodny *Trapa natans* (gatunki zagrożone w Polsce).

Wzdłuż krawędzi doliny występują istotne siedliska dla roślinności i fauny ciepłolubnej. Najlepiej zachowane są na południe od zasięgu Nadleśnictwa, gdzie chronione są w rezerwatach przyrody Słoneczne Wzgórza i Bielinek. Rezerwat Bielinek to wyjątkowe w skali kraju skupisko gatunków kserotermicznych, w tym jedyne stanowisko w Polsce świetlistej dąbrowy z okazami dębu omszonego *Quercus pubescens*. W zasięgu Nadleśnictwa Gryfino ciepłolubne murawy, zarośla i okrajki nie są aż tak spektakularne, ale i tu mają znaczące stanowiska np. k. Widuchowej, czy w rezerwacie Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem.

Obszar jest ważną ostoją ptasią o randze europejskiej E006, zwłaszcza dla migrujących i zimujących gatunków ptaków wodno-błotnych. Ptaki stanowią przedmiot ochrony obszaru ptasiego Dolina Dolnej Odry PLB PLB320003.

Z gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino w granicach obszaru znajdują się kompleksy leśne na dnie doliny Odry położone na wyspie Zaleskie Łęgi w Szczecinie oraz stanowiące rezerwat Kurowskie Błota, poza tym lasy wzdłuż krawędzi doliny Odry po stronie zachodniej od Pargowa do Kurowa oraz po wschodniej stronie na północ i południe od Widuchowej.

Drzewostany

Największy udział spośród gatunków rzeczywistych SOO Dolna Odra na gruntach Nadleśnictwa Gryfino zajmuje olsza czarna tj. ok. 530 ha, co stanowi 54% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru. Pozostałymi gatunkami lasotwórczym są m. in. sosna zwyczajna ok. 15% oraz dęby rodzime ok. 8% powierzchni zajmowanej przez gatunki rzeczywiste.

W strukturze wiekowej drzewostanów SOO Dolna Odra na gruntach Nadleśnictwa Gryfino dominują drzewostany w wieku 71-120 lat – ok. 700 ha (72%) powierzchni gruntów zalesionych.

Zagrożenia:

- zalesienia terenów otwartych i sukcesja siedlisk kserotermicznych,
- wydobywanie kopalin,
- masowy ruch turystyczny,
- obce gatunki inwazyjne,
- nadmiernie intensywny wypas bydła lub jego zaniechanie,
- zabudowa hydrotechniczna zaburzająca funkcjonowanie układu hydrograficznego dna doliny,
- eutrofizacja oraz zanieczyszczenia wód powierzchniowych.

Przedmioty ochrony:

Przedmiotem ochrony w obszarze są siedliska oraz gatunki, dla których w Standardowym Formularzu Danych (tzw. SDF) wskazano „ocenę znaczenia ogólnego" A, B lub C.

Tabela 17. Obszar Natura 2000 Dolna Odra PLH320037 – siedliska przyrodnicze (kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze)

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
Siedliska stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000							
2330	Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	53,36	-	B	C	B	**B**
3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic	1,56	-	C	C	C	**C**
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*	397,81	-	A	C	B	**B**
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*	3,25	-	C	C	C	**C**
3270	Zalewane, muliste brzegi rzek	2,82	-	A	C	B	**B**
4030	Suche wrzosowiska	27,69	-	B	C	B	**B**
6120*	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	30,58	1,13	A	C	B	**B**
6210*	Murawy kserotermiczne	87,96	7,41	A	C	B	**B**
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	10,13	-	C	C	C	**C**
6430	Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne	0,66	-	A	C	B	**B**
6440	Łąki selernicowe	27,23	-	C	C	C	**C**
6510	Niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	298,98	-	C	C	C	**C**
9110	Kwaśne buczyny	937,63	330,73	A	C	B	**B**
9130	Żyzne buczyny	63,87	357,02	B	C	B	**B**
9160	Grąd subatlantycki	310,43	285,73	B	C	B	**B**
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	115,15	70,03	C	C	C	**C**
9190	Kwaśne dąbrowy	448,54	53,06	B	C	B	**B**
91D0*	Bory i lasy bagienne	1,36	441,62	C	C	C	**C**
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	1967,01	13,09	A	B	B	**B**
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	62,39	330,73	B	C	B	**B**
91I0*	Ciepłolubne dąbrowy	39,01	-	A	C	B	**B**

* siedlisko priorytetowe

Tabela 18. Obszar Natura 2000 Dolna Odra PLH320037 – gatunki roślin i zwierząt stanowiące przedmiot ochrony (kolorem zielonym wyróżniono gatunki związane z siedliskami leśnymi)

Kod	Nazwa gatunku	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000					
4056	Zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus*	C	B	C	**B**
1130	Boleń *Aspius aspius*	C	B	C	**B**
1188	Kumak nizinny *Bombina bombina*	C	B	C	**C**
1352	Wilk szary *Canis lupus*	C	B	B	**C**
1337	Bóbr europejski *Castor fiber*	C	B	C	**B**
1088	Kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo*	C	A	C	**B**
1149	Koza *Cobitis taenia*	C	B	C	**B**
1083	Jelonek rogacz *Lucanus cervus*	C	A	A	**B**
1355	Wydra *Lutra lutra*	C	C	C	**B**
1318	Nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*	B	B	C	**B**
1324	Nocek duży *Myotis myotis*	C	C	C	**C**
1084	Pachnica dębowa *Osmoderma eremita*	C	A	C	**B**
6144	Kiełb białopłetwy *Romanogobio albipinnatus*	B	B	B	**B**
1146	Koza złotawa *Sabanejewia aurata*	C	C	C	**C**
1166	Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*	C	C	C	**C**

Na gruntach Nadleśnictwa potwierdzono obecność spośród gatunków zwierząt stanowiących przedmiot ochrony następujących: 1084 pachnica dębowa (3 lokalizacje), 1188 kumak nizinny (9 lokalizacji), 1166 traszka grzebieniasta (2 lokalizacje), 1337 bóbr europejski (8 lokalizacji), 1355 wydra (1 lokalizacja).

Plan zadań ochronnych

Ustanowiono Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 31 marca 2014 r. plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolna Odra PLH320037

(Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2014 r., poz. 1661); zmieniane później zarządzeniami RDOŚ w Szczecinie z dnia 10 grudnia 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2015 r., poz. 5419), z dnia 6 grudnia 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2016 r., poz. 4974), z dnia 29 grudnia 2022 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2022 r., poz. 195).

Tabela 19. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Dolna Odra PLH320037

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
1	**6120** Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (Koelerion glaucae) **6210** Murawy kserotermiczne i ciepłolubne murawy	Działanie obligatoryjne: Zachowanie siedliska położonego na trwałych użytkach zielonych poprzez ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe utrzy mujące siedlisko. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych. Działanie fakultatywne: Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego wariantu pakietu rolnośrodowiskowego lub rolno-środowiskowo-klimatycznego ukierunkowanego na ochronę siedlisk 6120, 6210. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Wszystkie płaty siedliska	Właściciele lub posiadacze gruntów

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
2	9110 Kwaśne buczyny 9130 Żyzne buczyny 9160 Grąd subatlantycki 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk 9110, 9130, 91E0, 91F0, 91I0. W odniesieniu do płatów siedlisk 9160 oraz 9170 faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk oraz tolerowanie obecności graba w podroście i drzewostanie.	Wszystkie płaty siedlisk	Właściwy miejscowo nadleśniczy
3	**9110** Kwaśne buczyny **9130** Żyzne buczyny	W planach urządzenia lasów i praktyki leśnej umieścić zapisy o niewprowadzaniu, w obszarze występowania siedlisk, gatunków obcych siedliskowo i geograficznie jako gatunków tworzących typy drzewostanów (dot. to zwłaszcza świerka, daglezji, modrzewia).	Wszystkie płaty siedlisk	RDLP

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	9110 Kwaśne buczyny 9130 Żyzne buczyny 9160 Grąd subatlantycki 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy	Kontynuowanie, w ramach gospodarki leśnej, działań mających na celu pozostawianie martwego drewna oraz starych i obumierających drzew aż do osiągnięcia właściwego stanu siedliska.	Wszystkie płaty siedlisk	Właściwy miejscowo nadleśniczy
	9110 Kwaśne buczyny 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	W oparciu o sieć powierzchni lasów objętych szczególną ochroną, użytków ekologicznych na zadrzewieniach, rezerwatów, wydzieleń stanowiących strefę ochrony ścisłej zwierząt, wytypowanie płatów, które pełnić będą funkcje powierzchni referencyjnych dla siedliska i jego odmian lokalnych. W przypadku objęcia odpowiedniego płatu siedliska powierzchniami chronionymi utworzenie powierzchni referencyjnych na najlepiej zachowanych i reprezentatywnych płatach.	Wszystkie płaty siedlisk	Właściwy miejscowo nadleśniczy / RDOŚ

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	9160 Grąd subatlantycki 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	Uwzględniać w planach urządzenia lasu stosowanie na siedliskach grądowych rębni stopniowych (wobec rębni częściowej IIa) o wydłużonym okresie odnowienia.	Wszystkie płaty siedlisk	RDLP / Właściwy miejscowo
	9160 Grąd subatlantycki 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	Systematyczne dostosowywanie składów gatunkowych na siedliskach przyrodniczych, w tym systematyczne zmniejszanie udziału sosny zwyczajnej i innych gatunków iglastych (świerk, modrzew, daglezja) w drzewostanach (przebudowa drzewostanów w kierunku liściastych).	Wszystkie płaty siedlisk	Właściwy miejscowo nadleśniczy
	9160 Grąd subatlantycki 9170 Grąd środkowoeuropejski i Subkontynentalny **9190** Kwaśne dąbrowy	Systematyczne zwalczanie gatunków inwazyjnych w uprawach leśnych, w ramach prowadzonych prac gospodarczych.	Wszystkie płaty siedlisk	Właściwy miejscowo nadleśniczy
	9190 Kwaśne dąbrowy	Na etapie tworzenia planów urządzenia lasu uwzględnić przebudowę drzewostanów sosnowych na siedliskach kwaśnych dąbrów na drzewostany dębowe	Wszystkie płaty siedliska	Właściwy miejscowo
	9190 Kwaśne dąbrowy	Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk przy podejmowaniu działań utrzymujących dominację dębów w drzewostanie.	Wszystkie płaty siedliska	Miejscowy nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
4	**91E0** Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	Przy projektowaniu działań ingerujących w stosunki wodne, uwzględniać konieczność zapewnienia przepływu wód bez jej stagnowania i niedoborów w dolinach cieków	Wszystkie płaty siedlisk	Właściwy miejscowo Nadleśniczy / ZZMiUW (obecnie Wody Polskie)
5	**91E0** Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	W wąskich pasach łęgów wzdłuż cieków należy unikać planowania i wykonywania rębni zupełnej, preferując rębnię częściową lub dalej idące ograniczenie użytkowania.	Wszystkie płaty siedlisk	Właściwy miejscowo nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
5	**91E0** Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	Wezbrania wód i wysoki poziom wód w dolinach jako warunkujące procesy madotwórcze i zachowanie siedlisk łęgowych powinny być zabezpieczone lub przywrócone (nie planować ani realizować przedsięwzięć ograniczających naturalną retencję wód w dolinach i naturalne wahania poziomu wód, z wyjątkiem działań przeciwpowodziowych, realizowanych z uwzględnieniem potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych	Wszystkie płaty siedlisk	Właściwy miejscowo Nadleśniczy / RZGW / ZZMiUW (obecnie Wody Polskie)
5	**91E0** Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	Systematyczna eliminacja klonu jesionolistnego prowadzona przy okazji usuwania zadrzewień na międzywalu ze względów przeciwpowodziowych, przy jednoczesnym zachowywaniu w miarę możliwości drzew z rodzajów: Salix, Populus, Ulmus i Fraxinus, rosnących w zadrzewieniach łęgowych na aluwiach nadrzecznych	Wszystkie płaty siedlisk	ZZMiUW (obecnie Wody Polskie), RZGW, właściwy miejscowo nadleśniczy, właściwe miejscowo gminy i starostwa.Polskie)

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
5	**91E0** Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe	Sprzedaż lub dzierżawa gruntów Skarbu Państwa powinna być powiązana z informowaniem nabywcy (dzierżawcy) o konieczności zachowania przedmiotów ochrony w sieci Natura 2000, w szczególności dotyczy to siedlisk łęgów kształtujących się na gruntach będących w ewidencji często zadrzewieniami, nieużytkami, pastwiskami i łąkami. Uwzględniać w ewidencji jako trwałe elementy krajobrazu zadrzewienia i lasy z olszą, wierzbami i topolami w dolinach cieków (jeśli powstały w wyniku sukcesji na użytkach zielonych lub nieużytkach).	Wszystkie płaty siedlisk	ANR, właściwe miejscowo gminy, właściwe miejscowo starostwa
5	91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	Sukcesywne odtwarzanie bogatych florystycznie drzewostanów typowych dla tego siedliska w miejscu istniejących drzewostanów jednogatunkowych lub mało zróżnicowanych	Wszystkie płaty siedlisk	Właściwy miejscowo nadleśniczy
5	1084 Pachnica dębowa	Przy planowaniu i realizacji zabiegów hodowlanych w sąsiedztwie istniejących i potencjalnych drzew rozwojowych jelonka rogacza, pachnicy dębowej i kozioroga dębosza, uwzględnienie potrzeb tych gatunków (zachowanie odpowiedniej ekspozycji, utrzymanie w sąsiedztwie drzew z odpowiednimi mikrosiedliskami lub potencjalnie odpowiednich dla tych gatunków w przyszłości).	Wszystkie stanowiska	Właściwy miejscowo Nadleśniczy + właściwe miejscowo

Wzgórza Bukowe PLH320020

Jest to Specjalny Obszar Ochrony (SOO) siedlisk o znaczeniu dla Wspólnoty Europejskiej (OZW) obejmujący swym zasięgiem powierzchnię 11 987,08 ha (*wg SDF*). Aktem prawnym aktualnie obowiązującym jest Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26 listopada 2015 r. *w*

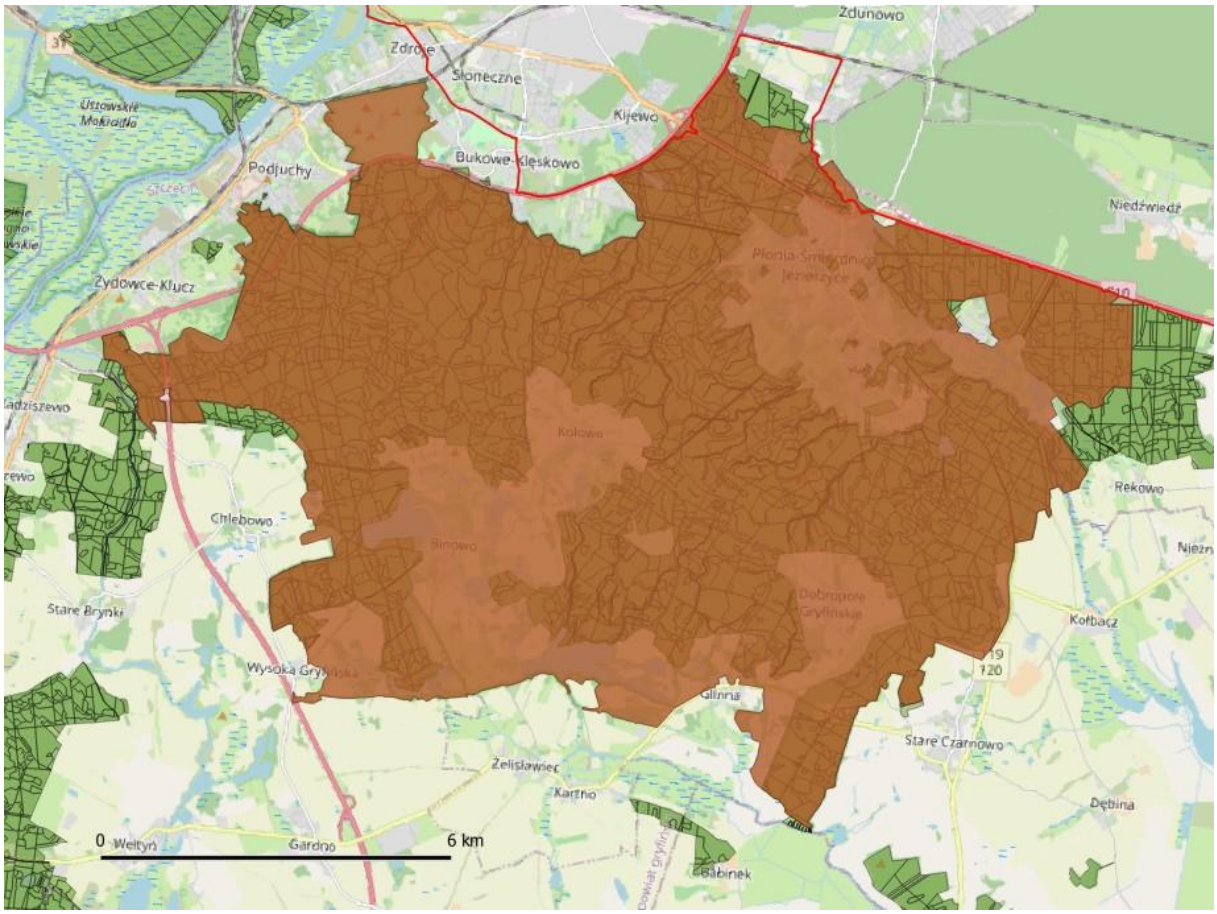
sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (*dokument nr C(2015) 8191)* (Dz. Urz. Unii Europejskiej L 338/34 z 2015 r.) oraz rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 1 grudnia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Wzgórza Bukowe (PLH320020) (Dz.U. 2023 poz. 78)

Tabela 20. Zestawienie powierzchni Wzgórza Bukowe PLH320020

	pow. obszaru [ha]	**pow. w zasięgu terytorialnym [ha]**	**pow. gruntów nadleśnictwa [ha]**	**% powierzchni ogólnej**
Wzgórza Bukowe PLH320020	11 987,08	11 968,39	8059,72	37,02

Charakterystyka obszaru

Obszar obejmuje kompleks Puszczy Bukowej wraz z polanami i jeziorami. Puszcza rozciąga się wzdłuż południowo-wschodnich dzielnic Szczecina pokrywając pasmo morenowych wzgórz (do 147 m n.p.m.). Cały teren cechuje się bardzo zróżnicowaną rzeźbą terenu, wzgórza pocięte są dolinami i wąwozami, wiele bezodpływowych zagłębień wypełnionych jest jeziorami i torfowiskami. Wzgórza stanowią lokalny dział wodny; wody odprowadzane są licznymi strumieniami na zewnątrz obszaru. Lasy to głównie żyzne i kwaśne buczyny, mniejszy udział mają łęgi jesionowo-olszowe i jesionowe, kwaśne dąbrowy oraz olsy, jeszcze mniejsze powierzchnie zajmują grądy subatlantyckie, brzeziny bagienne, lasy mieszane z sosną i bory sosnowe. Ze względu na bogatą rzeźbę terenu, żyzność siedlisk i długie tradycje ochrony obiektu - lasy mają charakter zbliżony do naturalnego. Mniejszą rolę od lasów w miejscowym krajobrazie odgrywają tereny rolne (pola uprawne, użytki zielone i sady).

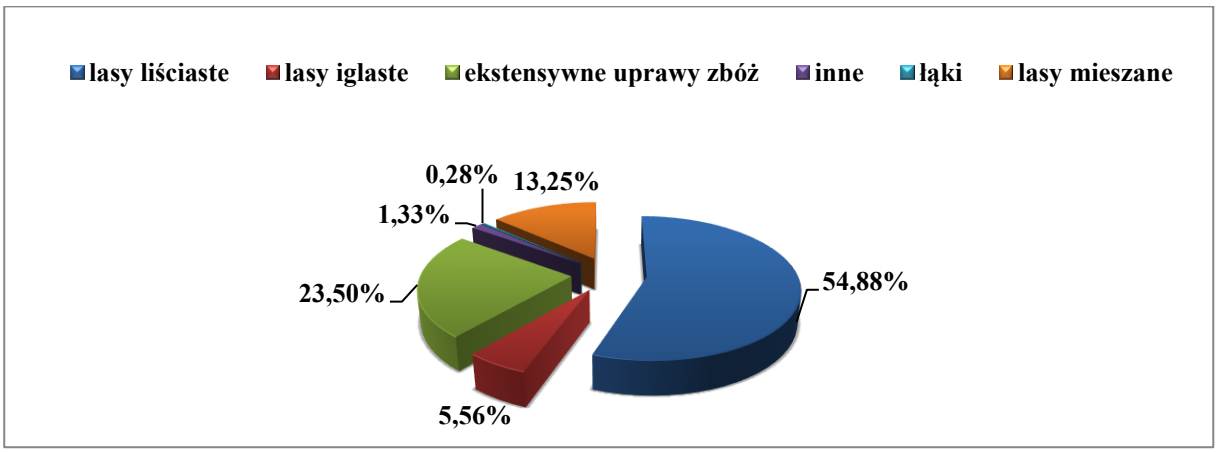

Rysunek 16. Położenie obszaru Wzgórza Bukowe PLH320020 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Wartość przyrodnicza i znaczenie obszaru

Puszcza Bukowa jest obiektem przyrodniczym wyjątkowym w skali ponadregionalnej przede wszystkim ze względu na rozległość i zróżnicowanie lasów bukowych, tworzących typową dla niżu zachodniej Europy mozaikę siedlisk subatlantyckich, z udziałem łęgów jesionowych. Występuje tu cała gama zbiorowisk leśnych z dominacją buka w drzewostanie, od różnych postaci kwaśnych buczyn i fitocenoz z roślinnością typową dla kwaśnych lasów bukowo-dębowych, poprzez uboższe warianty buczyny niżowej z masowo występującą kostrzewą leśną *Festuca altissima*, żyzne buczyny z pełnym zestawem masowo występujących gatunków charakterystycznych dla niżowych siedlisk tego typu, po bogate florystycznie buczyny źródliskowe i zbiorowiska o charakterze grądowym. Lasy bukowe poprzecinane są dolinami z lasami łęgowymi. Obok łęgów jesionowo-olszowych, występują tu łęgi jesionowe z unikatową florą o charakterze subatlantycko-podgórskim (m.in. występuje tu turzyca zgrzebłowata *Carex strigosa*, mająca tu najliczniejszą populację w skali kraju). Na skłonach wzniesień występują kwaśne lasy dębowe, w obniżeniach bagienne olsy i brzeziny. Należy również podkreślić duże zróżnicowanie siedlisk nieleśnych w obrębie ostoi (naturalne zbiorniki eutroficzne i dystroficzne, mszary, murawy napiaskowe i kserotermiczne, ekstensywnie użytkowane łąki świeże i

wilgotne oraz ciepłolubne zarośla). Łącznie stwierdzono tu występowanie 19 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 8 gatunków z Załącznika II.

Rysunek 17. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Wzgórza Bukowe PLH320020 (wg SDF)

Drzewostany

Gatunki liściaste SOO Wzgórza Bukowe na gruntach Nadleśnictwa Gryfino zajmują ok. 5 850 ha, co stanowi 82,5% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest buk zwyczajny panujący na ok. 66% powierzchni. Ważnymi gatunkami w obszarze Natura 2000 są m.in.: dęby rodzime oraz olsza czarna.

W strukturze wiekowej drzewostanów SOO Wzgórza Bukowe na gruntach Nadleśnictwa Gryfino dominują drzewostany w wieku ponad 100 lat, które zajmują ok. 2 000 ha (28%) oraz drzewostany w wieku 51-80 lat – ok. 2 100 ha (29%) powierzchni gruntów zalesionych.

Przedmioty ochrony

Przedmiotem ochrony w obszarze są siedliska oraz gatunki, dla których w Standardowym Formularzu Danych (tzw. SDF) wskazano „ocenę znaczenia ogólnego" A, B lub C.

Tabela 21. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony - SOO Wzgórza Bukowe PLH320020 (kolorem zielonym oznaczono siedliska leśne stanowiące przedmioty ochrony, na czerwono wyróżniono siedliska o znaczeniu priorytetowym)

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
Siedliska stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000							

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
2330	Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi	1,33	-	D			
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*	213,82	19,72	B	C	B	B
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*	0,9	-	D			
4030	Suche wrzosowiska	0,99	-	D			
6120*	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	0,7	-	D			
6210*	Murawy kserotermiczne	0,05	-	C	C	C	C
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	0,72	-	D			
6430	Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne	0,11	-	D			
6510	Niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	22,94	-	C	C	C	C
7140	torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)	12,17	6,43	B	C	C	C
7220	źródliska wapienne ze zbiorowiskami Cratoneurion commutati*	2,36	0,49	C	C	B	C
9110	Kwaśne buczyny	592,59	576,44	A	C	A	A
9130	Żyzne buczyny	4884,9	4788,98	A	B	A	A
9160	Grąd subatlantycki	106,72	66,41	C	C	C	C
9190	Kwaśne dąbrowy	32,43	139,31	B	C	B	C
91D0*	Bory i lasy bagienne	5,1	2,76	C	C	C	C
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	260,58	177,22	A	C	A	A
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	6,78	-	D			
91I0*	Ciepłolubne dąbrowy	2,0	0,36	C	C	C	C

* siedlisko priorytetowe

Tabela 22. Gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony - SOO Wzgórza Bukowe PLH320020 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym)

Kod	Nazwa gatunku	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000					
1032	Skójka gruboskorupowa *Unio crassus*	C	C	C	**C**

Kod	Nazwa gatunku	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
1037	Trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*	C	C	C	**C**
1042	Zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*	C	B	C	**C**
1149	Koza *Cobitis taenia*	D			
1060	Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*	D			
1166	Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*	C	B	C	**C**
1188	Kumak nizinny *Bombina bombina*	C	B	C	**C**
1308	Mopek zachodni *Barbastella barbastellus*	C	B	C	**C**
1324	Nocek duży *Myotis myotis*	C	B	C	**C**
1337	Bóbr europejski *Castor fiber*	D			
1355	Wydra *Lutra lutra*	C	B	C	**C**

W obszarze na gruntach Nadleśnictwa zarejestrowano spośród przedmiotów ochrony następujące gatunki: 1188 kumak nizinny (31 lokalizacji), 1166 traszka grzebieniasta (11 lokalizacji), 1042 zalotka większa (11 lokalizacji), 1355 wydra (6 lokalizacji), 1308 mopek zachodni (3 lokalizacje), 1324 nocek duży (3 lokalizacje), 1337 bóbr europejski (2 lokalizacje).

Poza ww. gatunkami w jednej lokalizacji podano czerwończyka nieparka *Lycaena dispar*, w dwóch kozioróga dębosza *Cerambyx cerdo,* które nie są wskazane jako przedmioty ochrony w obszarze.

Zagrożenia

- Brak lub niedostatek martwego drewna w ekosystemach leśnych, ew. zostawiona tylko gałęziówka, brak zróżnicowania (martwego drewna grubego, zarówno stojącego jak i leżącego, wywrotów i złomów).
- Lokalnie znaczący udział gatunków niezgodnych ekologicznie w drzewostanie – gatunki iglaste na siedliskach lasowych.
- Udział gatunków obcych geograficznie w drzewostanie, podszycie i runie – dębu czerwonego, czeremchy amerykańskiej, robinii, świerka, śnieguliczki, rdestowce, nawłocie, niecierpek gruczołowaty.

- Niszczenie runa przy inicjowaniu odnowień za pomocą talerzowania gleby i orki poprzedzającej odnowienie sztuczne drzewostanu.
- Duże powierzchnie manipulacyjne w buczynach skutkujące rozległymi młodnikami i tyczkowinami bukowymi o uproszczonej strukturze.
- Intensywna penetracja i przekształcanie runa i gleby – intensywnie wydeptywane, pocięte szlakami, rozjeżdżane quadami, rowerami górskimi.
- Przekształcanie terenów lądowych (w szczególności zabudowa) w pobliżu miejsc rozrodu, bariery i pułapki (ciągi komunikacyjne, studzienki, wykopy, zabudowa, grodzenia na podmurówkach i inne konstrukcje powodujące postępującą fragmentację środowiska)
- Zanieczyszczenie wód pochodzące z dróg, pól, eutrofizacja.
- Spadek poziomu wód gruntowych, melioracje, wysychanie siedlisk mokradłowych.
- Drapieżnictwo norki amerykańskiej i szopa pracza, a na terenach zabudowanych także zwierząt domowych i gospodarskich. Zarybianie małych zbiorników wodnych.

Plan zadań ochrony

Ustanowiono Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2014 r. plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wzgórza Bukowe PLH320020 (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2014 r., poz. 1932), zmieniane Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 7 lipca 2017 r. i Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21 grudnia 2022 r.

Tabela 23. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Wzgórza Bukowe PLH320020

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne z Nympheion, Potamion	Ochrona barier biogeochemicznych wokół zbiorników. Zachowanie lub kształtowanie istniejących pasów roślinności trwałej (użytków zielonych, nieużytków, zadrzewień i lasów wzdłuż linii brzegowej wód). Na terenach leśnych stosowanie rębni złożonych w pasie o szerokości odpowiadającej wysokości drzewostanu wokół zbiorników preferować stosowanie rębni złożonych z wydłużonym okresem odnowienia lub ograniczenie użytkowania tego pasa drzewostanu	Wszystkie stanowiska siedliska	Nadleśniczy / samorządy
	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne z Nympheion, Potamion	Zwiększenie nadzoru w celu wyeliminowania kłusownictwa.		Straż Leśna
1	**7140** Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	Usuwać naloty i podrosty brzóz, świerków i olszy czarnej. Nie pogorszenie warunków wodnych poprzez zwiększenie odpływu wód. Zachowanie pasów roślinności trwałej (użytki zielone, nieużytki, zadrzewienia, lasy) wzdłuż linii brzegowej mokradeł. Nie wykonywać rębni zupełnych i gniazdowych, a drzewostany VI klasy wieku i starsze wyłączyć z użytkowania rębnego w pasie o szerokości równej wysokości drzewostanu wokół zbiorników. Zaleca się ograniczenie lub wyłączenie z użytkowania tego pasa drzewostanu.	Wszystkie siedliska	Reg. Dyr. Ochr. Środ. w Szczecinie w porozumieniu z miejscowym nadleśniczym

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
3	**9110** Kwaśne buczyny	Utrzymanie w składzie drzewostanów właściwych gatunków rodzimych 1. Preferować odnowienia naturalne drzewostanu, a w przypadku niemożności jego uzyskania wykonywać odnowienia sztuczne z użyciem lokalnego materiału odnowieniowego zgodnie z regionalizacją nasienną. 2. Na siedlisku kwaśnych buczyn tolerować drzewostany w 100% bukowe, jeśli takie uzyskano z odnowienia naturalnego. 3. W przypadku odnawiania sztucznego stosować następujące składy gatunkowe upraw – na siedlisku BMśw (TD So Bk – dopuszczony dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”): Bk 60 So 30 Db i inne 10, na siedlisku LMśw, LMw (TD Bk): Bk 90 Db i inne 10, na siedlisku LMśw, LMw (TD Bk – dopuszczony dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”): Bk 70 Db, So i inne 30, na siedlisku LMśw, LMw (TD So Bk – dopuszczony dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”): Bk 50 So 30 Db i inne 20, na siedlisku Lśw (TD Bk): Bk 90 Db i inne 10, na siedlisku Lśw (TD Db Bk – dopuszczony dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”): Bk 70 Db i inne 30. Wskazany rodzaj rębni: II/III/IV/V. Orientacyjne składy gatunkowe upraw z So preferuje się stosować w przypadku odnawiania powierzchni, na których w składzie drzewostanu macierzystego występowała So, w udziale minimum 30%. Gatunki domieszkowe – Dbb, So (na uboższych siedliskach LM), Dbs. 5. Ewentualne domieszki wprowadzać na tym siedlisku w zmieszaniu kępowym lub mniejszym (z wyjątkiem dębu). Wielkość gniazd przy rębniach gniazdowych ograniczyć do 40 arów. 5. W domieszkach wprowadzać wyłącznie rodzime gatunki. 6. Podczas zabiegów hodowlanych i	Wszystkie płaty siedliska	

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
4	**9130** Żyzne buczyny	<u>Utrzymanie w składzie drzewostanów właściwych gatunków rodzimych</u> 1) Preferować odnowienia naturalne drzewostanu, a w przypadku niemożności jego uzyskania wykonywać odnowienia sztuczne z użyciem lokalnego materiału odnowieniowego zgodnie z regionalizacją nasienną. 2) Na siedlisku żyznych buczyn tolerować drzewostany w 100% bukowe, jeśli takie uzyskano z odnowienia naturalnego. 3) Na siedlisku żyznych buczyn tolerować dowolny udział jawora i graba jeśli pochodzi z odnowienia naturalnego. 4) W przypadku odnawiania sztucznego stosować następujące składy gatunkowe upraw: a) w podtypie żyznej buczyny niżowej – na siedlisku BMśw (So Bk – dopuszczony dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C"): Bk 60 So 30Db i inne 10, na siedlisku LMśw (TD Bk): Bk 80 Db i inne 20, na siedlisku Lśw (TD Bk): Bk 90 Db i inne 10, na siedlisku Lw (TD Db Bk – dopuszczony dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C"): Bk 60 Db 30 Wz i inne 10, na siedlisku Lw (TD Bk): Bk 90 Db i inne 10; wskazany rodzaj rębni: II/III/IV/V; orientacyjne składy gatunkowe upraw z So preferuje się stosować w przypadku odnawiania powierzchni, na których w składzie drzewostanu macierzystego występowała So, w udziale minimum 30%; gatunki domieszkowe – Dbb, Dbs, Js, Ol, Wz, Gb, Czereśnia ptasia. b) w podtypie wilgotnej buczyny niżowej ze szczyrem - na siedlisku Lw (TD Bk): Bk 90 Db i inne 10; zalecany rodzaj rębni: II/III/IV/V; gatunki domieszkowe – Dbb, Dbs, Js, Ol, Wz, Gb, Czereśnia ptasia. 5) Na siedlisku żyznych buczyn nie wykonywać rębni gniazdowej zupełnej.	Wszystkie płaty siedliska	

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
5	**9160** Grąd subatlantycki	Utrzymanie w składzie drzewostanów właściwych gatunków rodzimych 1) Preferować odnowienia naturalne drzewostanu, a w przypadku niemożności jego uzyskania wykonywać odnowienia sztuczne z użyciem lokalnego materiału odnowieniowego zgodnie z regionalizacją nasienną. 2) Stosować następujące składy gatunkowe upraw – na siedlisku BMśw (TD Db): Db 80 Gb i inne 20, na siedlisku BMw (TD So Db Bk Bk – dopuszczony dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”): Bk 50 Db 30 So i inne 20, na siedlisku LMśw (TD So Gb Db – dopuszczony dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”): Db 40 Gb 30 So i inne 30, na siedlisku LMw (TD Db): Db 80 Gb i inne 20, na siedlisku LMw (TD Gb Db): Db 60 Gb 30 Lp i inne 10, na siedlisku Lśw (TD Db): Db 80 Gb i inne 20, na siedlisku Lśw (TD Gb Db): Db 50 Gb 30 Lp i inne 20, na siedlisku Lśw (TD Gb Bk): Bk 50 Gb 30 Lp i inne 20, na siedlisku Lśw (TD Lp Db): Dbs 50 Lp 30 Gb i inne 20, na siedlisku Lśw (TD Gb Bk Db): Db 40 Bk 30 Gb i inne 30, na siedlisku Lśw (TD Gb Db Bk): Bk 40 Db 30 Gb i inne 30, na siedlisku Lśw (TD Db Gb): Gb 50 Db 30 Lp i inne 20, na siedlisku Lśw (TD Bk Gb): Gb 50 Bk 30 Lp i inne 20, na siedlisku Lw (TD Db): Db 80 Gb i inne 20, na siedlisku Lw (TD Gb Db): Db 60 Gb 30 Lp i inne 10, na siedlisku Lw (TD Db Gb): Gb 50 Db 30 Wz i inne 20. Wskazany rodzaj rębni: II/II/IV/V. Grab wprowadzić w zmieszaniu grupowym lub kępowym. Dopuszcza się udział Gb w późniejszych fazach rozwojowych drzewostanu. Gatunki domieszkowe – Js, Lpd, Czereśnia ptasia, Jrz brekinia, Ol, Wz. 3) W domieszkach wprowadzać wyłącznie rodzime gatunki. 4) Podczas zabiegów hodowlanych i	Wszystkie płaty siedliska	

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
6	**9190** Kwaśne dąbrowy	Utrzymanie w składzie drzewostanów właściwych gatunków rodzimych 1) Preferować odnowienia naturalne drzewostanu, a w przypadku niemożności ich jego uzyskania wykonywać odnowienia sztuczne z użyciem lokalnego materiału odnowieniowego zgodnie z regionalizacją nasienną. 2) W przypadku odnawiania sztucznego stosować następujące składy gatunkowe upraw: a) w podtypie pomorskiego kwaśnego lasu brzozowo-dębowego – bez względu na typ siedliskowy lasu (TD Brz Db): Db 60 Brz 30 So i inne 10; (TD So Db Brz): Brz 40 Db 30 So 30; (TD Db Brz): Brz 60 Db 30 i inne 10; (TD So Db): Db 60 So 40; (TD So Brz Db): So 30 Brz 30 Db 30 i inne 10; (TD Bk Db): Db 60 Bk 30 Brz i inne 10; Wskazany rodzaj rębni: II/III/IV/V; gatunki domieszkowe – Bk, Ol, Os, Brzomsz; b) w podtypie śródlądowej kwaśnej dąbrowy – na siedlisku BMśw (TD Db So – dopuszczony dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”): So 50 Db 30 Bk i inne 20; (TD So Db): Db 50 So 30 Bk i inne 20; na siedlisku LMśw (TD Bk Db): Db 50 Bk 30 So i inne 20; (TD So Db): Db 50 So 30 Bk i inne 20; na siedlisku LMśw (TD Bk Db): Db 50 Bk 30 So i inne 20; (TD So Db): na siedlisku LMw (TD So Db): Db 50 So 30 Brz i inne 20; na siedlisku Lśw (TD Bk Db): Db 50 Bk 30 Jw i inne 20; (TD Db): Db 80 Bk i inne 20; (TD Db Bk): Bk 50 Db 30 Jw i inne 20; Wskazany rodzaj rębni: II/III/IV/V; gatunki domieszkowe – Bk, Ol, Os, Brzomsz. 3) W domieszkach wprowadzać wyłącznie rodzime gatunki. 4) Podczas zabiegów hodowlanych i pielęgnacyjnych zachowywać w składzie drzewostanów i podszytu przedstawicieli obecnych	Wszystkie płaty siedliska	

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
7	**91E0** Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe oraz olsy źródliskowe	Utrzymanie w składzie drzewostanów właściwych gatunków rodzimych 1) Preferować odnowienia naturalne drzewostanu, a w przypadku niemożności ich jego uzyskania wykonywać odnowienia sztuczne z użyciem lokalnego materiału odnowieniowego zgodnie z regionalizacją nasienną. 2) W przypadku odnawiania sztucznego stosować następujące składy gatunkowe upraw: a) w podtypie nadrzecznego łęgu wierzbowego – bez względu na typ siedliskowy lasu (TD Wb): Wb 70 Ol i inne 30; wskazane jest pozostawienie drzew do śmierci fizjologicznej celem wzbogacenia próchnicy, sprzyjanie odnowieniu naturalnemu; b) w podtypie nadrzecznego łęgu topolowego – bez względu na typ siedliskowy lasu (TD Tp): Tp 70 Ol i inne 30; zalecane pozostawienie drzew do śmierci fizjologicznej celem wzbogacenia próchnicy, sprzyjanie odnowieniu naturalnemu; c) w podtypie niżowego łęgu jesionowo-olszowego – na siedlisku LMw (TD Ol Js): Js 50 Ol 30 Brz i inne 20; na siedlisku LMw (TD Js Ol): Ol 50 js 30 Brz i inne 20; na siedlisku Lw (TD Ol Js): Js 50 Ol 30 Brz i inne 20; (TD Js Db): Db 50 Js 30 Wz i inne 20; (TD Db Js): Js 50 Db 40 ol i inne 10; (TD Db Ol): Ol 50 Db 30 Wz i inne 20; (TD Ol Db): Db 50 Ol 30 Wz i inne 20; na siedlisku OlJ (TD Js Ol): Ol 60 Js 30 Brz i inne 10; (TD Ol Js): Js 60 Ol 30 Brz i inne 10; na siedlisku Ol (TD Ol): Ol 90 Js i inne 10; Wskazany rodzaj rębni: I/II/III/IV/V; gatunki domieszkowe – Wz, Dbs, Brz, Js, Ol, Gb, Bk; d) w podtypie źródliskowego lasu olszowego na niżu – na siedlisku OlJ (TD Ol): Ol 90 Js i inne 10; wskazane jest pozostawienie drzew do śmierci fizjologicznej, sprzyjanie odnowieniu naturalnemu; e) w podtypie podgórskiego łęgu jesionowego – bez względu na typ siedliskowy lasu (TD Js): Js 90 Ol i inne 10; wskazane jest pozostawienie drzew do	Wszystkie płaty siedliska	

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	91I0 Ciepłolubne dąbrowy	<u>Utrzymanie w składzie drzewostanów właściwych gatunków rodzimych</u> 1) Preferować odnowienia naturalne drzewostanu, a w przypadku niemożności ich jego uzyskania wykonywać odnowienia sztuczne z użyciem lokalnego materiału odnowieniowego zgodnie z regionalizacją nasienną. 3) W przypadku odnawiania sztucznego stosować następujące składy gatunkowe upraw: a) w podtypie świetlistej dąbrowy – bez względu na typ siedliskowy lasu (TD So Db): Dbb 50 So 30 Brz i inne 20; (TD Db): Dbb 90 Lp i inne 10; Wskazany rodzaj rębni: IV/V; gatunki domieszkowe – So, Jrz brekinia, Wz; b) w podtypie kserotermicznej dąbrowie z dębem omszonym – bez względu na typ siedliskowy lasu (TD Db): Dbb 90 Lp i inne 10; Wskazany rodzaj rębni: IV/V; gatunki domieszkowe – Kl polny, Jrz brekinia, Wz, So. 2) W domieszkach wprowadzać wyłącznie rodzime gatunki. 3) Podczas zabiegów hodowlanych i pielęgnacyjnych zachowywać w składzie drzewostanów i podszytu przedstawicieli obecnych w nich gatunków rodzimych drzew i krzewów (nie eliminować zupełnie ze składu takich taksonów jak: leszczyna, głogi, berberys, szakłak, kruszyna). Ustalenie to nie dotyczy gatunków silnie zacieniających dno lasu (buk, jawor, klon). <u>Eliminowanie i ograniczanie udziału gatunków inwazyjnych i ekspansywnych zmieniających warunki świetlne</u> W ramach prowadzonych zabiegów gospodarczych wycinanie gatunków obcych (w tym dąb czerwony) i zwalczanie za pomocą punktowego użycia środków chemicznych (robinia, czeremcha amerykańska, osika). Preferować ograniczanie		

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
8	**1166** Traszka grzebieniasta **1188** Kumak nizinny	Ochrona strefy brzegowej i barier biogeochemicznych wokół zbiorników Zachowanie lub kształtowanie istniejących pasów roślinności trwałej (użytków zielonych, nieużytków, zadrzewień i lasów wzdłuż linii brzegowej wód). Na terenach leśnych ograniczenie użytkowania gospodarczego drzewostanów w pasie o szerokości równej wysokości drzewostanu od brzegów zbiorników wodnych (niedopuszczanie do usuwania pokrywy leśnej – stosowanie rębni złożonych), preferowane jest wyłączanie z użytkowania rębnego tego pasa lasu	Wszystkie stanowiska gatunku w obszarze	Miejscowy nadleśniczy
9	**1308** Mopek zachodni **1324** Nocek duży	Wywieszanie schronów dla nietoperzy. W miejscach schronienia nie wykonywać rębni zupełnych i gniazdowych eksponujących otwory wejściowe. Optymalnie w obszarze o promieniu 50 m od otworów wlotowych stosować rębnie złożone. Edukacja społeczeństwa. Pozostawianie drzew starych, obumierających, dziuplastych i z odstającą korą.	Lasy Puszczy Bukowej	Miejscowy Nadleśniczy

Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006

Jest to Specjalny Obszar Ochrony (SOO) siedlisk o znaczeniu dla Wspólnoty Europejskiej (OZW) obejmujący swym zasięgiem powierzchnię 20 755,90 ha (*wg SDF*). Aktem prawnym aktualnie obowiązującym jest Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26 listopada 2015 r. *w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny* (*dokument nr C(2015) 8191)* (Dz. Urz. Unii Europejskiej L 338/34 z 2015 r.) oraz Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 1 grudnia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Płoni i Jezioro Miedwie (PLH320006)

Tabela 24. Zestawienie powierzchni Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006

	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. gruntów nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006	20 755,90	5 624,47	145,32	0,67

Charakterystyka obszaru

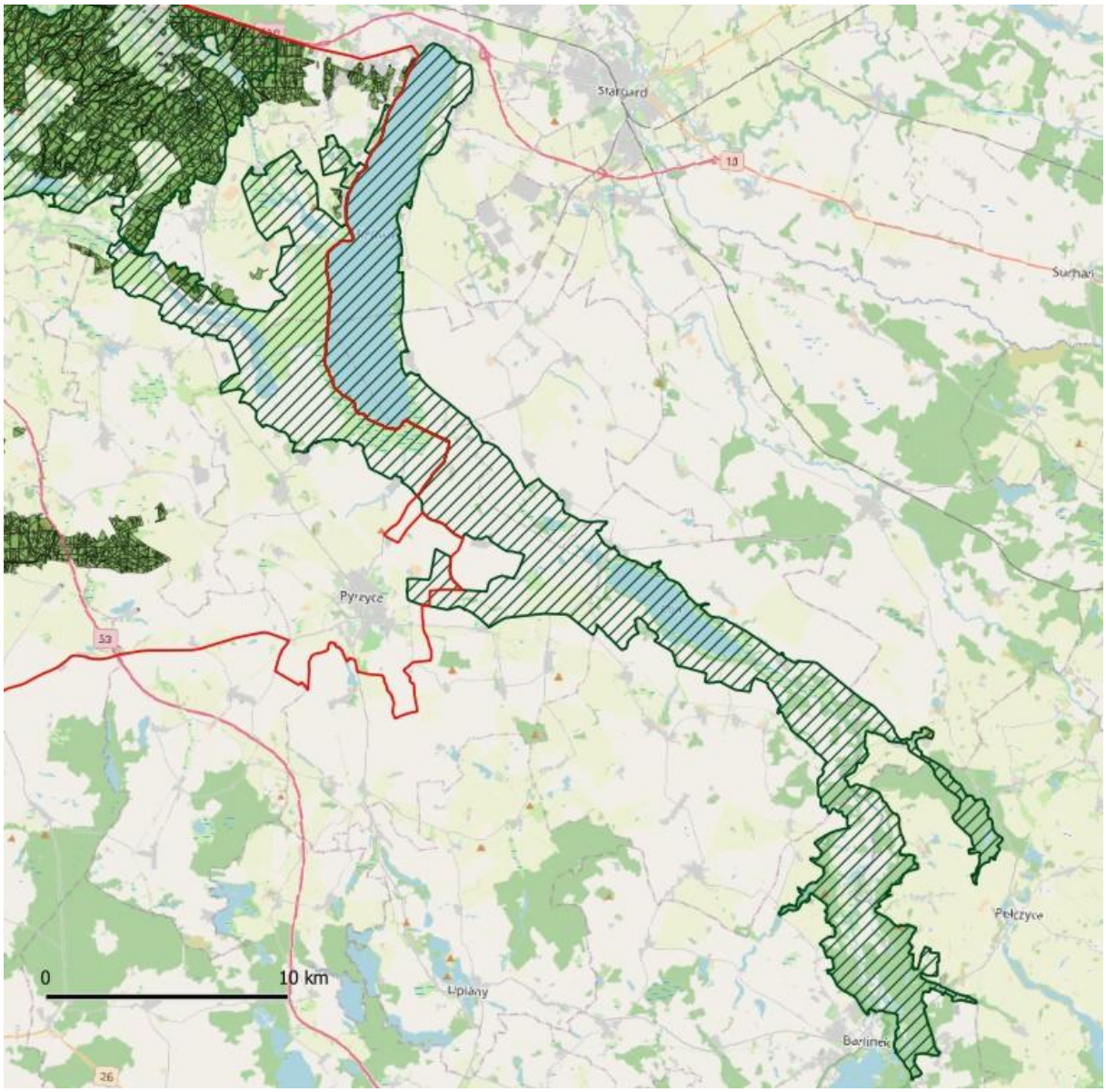
Dolina rzeki Płoni od źródeł w rejonie Barlinka do miejscowości Kołbacz wraz z dolinami dwóch dopływów: Strzelicy i Krzekny. Obszar zróżnicowany jest na dwie jednostki o odmiennej genezie, budowie geomorfologicznej i strukturze siedlisk:

- „źródliskową dolinę Płoni" – porośniętą grądami, kwaśnymi buczynami oraz lasami mieszanymi sąsiadującymi z murawami kserotermicznymi i płatami ciepłych dąbrów. Spotkać tu można suche, piaszczyste wzgórza zajęte przez bory mieszane i łąki mezofilne, torfowiska z udziałem łąk wilgotnych i zmiennowilgotnych. Wokół bogatych w węglan wapnia źródeł utworzyły się trawertyny i torfy źródliskowe.

- „basen Pra-Miedwia" – obejmujący denne równiny o bardzo żyznych glebach w dolinie Płoni i Krzekny w obrębie tzw. plejstoceńskiego zastoiska wodnego i moreny, powstałe po sztucznym obniżeniu poziomu wody wielkiego jeziora tzw. Pra-Miedwia. W głębszych partiach zbiornika wykształciły się jeziora typu ramienicowego np. Miedwie, Płoń, Będgoszcz, Zaborsko, Żelewo i Żelewko.

W rejonie jeziora Płoń rozwinęły się kompleksy bagiennych olsów i łęgów oraz żyzne łęgi wiązowe i grądy. Na zboczach spotkać można murawy kserotermiczne. Do najważniejszych biotopów należą torfowiska węglanowe (*Caricion davallianae*). Stwierdzono tu najbogatszą w Polsce populację storczyka błotnego oraz jedno z nielicznych w Polsce stanowisk turzycy Buxbauma. Płaskie brzegi jezior pokryte są rozległymi szuwarami trzcinowymi, kłociowymi (największe powierzchnie w Polsce) i turzycowymi. W rejonie jez. Płoń zachowały się kompleksy bagiennych olsów i łęgów, a na skłonach doliny: żyznych łęgów wiązowych (także nad Miedwiem k. Wierzchlądu) i grądów. Na eksponowanych zboczach występują murawy kserotermiczne obfitujące w osobliwości flory (m.in. koło Przywodzia, Gardźca, Oćwieki, St. Przylepu, Grędźca, Turzego). Ostoja obejmuje rozległe korytarze ekologiczne o randze ponadregionalnej (Dolina Płoni) i regionalnej (Dolina Krzekny) bardzo intensywnie wykorzystywane przez ptaki migrujące.

Jezioro Miedwie wykorzystywane jest jako rezerwuar i miejsce poboru wody pitnej dla miasta Szczecina.

Rysunek 18. Położenie obszaru Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Wartość przyrodnicza i znaczenie obszaru

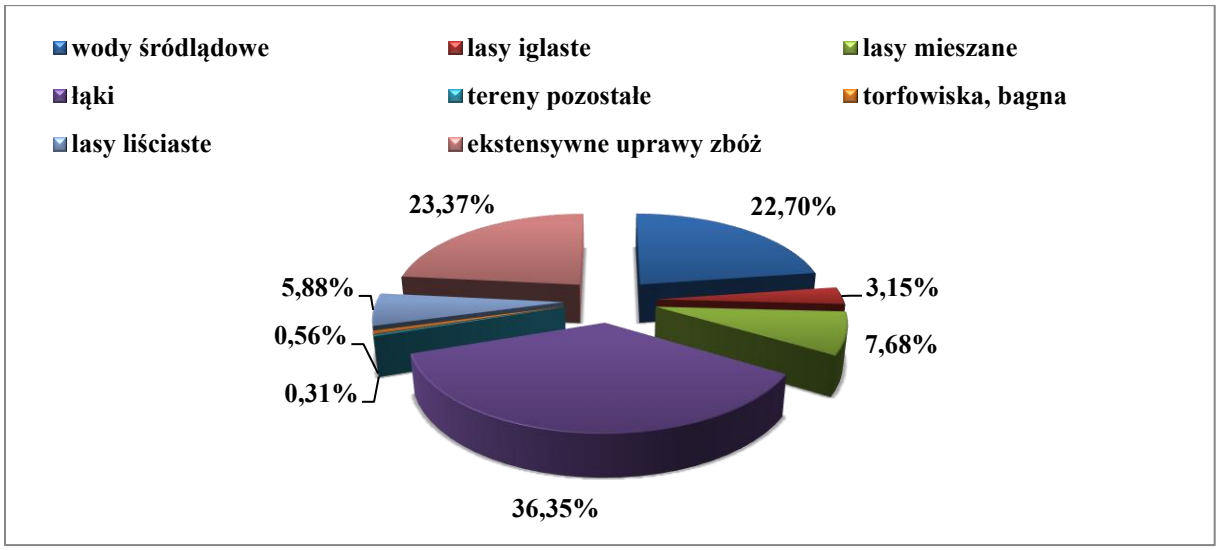
Obszar o dużej bioróżnorodności. Stwierdzono występowanie 16 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 11 gatunków z Załącznika II tej Dyrektywy. Do najważniejszych biotopów należą mokradła węglanowe wykształcone w wodach i na brzegach jezior oraz rozległe szuwary kłociowe (największe powierzchnie w Polsce). Do walorów obszaru należy również dobrze zachowany pasmowy układ biotopów, obejmujący pełną gamę typowych zbiorowisk roślinnych z gatunkami charakterystycznymi.

Istotnym, też powierzchniowo walorem obszaru jest siedlisko 3140 twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea*. Obejmuje naturalne

zbiorniki wód oligo- i mezotroficznych o umiarkowanej lub wysokiej zawartości elektrolitów, w których ramienice (*Charophyta*) stanowią dominującą grupę roślin porastającą dno zbiornika - tzw. łąki podwodne - często o charakterze jednogatunkowych agregacji. Jeziora te charakteryzują się dużą przezroczystością i zazwyczaj szmaragdowozielonym kolorem wody spowodowanym jej czystością oraz dużą ilością jonów wapnia. Wobec dużej przezroczystości wód ramienice mogą wegetować na znacznych głębokościach i łąki ramienicowe zajmują często duże powierzchnie dna zbiornika. Zajmują w obszarze 17,70% powierzchni, z czego większość stanowi jezioro Miedwie – jeden z największych akwenów stanowiących tego typu siedlisko w Polsce. Charakterystycznym elementem szaty roślinnej są łąki ramienicowe wykształcające się zarówno na znacznych głębokościach, jak i przenikające szuwary przybrzeżne. W ostatnich latach obserwuje się wzrost trofii wód, w konsekwencji ustępowanie łąk ramienicowych i rozwój roślinności typowej dla zbiorników eutroficznych. Kwalifikacja siedliskowa kilku jezior znanych do niedawna, jako ramienicowe jest obecnie problematyczna (dotyczy to J. Płoń, Będgoszcz, Żelewko). Spośród zbiorowisk typowych dla opisywanego siedliska, najbardziej rozpowszechnione są łąki z ramienicami *Chara contraria*, *Ch. aspera*, *Ch. tomentosa*, krynicznik *Nitellopsis obtusa*.

Krawędzie pradoliny stanowią siedlisko ciepło- i światłolubnej roślinności murawowej reprezentującej siedliska 6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (Koelerion glaucae) i 6210 Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea). Siedliska te mają tu wysoką reprezentatywność i stanowią habitat dla szeregu rzadkich i zagrożonych gatunków roślin. Pod tym względem wyróżnia się też siedlisko 7210 torfowiska nakredowe obejmujące szuwary kłociowe Cladietum marisci, zespół marzycy czarniawej Schoenetum nigricantis i turzycy Buxbauma Caricetum buxbaumii.

Leśne siedliska przyrodnicze obejmują kwaśne buczyny 9110, grądy subatlantyckie 9160 i środkowoeuropejskie 9170, lasy łęgowe 91E0 i łęgi ębowo-wiązowo-jesionowe 91F0, na mniejszych powierzchniach kwaśne dąbrowy 9190 i ciepłolubne dąbrowy 91I0.

Rysunek 19. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006 (wg SDF).

Drzewostany

Siedliska leśne występują głównie w południowej części obszaru. Grunty w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino występują na północno-zachodnich obrzeżach obszaru i stanowią głównie porolne drzewostany sosnowe. Sosna zwyczajna zajmuje ok. 100 ha, co stanowi 80% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru. W strukturze wiekowej drzewostanów SOO Dolina Płoni i Jezioro Miedwie na gruntach Nadleśnictwa Gryfino dominują drzewostany w wieku 51-60 lat – ok. 120 ha (93%) powierzchni gruntów zalesionych.

Zagrożenia

- eutrofizacja i zanieczyszczenie wód powierzchniowych,

- intensyfikacja rolnictwa,

- ograniczenie wypasu bydła,

- regulowanie koryt rzecznych,

- zmiana stosunków wodnych.

Plan zadań ochronnych

Ustanowiono Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 4 kwietnia 2014 r. plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Płoni i jezioro Miedwie PLH320006 (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2014 r., poz. 1660; zm. z 2017 poz. 3458).

Przedmioty ochrony

Przedmiotem ochrony w obszarze są siedliska oraz gatunki, dla których w Standardowym Formularzu Danych (tzw. SDF) wskazano „ocenę znaczenia ogólnego” A, B lub C.

Tabela 25. Gatunki roślin i zwierząt stanowiące przedmioty ochrony w SOO Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym)

Kod	Nazwa gatunku	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000					
1614	Selery błotne *Apium repens*	A	B	B	**A**
1903	Lipiennik Loesela *Liparis loeselii*	C	C	C	**C**
1032	Skójka gruboskorupowa *Unio crassus*	D			
1145	Piskorz *Misgurnus fossilis*	C	B	C	**C**
1149	Koza *Cobitis taenia*	C	B	C	**C**
1166	Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*	D			
1188	Kumak nizinny *Bombina bombina*	C	B	C	**C**
1308	Mopek zachodni *Barbastella barbastellus*	C	B	C	**C**
1324	Nocek duży *Myotis myotis*	C	B	C	**C**
1337	Bóbr europejski *Castor fiber*	D			
1355	Wydra *Lutra lutra*	D			
5339	Różanka europejska *Rhodeus amarus*	C	B	C	**C**
6144	Kiełb białopłetwy *Romanogobio albipinnatus*	D			

Na gruntach Nadleśnictwa stwierdzono tylko jeden gatunek stanowiący przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 – 1188 kumak nizinny w jednej lokalizacji.

Tabela 26. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony - SOO Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym, na czerwono wyróżniono siedliska o znaczeniu priorytetowym

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
Siedliska stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000							
3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic	3488,14	-				
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*	1115,71	-	B	A	B	B
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*	1,0	-	B	C	C	C
6120*	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	5,84	0,24	D			
6210*	Murawy kserotermiczne	16,16	-	B	C	C	C
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	26,27	-	A	C	B	B
6430	Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne	0,87	-	B	C	B	B
6510	Niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	1989,23	-	B	C	A	C
7210*	Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci, Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis*)	59,2	-	B	C	C	C
7220*	Źródliska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*	2,3	-	A	B	B	B
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	16,88	-	C	B	B	B
9110	Kwaśne buczyny	11,5	-	C	C	C	C
9130	Żyzne buczyny	51,49	-	C	C	C	C
9160	Grąd subatlantycki	188,19	-	C	C	C	C
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	211,96	-	B	C	B	B
9190	Kwaśne dąbrowy	23,46	-	B	C	B	B
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	561,37	0,43	C	C	C	C
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	70,19	-	B	C	B	B
91I0*	Ciepłolubne dąbrowy	1,85	-	B	C	B	B

* siedlisko priorytetowe

Plan zadań ochronnych

Ustanowiono Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 4 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Płoni i jezioro Miedwie PLH320006, zmieniane Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 4 sierpnia 2017 r.

Tabela 27. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych obszaru Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	Działania obligatoryjne: 1) Zachowanie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych (zabezpieczenie siedlisk przed zaoraniem, zalesieniem lub inną zmianą użytkowania gruntu); 2) Ekstensywne użytkowanie pastwiskowe, kośne lub kośno-pastwiskowe trwałych użytków zielonych. Działania fakultatywne: W przypadku zobowiązań prośrodowiskowych, podjętych w związku z korzystaniem z programów wsparcia z tytułu obniżenia dochodowości, użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego wariantu pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego, ukierunkowanego na ochronę siedlisk przyrodniczych. Przeglądy stanu siedlisk i w razie potrzeby usuwanie nalotu drzew i krzewów (wycinka w czerwcu-lipcu, karczowanie, stosowanie środków chemicznych wobec ekspansywnej osiki, robinii, tarniny).	Wszystkie stanowiska siedliska	Działania obligatoryjne: Właściciel lub posiadacz gruntu. Działania fakultatywne: Właściciel lub posiadacz gruntu

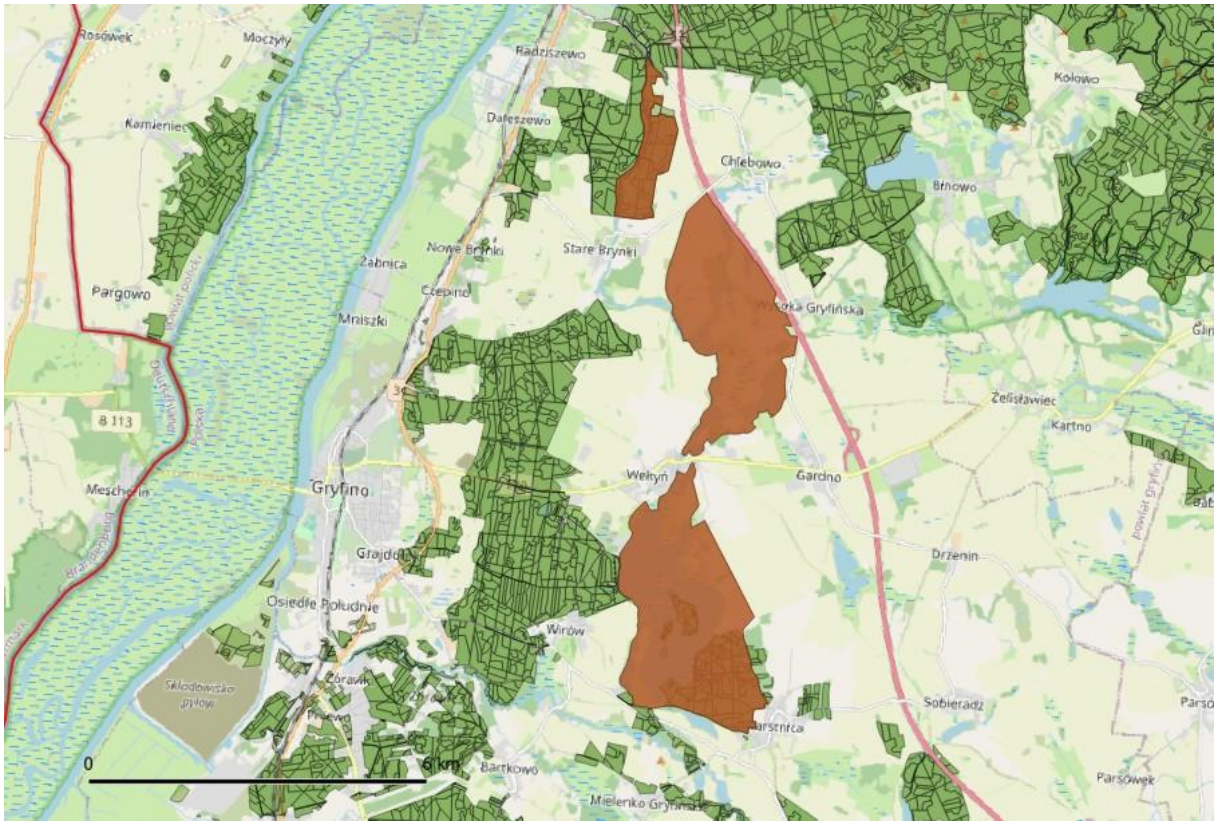
Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	Umieścić w planach urządzenia lasów, uproszczonych planach urządzenia lasów i inwentaryzacjach stanu lasów dla całego obszaru w granicach ostoi Natura 2000 zapis o niewprowadzaniu introdukcji gatunków inwazyjnych (w tym przypadku dot. to zwłaszcza dębu czerwonego, robinii i klonu jesionolistnego)	Wszystkie płaty siedliska w obszarze Natura 2000	RDLP w Szczecinie, właściwy miejscowo nadleśniczy, właściciele/zarządcy gruntów
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	Systematyczne zwalczanie gatunków inwazyjnych w uprawach leśnych i odnowieniach w ramach innych prac. Wykonywać przez cały okres obowiązywania planu	Wszystkie płaty siedliska w obszarze Natura 2000	Właściwy miejscowo nadleśniczy
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	Uwzględnić przy projektowaniu działań ingerujących w stosunki wodne konieczność zapewnienia możliwie stałego przepływu wód (bez jej stagnowania i niedoborów) w dolinach cieków.	Wszystkie płaty siedliska w obszarze Natura 2000	właściwy miejscowo nadleśniczy, właściciele/zarządcy/użytkownicy gruntów
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	W wąskich pasach łęgów wzdłuż cieków należy unikać planowania i wykonywania rębni zupełnej, preferując rębnię częściową lub dalej idące ograniczenie użytkowania.	Wszystkie płaty siedliska w obszarze Natura 2000	właściwy miejscowo nadleśniczy, właściciele/zarządcy/użytkownicy gruntów

Ostoja Wełtyńska PLH320069

Jest to Specjalny Obszar Ochrony (SOO) siedlisk o znaczeniu dla Wspólnoty Europejskiej (OZW) obejmujący swym zasięgiem powierzchnię 1 470,92 ha (*wg SDF*). Aktem prawnym aktualnie obowiązującym jest Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26 listopada 2015 r. *w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny* (*dokument nr C(2015) 8191)* (Dz. Urz. Unii Europejskiej L 338/34 z 2015 r.) oraz oraz rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja Wełtyńska (PLH320069) (Dz. U. z 2021 r., poz. 2113).

Tabela 28. Zestawienie powierzchni Ostoja Wełtyńska PLH320069

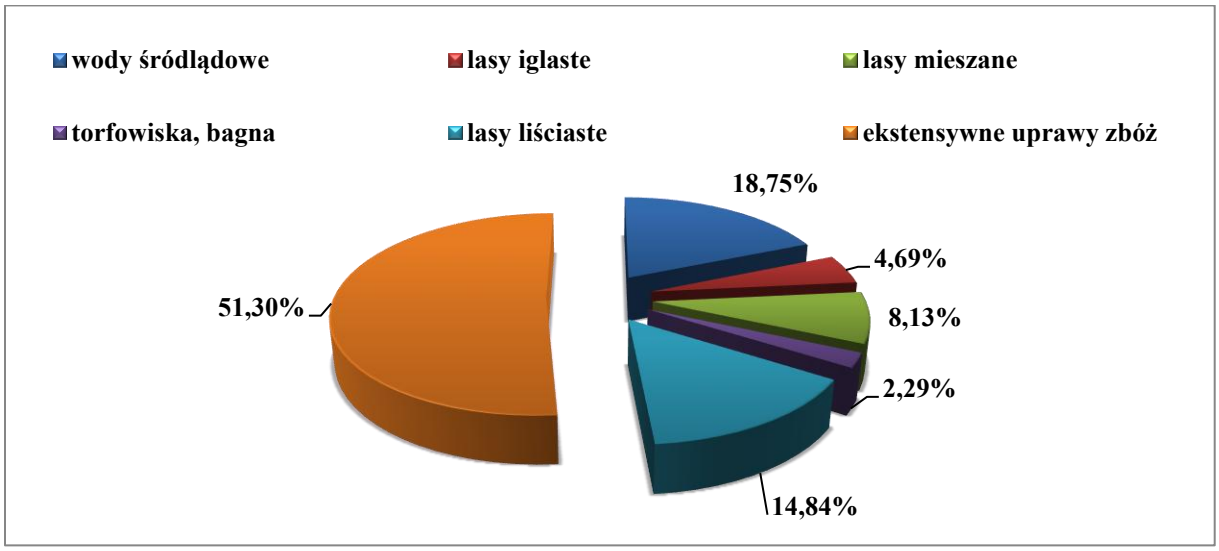
	pow. obszaru [ha]	**pow. w zasięgu terytorialnym [ha]**	**pow. gruntów nadleśnictwa [ha]**	**% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa**
Ostoja Wełtyńska PLH320069	1 470,92	1 470,92	338,66	1,56

Rysunek 20. Położenie obszaru Ostoja Wełtyńska PLH320069 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Charakterystyka obszaru

Obszar obejmuje kompleks zbiorników wodnych oraz siedlisk hydrogenicznych - łęgów, łąk trzęślicowych i torfowisk w zlewni niewielkiego cieku, dopływu Odry - Omulnej, z dużym jeziorem - Jez. Wełtyńskim (349 ha). W otoczeniu zbiorników dominuje krajobraz rolniczy - pola uprawne, niewielkie łąki, pastwiska i zadrzewienia, jedynie w dwóch miejscach, w południowo zachodniej i północno wschodniej części, zachowały się niewielkie kompleksy leśne zdominowane przez lasy łęgowe. Ponad 90% powierzchni obszaru pokrywa się z wyznaczonym dla ochrony ptaków i ich siedlisk Obszarem Specjalnej Ochrony Ptaków Jeziora Wełtyńskie PLB320018.

Rysunek 21. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Ostoja Wełtyńska PLH320069 (wg SDF).

Wartość przyrodnicza i znaczenie obszaru:

Ostoja ma znaczenie dla ochrony sześciu typów siedlisk przyrodniczych z zał. I Dyrektywy Siedliskowej – jezior twardowodnych, jezior eutroficznych, łąk trzęślicowych, torfowisk alkalicznych, kwaśnych dąbrów oraz łęgów olszowo-jesionowych. Największą powierzchnię zajmuje siedlisko 3140 (jeziora twardowodne) do którego zaliczono większość powierzchni jeziora Wełtyńskiego. Nieco mniejszy obszar zajmują zbiorniki eutroficzne (3150) oraz lasy łęgowe reprezentowane przede wszystkim przez dobrze wykształcone łęgi olszowo-jesionowe (91E0).

Zagrożenia

- Susza z niewielkimi sumami opadów wraz obniżaniem się poziomu wód gruntowych oraz stanu wód powierzchniowych wpływają niekorzystnie na ekosystem łęgu i potęgują procesy degeneracyjne (apofityzacja, neofityzacja). Okresowe przesychanie powoduje także trwałe murszenie podłoża,

- obce gatunki inwazyjne - ekspansja niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* w runie. Ekspansja barszczu Sosnowskiego *Heracleum sosnowskyi*. Występująca sporadycznie w drzewostanie topola kanadyjska *Populus canadensis*. Zawlekane gatunki obce w drzewostanie i podszycie – robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*, dereń rozłogowy *Cornus sericea*, czeremcha późna (amerykańska) *Padus serotina*.

- niedobór martwego drewna w siedliskach leśnych.

- wydeptywanie łęgów wzdłuż brzegów jezior,

- zanieczyszczenia wód, gleb oraz eutrofizacja,

- na siedlisku 7230 wysychanie, ekspansja trzcinnika lancetowatego i trzciny, sukcesja drzew i krzewów.

Plan zadań ochronnych

Obowiązuje na podstawie Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 3 kwietnia 2024 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Wełtyńska PLH320069 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2024 r., poz. 2084).

Przedmioty ochrony

Przedmiotem ochrony w obszarze są siedliska oraz gatunki, dla których w Standardowym Formularzu Danych (tzw. SDF) wskazano „ocenę znaczenia ogólnego" A, B lub C.

Tabela 29. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony - SOO Ostoja Wełtyńska PLH320069 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym, na czerwono wyróżniono siedliska o znaczeniu priorytetowym)

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
Siedliska stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000							
3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic	282,48	-	B	C	B	B
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*	95,0	-	B	C	B	B
6210*	Murawy kserotermiczne	0,77	-	D			
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	4,52	-	B	C	C	C

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
6510	Niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	7,99	-	B	C	C	C
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	4,53	0,24	B	C	C	C
9160	Grąd subatlantycki	60,78	23,42	B	C	B	C
9190	Kwaśne dąbrowy	27,22	26,20	C	C	C	C
91D0*	Bory i lasy bagienne	3,61	-	D			
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	38,72	25,82	B	C	B	C
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	11,96	8,00	B	C	C	C
91I0*	Ciepłolubne dąbrowy	0,4	-	D			

* siedlisko priorytetowe

Tabela 30. Gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony - SOO Ostoja Wełtyńska PLH320069

Kod	Nazwa gatunku	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000					
1042	Zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*	D			
1166	Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*	D			
1188	Kumak nizinny *Bombina bombina*	C	C	C	**C**
1337	Bóbr europejski *Castor fiber*	D			
1355	Wydra *Lutra lutra*	D			

Na gruntach Nadleśnictwa nie stwierdzono gatunków stanowiących przedmiot ochrony obszaru Natura 2000.

Tabela 31. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Ostoja Wełtyńska PLH320069

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
1	**7230** Górskie i nizinne torfowiska zasadowe	Działania obligatoryjne: 1) Ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych. 2) Zachowanie siedliska przyrodniczego położonego na trwałych użytkach zielonych. Termin realizacji – po usunięciu krzewów i podrostu drzew, cyklicznie, przez cały okres obowiązywania PZO. Działania fakultatywne: 1) Użytkowanie zgodnie z wymogami zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach DRŚK PROW 2014-2020, jak i nowymi zobowiązaniami interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych w ramach PS WPR 2023-2027. 2) W pozostałych przypadkach: − eksperymentalne koszenie płatów mechowiska zdominowanych przez trzcinnik lancetowaty Calamagrostis canescens, oraz trzcinę pospolitą Phragmites australis (w terminie zbieżnym z koszeniem sąsiedniego siedliska 6410); − koszenie coroczne z zebraniem biomasy w okresie 01.07-30.09 przez 3 lata; - Założenie zdjęć fitosocjologicznych na każdej koszonej powierzchni oraz coroczny monitoring wpływu wykaszania na skład runi. Na podstawie wyniku badań podjęcie (lub nie) dalszych działań. Termin realizacji –po usunięciu krzewów i podrostu drzew, cyklicznie, przez cały okres obowiązywania PZO	Wszystkie płaty siedliska w obszarze: 1) Płat siedliska na gruntach leśnych Nadl. Gryfino Leśn, Wełtyń wydz. 73a (część). 2) Płaty siedliska na gruntach nieleśnych: dz. nr 525/10 (część) obr. Wełtyń gm. Gryfino.	Działania obligatoryjne: Właściciel lub posiadacz gruntów. Działania fakultatywne: Właściciel lub posiadacz gruntów

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
2	**7230** Górskie i nizinne torfowiska zasadowe	Usunięcie nadmiaru krzewów i podrostu drzew z pozostawieniem 5-10% powierzchni zakrzaczonej. Wycięcie odrostów drzew i krzewów w pierwszym i drugim roku po zabiegu.	Wszystkie płaty siedliska w obszarze: 1) Płat siedliska na gruntach leśnych Nadl. Gryfino Leśn, Wełtyń wydz. 73a (część). 2) Płaty siedliska na pozostałych gruntach: dz. nr 525/10 (część) obr. Wełtyń gm. Gryfino.	Reg. Dyr. Ochr. Środ. w Szczecinie

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
2	**9190** Kwaśne dąbrowy	Przyjęcie sposobu gospodarowania na siedlisku przyrodniczym uwzględniającym: 1) utrzymywanie lub odtwarzanie roli dębu bezszypułkowego, jako gatunku budującego drzewostan (>70%) z uwzględnieniem aktualnego stanu sanitarnego, mozaiki glebowej oraz dopuszczeniem domieszki dębuszypułkowego, brzozy brodawkowatej, sosny zwyczajnej oraz buka; 2) uzyskanie bardziej złożonej struktury drzewostanu, poprzez pozostawianie w cięciach rębnych fragmentu co najmniej 5% powierzchni starodrzewia, jako biogrupy, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. 3) pozostawianie drzew biocenotycznych ze szczególnym uwzględnieniem drzew z próchnowiskami, dziuplami i pęknięciami pnia z wyjątkiem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. Termin realizacji – cały okres obowiązywania PZO.	Płaty siedliska w Nadl. Gryfino Leśn. Binowo wydz. 367b (część), 367d (część), 367f (część), 370d (całe), 370i (część), 375f (część), 375g (część), 376a (część), 376b (część), 376f (część), 380a (część), 380b (część), 380c (część), 380d (część), 380h (część), 381a (część), 381b (część)	Nadleśnictwo Gryfino

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	9190 Kwaśne dąbrowy	Stopniowe zmniejszanie udziału sosny zwyczajnej w drzewostanie w ramach bieżących zabiegów gospodarczych. Termin realizacji – cały okres obowiązywania PZO.	Płaty siedliska w Nadl. Gryfino Leśn. Binowo wydz. 367d (część), 367f (część), 370k (część), 370i (część), 375f (część), 375g (część), 376a (część), 376b (część), 376f (cześć), 376c (część), 376d (część), 380a (część), 380b (część), 380c (część), 380d (część), 380h (część), 381a (część), 381b (część)	Nadleśnictwo Gryfino

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	9190 Kwaśne dąbrowy	W ramach zabiegów gospodarczych oraz odnowień faworyzowanie oraz wprowadzanie wyłącznie dębu bezszypułkowego. Zachowanie wszystkich przestojów dębowych do naturalnego rozpadu. Ze względu na możliwy wzmożony ruch turystyczny na drogach i szlakach sąsiadujących z siedliskiem, dopuszcza się usuwanie drzew zagrażających ruchowi turystycznemu jednakże z pozostawieniem powalonych drzew w obrębie płatów siedliska w celu zwiększenia udziału martwego drewna w tymże płacie 9190 Termin realizacji – cały okres obowiązywania PZO.	Płat siedliska w Nadl. Gryfino Leśn. Binowo wydz. 376b (część), 376a (całe), 370i (całe)	Nadleśnictwo Gryfino
	9190 Kwaśne dąbrowy	Zachowanie płatu siedliska 9190 na powierzchni 4,5 ha, jako powierzchni szczególnie cennej, o wyróżniających się w skali regionu walorach przyrodniczych. Ochrona bierna, naturalny rozwój ekosystemu. Termin realizacji – cały okres obowiązywania PZO.	Płat siedliska w Nadl. Gryfino Leśn. Binowo 375b (część).	Nadleśnictwo Gryfino

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Przyjęcie sposobu gospodarowania na siedlisku przyrodniczym uwzględniającym: 1) utrzymanie lub odtworzenie roli olchy czarnej oraz jesionu wyniosłego, jako gatunków budujących drzewostan (>90%), z dopuszczeniem naturalnej domieszki innych gatunków liściastych występujących w łęgach niżowych (wiązy, wierzby). 2) uzyskanie bardziej złożonej struktury drzewostanu, poprzez pozostawianie w cięciach rębnych fragmentu co najmniej 5% powierzchni starodrzewia, jako biogrupy, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz na zrębach wykonywanych z przyczyn sanitarnych, na zrębach o powierzchniach mniejszych niż 1 ha, w przypadku bloku upraw pochodnych i zachowawczych; 3) pozostawianie drzew biocenotycznych ze szczególnym uwzględnieniem drzew z próchnowiskami, dziuplami i pęknięciami pnia z wyjątkiem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.	Płaty siedliska w Nadl. Gryfino Leśn. Wełtyń 68c, 68i (część), 68j (cześć), 68g (cześć), 68o (część), 69a (część), 69b (część), 69c (cześć), 69d (cześć), 69f (część), 69g (część), 69h (cześć), 69i (część), 71b (część), 71c (cześć), 71d (całe), 71f (całe), 72a (część), 72b (całe), 72c (cześć), 72f (część), 72i (część), 73b (część), 73c (część), 73d (część),73f (część).	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Ochrona bierna płatów siedliska. Umożliwienie naturalnego rozwoju ekosystemów.	Płaty siedliska na gruntach leśnych Nadl. Gryfino: − Leśn. Binowo wydz. 370f (część), 370g (część), 370i (część), 370j (część), 376a (część), 376b (cześć); − Leśn. Wełtyń wydz. 67a (część), 67i (część), 68f (część), 68g (część), 68h (część), 69a (część), 69b (część), 69g (część), 70b (część), 72i (część), 73b (część), 73d (część), 73f (cześć). Płaty siedliska na pozostałych gruntach: dz. nr 4 (część), 5 (część), 7/2 (część), 7/3 (część), 40 (część), 44 (część), 50 (część), 75 (część), 104/1 (część), 104/3	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Użytkowanie siedliska rębniami złożonymi.	Płat siedliska zinwentaryzowany w Nadl. Gryfino Leśn. Wełtyń wydz. 69f (część), 69d (cześć), 69c (część), 68j (część), 68i (część), 68g (część).	
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Wykonanie co najmniej 2 zastawek/progów drewniano-kamiennych piętrzących wodę na głównym cieku/rowie odwadniającym płat siedliska	Ciek przepływający przez wydz. 67a, 67i, 68g Leśn. Wełtyń Nadl. Gryfino	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie w porozumieniu z Nadleśniczym
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	W razie potrzeb konserwacja drewnianych progów piętrzących, zaniechania działań utrzymaniowych (odmulania) koryt cieków i rowów.	Ciek przepływający przez wydz. 67n oraz 70b Leśn. Wełtyń Nadl. Gryfino	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Użytkowanie siedliska rębniami złożonymi, przy czym zachowanie części płatu w granicach wydz. 71b (ok 1ha) z turzycą rzadkokłosą *Carex remota* bez wskazań gospodarczych.	Płat siedliska zinwentaryzowany w Nadl. Gryfino Leśn. Wełtyń wydz. 68o (czesć), 69g (część), 69h (część), 69i (część), 71b (część), 71c (część), 71d (całe), 71f (całe), 72f (część), 72a (część), 72b (całe), 72c (część).	Nadleśniczy

Drzewostany

Największy udział spośród gatunków rzeczywistych w SOO Ostoja Wełtyńska na gruntach Nadleśnictwa Gryfino ma sosna zwyczajna, zajmująca ok. 150 ha, co stanowi 48% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru. Ponadto innymi ważnymi gatunkami są m. in.: olsza czarna – ok. 55 ha (17%) oraz dęby rodzime – ok. 55 ha (17%) udziału powierzchniowego spośród gatunków rzeczywistych.

W strukturze wiekowej drzewostanów SOO Ostoja Wełtyńska na gruntach Nadleśnictwa Gryfino dominują drzewostany w wieku 51-60 lat – ok. 110 ha (33%) powierzchni gruntów zalesionych.

Dolina Tywy PLH320050

Jest to Specjalny Obszar Ochrony (SOO) siedlisk o znaczeniu dla Wspólnoty Europejskiej (OZW) obejmujący swym zasięgiem powierzchnię 3 754,86 ha (*wg SDF*). Aktem prawnym aktualnie obowiązującym jest Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26 listopada 2015 r. *w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny* (*dokument nr C(2015) 8191)* (Dz. Urz. Unii Europejskiej L 338/34 z 2015 r.) oraz rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 października 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Dolina Tywy (PLH320050) (Dz. U. z 2021 r., poz. 2272).

Charakterystyka obszaru

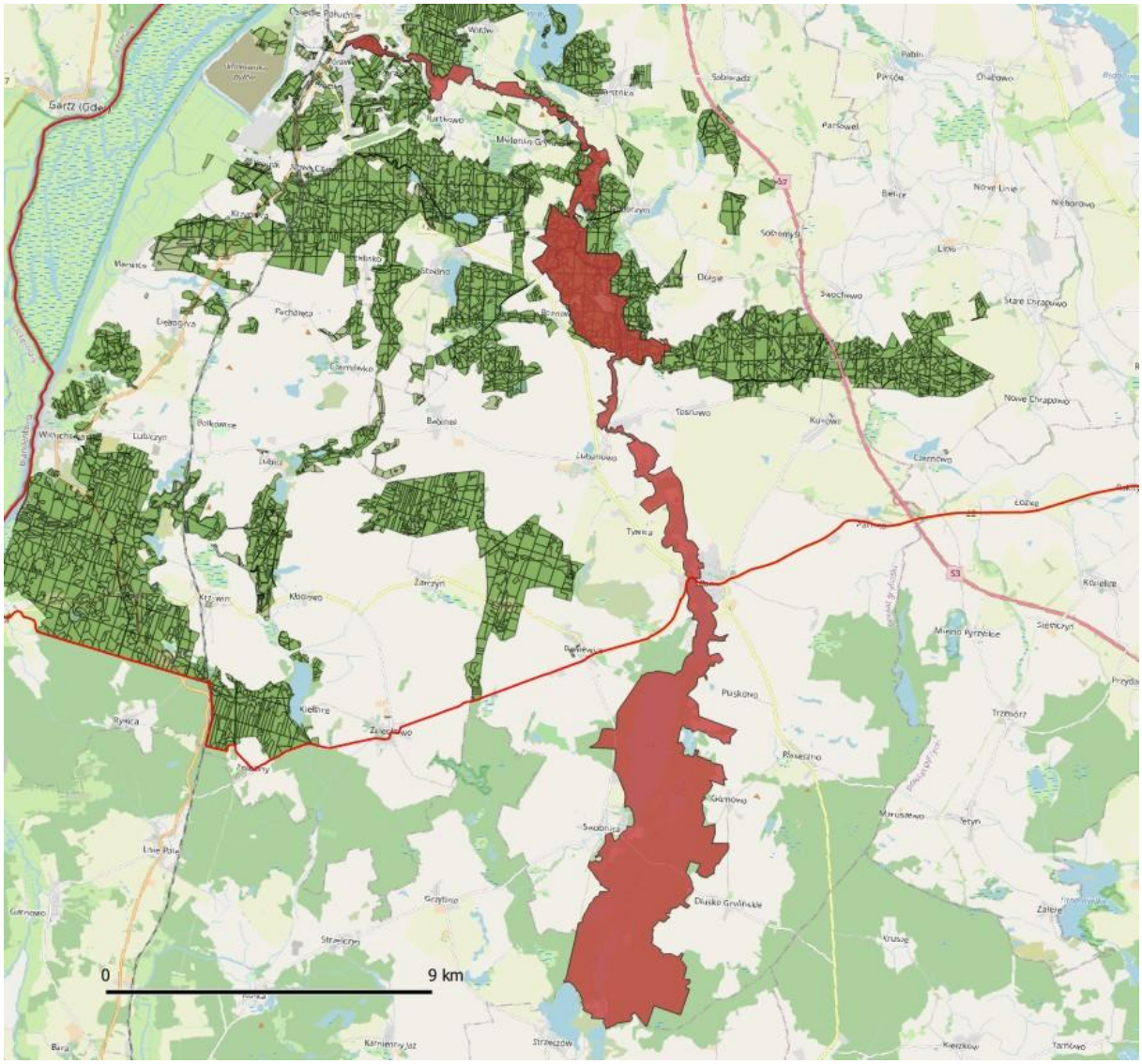
Obszar "Dolina Tywy" jest dość mocno zróżnicowany geomorfologicznie, poczynając od typowego krajobrazu pojeziernego i strefy moreny czołowej w części południowej (południowa część gminy Banie) do równiny o falistej rzeźbie w części północnej (gmina Gryfino). Osią ostoi jest rzeka Tywa, płynąca początkowo z południa na północ w rynnie lodowcowej (tzw. Bańskiej), w krajobrazie obfitującym we wzgórza pokryte lasami liściastymi, jeziora, źródliska, torfowiska, następnie skręcająca na zachód, w krajobrazie równinnym moreny dennej, pozbawionym jezior, obfitującym w pola uprawne i użytki zielone, by ostatecznie na kilkukilometrowym odcinku koło Gryfina płynąć w głębokiej i wąskiej rynnie o stromych zboczach porośniętych żyznymi lasami liściastymi.

Dominującym typem siedlisk są lasy liściaste (głównie żyzne buczyny niżowe oraz łęgi olszowe i jesionowo - olszowe) oraz naturalne eutroficzne zbiorniki wodne. Znajdują się tu także rozległe kompleksy szuwarów i zarośli wierzbowych (skupione głównie w środkowej części obszaru). Tywa na całej swojej długości wykazuje duże zróżnicowanie zarówno w kształcie i szerokości koryta, a także głębokości i szybkości przepływu wody. Taki układ powoduje powstawanie odcinków cieku o charakterze typowej rzeki górskiej, jak i odcinków wody praktycznie niepłynącej, zastoiskowej. Wpływ na charakter rzeki mają także liczne jeziora, przez które Tywa przepływa. Różnorodność powstałych w ten sposób biotopów wpływa pozytywnie na liczbę gatunków występujących w tym cieku. Rzekę tą trudno jest jednoznacznie zakwalifikować do określonego typu rybackiego. W prawie całym cieku warunki morfometryczne, hydrologiczne, hydrobiologiczne oraz skład ichtiofauny wskazują na zaliczenie tych odcinków do krainy brzany, a nawet leszcza (Starmach 1956), chociaż spotykane są odcinki typowe dla krainy pstrąga - szczególnie odcinek koło miejscowości Żórawki, gdzie rzeka płynie miejscami w głębokim wąwozie.

Tab. 33. Zestawienie powierzchni Dolina Tywy PLH320050

	pow. obszaru [ha]	**pow. w zasięgu terytorialnym [ha]**	**pow. gruntów nadleśnictwa [ha]**	**% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa**

	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. gruntów nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Dolina Tywy PLH320050	3 754,86	1 188,75	693,26	3,18

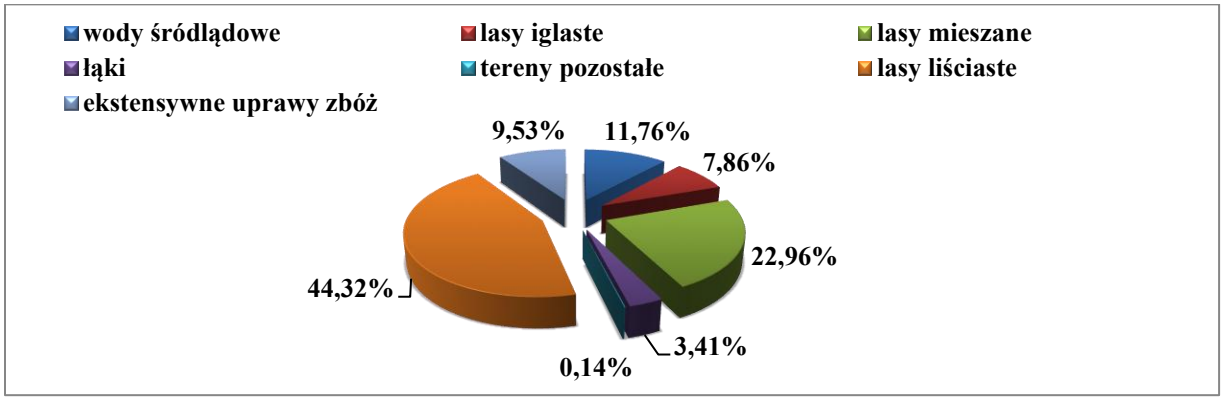

Rysunek 22. Położenie obszaru Dolina Tywy PLH320050 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Wartość przyrodnicza i znaczenie obszaru

Największą wartością przyrodniczą obszaru siedliskowego "Dolina Tywy" jest jego różnorodność siedliskowa. Stwierdzono tu występowanie 16 typów siedlisk przyrodniczych, w tym 3 priorytetowych. Pokrywają one ok. 31% powierzchni obszaru. Największe znaczenie ostoi "Dolina Tywy" to znaczący udział na Pomorzu Zachodnim dobrze zachowanych siedlisk: 9130, 3150, 91E0*.

Występują tu też, jedne z najbardziej wysuniętych na zachód w naszym kraju, siedliska jezior ramienicowych (3140) i roślinności nakredowej (7210*) z zagrożonymi gatunkami roślin (Mirek i in. 2006). Specyfika tej ostoi sprawia także, że stanowi ona swoisty korytarz ekologiczny pomiędzy Pojezierzem Myśliborskim i Doliną Dolnej Odry. Tywa na długich odcinkach posiada charakter wód preferowany przez, miejscami dość liczne, ryby z kompleksu Cobitis (koza), poza tym ww. różnorodność biotopów sprawia, że jest to ciek ichtiologicznie bardzo ciekawy i warty ochrony (nawet pomimo tego, że zaobserwowano tutaj tylko dwa gatunki "naturowe"). Dodatkowo, odkryto w cieku również miejsca doskonale nadające się na tarliska dla minogów, łososi czy też głowacza białopłetwego.

Rysunek 23. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Dolina Tywy PLH320050 (wg SDF).

Drzewostany:

Największy udział spośród gatunków rzeczywistych w SOO Dolina Tywy na gruntach Nadleśnictwa Gryfino ma sosna zwyczajna, która zajmuje tj. ok. 190 ha, co stanowi 32% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru. Ponadto innymi ważnymi gatunkami są m. in.: olsza czarna –ok. 145 ha (24%) oraz buk zwyczajny – ok. 110 ha (18%) udziału powierzchniowego gatunków rzeczywistych. W strukturze wiekowej drzewostanów SOO Dolina Tywy na gruntach Nadleśnictwa Gryfino dominują drzewostany w wieku 41-60 lat – ok. 260 ha (43%) powierzchni gruntów zalesionych.

Przedmioty ochrony

Przedmiotem ochrony w obszarze są siedliska oraz gatunki, dla których w Standardowym Formularzu Danych (tzw. SDF) wskazano „ocenę znaczenia ogólnego” A, B lub C.

Tabela 32. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony - SOO Dolina Tywy PLH320050 na gruntach Nadleśnictwa Gryfino (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym, na czerwono wyróżniono siedliska o znaczeniu priorytetowym

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
Siedliska stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000							
3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic	21,71	-				
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*	505,43	-				
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*	3,68	1,09				
6120*	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	0,34	-	A	C	A	B
6210*	Murawy kserotermiczne	1,68	-	A	C	B	B
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	0,37	-	B	C	C	C
6430	Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne	2,98	0,20	D			
6510	Niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	1,41	-	C	C	C	C
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)	0,8	2,26	D			
7210*	Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci, Caricetum buxbaumii, Schoenetum nigricantis*)	0,56	-	B	C	B	B
7220*	Źródliska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*	0,86	-	D			
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	0,54	-	D			
9110	Kwaśne buczyny	23,01	7,24	B	C	C	C
9130	Żyzne buczyny	913,31	79,89	B	C	B	B
9160	Grąd subatlantycki	143,66	20,79	C	C	C	C
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	48,62	15,22	A	C	B	B
9190	Kwaśne dąbrowy	27,55	11,83	A	C	B	B
91D0*	Bory i lasy bagienne	0,99	-	C	C	C	C
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	275,14	84,49	B	C	B	C
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	21,97	5,73	C	C	C	C

* siedlisko priorytetowe

Tabela 33. Gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony - SOO Dolina Tywy PLH320050

Kod	Nazwa gatunku	Ocena obszaru			
		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000					
1096	Minóg strumieniowy *Lampetra planeri*	C	C	A	**C**
1149	Koza *Cobitis taenia*	C	C	A	**C**
1337	Bóbr europejski *Castor fiber*	D			
5339	Różanka europejska *Rhodeus amarus*	D			

Na gruntach Nadleśnictwa nie stwierdzono stanowisk gatunków stanowiących przedmiot ochrony obszaru.

Zagrożenia:

- Niedobór martwego drewna oraz drzew biocenotycznych (mikrosiedlisk),

- Zniszczenia gleby i runa przy wykonywaniu zabiegów gospodarczych

- Gatunki inwazyjne: obecność niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora*, nawłoci późnej *Solidago gigantea* oraz nawłoci kanadyjskiej *Solidago canadensis* w runie, czeremchy późnej *Padus serotina* i śnieguliczki białej *Symphoricarpos albus* w podszycie

- Ujednolicenie struktury przestrzennej i wiekowej drzewostanu, juwenalizacja

- Apofityzacja oraz cespityzacja runa. Ekspansja problematycznych gatunków rodzimych warstwie runa, tj. trzcinnika piaskowego *Calamagrostis epigejos* oraz mietlicy pospolitej *Agrostis capillaris*. Rubietyzacja podszytu.

- Dla łęgów: Intensywne rolnictwo z użyciem nawozów oraz środków ochrony roślin w zlewni negatywnie wpływa na stan siedliska. Rozległe uprawy monokultur nasilają erozję gleb i spływy powierzchniowe

- Niszczenie runa siedliska pojazdami terenowymi, quadami.

- Odwodnienie łęgów, murszenie podłoża torfowego i degeneracja płatów siedliska, spowodowane negatywnym oddziaływaniem utworzonej w przeszłości sieci rowów melioracyjnych, zbyt gęstej i nieadekwatnej do aktualnych warunków klimatycznych. Przegłębianie koparką rowów melioracyjnych. Bieżące odmulanie i pogłębianie rowów uniemożliwia okresowe zalewy, powoduje silne odwodnienie łęgów, murszenie podłoża torfowego i degenerację płatów siedliska.

- Koryto rzeki Tywa było w przeszłości regulowane, co trwale zaburzyło naturalną gospodarkę wodną w obrębie płatów siedlisk łęgowych

- Lokalnie piętrzenie wód w dolinie - długotrwałe i nadmierne zabagnienie, które doprowadziło do olsowienia siedliska (ustępowania gatunków typowych dla łęgów i ekspansji gatunków olsowych i szuwarowych)

- Ekstremalne i przeciągające się susze skutkujące widocznym przesychaniem wszystkich warstw siedlisk od wód zależnych

Plan zadań ochronnych

Dla obszaru obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 20 maja 2025 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Tywy PLH320050.

Tabela 34. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Dolina Tywy PLH320050

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	9110 Kwaśne buczyny	Sposób zagospodarowania siedliska 9110 uwzględniający: 1) utrzymywanie lub odtwarzanie roli buka, jako gatunku budującego drzewostan (≥80%), z uwzględnieniem zmienności mikrosiedliska i dopuszczeniem domieszki innych gatunków występujących naturalnie w kwaśnych buczynach niżowych, w szczególności dębu bezszypułkowego; 2) preferowanie odnowień naturalnych buka; 3) uzyskanie bardziej złożonej struktury drzewostanu, poprzez pozostawianie w cięciach rębnych fragmentu co najmniej 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi, z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 4) pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych6) w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 oraz zwiększenia zasobów martwego drewna, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. 5) wyłączenie z użytkowania rębnego i przedrębnego lub zastosowanie rębni stopniowej lub przerębowej z długimokresem odnowienia, na zboczach o nachyleniu >40°. Pozostawianie ich, jako drzewostanu glebochronnego – zatrzymującego erozję (z dopuszczeniem niezbędnych cięć sanitarnych w przypadku intensywnego zamierania drzew osłabionych przez suszę i zasiedlonych przez tzw. szkodniki wtórne). 6) wyłączenie z użytkowania rębnego fragmentów drzewostanów obejmujących zabagnienia śródleśne	Wszystkie płaty siedliska 9110 nie wyłączone z użytkowania.	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	9130 Żyzne buczyny	Sposób zagospodarowania siedliska 9130 uwzględniający: 1) utrzymywanie lub odtwarzanie roli buka, jako gatunku budującego drzewostan (≥80%), z uwzględnieniem zmienności mikrosiedliska i dopuszczeniem domieszki innych gatunków występujących naturalnie w kwaśnych buczynach niżowych, w szczególności dębu bezszypułkowego; 2) preferowanie odnowień naturalnych buka; 3) uzyskanie bardziej złożonej struktury drzewostanu, poprzez pozostawianie w cięciach rębnych fragmentu co najmniej 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi, z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 4) pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych6) w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 oraz zwiększenia zasobów martwego drewna, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. 5) wyłączenie z użytkowania rębnego i przedrębnego lub zastosowanie rębni stopniowej lub przerębowej z długimokresem odnowienia, na zboczach o nachyleniu >40°. Pozostawianie ich, jako drzewostanu glebochronnego – zatrzymującego erozję (z dopuszczeniem	Wszystkie płaty siedliska 9130 nie wyłączone z użytkowania.	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
		niezbędnych cięć sanitarnych w przypadku intensywnego zamierania drzew osłabionych przez suszę i zasiedlonych przez tzw. szkodniki wtórne). 6) wyłączenie z użytkowania rębnego fragmentów drzewostanów obejmujących zabagnienia śródleśne (w tym źródliska), brzegi cieków i naturalnych zbiorników wodnych, z zachowaniem wokół nich strefy buforowej o szerokości ok. 10 m, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lubbezpieczeństwu ludzi i mienia (wzdłuż rzeki Tywy pas buforowy powinien wynosić co najmniej 30 m).		
	9130 Żyzne buczyny	Bieżąca eliminacja istniejących oraz nowopowstających ognisk gatunków inwazyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem bożodrzewu gruczołowatego *Ailanthus altissima* oraz rdestowca ostrokończystego *Reynoutria japonica* w ramach zabiegów gospodarczych	Wszystkie płaty siedliska 9130 w obszarze	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie na
	9130 Żyzne buczyny	Uprzątniecie zaśmieceń w obrębie płata siedliska 9130	Płat siedliska 9130 w rezerwacie przyrody „Wysoka Skarpa rzeki Tywy”, w Nadleśnictwie Gryfino Leśn. Pniewo wydz. 80a (część).	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	9130 Żyzne buczyny	Zachowanie płatów siedliska 9130 jako ostoi różnorodności biologicznej/powierzchni referencyjnych o funkcjach biocenotycznych i naukowo-badawczych.	Płaty siedliska 9130 w Nadleśnictwie Gryfino: 1) Leśn. Wełtyń wydz.: 65f (część); 2) Leśn. Borzym wydz.: 241d (część), 201c (część).	Nadleśniczy
	9160 Grądy subatlantyckie	Przyjęcie sposobu gospodarowania na siedlisku 9160 uwzględniającym: 1) utrzymywanie lub odtwarzanie roli dębu szypułkowego, bezszypułkowego, oraz grabu pospolitego, jako gatunków budujących drzewostan, z dopuszczeniem domieszek innych rodzimych gatunków liściastych występujących naturalnie w grądach środkowoeuropejskich: dębu bezszypułkowego, jesionu, wiązów, lipy drobnolistnej, klonu pospolitego i buka, oraz z możliwością wykorzystania rodzimych gatunków domieszkowych i osłonowych w przypadku zamierania drzewostanu spowodowanego skutkami suszy, z wyjątkiem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 2) uzyskanie bardziej złożonej struktury drzewostanu, poprzez pozostawianie w cięciach rębnych fragmentu co najmniej 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi, z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków	Wszystkie płaty siedliska 9160 w obszarze (poza wyłączonymi z użytkowania).	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
		upraw pochodnych, sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 3) pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 oraz zwiększenia zasobów martwego drewna, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 4) wyłączenie z użytkowania rębego i przedrębnego fragmentów drzewostanów obejmujących trwałe zabagnienia śródleśne (w tym źródliska), brzegi cieków inaturalnych zbiorników wodnych, z zachowaniem ok. 10m pasa buforowego wokół nich, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałościlasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. Wzdłuż rzeki Tywy pas buforowy powinien wynosić co najmniej 30 m		
	9160 Grądy subatlantyckie	Zachowanie płatów siedliska 9160 jako ostoi różnorodności biologicznej/powierzchni referencyjnych o funkcjach naukowo-badawczych i biocenotycznych. Dopuszcza się możliwość usuwania drzew zagrażających ruchowi turystycznemu jednakże z pozostawieniem powalonych drzew w obrębie płatów siedliska w celu zwiększenia udziału martwego drewna w tychże płatach	Płaty siedliska 9160 w Nadleśnictwie Gryfino w Leśn. Borzym wydz.: 170j (część), 170k (część), 170g (część), 200a (część), 202j (część), 202k (część), 241d (część),	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
			241g (część), 319c (część), 319d (część), 319g (część) 319k (część), 274c (część)	
	9160 Grądy subatlantyckie	Stopniowa eliminacja świerka, modrzewia, jaworu, robinii akacjowej oraz dębu czerwonego w ramach zabiegów pielęgnacyjnych	Płaty siedliska 9160 w Nadleśnictwie Gryfino: 1) Leśn. Borzym wydz.: 170j (część), 170k (część), 200a (część), 200c (część), 202j (część), 202k (część), 241g (część), 277i (część), 319d (część), 319j (część), 319k (część); 2) Leśn. Sosnowo wydz.: 317a (część), 381b (część).	Nadleśniczy
	9170 Grąd Środkowo-europejski i subkontynentalny	Przyjęcie sposobu gospodarowania na siedlisku 9170 uwzględniającym: 1) utrzymanie lub odtworzenie roli rodzimych dębów oraz grabu pospolitego, jako gatunków budujących drzewostan, z uwzględnieniem aktualnego stanu sanitarnego, mozaikiglebowej i	Wszystkie płaty siedliska 9170 w obszarze (poza wyłączonymi z użytkowania)	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
		dopuszczeniem domieszek innych rodzimych gatunków liściastych występujących naturalnie w grądach środkowoeuropejskich: jesionu, wiązów, lipy drobnolistnej, klonu pospolitego oraz buku; 2) uzyskanie bardziej złożonej struktury drzewostanu, poprzez pozostawianie w cięciach rębnych fragmentu co najmniej 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi, z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 3) pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych5) w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 oraz zwiększenia zasobów martwego drewna, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 4) wyłączenie z użytkowania rębnego fragmentów drzewostanów obejmujących zabagnienia śródleśne (w tym źródliska), brzegi cieków i naturalnych zbiorników wodnych, z zachowaniem wokół nich strefy buforowej o szerokości ok. 10 m z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lubbezpieczeństwu ludzi i mienia (wzdłuż rzeki Tywy pas buforowy powinien wynosić co najmniej 30 m).		

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	9170 Grąd Środkowo-europejski i subkontynentalny	Uprzątnięcie zaśmieceń w obrębie płatów siedliska 9170	Płaty siedliska 9170 w rezerwacie przyrody „Wysoka Skarpa rzeki Tywy", w Nadleśnictwie Gryfino Leśn. Pniewo wydz.: 81i (część), 81j (część), 81p (część), 80a (część), 80c (całe), 81d (część), 81f (całe), 81g (część), 81h (część) oraz sąsiadującym z rez. wydz. 81n (część).	Nadleśniczy, RDOŚ
	9190 Kwaśne dąbrowy	Przyjęcie sposobu gospodarowania na siedlisku 9190 uwzględniającym: 1) utrzymywanie lub odtwarzanie roli rodzimych dębów (z preferowaniem odporniejszego na susze dębu bezszypułkowego), jako gatunków budujących drzewostan (>70%) z uwzględnieniem aktualnego stanu sanitarnego, mozaiki glebowej oraz dopuszczeniem domieszki: brzozy brodawkowatej, sosny zwyczajnej oraz buka; 2) uzyskanie bardziej złożonej struktury drzewostanu, poprzez pozostawianie w cięciach	Wszystkie płaty siedliska 9190 w obszarze (poza wyłączonymi z użytkowania)	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
		rębnych fragmentu co najmniej 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi, z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 3) pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych6) w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 oraz zwiększenia zasobów martwego drewna,z wyjątkiem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 4) wyłączenie z użytkowania rębnego fragmentów drzewostanów obejmujących zabagnienia śródleśne (w tym źródliska), brzegi cieków i naturalnych zbiorników wodnych, z zachowaniem wokół nich strefy buforowej o szerokości ok. j 10m (wzdłuż rzeki Tywy pas buforowy powinien wynosić co najmniej 30 m).		
	9190 Kwaśne dąbrowy	Stopniowa eliminacja świerka oraz dębu czerwonego w ramach zabiegów gospodarczych.	Płaty siedliska 9190 w Nadleśnictwie Gryfino: 1) Leśn. Borzym wydz.: 275i (część), 317f (część), 318c (całe).	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	9190 Kwaśne dąbrowy	Zachowanie płatów siedliska 9190 jako ostoi różnorodności biologicznej/powierzchni referencyjnych o funkcjach naukowo-badawczych i biocenotycznych	Płat siedliska 9190 w Nadleśnictwie Gryfino: 1) Leśn. Sosnowo wydz.: 403c (część).	
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Przyjęcie sposobu gospodarowania na siedlisku 91E0 uwzględniającym: 1) utrzymanie lub odtworzenie roli olchy czarnej oraz jesionu wyniosłego, jako gatunków budujących drzewostan (>90%), z dopuszczeniem naturalnej domieszki innych gatunków liściastych występujących w łęgach niżowych (wiązy, wierzby); 2) uzyskanie bardziej złożonej struktury drzewostanu, poprzez pozostawianie w cięciach rębnych fragmentu co najmniej 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi, z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 3) pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych6) w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 oraz zwiększenia zasobów martwego drewna, zwyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia;	Wszystkie płaty siedliska 91E0 (poza wyłączonymi z użytkowania).	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
		4) wyłączenie z prac odmuleniowych wszelkich cieków i rowów w obrębie płatów siedliska poza ewidentnymi przypadkami faktycznego zagrożenia dla mienia prywatnego; 5) tolerowanie działalności bobrów w obrębie płatów i ich bezpośredniego sąsiedztwa z wyjątkiem upraw i drzewostanów mogących zamierać w wyniku podtopień oraz w sytuacjach zagrażających trwałości lasu powinny być podejmowane odpowiednie działania dla ratowania siedliska przyrodniczego; 6) wyłączenie z użytkowania rębnego i przedrębnego fragmentów drzewostanów obejmujących trwałe zabagnienia śródleśne, brzegi cieków i naturalnych zbiorników wodnych, z zachowaniem ok. 10m pasa buforowego wokół nich, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości asu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia (wzdłuż rzeki Tywy pas buforowy powinien wynosić około 50 m)		
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Zachowanie płatów siedliska 91E0 jako ostoi różnorodności biologicznej/powierzchni referencyjnych o funkcjach naukowo-badawczych i biocenotycznych. Ze względu na możliwy wzmożony ruch turystyczny wzdłuż granic płatów łęgów dopuszcza się usuwanie drzew zagrażających ruchowi turystycznemu, jednakże z pozostawieniem powalonych drzew w obrębie płatów siedliska w celu zwiększenia udziału martwego drewna w tychże płatach.	Płaty siedliska 91E0 w Nadleśnictwie Gryfino: 1) Leśn. Wełtyń wydz. 65d (część), 65f (część). 65j (część), 65k (część), 75j (część); 2) Leśn. Borzym wydz. 122Aa	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
			(część), 123c (część), 170i (część),170j (część), 170k (część), , 199f (część), 200c(część), 200i (część), 200j (cały), 201f (część), 201g (część), 201h (część), 201i (część), 202c (część), 202g (część), 202h (część), 202j (część), 241b (część), 241f (część), 241g (część), 241m (część), 266g (część), 267f (część), 267i (część), 267j (część), 274h (część),275a (część), 276c (część), 298a (część), 298c (część), 297c (część), 297g (część), 297i (część), 297l	

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
			(część), 319g (cześć), 319h (część), 319l (część); 3) Leśn. Sosnowo wydz.: 380d (część), 380f (część).	
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Bieżące usuwanie gatunku obcego - olszy szarej *Alnus incana*, w ramach zabiegów gospodarczych	Płaty siedliska 91E0 w Nadleśnictwie Gryfino Leśn. Borzym wydz. 196c (część), 199i (część), 199j (część), 236d (część), 236f (część), 236g (część), 238f (część), 238g (część), 238h (część), 239a (część), 239b (część), 239c (część), 239d (część), 239h (część).	Nadleśniczy
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Wykluczenie cięć zupełnych w obrębie płatów	Płaty siedliska 91E0 w Nadleśnictwie Gryfino Leśn. Borzym wydz. 196c (część),	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
			236d (część), 236f (część), 236g (część), 273b (część), 273c (część), 273f (część), 273g (część), 274a (część), 274d (część), 274f (część), 296b (całe), 296f (część), 296k (część)	
	91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	Wprowadzenie systemu retencjonowania wody poprzez: 1) podniesienie rzędnej rowów odwadniających płaty siedliska; 2) budowa zastawek piętrzących/progów na cieku (rowie); 3) niekonserwowanie urządzeń wodnych; 4) tolerowanie działalności bobrów.	Rowy odwadniające płaty siedliska 91E0: 1) Nadleśnictwo Gryfino Leśn. Borzym wydz. 236c, 236k, 266a, 266b, 237g, 237h, 237l, 237m, 267a, 267d, 267f, 267g, 267h, 267i, 267j, 268b, 274h, 275a, 275b, 275c, 275j, 276a, 276c, 276d, 297c, 297g, 297h, 297i, 298a.	RDOŚ w porozumieniu z Nadl. Gryfino

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	Przyjęcie sposobu gospodarowania na siedlisku 91F0 uwzględniającym: 1) utrzymywanie lub odtwarzanie roli rodzimych dębów, wiązów oraz jesionu wyniosłego, jako gatunków budujących drzewostan (>70% we wszystkich jego warstwach), z dopuszczeniem naturalnej domieszki innych gatunków liściastych występujących w lasach łęgowych; 2) uzyskanie bardziej złożonej struktury drzewostanu, poprzez pozostawianie w cięciach rębnych fragmentu co najmniej 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonymi warstwami dolnymi, z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 3) pozostawianie drzew biocenotycznych6) ze szczególnym uwzględnieniem drzew z próchnowiskami, dziuplami i pęknięciami pnia, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; 4) wyłączenie z prac odmuleniowych wszelkich cieków i rowów w obrębie płatów siedliska poza ewidentnymi przypadkami faktycznego zagrożenia dla mienia prywatnego; 5) tolerowanie działalności bobrów w obrębie płatów i ich bezpośredniego sąsiedztwa z wyjątkiem upraw i drzewostanów mogących zamierać w wyniku podtopień oraz w ;sytuacjach zagrażających trwałości lasu powinny być podejmowane odpowiednie działania dla ratowania	Wszystkie płaty siedliska 91F0 poza wyłączonymi z użytkowania.	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
		siedliska przyrodniczego; 6) wyłączenie z użytkowania rębnego fragmentów drzewostanów obejmujących zabagnienia śródleśne (w tym źródliska), brzegi cieków i naturalnych zbiorników wodnych, z zachowaniem strefy buforowej o szerokości ok. 10m, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia . Wzdłuż rzeki Tywy pas buforowy powinien wynosić co najmniej 30 m.		
	91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	Zachowanie płatów siedliska 91F0 jako ostoi różnorodności biologicznej/powierzchni referencyjnych o funkcjach naukowo-badawczych i biocenotycznych. Dopuszcza się możliwość usuwania drzew zagrażających ruchowi turystycznemu jednakże z pozostawieniem powalonych drzew w obrębie płatów siedliska w celu zwiększenia udziału martwego drewna w tychże płatach.	Płaty siedliska 91F0 w Nadleśnictwie Gryfino Leśn. Borzym wydz. 170j (część), 274c (część), 274f (cześć), 296f (część), 296k (część), 319c (część), 319d (część), 319g (część).	Nadleśniczy

Las Baniewicki PLH320064

Jest to Specjalny Obszar Ochrony (SOO) siedlisk o znaczeniu dla Wspólnoty Europejskiej (OZW) obejmujący swym zasięgiem powierzchnię 611,54 ha (*wg SDF*). Aktem prawnym aktualnie obowiązującym jest Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26 listopada 2015 r. *w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny* (*dokument nr C(2015) 8191)* (Dz. Urz. Unii Europejskiej L 338/34 z 2015 r.) oraz rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14

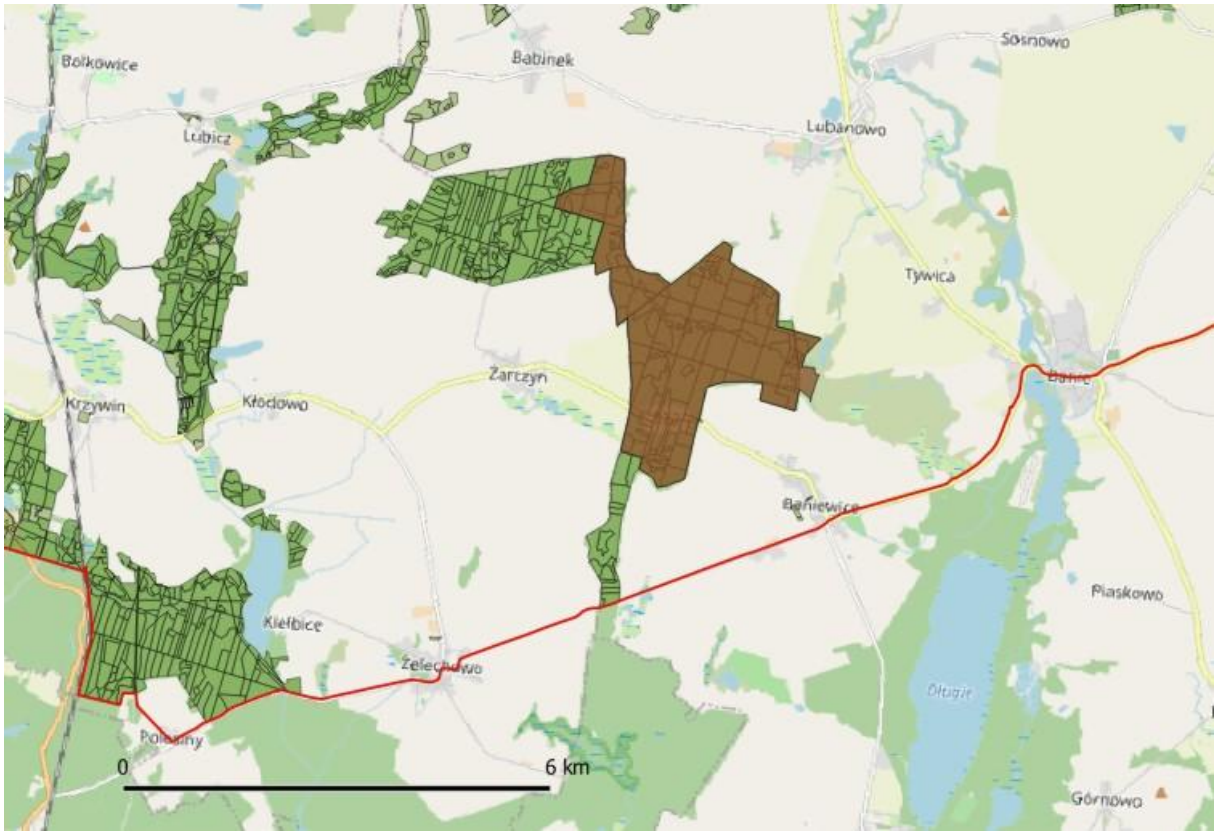
października 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Las Baniewicki (PLH320064) (Dz. U. z 2021 r., poz. 2055).

Charakterystyka obszaru

Zwarty kompleks żyznych lasów liściastych o dość jednolitym charakterze grądowym. W lokalnych obniżeniach wykształcają się na niewielkich powierzchniach lasy łęgowe, w części północno-zachodniej, występują powierzchnie trudniejsze do klasyfikacji syntaksonomicznej i do diagnozy siedliska, nawiązujące do kwaśnych dąbrów śródlądowych (prawdopodobnie jednak to wpływ zakwaszenia siedliska w związku z dawniej większym udziałem gatunków iglastych w drzewostanie).

Tabela 35. Zestawienie powierzchni Las Baniewicki PLH320064

	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. gruntów nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Las Baniewicki PLH320064	611,54	611,54	587,47	2,70

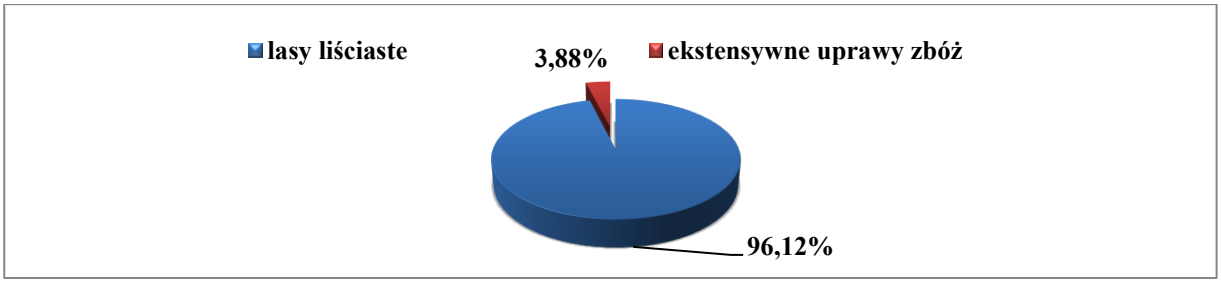

Rysunek 24. Położenie obszaru Las Baniewicki PLH320064 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Wartość przyrodnicza i znaczenie obszaru

Ponad 56% obszaru stanowią dobrze wykształcone siedliska żyznych lasów liściastych, w ogromnej większości grądów subatlantyckich - siedliska słabo reprezentowanego w dotychczas zatwierdzonej przez Komisję Europejską sieci N2000. Lasy mają dobre perspektywy ochrony, cechują się bogactwem gatunkowym flory. Aż 107 ha stanowią siedliska wykształcone w sposób typowy (stan A). Pozostała powierzchnia obszaru to podobne siedliska grądowe, zdegradowane jednak hodowlą drzewostanów mieszanych z udziałem gatunków iglastych lub obcych geograficznie (dąb czerwony, topole kanadyjskie). Ekologizacja gospodarki leśnej przyczynia się jednak do sukcesywnej poprawy składu drzewostanów i z czasem należy tu raczej spodziewać się zwiększania areału występowania siedlisk chronionych.

Obszar przyczynia się w znacznym stopniu do osiągnięcia odpowiedniej reprezentatywności w sieci Natura 2000 dla siedliska grądów subatlantyckich, którego zasoby koncentrują się w województwie zachodniopomorskim.

Rysunek 25. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Las Baniewicki PLH320064 (wg SDF)

Drzewostany

Największy udział spośród gatunków rzeczywistych w SOO Las Baniewicki na gruntach Nadleśnictwa Gryfino mają: dęby rodzime tj. ok. 240 ha, co stanowi 48% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru. Pozostałymi gatunkami lasotwórczym są m. in. buk zwyczajny ok. 100 ha (20%) powierzchni oraz olsza czarna i grab zwyczajny, każde po ok. 4% powierzchni.

W strukturze wiekowej drzewostanów SOO Las Baniewicki na gruntach Nadleśnictwa Gryfino dominują drzewostany rębne – ok. 180 ha (37%) powierzchni gruntów zalesionych scharakteryzowano jako klasy odnowienia.

Zagrożenia

- Nadmierne wprowadzenie buka na siedlisko grądowe (kosztem dębów i grabu) nadające mu charakteru quasi buczyny.

- Użytkowanie rębnią III i II doprowadzające do powstania słabo zróżnicowanego przestrzennie i wiekowo zbiorowiska z licznymi przejawami degeneracji zbiorowiska. Usunięcie starodrzewu/przestojów dębowych i grabowych.

- Niedobór martwego drewna

- Zniszczenia runa na skutek trzebieży. Nadmierne doświetlenie runa

- Mechaniczne zniszczenia gleby i runa związane z użytkowaniem rębnym

- Liczne zaśmiecenia związane z bliskością miejscowości oraz drogi gminnej. Porozrzucany gruz, kamienie. Zaśmiecenia pozostawione podczas prac leśnych, przez grzybiarzy itp.

- Gatunki obce: Ekspansja niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* w runie. Inwazyjny szczawik żółty *Oxalis fontana*. Ekspansja barszczu kaukaskiego *Heracleum mantegazzinum*. Dąb czerwony *Quercus rubra* w drzewostanie. Robina akacjowa *Robinia pseudoacaccia* w drzewostanie. Kasztanowiec zwyczajny *Aesculus hippocastanum* w drzewostanie. Daglezja zielona *Pseudotsuga menziesi* w drzewostanie. Inwazyjna świdośliwa kłosowa *Amelanchier spicata* w podszycie

- Istotny udział świerku pospolitego *Picea europaea* w drzewostanie

- Uproszczenie/zniekształcenie struktury pionowej i przestrzennej. Zniekształcenie struktury gatunkowej drzewostanu, w tym „fagetyzacja", dominacja gatunków pionierskich. Apofityzacja runa. Cespityzacja runa. Juwenalizacja drzewostanu. Brak grabu w drzewostanie. Pinetyzacja drzewostanu

- Ekstremalne i przeciągające się susze powodujące zamieranie drzew

Plan zadań ochronnych:

Dla obszaru obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 19 grudnia 2024 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Las Baniewicki PLH320064 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2024 r., poz. 6270).

Przedmioty ochrony

Przedmiotem ochrony w obszarze są siedliska oraz gatunki, dla których w Standardowym Formularzu Danych (tzw. SDF) wskazano „ocenę znaczenia ogólnego" A, B lub C.

Tabela 36. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony - SOO Las Baniewicki PLH320064 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym, na czerwono wyróżniono siedliska o znaczeniu priorytetowym)

Kod	Nazwa siedliska	Pokrycie w obszarze wg SDF [ha]	Pow. siedliska na gruntach N-ctwa w granicach obszaru wg PUL [ha]	Reprezentatywność	Pow. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
Siedliska stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000							
9160	Grąd subatlantycki	415,45	387,10	A	C	B	B
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	1,17	-	D			

Poza siedliskiem 9160 na grunatch Nadl. Gryfino udokumentowano w granicach obszaru siedliska łęgowe (91E0) na powierzchni 1,13 ha i żyzne buczyny (9130) na powierzchni 27,58 ha. Siedliska te nie są ujęte jako przedmiot ochrony obszaru.

W obszarze nie ustalono gatunków roślin i zwierząt stanowiących przedmiot ochrony.

Tabela 37. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Las Baniewicki PLH320064

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
1	**9160** Grąd subatlantycki	Sposób zagospodarowania grądu uwzględniający: − utrzymywanie lub odtwarzanie roli dębu szypułkowego, bezszypułkowego, oraz grabu pospolitego, jako gatunków budujących drzewostan, z dopuszczeniem domieszek innych rodzimych gatunków liściastych występujących naturalnie w grądach subatlantyckich: jesionu, wiązów, lipy drobnolistnej, klonu pospolitego i buka, oraz z możliwością wykorzystania rodzimych gatunków domieszkowych i osłonowych w przypadku zamierania drzewostanu spowodowanego skutkami suszy, z wyjątkiem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; − pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia; − sukcesywne pozostawianie martwego drewna; − wspieranie i faworyzowanie naturalnego odnowienia grabu zwyczajnego Carpinus betulus; − uzyskanie bardziej złożonej struktury drzewostanu, poprzez stosowanie rębni złożonych (preferowanie IV, V) z pozostawianiem co najmniej 5% powierzchni starodrzewu, jako biogrupy do naturalnego rozwoju oraz pojedynczych przestojów (min. 6szt./ha na 30 % powierzchni siedliska w obszarze ocenionej jako FV (ocena właściwa) oraz U1 (ocena niezadowalająca), a na pozostałej powierzchni siedliska ocenionej jako U2 (ocena zła) – min. 3 szt./ha) na powierzchniach przed cięciami uprzątającymi; − docelowy skład drzewostanu: dominacja rodzimych dębów Quercus robur i Quercus petrea 50-80% udziału w docelowym drzewostanie, >10% udziału	Wszystkie płaty siedliska poza powierzchniami referencyjnymi	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	9160 Grąd subatlantycki	Stopniowa eliminacja z drzewostanu i podrostu gatunków obcych, w tym świerka *Picea abies*, daglezji *Pseudotsuga menziesii*, modrzewia *Larix* sp., robinii akacjowej *Robinia pseudoacaccia*, dębu czerwonego *Quercus rubra* oraz świdośliwy *Amelanchier spicata* w ramach zabiegów pielęgnacyjnych (np. w ramach trzebieży, cięć przygodnych lub innych zabiegów).	Płaty siedliska znajdujące się w granicach: − wydz. 423f (całe), 425f (część), 425g (całe), 425h (część), 429a (część), 429b (część), 429c (część), 430b (część), 431b (część), 431d (część), 431f (część), 432b (część), 433f (część), 434a (część), 442c (część), 442d (część), 442f (część), 442i (całe), 442l (część), 442n (całe), 443b (całe), 447c (część), 447h (część), 456a (część), 457a (część), 457f (całe), 458c (całe), 458f (część), 459b (część), 459c (część), 459d (część), 459f (część), 460c (część); 208c	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
	9160 Grąd subatlantycki	Zachowanie i/lub kształtowanie istniejącej naturalnej strefy ekotonowej (starodrzewu dębowego z drugim piętrem grabowym oraz podszytem tarninowym) na granicy z polem.	Płat siedliska znajdujący się w granicach wydz. 460b	Nadleśniczy
	9160 Grąd subatlantycki	Pozostawienie części lub całości płatu w granicach wydzieleń: do naturalnego rozwoju jako ostoi różnorodności biologicznej/powierzchni referencyjnej o funkcjach naukowo-badawczych, biocenotycznych wodo- i glebochronnych.	Płaty siedliska w granicach: − wydz. 458a (część), 458b (część), 423b (część), 423c (część), 433a (część), 443a (cały), 459d (część), 432g (część), 432f (część), 429g (część), 429a (część), 443c (całe), wydz. 208c (cały), 209i (część), 209f (część)	Nadleśniczy
	9160 Grąd subatlantycki	Docelowa przebudowa drzewostanu w kierunku grab-dąb, grab-buk-dąb (docelowy udział sosny < 10%) w granicach zaburzonych płatów siedliska spowodowany podwyższonym udziałem sosny, dominacją buka lub brakiem grabu w drzewostanie.	Płaty siedliska w granicach wydz. 433c (całe), 434i (całe) 447h (część) Leśn. Baniewice Nadl. Gryfino.	Nadleśniczy
	9160 Grąd subatlantycki	Zachowanie istniejących przestojów dębu, buka i lipy (min. 6szt./ha na 30 % powierzchni siedliska w obszarze ocenionej jako FV (ocena właściwa) oraz U1 (ocena niezadowalająca), a na pozostałej	Płaty siedliska znajdujące się w granicach: − wydz. 429a	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
		powierzchni siedliska ocenionej jako U2 (ocena zła) – min. 3 szt.) w celu odbudowy zasobów drzew biocenotycznych oraz martwego drewna.	(część), 429b (całe), 429c (część), 429d (część), 430b (część), 430c (część), 442c (część), 442d (część), 443c (całe), 444c (całe), 444d (całe), 442f (część), 446f (całe), 445a (część), 445d (część), 446a (część), 446g (część), 446i (część), 447b (część), 447f (część), 447g (cześć), 447h (część), 448f (część), 448h (część), 449d (całe), 449g (całe), 456b (całe), 457c (całę), 457b (całe), 458a (część), 458b (całe), 459a (całe), 460b	

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
			(część), 209h (całe), 209i (część), 211a (część), 211b (część)	
	9160 Grąd subatlantycki	Zachowanie w strukturze młodego pokolenia istniejących grabów, lip oraz dębów. Faworyzowanie odnowienia tych gatunków. Stopniowa eliminacja buka i jawora na etapie pielęgnacji.	Płaty siedliska znajdujące się w granicach: − wydz. 429a (część), 429b (całe), 429c (część), 429d (część), 430b (część), 430c (część), 442f (część), 443b (całe), 444c (całe), 444d (całe), 445a (część), 445d (część), 446a (część), 446f (całe), 447b (część), 449d (całe), 449g (całe), 448f (część), 448h (część), 460b (część), 208a (cały), 209a (część), 209b (część), 209c (część),	Nadleśniczy

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
			209d (część), 209f (część)	
	9160 Grąd subatlantycki	Pozostawienie powierzchni grądu bez zabiegów gospodarczych. Ręczne usuniecie siewek świdośliwy kłosowej *Amelanchier spicata* i kasztanowca białego *Aesculus hippocastanum*. Uprzątniecie rozrzuconego gruzu oraz innych odpadów (poza pozostałościami murów i fundamentów).	Płat siedliska w granicach wydz. 442 c (część), 442g (całe), 442h (część).	Nadleśniczy

4.5. Natura 2000 – obszary ptasie

Jeziora Wełtyńskie PLB320018

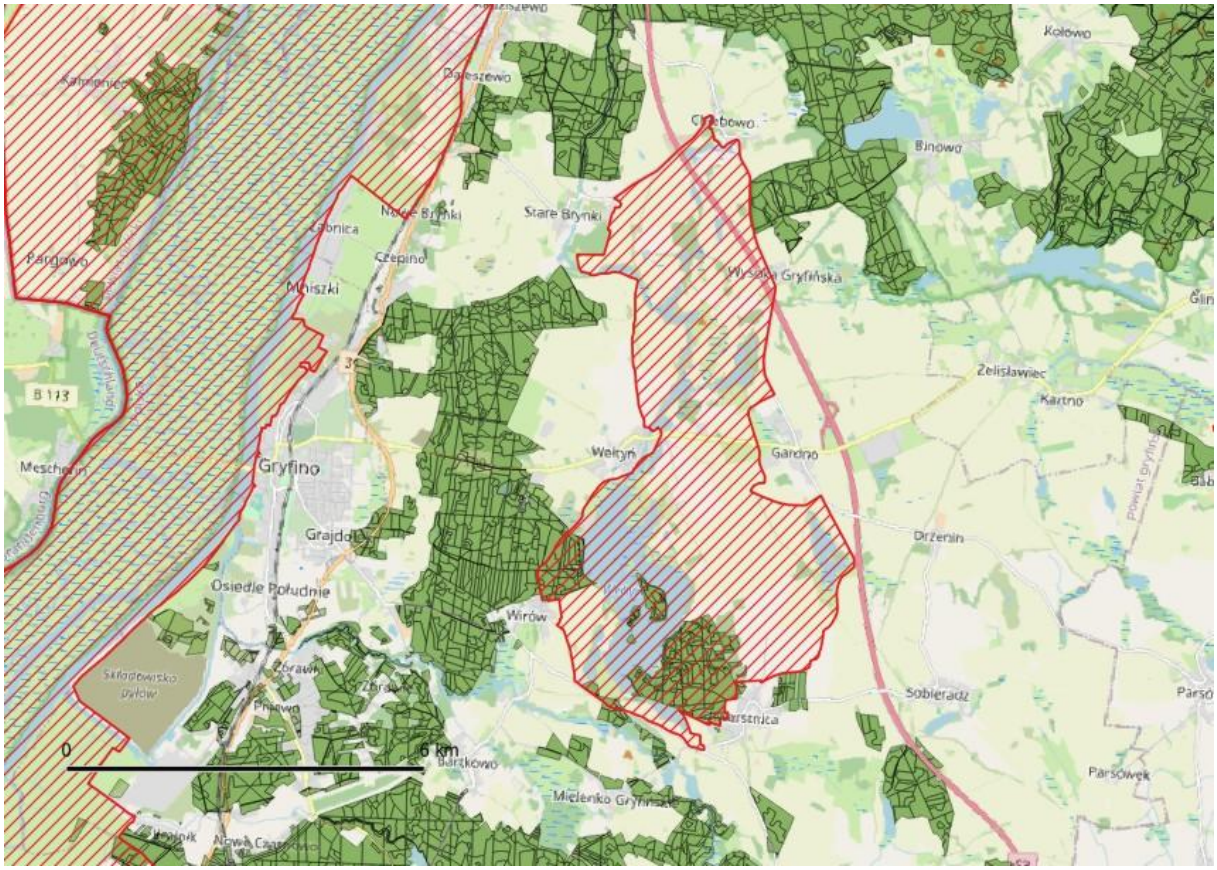
Jest to Obszar Specjalnej Ochrony (OSO) ptaków obejmujący swym zasięgiem powierzchnię 2 811,20 ha *(wg SDF)*. Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. *w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków* Dz. U. z 2011 r. Nr 25, poz. 133, zm. z 2017 r., poz. 1416, z 2018 r., poz. 1789, z 2022, poz. 96).

Charakterystyka obszaru

Obszar obejmuje od północy zespół małych jezior śródpolnych, otoczonych przez pola uprawne, łąki i pastwiska. Teren ten charakteryzuje się dobrze zachowanym krajobrazem rolniczym oferującym dogodne siedliska dla zwierząt krajobrazu rolniczego w szczególności płazów i ptaków.

Największe jezioro to jez. Wełtyńskie o powierzchni około 360 ha. Jezioro to charakteryzuje się relatywnie niskim poziomem trofii i umiarkowanym poziomem zmian antropogennych. Na jeziorze znajdują się wyspy oraz niewielkie połacie szuwarów trzcinowych. Oferuje ono dobre warunki rozrodu dla ptaków wodno-błotnych. Na tym terenie występują niewielkie lasy bukowe oraz obszary leśne terenów podmokłych. Na obszarze ponadto występuje 13 jezior o powierzchni większej niż 1

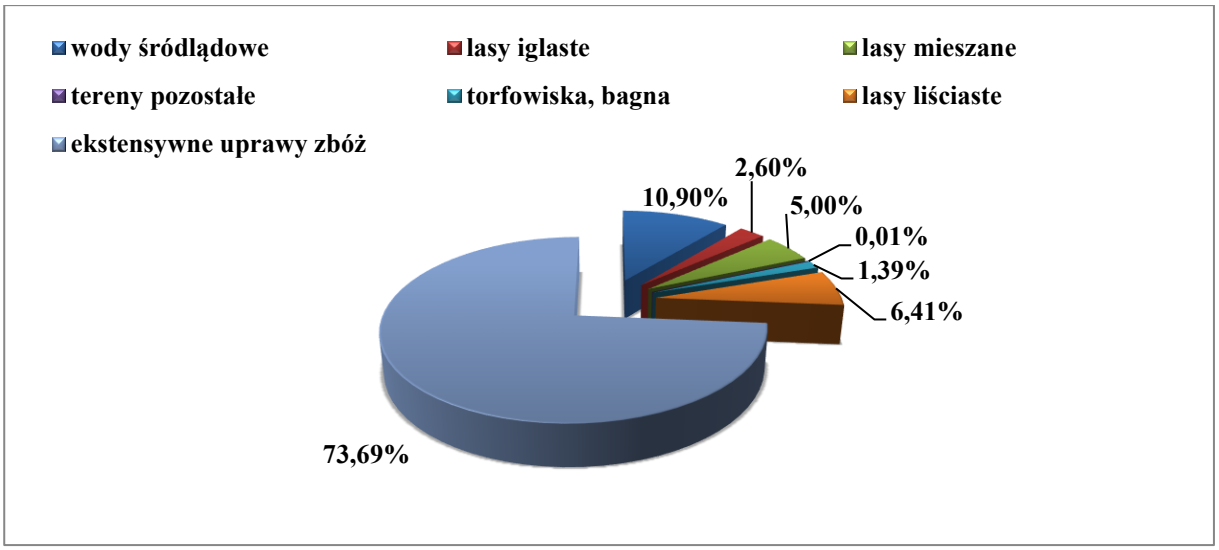
ha. Zdecydowana większość zlokalizowana jest w północnej części obszaru Natura 2000. Jeziora te charakteryzują się zróżnicowanym poziomem trofii zdeterminowanej oddziaływaniem antropogennym. Wszystkie te zbiorniki to jeziora eutroficzne z dobrze wykształconym pasem szuwaru trzcinowego. W przypadku 5 z nich (J. Brudzno, J. Gardzienko, J. Gardyńskie, J.Głębokie, J. Krzywienko) występują szczególnie dogodne siedliska dla występowania ptaków oraz płazów

Rysunek 26. Położenie obszaru Jeziora Wełtyńskie PLB320018 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

Tabela 38. Zestawienie powierzchni Jeziora Wełtyńskie PLB320018

	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. gruntów nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Jeziora Wełtyńskie PLB320018	2 811,20	2 811,20	289,79	1,33

Rysunek 27. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Jeziora Wełtyńskie PLB320018 (wg SDF).
Ryc. 1

Drzewostany

Największy udział spośród gatunków OSO Jeziora Wełtyńskie na gruntach Nadleśnictwa Gryfino zajmuje sosna zwyczajna tj. ok. 150 ha, co stanowi 57% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru. Ponadto innymi ważnymi gatunkami są m. in.: olsza czarna - ok. 55 ha (21%) oraz dęby rodzime – ok. 20 ha (7%) udziału powierzchniowego spośród gatunków rzeczywistych.

W strukturze wiekowej drzewostanów OSO Jeziora Wełtyńskie na gruntach Nadleśnictwa Gryfino dominują drzewostany w wieku 51-60 lat – ok. 80 ha (30%) powierzchni gruntów zalesionych.

Wartość przyrodnicza i znaczenie obszaru

Pomimo małej powierzchni obszaru występują tutaj dogodne warunki oraz odpowiednie siedliska dla występowania m.in.: Bąka *Botaurus stellaris* (ok. 0,2% populacji krajowej), Łabędzia czarnodziobego *Cygnus bewickii* (w trakcie migracji), Łabędzia krzykliwego *Cygnus cygnus* (w trakcie migracji), Błotniaka stawowego *Circus aeruginosus* (ok. 0,26% populacji krajowej), Kropiatki *Porzana porzana* (ok. 0,2% populacji krajowej), Żurawia *Grus grus* (w trakcie migracji), Rybitwy czarnej *Chlidonias niger* (ok. 0,7% populacji krajowej), Gęsi zbożowej *Anser fabalis* (w trakcie migracji), Gęsi białoczelnej *Anser albifrons* (w trakcie migracji), Gęgawy *Anser anser* (w trakcie migracji).

Zagrożenia

- zalesianie terenów otwartych,

- infrastruktura komunikacyjna,

- pozyskiwanie kopalin,

- rybołóstwo, polowania,

- farmy wiatrowe,

- zmiana stosunków wodnych.

Plan zadań ochronnych

Ustanowiono Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2014 r. plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jeziora Wełtyńskie PLB320018 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r., poz. 1921, zm. z 2017 r., poz. 4339).

Przedmioty ochrony

Przedmiotami ochrony w OSO są gatunki ptaków i ich siedliska dla których w formularzu SDF określono ocenę znaczenie ogólne jako A, B, C.

Tabela 39. Gatunki ptaków będące przedmiotem ochrony - OSO Jeziora Wełtyńskie PLB320018

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000								
A021	*Botaurus stellaris* (Bąk)	r	7	11	D			
A022	*Ixobrychus minutus* (Bączek)	r	1	1	D			
A030	*Ciconia nigra* (Bocian czarny)	r	1	1	D			
A031	*Ciconia ciconia* (Bocian biały)	r	1	3	D			
A037	*Cygnus columbianus bewickii* (Łabędź czarnodzioby)	c	5	6	D			
A038	*Cygnus cygnus* (Łabędź krzykliwy)	c	11	125	C	B	C	C
A039	*Anser fabalis* (Gęś zbożowa)	c	200	6000	C	B	C	C
A041	*Anser albifrons* (Gęś	c	400	2200	C	B	C	C

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
	białoczelna)							
A043	*Anser anser* (Gęgawa)	c	40	150	C	B	C	C
A043	*Anser anser* (Gęgawa)	r	20	30	D			
A072	*Pernis apivorus* (Trzmielojad)	r	1	1	D			
A073	*Milvus migrans* (Kania czarna)	r	1	1	D			
A074	*Milvus milvus* (Kania ruda)	r	1	1	D			
A075	*Haliaeetus albicilla* (Bielik)	r	1	1	D			
A081	*Circus aeruginosus* (Błotniak stawowy)	r	10	20	D			
A082	*Circus cyaneus* (Błotniak zbożowy)	r	1	1	D			
A084	*Circus pygargus* (Błotniak łąkowy)	r	1	1	D			
A089	*Aquila pomarina* (Orlik krzykliwy)	r	1	1	D			
A119	*Porzana porzana* (Kropiatka)	r	2	10	D			
A120	*Porzana parva* (Zielonka)	r	1	5	D			
A122	*Crex crex* (Derkacz)	r	1	3	D			
A127	*Grus grus* (Żuraw)	r	10	14	D			
A127	*Grus grus* (Żuraw)	c	100	500	D			
A140	*Pluvialis apricaria* (Siewka złota)	c	1	50	D			
A166	*Tringa glareola* (Łęczak)	c	1	10	D			
A193	*Sterna hirundo* (Rybitwa rzeczna)	r	1	5	D			
A197	*Chlidonias niger* (Rybitwa czarna)	r	5	25	C	B	C	C
A229	*Alcedo atthis* (Zimorodek)	r	5	6	D			
A236	*Dryocopus martius* (Dzięcioł czarny)	p	2	3	D			
A238	*Dendrocopos medius* (Dzięcioł średni)	p	1	2	D			
A246	*Lullula arborea* (Lerka)	r	1	3	D			
A272	*Luscinia svecica* (Podróżniczek)	r	1	2	D			
A272	*Luscinia svecica*	c			D			

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
	(Podróżniczek)							
A307	*Sylvia nisoria* (Jarzębatka)	r	16	20	D			
A320	*Ficedula parva* (Muchołówka mała)	r	1	3	D			
A338	*Lanius collurio* (Gąsiorek)	r	55	61	D			

Na gruntach Nadleśnictwa nie stwierdzono gatunków stanowiących przedmiot ochrony w obszarze.

Dolina Dolnej Odry PLB320003

Jest to Obszar Specjalnej Ochrony (OSO) ptaków obejmujący swym zasięgiem powierzchnię 61 648,40 ha *(wg SDF)*. Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. *w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków* (Dz. U. z 2011 r., Nr 25, poz. 133, z 2017 r., poz. 1416, z 2018 r., poz. 1789, z 2022, poz. 96).

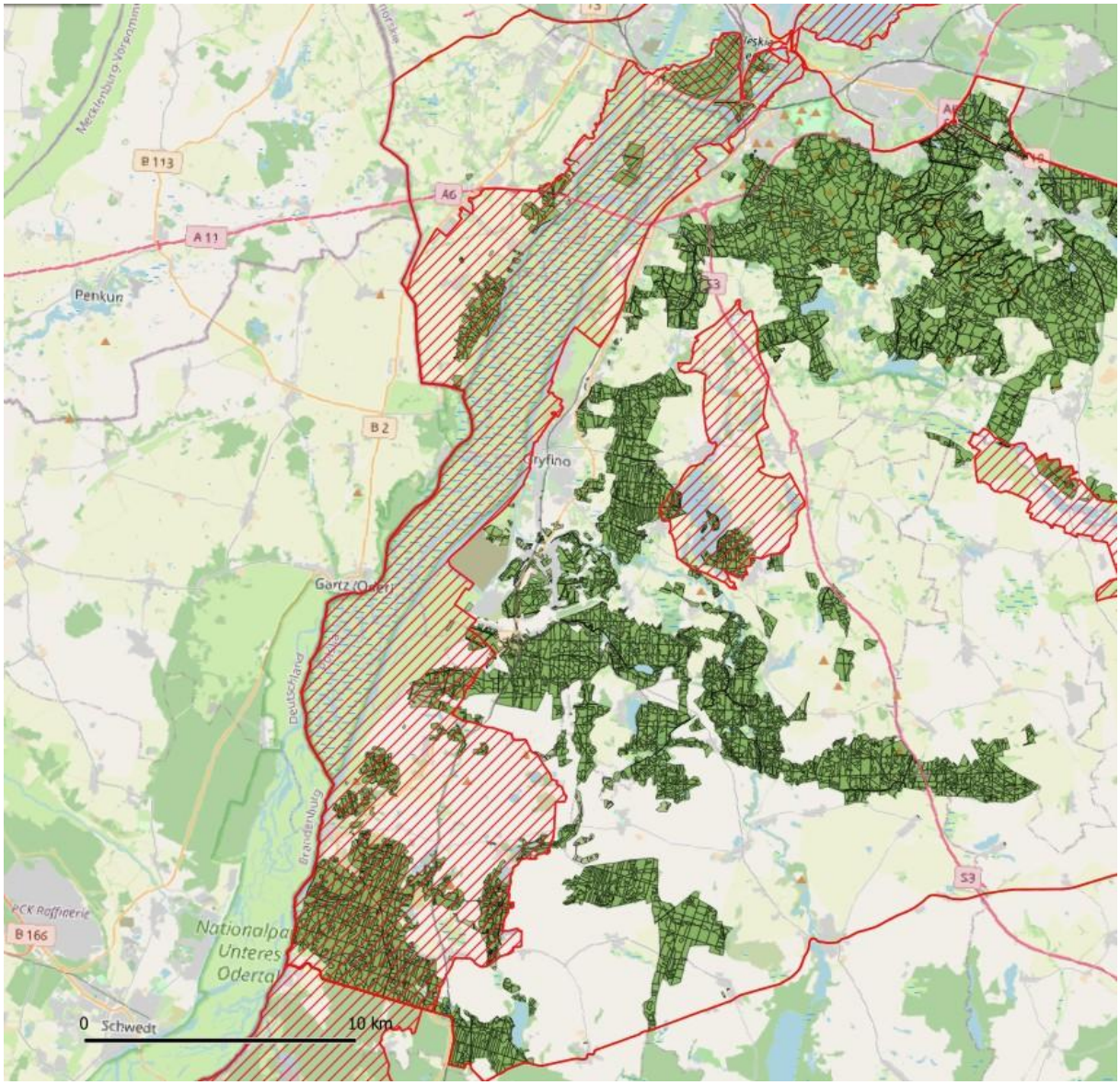
Tabela 40. Zestawienie powierzchni Dolina Dolnej Odry PLB320003

	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. gruntów nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Dolina Dolnej Odry PLB320003	61 648,40	20344,77	4051,19	18,61

Charakterystyka obszaru

Obszar obejmuje od dolinę Odry pomiędzy Kostrzynem, a Zalewem Szczecińskim (dł. ok. 150 km) wraz z Jeziorem Dąbie. J. Dąbie jest płytkim deltowym zbiornikiem (5 600 ha, głębokość max. 4 m) o urozmaiconej linii brzegowej. Zasilane jest zarówno przez wody opadowe i rzeczne, jak i przez wody morskie (zjawisko cofki). Jezioro od nurtu Odry oddzielają wyspy: Czapli Ostrów, Sadlińskie Łąki, Mienia, Wielka Kępa, Radolin, Czarnołęka, Dębina, Kacza i Mewia. Z południowo-wschodnim brzegiem jeziora sąsiadują łąki i mokradła Rokiciny, Sadlińskie i Trzebuskie Łęgi. W J. Dąbie występuje bogata roślinność wodna. Brzegi zajmuje szeroki pas szuwarów (głównie trzcinowych i oczeretów), za którymi wykształcają się ziołorośla nadrzeczne. Duże powierzchnie zajmują łęgi i

zarośla wierzbowe. Wnętrza dużych wysp pokryte są olsami i łęgami jesionowo -olszowymi. W części ujściowej Odra posiada dwa główne rozgałęzienia - Odra Wschodnia i Regalica. Obszar pomiędzy głównymi odnogami (kanałami) (Międzyodrze) jest płaską równiną z licznymi jeziorkami i mniejszymi kanałami, jest on zabagniony, posiada okresowo zalewane łąki i fragmenty nadrzecznych łęgów. Obszar poniżej Cedyni nosi nazwę Kotliny Freienwaldzkiej, w obrębie której szczególne znaczenie dla ptaków posiada tzw. Rozlewisko Kostrzyneckie. W ostoi w całości zawiera się siedliskowy obszar Natura 2000 Dolna Odra. Po stronie niemieckiej wzdłuż Odry rozciąga się Park Narodowy Dolina Dolnej Odry. W części środkowej i południowej obszaru włączono doń fragmenty przylegających do doliny lasów o największym zagęszczeniu ptaków drapieżnych.

Rysunek 28. Położenie obszaru Dolina Dolnej Odry PLB320003 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

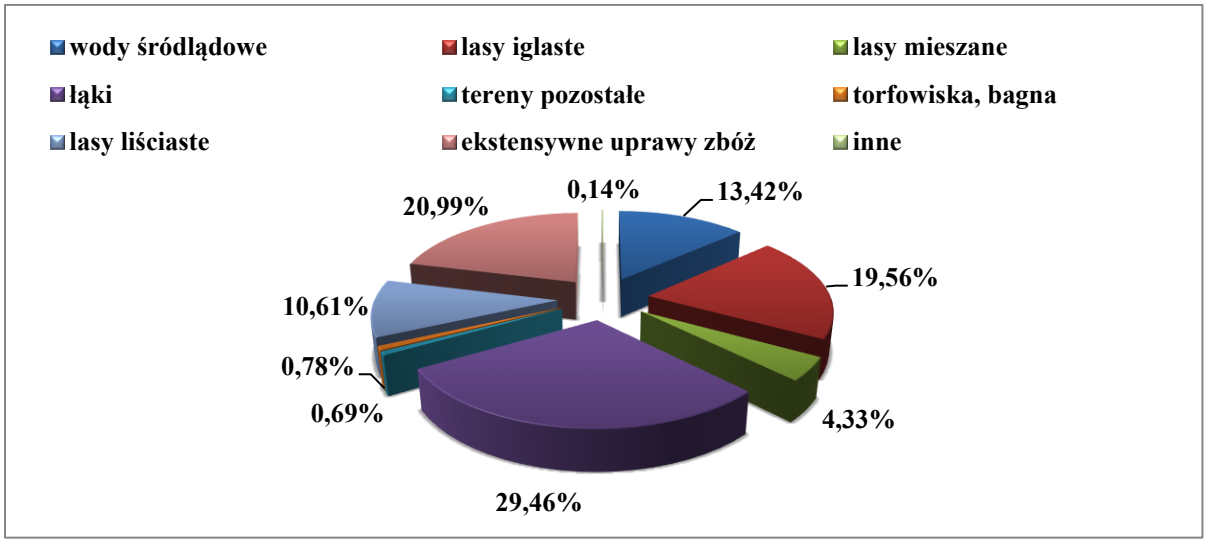
Wartość przyrodnicza i znaczenie obszaru

Ostoja ptasia o randze europejskiej E 06.

Występują tutaj co najmniej 43 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 14 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Bardzo ważny teren szczególnie dla ptaków wodno-błotnych w okresie lęgowym, wędrówkowym i zimowiskowym.

W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bąk (PCK), błotniak łąkowy i gęgawa; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: rybitwa czarna, gąsiorek i wodniczka (PCK).

W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego następujących gatunków ptaków: gęsi zbożowa oraz białoczelna; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: łabędź krzykliwy, perkoz dwuczuby, krakwa, czajka i siewka złota; na jesiennym zlotowisku żurawie występują w ilości do 5 000 osobników. Zimą w wysokim zagęszczeniu występuje perkoz dwuczuby.

Rysunek 29. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Dolina Dolnej Odry PLB320003 (wg SDF).

Drzewostany

Największy udział spośród gatunków OSO Dolina Dolnej Odry na gruntach Nadleśnictwa Gryfino zajmuje olsza czarna tj. ok. 540 ha, co stanowi 36% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru. Pozostałymi gatunkami lasotwórczym są m. in. sosna zwyczajna ok. 30% powierzchni oraz dęby rodzime ok. 12% powierzchni.

W strukturze wiekowej drzewostanów OSO Dolina Dolnej Odry na gruntach Nadleśnictwa Gryfino dominują drzewostany w wieku 41-120 lat – ok. 1150 ha (76%) powierzchni gruntów zalesionych.

Zagrożenia

- nieintensywne lub brak wykaszania łąk,

- ograniczony lub brak wypasu zwierząt,

- infrastruktura komunikacyjna,

- żegluga śródlądowa,

- ewolucja biocenotyczna, sukcesja,

- zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego,

- polowania,

- powodzie,

- zabudowa hydrotechniczna, regulowanie koryt rzecznych,

- farmy wiatrowe,

- zmiana stosunków wodnych.

Plan zadań ochronnych

Ustanowiono Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 kwietnia 2014 r. plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Odry PLB320003 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r., poz. 1934, zm. z 2017 r., poz. 2183, z 2022 r., poz. 4562).

Przedmioty ochrony

Przedmiotami ochrony w OSO są gatunki ptaków i ich siedliska dla których w formularzu SDF określono ocenę znaczenie ogólne jako A, B, C.

Tabela 41. Gatunki ptaków będące przedmiotem ochrony - OSO Dolina Dolnej Odry PLB320003 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym)

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000								

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
A294	Wodniczka *Acrocephalus paludicola*	r	2	4	B	B	B	**B**
A229	Zimorodek *Alcedo atthis*	r	40	60	C	C	C	**C**
A054	Rożeniec *Anas acuta*	c	8500	8500	C	B	C	**C**
A052	Cyraneczka *Anas crecca*	c	1160	2140	C	B	C	**C**
		r	3	5				
A050	Świstun *Anas penelope*	c	840	12400	C	B	C	**C**
A053	Krzyżówka *Anas platyrhynchos*	c	17300	17300	C	B	C	**C**
		w	10000	10500				
A051	Krakwa *Mareca strepera*	r	150	190	B	B	C	**B**
		c	500	1000				
A041	Gęś białoczelna *Anser albifrons*	c	32500	32500	B	C	C	**B**
		w	3000	4200				
A043	Gęgawa *Anser anser*	w	800	800	B	C	C	**B**
		c	4300	6500				
A039	Gęś zbożowa *Anser fabalis*	c	9000	25400	B	C	C	**B**
		w	37800	37800				
A222	Uszatka błotna *Asio flammeus*	r	1	1	C	B	C	**C**
A059	Głowienka *Aythya ferina*	c	5700	7500	B	C	C	**B**
		w	2230	2230				
		r	10	20				
A061	Czernica *Aythya fuligula*	c	10700	10700	B	C	C	**C**
		w	43300	43300				
		r	20	40				
A062	Ogorzałka *Aythya marila*	c	1850	4100	C	C	C	**C**
		w	800	800				
A021	Bąk *Botaurus stellaris*	r	39	39	C	B	C	**C**
A215	Puchacz *Bubo bubo*	r	2	3	C	B	C	**C**
A067	Gągoł *Bucephala clangula*	w	1830	1830	C	C	C	**C**
		c	3250	3400				
A197	Rybitwa czarna	r	120	140	B	B	C	**B**

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
	Chlidonias niger							
A030	Bocian czarny *Ciconia nigra*	c	32	32	C	B	C	**C**
		r	6	6				
A081	Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*	r	65	75	C	B	C	**C**
A084	Błotniak łąkowy *Circus pygargus*	r	3	5	C	B	C	**C**
A122	Derkacz *Crex crex*	r	366	376	C	B	C	**C**
A038	Łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*	c	430	2160	C	B	C	**C**
		w	875	875				
A036	Łabędź niemy *Cygnus olor*	c	200	1100	C	B	C	**C**
		r	90	100				
		w	700	700				
A027	Czapla biała *Egretta alba*	w	5	5	C	B	C	**C**
		c	500	500				
A103	Sokół wędrowny *Falco peregrinus*	r	2	2	C	C	C	**C**
A125	Łyska *Fulica atra*	c	9750	9750	C	B	C	**C**
		w	5100	5100				
A127	Żuraw *Grus grus*	c	16500	16500	C	B	C	**B**
		r	120	130				
A130	Ostrygojad *Haematopus ostralegus*	r	3	4	C	C	C	**C**
A075	Bielik *Haliaeetus albicilla*	w	70	70	B	B	C	**B**
		c	30	80				
		r	19	20				
A176	Mewa czarnogłowa *Larus melanocephalus*	r	2	3	C	C	C	**C**
A177	Mewa mała *Larus minutus*	c	1500	1500	C	C	C	**C**
A292	Brzęczka *Luscinia luscinioides*	r	700	800	C	C	C	**C**
A272	Podróżniczek *Luscinia svecica*	r	45	55	B	C	B	**B**
A068	Bielaczek *Mergus albellus*	w	920	920	C	B	C	**C**
		c	100	460				
A070	Nurogęś	w	7000	7000	B	B	C	**B**

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze			Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min	maks				
	Mergus merganser	c	650	1500				
A073	Kania czarna *Milvus migrans*	r	7	9	B	B	C	**B**
A074	Kania ruda *Milvus milvus*	r	25	30	B	B	C	**B**
A094	Rybołów *Pandion haliaetus*	r	1	1	C	B	C	**C**
A323	Wąsatka *Panurus biarmicus*	r	50	120	C	C	C	**C**
A072	Trzmielojad *Pernis apivorus*	r	10	11	C	B	C	**C**
A017	Kormoran czarny *Phalacrocorax carbo*	c	1500	3400	C	B	C	**C**
		w	1720	1720				
A151	Batalion *Philomachus pugnax*	c	50	150	C	B	C	**B**
A120	Zielonka *Porzana parva*	r	10	20	C	B	C	**C**
A119	Kropiatka *Porzana porzana*	r	30	40	C	B	C	**C**
A195	Rybitwa białoczelna *Sterna albifrons*	r	10	32	B	B	C	**B**
A193	Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*	r	80	200	C	B	C	**C**
A048	Ohar *Tadorna tadorna*	r	19	24	A	C	C	**B**
A166	Łęczak *Tringa glareola*	c	200	200	C	B	C	**C**
A142	Czajka *Vanellus vanellus*	c	7400	12000	C	B	C	**C**

Na gruntach Nadleśnictwa stwierdzono następujące gatunki: A127 żuraw *Grus grus* (9 lokalizacji), A075 bielik *Haliaeetus albicilla* (5 lokalizacji), A074 kania ruda *Milvus milvus* (1 lokalizacja), A072 trzmielojad *Pernis apivorus* (2 lokalizacje); obserwowany był także A215 puchacz *Bubo bubo.*

Tabela 42. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Dolina Dolnej Odry PLB320003

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie

1	2	3	4	5
1	**A075** Bielik *Haliaeetus albicilla* **A073** Kania czarna *Milvus migrans* **A074** Kania ruda *Milvus milvus*	Ochronę strefową utrzymać przez minimum 3 lata dla **A073** i **A074** oraz 5 lat dla pozostałych gatunków, mimo ewentualnego opuszczenia gniazda.	Cały obszar Natura 2000	RDOŚ w porozumieniu z właścicielem gruntu
2	**A075** Bielik *Haliaeetus albicilla* **A073** Kania czarna *Milvus migrans* **A074** Kania ruda *Milvus milvus*	W hodowli lasu dążyć do tworzenia mozaiki różnowiekowych i różnogatunkowych drzewostanów zgodnych z siedliskiem.	PGL Lasy Państwowe w granicach obszaru Natura 2000	RDLP, właściwy miejscowo nadleśniczy

Jezioro Miedwie i okolice PLB320005

Jest to Obszar Specjalnej Ochrony (OSO) ptaków obejmujący swym zasięgiem powierzchnię 16 510,98 ha *(wg SDF)*. Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. *w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków* (Dz. U. z 2011 r., Nr 25 poz. 133, zm. 2017 r., poz. 1416, z 2018 r., poz. 1789).

Tabela 43. Zestawienie powierzchni Jezioro Miedwie i okolice PLB320005

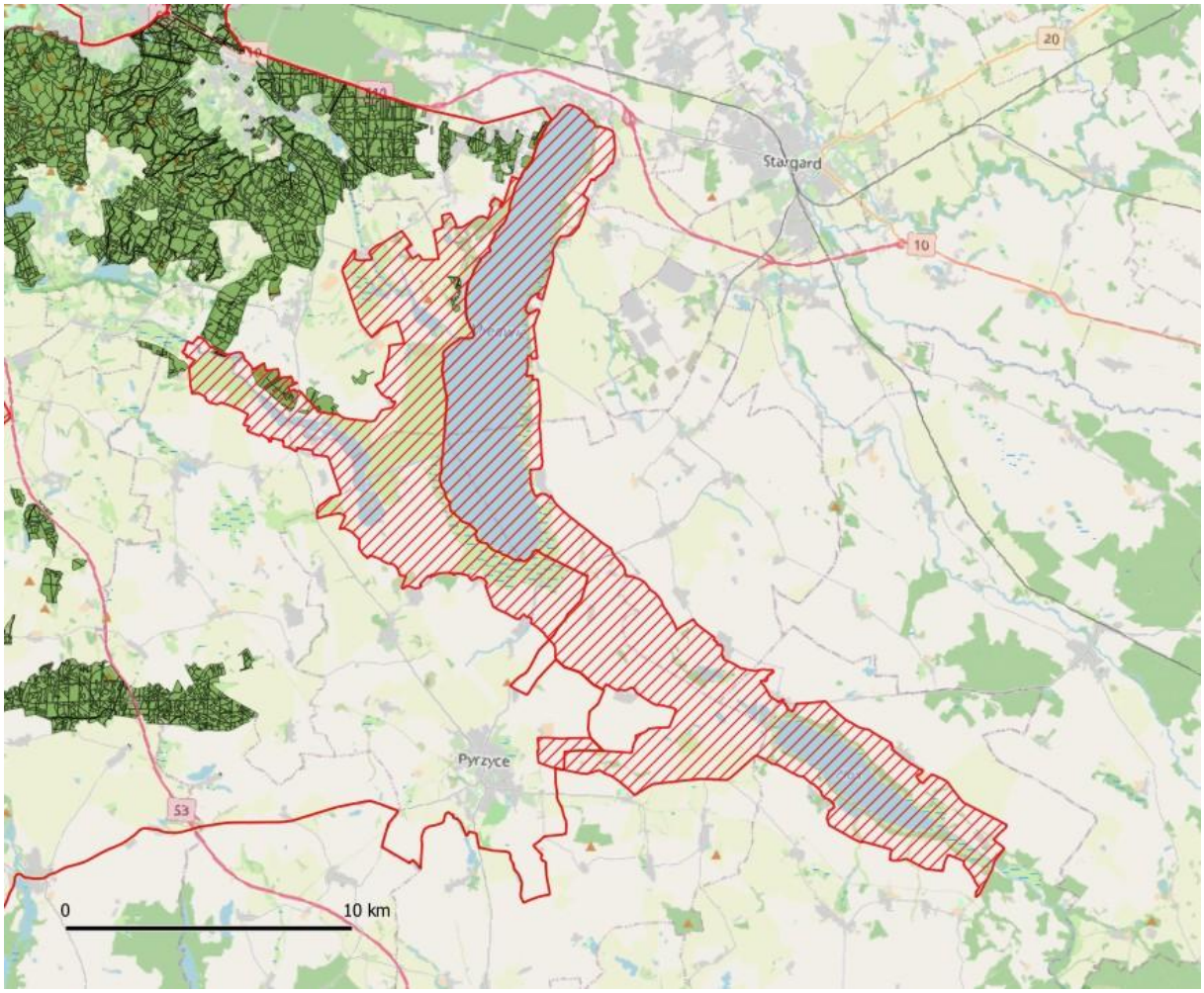
	pow. obszaru [ha]	**pow. w zasięgu terytorialnym [ha]**	**pow. gruntów nadleśnictwa [ha]**	**% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa**
Jezioro Miedwie i okolice PLB320005	16 510,98	6093,23	167,04	0,77

Charakterystyka obszaru

Obszar obejmuje w północnej części duże mezotroficzne jezioro Miedwie, położone na zachód od niego mniejsze jeziora: Żelewko i Będgoszcz, rzekę Płonię i Kanał Płoński oraz Jez. Płoń w części południowo-wschodniej. Wymienione zbiorniki wodne otoczone są ekstensywnie uprawianymi łąkami oraz na południowym - zachodzie węglanowymi torfowiskami. Na wschodzie znajduje się las olszowy. Jez. Miedwie jest najniżej położonym spośród polskich jezior. Jest ono rezerwuarem wody pitnej dla Szczecina; prowadzi się na nim gospodarkę rybacką.

Obszar ten pokrywa się w 96 % z obszarem Natura 2000 Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006. Jednym z najważniejszych siedlisk tej ostoi jest torfowisko węglanowe. Występują tu największe w Polsce powierzchnie szuwarów kłociowych, najbogatsza w Polsce populacja storczyka błotnego oraz jedno z nielicznych w Polsce stanowisk turzycy Buxbauma i marzycy czarniawej.

Ponadto obszar Natura 2000 Jezioro Miedwie i okolice na północy graniczy częściowo z obszarem Natura 2000 Wzgórza Bukowe PLH320020 oraz Szczecińskim Parkiem Krajobrazowym „Puszcza Bukowa".

Rysunek 30. Położenie obszaru Jezioro Miedwie i okolice PLB320005 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)]

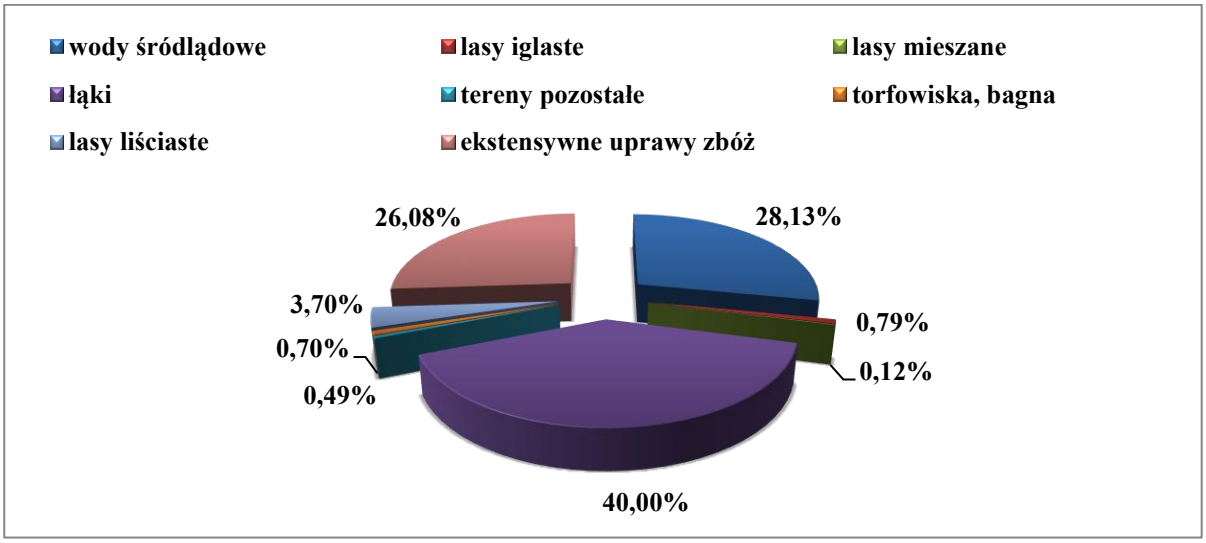
Wartość przyrodnicza i znaczenie obszaru

Ostoja ptasia o randze europejskiej E 06.

Występuje co najmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bąk (PCK), błotniak łąkowy i gęgawa; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: rybitwa czarna, gąsiorek i wodniczka (PCK).

W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego następujących gatunków ptaków: gęsi zbożowa oraz białoczelna; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: łabędź krzykliwy, perkoz dwuczuby, krakwa, czajka i siewka złota; na jesiennym zlotowisku żurawie występują w ilości do 5 000 osobników. Zimą w wysokim zagęszczeniu występuje perkoz dwuczuby.

Rysunek 31. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Jezioro Miedwie i okolice PLB320005 (wg SDF).

Drzewostany

Największy udział spośród gatunków OSO Jezioro Miedwie i okolice na gruntach Nadleśnictwa Gryfino zajmuje sosna zwyczajna tj. ok. 100 ha, co stanowi 80% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru.

W strukturze wiekowej drzewostanów OSO Jezioro Miedwie i okolice na gruntach Nadleśnictwa Gryfino dominują drzewostany w wieku 51-60 lat – ok. 120 ha (93%) powierzchni gruntów zalesionych.

Zagrożenia

- nieintensywne lub brak wykaszania łąk,

- ograniczony lub brak wypasu zwierząt,

- intensyfikacja rolnictwa,

- zalesianie terenów otwartych,

- zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego,

- rybołówstwo, polowania,

- infrastruktura energetyczna,

- farmy wiatrowe,

- sporty i różne formy czynnego wypoczynku uprawiane w plenerze,

- zmiana stosunków wodnych.

Przedmioty ochrony

Przedmiotami ochrony w OSO są gatunki ptaków i ich siedliska dla których w formularzu SDF określono ocenę znaczenie ogólne jako A, B, C.

Tabela 44. Gatunki ptaków będące przedmiotem ochrony - OSO Jezioro Miedwie i okolice PLB320005 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym)

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze		Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość min - maks	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
Gatunki stanowiące przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000							
A294	*Acrocephalus paludicola* (wodniczka)	r	1 - 14	C	C	B	C
A229	*Alcedo atthis* (zimorodek)	r	10 - 12	D			
A054	*Anas acuta* (rożeniec)	c	300 - 300	D			
A056	*Anas clypeata* (płaskonos)	r	1 - 16	D			
A056	*Anas clypeata* (płaskonos)	c	200 - 200	D			
A052	*Anas crecca* (cyraneczka)	c	1000 - 1000	D			
A050	*Anas penelope* (świstun)	c	600 - 600	D			
A053	*Anas platyrhynchos* (krzyżówka)	c	4000 - 4000	D			
A051	*Anas strepera* (krakwa)	r	18 - 24	C	C	C	C
A051	*Anas strepera* (krakwa)	c	300 - 650	C	C	C	C

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze		Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min - maks				
A041	*Anser albifrons* (gęś białoczelna)	c	100 - 4000	C	C	C	C
A041	*Anser albifrons* (gęś białoczelna)	w	100 - 1000	C	C	C	C
A043	*Anser anser* (gęgawa)	r	12 - 95	B	C	C	C
A039	*Anser fabalis* (gęś zbożowa)	w	1500 - 8000	C	C	C	C
A039	*Anser fabalis* (gęś zbożowa)	c	4000 - 8000	C	C	C	C
A089	*Aquila pomarina* (orlik krzykliwy)	r	1 - 1	D			
A059	*Aythya ferina* (głowienka)	r	12 - 23	D			
A059	*Aythya ferina* (głowienka)	c	100 - 800	D			
A059	*Aythya ferina* (głowienka)	w	102 - 102	D			
A061	*Aythya fuligula* (czernica)	r	30 - 50	D			
A061	*Aythya fuligula* (czernica)	c	50 - 500	D			
A061	*Aythya fuligula* (czernica)	w	10 - 500	C	C	C	C
A021	*Botaurus stellaris* (bąk)	r	19 - 20	C	B	C	C
A067	*Bucephala clangula* (gągoł)	r	8 - 13	D			
A067	*Bucephala clangula* (gągoł)	c	50 - 300	D			
A067	*Bucephala clangula* (gągoł)	w	100 - 400	C	C	C	C
A149	*Calidris alpina* (biegus zmienny)	c	1 - 22	D			
A197	*Chlidonias niger* (rybitwa czarna)	r		C	C	C	C
A031	*Ciconia ciconia* (bocian biały)	r	10 - 12	D			
A030	*Ciconia nigra* (bocian czarny)	c		D			
A081	*Circus aeruginosus* (błotniak stawowy)	r	17 - 30	C	B	C	C
A082	*Circus cyaneus* (błotniak zbożowy)	c	1 - 5	D			
A084	*Circus pygargus* (błotniak łąkowy)	r	1 - 1	C	B	C	C
A122	*Crex crex* (derkacz)	r	22 - 48	D			
A037	*Cygnus columbianus bewickii* (łabędź czarnodzioby)	c	1 - 40	D			

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze		Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
			min - maks				
A037	*Cygnus columbianus bewickii* (łabędź czarnodzioby)	w	10 - 60	B	B	C	B
A038	*Cygnus cygnus* (łabędź krzykliwy)	c	60 - 200	C	B	C	C
A038	*Cygnus cygnus* (łabędź krzykliwy)	w	30 - 400	C	B	C	C
A036	C*ygnus olor* (łabędź niemy)	r	52 - 65	D			
A036	*Cygnus olor* (łabędź niemy)	c	100 - 550	C	B	C	C
A036	*Cygnus olor* (łabędź niemy)	w	1500 - 500	C	B	C	C
A125	*Fulica atra* (łyska)	w	150 - 1000	C	C	C	C
A125	*Fulica atra* (łyska)	c	100 - 1500	C	C	C	C
A153	*Gallinago gallinago* (kszyk)	r	10 - 50	D			
A127	*Grus grus* (żuraw)	c	1500 - 4500	C	B	C	B
A127	*Grus grus* (żuraw)	r	20 - 34	C	B	C	B
A075	*Haliaeetus albicilla* (bielik)	r	1 - 1	D			
A075	*Haliaeetus albicilla* (bielik)	w	1 - 15	D			
A022	*Ixobrychus minutus* (bączek)	r	1 - 2	C	B	C	C
A338	*Lanius collurio* (gąsiorek)	r	70 - 120	D			
A177	*Larus minutus* (mewa mała)	c	400 - 400	D			
A156	*Limosa limosa* (rycyk)	r		D			
A272	*Luscinia svecica* (podróżniczek)	r	6 - 9	C	C	C	C
A068	*Mergus albellus* (bielaczek)	c	11 - 11	D			
A068	*Mergus albellus* (bielaczek)	w	1 - 20	D			
A070	*Mergus merganser* (nurogęś)	c	10 - 100	D			
A070	*Mergus merganser* (nurogęś)	w	20 - 100	D			
A069	*Mergus serrator* (szlachar)	c	2 - 2	D			
A069	*Mergus serrator* (szlachar)	w	4 - 4	D			
A073	*Milvus migrans* (kania czarna)	r	2 - 3	C	B	C	C
A074	*Milvus milvus* (kania ruda)	r	1 - 3	C	B	C	C

Kod	Nazwa gatunku	Populacja w obszarze		Ocena obszaru			
		Typ*	Wielkość min - maks	Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
A160	*Numenius arquata* (kulik wielki)	r		D			
A072	*Pernis apivorus* (trzmielojad)	r		D			
A017	*Phalacrocorax carbo* (kormoran)	w	100 - 350	D			
A140	*Pluvialis apricaria* (siewka złota)	c	100 - 2000	C	C	C	C
A005	*Podiceps cristatus* (perkoz dwuczuby)	c	100 - 500	C	C	C	C
A005	*Podiceps cristatus* (perkoz dwuczuby)	w	150 - 600	C	C	C	C
A120	*Porzana parva* (kropiatka)	r	1 - 2	D			
A119	*Porzana porzana* (zielonka)	r	1 - 6	D			
A193	*Sterna hirundo* (rybitwa rzeczna)	r	1 - 6	D			
A307	*Sylvia nisoria* (jarzębatka)	r	15 - 24	D			
A048	*Tadorna tadorna* (ohar)	r	1 - 3	C	C	C	C
A162	*Tringa totanus* (krwawodziób)	r	1 - 2	D			
A142	*Vanellus vanellus* (czajka)	c	1000 - 4000	C	C	C	C

Na gruntach Nadleśnictwa stwierdzono na jednym stanowisku jeden gatunek stanowiący przedmiot ochrony w obszarze - A074 kanię rudą *Milvus milvus.*

Plan zadań ochronnych

Ustanowiono Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 kwietnia 2014 r. plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jezioro Miedwie i okolice PLB320005 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r., poz. 1929, zm. z 2017 r., poz. 3567, z 2023 r., poz. 4441).

Tabela 45. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Jezioro Miedwie i okolice PLB320005

Lp.	Przedmiot ochrony obszaru Natura 2000	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
1	2	3	4	5
1	**A073** Kania czarna *Milvus migrans* **A074** Kania ruda *Milvus milvus*	Ochronę strefową utrzymać przez minimum 3 lata mimo ewentualnego opuszczenia gniazda.	Cały obszar Natura 2000	RDOŚ w porozumieniu z właścicielem

4.6. Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania. Użytek ekologiczny ustanawiany jest uchwałą rady gminy po uzgodnieniu z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska. W stosunku do użytku ekologicznego wprowadzone mogą zostać zakazy z puli ujętej w artykule 45 ustawy o ochronie przyrody.

Na terenie Nadleśnictwa Gryfino znajduje się 7 użytków ekologicznych zajmujących łącznie powierzchnię 7,64 ha. Jeden użytek ekologiczny opisywany i oznakowany jako istniejący – Zgniły Grzyb ustanowiony został przed dniem 2 lutego 2001 r. Wobec nie wydania ponownego rozporządzenia do dnia 2 sierpnia 2001 r., *de iure* przestał istnieć z dniem 3 sierpnia 2001 r. na mocy art. 11 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. poz. 21). Rekomendowane jest wystąpienie do gminy Gryfino, w zasięgu której znajduje się użytek ekologiczny Zgniły Grzyb o jego powołanie zgodnie z obowiązującą podstawą prawną, przesyłając komplet danych niezbędnych do aktualizacji.

Poza gruntami LP w zasięgu nadleśnictwa znajdują się jeszcze dwa użytki ekologiczne – Dolina Storczykowa (gm. Gryfino) i Klucki Ostrów (gm. Szczecin) o powierzchni 55,34 ha.

Tabela 46. Wykaz istniejących użytków ekologicznych na gruntach Nadleśnictwa Gryfino

Lp.	Nazwa	Akt powołujący	Położenie	Pow.	Użytek	Uwagi

			Gmina	Adres leśny	[ha]	ewidencyjny	
1.	Trawiasta Dolina	Uchwała Nr XXXI/415/06 Rady Gminy Kołbaskowo z dnia 20 lutego 2006 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny gruntów Nadleśnictwa Gryfino (Dz. Urz. Woj. Zach.pom. nr 49 poz. 912 z 10.04.2006 r.)	Kołbaskowo	Leśnictwo Binowo Oddz. pododdz. 422 d, f, g	1,57	R IVa Ps VIz	Murawa kserotermiczna z licznymi gatunkami rzadkimi i chronionymi.
2	Ptasia Łąka	Uchwała Nr XXXI/415/06 Rady Gminy Kołbaskowo z dnia 20 lutego 2006 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny gruntów Nadleśnictwa Gryfino (Dz. Urz. Woj. Zach.pom. nr 49 poz. 912 z 10.04.2006 r.)	Kołbaskowo	Leśnictwo Binowo Oddz. pododdz. 422 l	0,50	Ps VIz	Fragment terenu o charakterze pastwiskowo-łąkowym porośnięty obecnie roślinnością krzewiastą i łąkową. Celem ochrony są siedliska ptaków związanych z obszarami wodno-błotnymi i łąkowymi.
3	Bez nazwy	Uchwała nr VIII/56/15 Rady Gminy Kobylanka z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych (Dz. Urz. z 2015 r. poz. 2182)	Kobylanka	Leśnictwo Jezierzyce Oddz. pododdz. 882 a	1,42	E-N	Mszar torfowca kończystego porośnięty przemiennie w różnych miejscach przez wełniankę wąskolistną, wełniankę pochwowatą i turzycę dzióbkowatą. Na obrzeżach turzyca nitkowata, czermień błotna, sit rozpierzchły, trzęślica modra
4	Bez nazwy	Uchwała nr VIII/56/15 Rady Gminy Kobylanka z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych (Dz. Urz. z 2015 r. poz. 2182)	Kobylanka	Leśnictwo Jezierzyce Oddz. pododdz. 874 b	0,85	E-N	Mszar z wełnianką pochwowatą i torfowcem kończystym. Na obrzeżach zbiorowiska z trzęślicą modrą i sitem rozpierzchłym. Obecny płonnik pospolity, żurawina i torfowiec blotny
5	Bez nazwy	Uchwała nr VIII/56/15 Rady Gminy Kobylanka z dnia 30	Kobylanka	Leśnictwo Jezierzyce Oddz.	1,21	E-N	Mszar z wełnianką pochwowatą, trzęślicą modrą i torfowcem

Lp.	Nazwa	Akt powołujący	Położenie		Pow.	Użytek	Uwagi
		kwietnia 2015 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych (Dz. Urz. z 2015 r. poz. 2182)		pododdz. 873 d, g			kończystym. Liczne bagno zwyczajne, także żurawina, torfowiec czerwonawy i próchniczek błotny
6	Bez nazwy	Uchwała nr VIII/56/15 Rady Gminy Kobylanka z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych (Dz. Urz. z 2015 r. poz. 2182)	Kobylanka	Leśnictwo Jezierzyce Oddz. pododdz.. 880 f	0,91	E-N	Mszar z wełnianką pochwowatą, żurawiną, bagnicą torfową, modrzewnicą zwyczajną. Okrajek z turzycą nitkowatą, wełnianką wąskolistną, pływaczem drobnym, warstorfią pływającą
7	Bez nazwy	Uchwała nr VIII/56/15 Rady Gminy Kobylanka z dnia 30 kwietnia 2015 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych (Dz. Urz. z 2015 r. poz. 2182)	Kobylanka	Leśnictwo Jezierzyce Oddz. pododdz. 859g, 860c	1,18	E-N	Mszar torfowcowy z wełnianką pochwowatą, Na obrzeżach zbiorowiska z trzęślicą modrą i sitem rozpierzchłym, łozowiska. W wodzie warnstorfia pływająca. Miejsce bytowania żab brunatnych i zielonych.

Tabela 47. Użytek ekologiczny na gruntach Nadleśnictwa Gryfino, o niepewnej podstawie prawnej

Lp.	Nazwa	Akt powołujący	Położenie		Pow. [ha]	Użytek ewidencyjny	Uwagi
			Gmina	Adres leśny			
1	Zgniły Grzyb	Uchwała Nr XV/142/95 Rady Miasta i Gminy Gryfino z dnia 19 października 1995 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny obszaru na terenie Szczecińskiego Parku Krajobrazowego "Puszcza Bukowa	Gryfino	Leśnictwo Binowo Oddz. pododdz. 365 l, m, 366 l, m	50,25 (w tym 16,44 na gruntach LP)	Ls	Jezioro eutroficzne ze zbiorowiskami nymfeidów, otoczone szerokimi szuwarami, lasami bagiennymi, szuwarami i łąkami. Siedlisko wielu gatunków ptaków. Pierwsze siedlisko bobra w okolicy (od 1994).

Fotografia 8. Jezioro Zgniły Grzyb (użytek ekologiczny).

4.7. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe obejmują tereny, które stanowią fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na pełnione przez nie walory widokowe lub estetyczne. Powoływane są uchwałą rady gminy. W stosunku do zespołu przyrodniczo-krajobrazowego wprowadzone mogą zostać zakazy z puli ujętej w artykule 45 ustawy o ochronie przyrody.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino znajdują się (częściowo) dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – Zaleskie Łęgi i Park Leśny w Strudze. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa znajdują się dwa kolejne zespoły przyrodniczo-krajobrazowe: Wełtyń i Jezierzyce.

Tabela 48. Wykaz istniejących zespołów przyrodniczo-krajobrazowych

Lp.	Nazwa	Akt powołujący	Położenie		Pow. [ha]	Użytek ewidencyjny	Uwagi
			Gmina	Adres leśny			

Lp.	Nazwa	Akt powołujący	Położenie		Pow.	Użytek	Uwagi
1.	**Zaleskie Łęgi**	Rozporządzenie Nr 1/2001 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 15 lutego 2001 r. w sprawie uznania za zespół przyrodniczo-krajobrazowy obszaru położonego w mieście Szczecinie (Dz. Urz. z 2001 r. Nr 6, poz. 76) Uchwała Nr XLIII/1205/22 Rady Miasta Szczecin z dnia 18 października 2022 r. w sprawie ustanowienia zespołów przyrodniczo-krajobrazowych (Dz. Urz. z 2022 r. poz. 4583)	Szczecin	Leśnictwo Klucz Oddz. pododdz. 386, a, b, c, d, f, 387, a, b, c, d, f, g, h, i, j, 388, a, b, c, 389, a, b, c, d	71,59 (w LP 70,56)	Ls, Wp, N	Kompleks lasów bagiennych na dnie doliny Odry. Celem ochrony zespołu przyrodniczo-krajobrazowego jest ochrona cennego ekosystemu lasów bagiennych, mającego szczególne znaczenie dla zachowania oraz ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt
2	**Park Leśny w Strudze**	Uchwała Nr L/708/94 z dnia 16 maja 1994r. W sprawie uznania niektórych terenów za użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe Uchwała Nr X/287/07 Rady Miasta Szczecin z dnia 11 czerwca 2007 r. w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych Uchwała Nr XLII/1179/22 RADY MIASTA SZCZECIN z dnia 6 września 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych	Szczecin	Leśnictwo Jezierzyce Oddz. pododdz. 83 o, s	12,59 (w LP 0,09)	Ls, Wp	Celem jest ochrona i odtworzenie wartości estetycznych i przyrodniczych wyjątkowo cennego krajobrazu naturalnego w dolinie rzeki Płoni

Na terenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Zaleskie Łęgi obowiązują następujące zakazy:

1) niszczenia, uszkadzania lub przekształcania obszaru,

2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym, albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;

3) uszkadzania i zanieczyszczania gleby,

4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;

5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;

6) wylewania gnojowicy;

7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;

8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;

9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

10) umieszczania tablic reklamowych.

Nadzór nad zespołem przyrodniczo-krajobrazowym sprawuje Prezydent Miasta Szczecin.

4.8. Pomniki przyrody

Fotografia 9. Pomnik przyrody - 6 zrbanieośniętych nasadami pni żywotników zachodnich w oddz. 127n Nadl. Gryfino

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie Nadleśnictwa Gryfino znajdują się 105 uznanych pomników przyrody (pojedyncze drzewa, grupy drzew, głazy i źródła).

Tabela 49. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie N-ctwa Gryfino

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
1.	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	3b	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	3/4 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 435; zły stan fitosanitarny, złamany jeden przewodnik, owocniki grzybów
2.	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	3b	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	3/4 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 456
3.	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	3b	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	3/4 Śmierdnica Las	Lipa drobnolistna	pojedyncze drzewo, obw. 305; średni stan fitosanitarny, owocniki grzyba
4.	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	16a	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	16 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 430, złom pozostawiony do naturalnego rozkładu
5	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	17b	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	17/2 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 553 (nisko rozdziela się na dwa pnie)
6	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	17b	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	17/2 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 471

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
7	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	17b	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	17/2 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 386
8	Uchwała XX/142/04 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 25.10.2004 r.	34k	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	34 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 493
9	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	41a	Glinna *Stare Czarnowo*	41 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 393
10	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	50a	Glinna *Stare Czarnowo*	50 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	grupa drzew; dwa drzewa, obw. 251, 302
11	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	50a	Glinna *Stare Czarnowo*	50 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 228
12	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	50a	Glinna *Stare Czarnowo*	50 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 280
13	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	50a	Glinna *Stare Czarnowo*	50 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 305
14	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	50c	Glinna *Stare Czarnowo*	50 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 437
15	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	52a	Glinna *Stare Czarnowo*	52 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 393
16	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	52a	Glinna *Stare Czarnowo*	52 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 440
17	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	53b	Glinna *Stare Czarnowo*	53 Śmierdnica Las	Dąb bezszypułkowy Buk zwyczajny	grupa drzew; dwa drzewa zrośnięte z sobą, obw. dębu 290 obw. buka 135
18	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	58b	Glinna *Stare Czarnowo*	58 Śmierdnica Las	Dąb bezszypułkowy Buk zwyczajny	grupa drzew; dwa drzewa zrośnięte z sobą, obw. dębu 240 obw. buka 110
19	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	113c	Klęskowo *Stare Czarnowo*	113 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 370

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
20	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r. Dawniej: Zarz. nr 46/89 Wojewody Szczecińskiego	115f	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	115 Śmierdnica Las	Daglezja zielona	pojedyncze drzewo, obw. 342
21	Rozp. Nr 120/2006 Woj. Zachodniopomorskiego z dnia 8 listopada 2006 r	116d	Pniewo *Gryfino*	116/2 Pniewo	Sosna zwyczajna	Powierzchniowy pominik przyrody o nazwie „Krzywy Las" o powierzchni 0,5043 ha, obejmujący 105 zdeformowanych sosen zwyczajnych
22	Uchwała XX/142/04 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 25.10.2004 r.	119j	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	119 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 515; „Dąb Jerzego”
23	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	120a	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	120 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 380
24	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	127h	Kołowo *Stare Czarnowo*	127 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 350
25	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	127c	Kołowo *Stare Czarnowo*	127 Śmierdnica Las	Żywotnik zachodni	Grupa drzew; 6 żywotników zachodnich zrośniętych u podstawy o obwodach 100-200 cm
26	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	127b	Kołowo *Stare Czarnowo*	127 Śmierdnica Las	Żywotnik zachodni, Cyprysik groszkowy	Grupa drzew; 4 żywotniki zachodnie obw. 220, 210, 250, 303; 2 cyprysiki groszkowe obw. 84, 205
27	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	138a	Klęskowo *Stare Czarnowo*	138 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 415
28	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	138b	Klęskowo *Stare Czarnowo*	138 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy Bluszcz pospolity	Grupa drzew, dąb szypułkowy o obw. 325 cm z bluszczem o obwodzie 45 cm
29	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	141a	Kołowo *Stare Czarnowo*	141 Śmierdnica Las	Żywotnik zachodni	pojedyncze drzewo, obw. 349
30	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r. Dawniej: Zarz. nr 46/89 Wojewody Szczecińskiego	142c	Kołowo *Stare Czarnowo*	142 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 377; średni stan fitosanitarny - posusz gałęziowy

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
31	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	143b	Klęskowo *Stare Czarnowo*	143 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny (2 szt.)	Grupa drzew, obw. 335, 315
32	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	143c	Klęskowo *Stare Czarnowo*	143 Śmierdnica Las	Źródlisko	
33	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	156c	Kołowo *Stare Czarnowo*	156 Śmierdnica Las	Głaz narzutowy	Obw. 1560
34	Uchwała XX/142/04 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 25.10.2004 r.	161h	Klęskowo *Stare Czarnowo*	161 Śmierdnica Las	Olsza czarna	dwa drzewa zwane „Sąsiadkami", w stanie rozkładu, obw. 160, 305
35	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	186c	Klęskowo *Stare Czarnowo*	186 Śmierdnica Las	Głaz narzutowy	„Głaz Krajoznawców", wys. 270; obw. 1750
36	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	186c	Klęskowo *Stare Czarnowo*	186 Śmierdnica Las	Lipa holenderska	Obw. 155 „Lipa pokoju" (Friedenslinde), posadzona z okazji końca wojny francusko-pruskiej
37	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	188b	Glinna *Stare Czarnowo*	188 Śmierdnica Las	Źródlisko	
38	Uchwała XX/142/04 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 25.10.2004 r.	192i	Kołowo *Stare Czarnowo*	192 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 437, „Dziadek"
39	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	198a	Kołowo *Stare Czarnowo*	198 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 434
40	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	202j	Kołowo *Stare Czarnowo*	202 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 380
41	Uchwała XX/142/04 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 25.10.2004 r.	207a	Glinna *Stare Czarnowo*	207 Śmierdnica Las	Głaz narzutowy	Głaz narzutowy, granit, rozcięty na dwie części, obw. 1100 + 870, wys. 90
42	Uchwała XX/142/04 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 25.10.2004 r.	209a	Glinna *Stare Czarnowo*	209 Śmierdnica Las	Głaz narzutowy	Głaz narzutowy rozcięty na dwie części o nazwie „Anna i Andrzej", obw. 1090 + 950, wys. 150, 90
43	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r	218d	Kołowo *Stare Czarnowo*	218 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 386

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
44	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	219d	Glinna *Stare Czarnowo*	219 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 377
45	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	219d	Glinna *Stare Czarnowo*	219 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 314
46	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	225d	Kołowo *Stare Czarnowo*	225 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 380
47	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	225a	Kołowo *Stare Czarnowo*	225 Śmierdnica Las	Źródlisko	
48	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	234l	Kołowo *Stare Czarnowo*	234/2 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 332
49	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	234l	Kołowo *Stare Czarnowo*	234/2 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 420
50	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	234l	Kołowo *Stare Czarnowo*	234/2 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 345
51	Uchwała XX/142/04 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 25.10.2004 r.	238g	Klęskowo *Stare Czarnowo*	238/2 Radziszewo Las	Głaz narzutowy	Głaz narzutowy, gnejs, „Kamień /Głaz Grońskiego”, obw. 1235, wys. 140
52	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	240a	Klucz *Stare Czarnowo*	240 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 358
53	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	240a	Klucz *Stare Czarnowo*	240 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 443
54	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	240a	Klucz *Stare Czarnowo*	240 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 377
55	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	241a	Klucz *Stare Czarnowo*	241 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 330
56	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r. Dawniej: Zarz. nr 46/89 Wojewody	241b	Klucz *Stare Czarnowo*	241 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy Buk zwyczajny	Grupa drzew, 27 dębów obw. 140÷328, 3 buki obw. 209÷300; W średnim i złym stanie fitosanitarnym,

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
	Szczecińskiego					kilka drzew stanowi posusz jałowy; brak w CRFOP
57	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	250h	Klucz *Stare Czarnowo*	250 Radziszewo Las	Głaz narzutowy	„Głaz Omszały”, obw. 980, wys. 130
58	Uchwała XX/142/04 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 25.10.2004 r.	251b	Klucz *Stare Czarnowo*	251 Radziszewo Las	Głaz narzutowy	„Szwedzki Kamień”, obw. 910, wys. 170
59	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r.	253f	Klucz *Stare Czarnowo*	253 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 427
60	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	261a	Klęskowo *Stare Czarnowo*	253 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 349
61	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	261a	Klęskowo *Stare Czarnowo*	261 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 380
62	Uchwała XX/142/04 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 25.10.2004 r.	261a	Klęskowo *Stare Czarnowo*	261 Radziszewo Las	Głaz narzutowy	„Kamień Serce”, obw. 1375, wys. 80
63	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	261a	Klęskowo *Stare Czarnowo*	261 Radziszewo Las	Źródlisko	
64	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	283a	Klęskowo *Stare Czarnowo*	283 Radziszewo Las	Głaz narzutowy	„Słupi Głaz”, obw. 830, wys. 150
65	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	287f	Klucz *Stare Czarnowo*	287 Radziszewo Las	Daglezja zielona	pojedyncze drzewo, obw. 324
66	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	300c	Klęskowo *Stare Czarnowo*	300 Radziszewo Las	Źródlisko	
67	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	303f	Klucz *Stare Czarnowo*	303 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 380
68	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r. Dawniej: Zarz. nr 46/89 Wojewody Szczecińskiego	304i	Klucz *Stare Czarnowo*	304 Radziszewo Las	Jesion wyniosły	pojedyncze drzewo, obw. 327

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
69	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r. Dawniej: Zarz. nr 46/89 Wojewody Szczecińskiego	304i	Klucz *Stare Czarnowo*	304 Radziszewo Las	Jesion wyniosły	pojedyncze drzewo, obw. 311, rozkładający się, przecięty wywrot, złożony w miejscu, brak w CRFOP
70	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	305h	Klucz *Stare Czarnowo*	305 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 330
71	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	305h	Klucz *Stare Czarnowo*	305 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 327
72	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	307g	Klucz *Stare Czarnowo*	307 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 386
73	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r. Dawniej: Zarz. nr 17/86 Wojewody Szczecińskiego	319k	Borzym *Banie*	319/2 Rożnowo	Sosna pospolita	grupa 9 drzew o obw. 123-160, z bluszczem
74	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	321b	Klucz *Stare Czarnowo*	321 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 349
75	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	321b	Klucz *Stare Czarnowo*	321 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 358, drzewo złamane, kilkunastometrowy kikut
76	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	328b	Klucz *Stare Czarnowo*	328 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 368
77	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	328b	Klucz *Stare Czarnowo*	328 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 371
78	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	328b	Klucz *Stare Czarnowo*	328 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 342
79	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	328d	Klucz *Stare Czarnowo*	328 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 311
80	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	332g	Binowo *Stare Czarnowo*	332 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 310

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
81	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	338c	Klucz *Stare Czarnowo*	338 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 437
82	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	340a	Klucz *Stare Czarnowo*	340 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 330; wg Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stare Czarnowo na lata 2024 – 2027 – dobry stan fitosanitarny
83	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	347d	Kołowo *Stare Czarnowo*	347 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, rozdziela się na trzy pnie, obw. 534
84	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	347d	Kołowo *Stare Czarnowo*	347 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 361
85	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	347d	Kołowo *Stare Czarnowo*	347 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 342
86	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	347d	Kołowo *Stare Czarnowo*	347 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 352
87	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	347d	Kołowo *Stare Czarnowo*	347 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 368
88	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	347d	Kołowo *Stare Czarnowo*	347 Radziszewo Las	Głaz narzutowy	„Kołyska”, obw. 1440, wys. 2 m
89	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	348c	Binowo *Stare Czarnowo*	348 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 374 (wg aktu powołującego dąb bezszypułkowy)
90	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	348c	Binowo *Stare Czarnowo*	348 Radziszewo Las	Dąb bezszypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 320 (wg aktu powołującego dąb szypułkowy)
91	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	349f	Binowo *Stare Czarnowo*	349 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 310
92	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	350h	Binowo *Stare Czarnowo*	350 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 315
93	Uchwała XXVIII/220/05	350h	Binowo *Stare Czarnowo*	350	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 350

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
	Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.			Radziszewo Las		
94	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	350i	Binowo *Stare Czarnowo*	350 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 365
95	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	355d	Binowo *Stare Czarnowo*	355 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 302
96	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	358k	Binowo *Stare Czarnowo*	358 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 349
97	Uchwała XXXIX/274/01 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.12.2001 r.	361a, 362a	Binowo *Stare Czarnowo*	361 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy	grupa 17 dębów o obwodzie do 240 cm z owocującym bluszczem pospolitym, wg Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stare Czarnowo dobry stan fitosanitarny
98	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r. Dawniej: Zarz. nr 46/89 Wojewody Szczecińskiego	364b, f	Binowo *Stare Czarnowo*	364 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	16 drzew, w tym 1 powalone, 2 rozdzielają się nisko na dwa pnie, obw. od 250 do 465
99	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.	364c	Binowo *Stare Czarnowo*	364 Radziszewo Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 339
100	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r. Dawniej: Zarz. nr 46/89 Wojewody Szczecińskiego	365h	Binowo *Stare Czarnowo*	365 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy	grupa dwóch drzew, obw. 377, 368
101	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r. Dawniej: Zarz. nr 46/89 Wojewody Szczecińskiego	365b	Binowo *Stare Czarnowo*	365 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy	grupa trzech drzew, obw. 512, 393, 311
102	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r.	366j	Binowo *Stare Czarnowo*	366 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 307, wg Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stare Czarnowo rozkładający się wywrot, brak w CRFOP

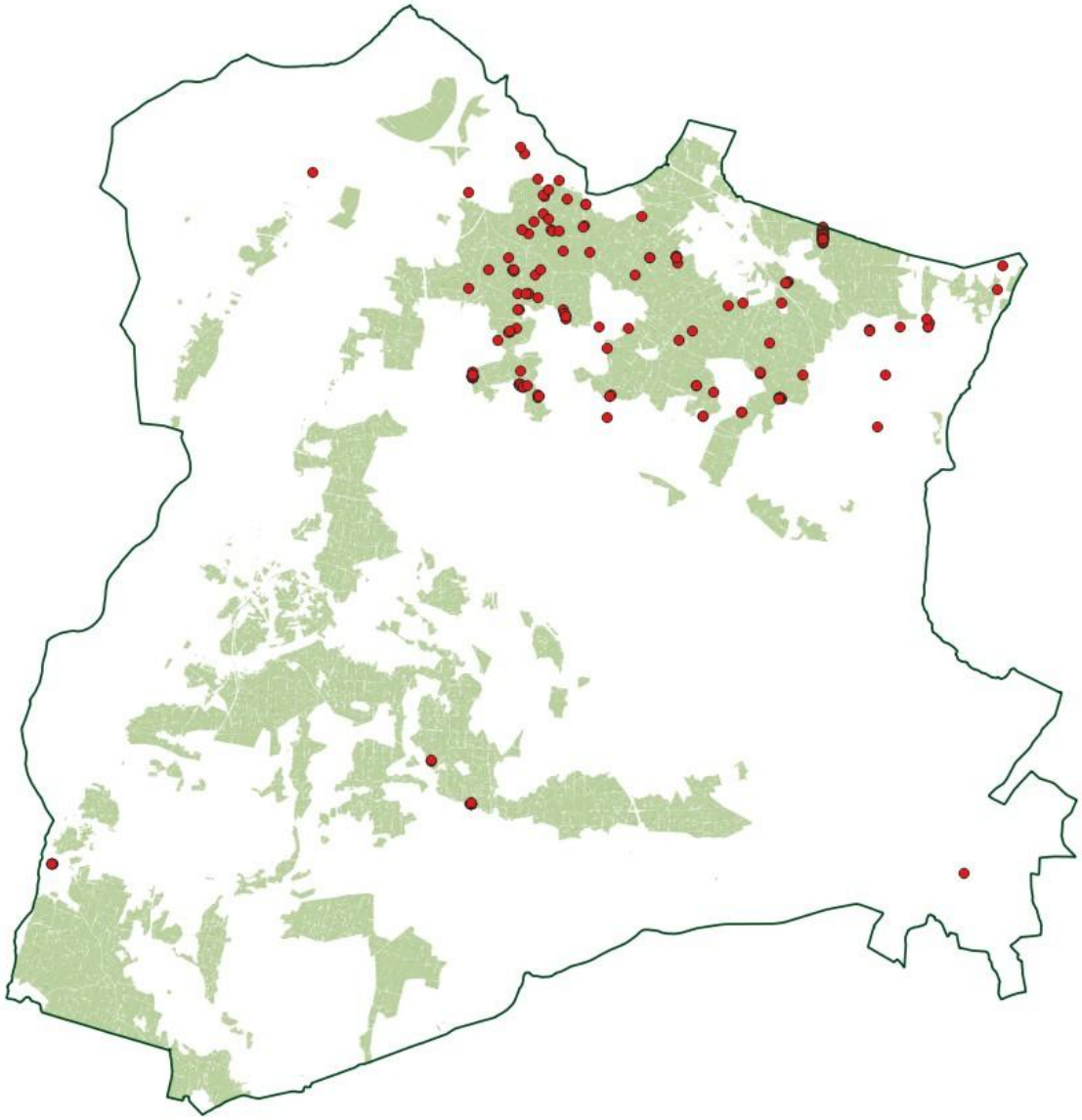
Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
103	Uchwała Nr III/19/10 Rady Gminy Kobylanka z dnia 30 grudnia 2010 r. Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 12 poz. 187 z 14.02.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 12 poz. 187 z 14.02.2011 r.)	866j	Jezierzyce *Kobylanka*	866 Niedźwiedź	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 370
104	Uchwała Nr III/19/10 Rady Gminy Kobylanka z dnia 30 grudnia 2010 r. Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 12 poz. 187 z 14.02.2011 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 12 poz. 187 z 14.02.2011 r.)	856 a, d, f	Jezierzyce *Kobylanka*	856 Niedźwiedź	Aleja	Aleja jednostronna o dł. 0,6 km – 36 szt. dębu czerwonego, 7 szt. buka zwyczajnego, 7 szt. dębu szypułkowego o obw. 190-340
105	Uchwała Nr XLIII/350/2023 Rady Gminy Stare Czarnowo z dnia 19 grudnia 2023 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody na terenie gminy Stare Czarnowo (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 7247)	176c	Glinna *Stare Czarnowo*	176 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	„Dąb Janusz” pojedyncze drzewo, obw. 375

Tabela 50. Wykaz zniesionych pomników przyrody na gruntach w zarządzie N-ctwa Gryfino

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
1	Uchwała XX/142/04 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 25.10.2004 r. (pierwotnie Orzeczenie 216/73 WRN w Szczecinie) zniesiony Uchwałą nr VI/45/2019 RG Stare Czarnowo z dn. 28.05.2019 r. (Dz.Urz. z dn. 27.06.2019 r. poz. 3521)	27b	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	27 Śmierdnica Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 362, „Dąb Napoleona”; wiatrował, brak w CRFOP

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
2	Uchwała RG Stare Czarnowo Nr XXVIII/220/05 z dnia 28.10.2005r. (Dz.Urz. Nr 4 poz. 62 z dnia 16 stycznia 2006r.); zniesiony Uchwałą nr VI/45/2019 RG Stare Czarnowo z dn. 28.05.2019 r. (Dz.Urz. z dn. 27.06.2019 r. poz. 3521)	53b	Śmierdnica *Stare Czarnowo*	27 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 358
3	Uchwała XX/142/04 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 25.10.2004 r.; zniesiony uchwałą nr VI/45/2019 RG Stare Czarnowo z dn. 28.05.2019 r. (Dz.Urz. z dn. 27.06.2019 r. poz. 3521)	222b (arboretum Glinna)	Glinna *Stare Czarnowo*	222/2 Śmierdnica Las	Mamutowiec olbrzymi	pojedyncze drzewo, obw. 213 (1956), 440 (1992), drzewo obumarło, zostało usunięte, brak w CRFOP
4	Rozporządzenie nr 2/99 Woj. Zach. z 30 marca 1999 r.	258d	Klucz *Szczecin*	258/5 obręb 4444	Tulipanowiec amerykański	pojedyncze drzewo, obw. 100, drzewo uschło, ochrona została uchylona, brak w CRFOP
5	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r., zniesiony uchwałą nr VI/45/2019 RG Stare Czarnowo z dn. 28.05.2019r. (Dz. Urz. z dn. 27.06.2019r. poz. 3521)	285b	Klucz *Stare Czarnowo*	285 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy	pojedyncze drzewo, obw. 380
6	Zarządzenie Wojewody nr 46/89; Rozporządzenie Nr 2/99 Wojewody Zachodniopomorskiego z dn. 30.03.1999 r.; zniesione uchwałą nr VI/47/2015 Rady gminy Stare Czarnowo z dnia 30.03.2015 (Dz.Urz. z dnia 7 maja 2015r. poz. 1723)	359c	Binowo *Stare Czarnowo*	359 Radziszewo Las	Dąb szypułkowy	Grupa trzech buków i dwa buki pojedyncze, obw. 340-380
7	Uchwała XXVIII/220/05	135a	Klęskowo *Stare Czarnowo*	135	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 420;

Lp.	Nazwa pomnika Akt prawny	Położenie			Opis pomnika	
		Adres leśny	Leśnictwo / Gmina	Działka ewidencyjna	Rodzaj (gatunek)	Uwagi
	Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r. zniesiony uchwałą nr VI/45/2019 RG Stare Czarnowo z dn. 28.05.2019 r. (Dz.Urz. z dn. 27.06.2019 r. poz. 3521)			Radziszewo Las		wg Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stare Czarnowo na lata 2024 – 2027 – zły stan fitosanitarny, jeden konar odłamany, owocniki grzyba patogenicznego, liczne ślady żerowania szkodników technicznych drewna, ale nie odwołany;
8	Uchwała XXVIII/220/05 Rady Gminy w Starym Czarnowie z 28.10.2005 r.; zniesiony uchwałą nr VI/45/2019 RG Stare Czarnowo z dn. 28.05.2019 r. (Dz.Urz. z dn. 27.06.2019 r. poz. 3521)	53b	Glinna *Stare Czarnowo*	53 Śmierdnica Las	Buk zwyczajny	pojedyncze drzewo, obw. 358; wg Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stare Czarnowo na lata 2024 – 2027 – złom, ale nie odwołany;

Rysunek 32. Wykaz zniesionych pomników przyrody na gruntach w zarządzie N-ctwa Gryfino

4.9. Chronione oraz lokalnie cenne gatunki

Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz siedliska roślin, grzybów i ostoje zwierząt. Ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, w których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt, grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowania różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Lista gatunków podlegających ochronie zawarta jest w aktach prawnych:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. *w sprawie ochrony gatunkowej roślin* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409),

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. *w sprawie ochrony gatunkowej grzybów* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408),

- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. *w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* (Dz.U. 2016 poz. 2183).

Szereg gatunków zagrożonych w skali kraju lub regionu nie podlega ochronie prawnej i takie ujęte zostały w opracowaniu jako lokalnie cenne.

Przy sporządzaniu wykazów stanowisk gatunków roślin chronionych i zagrożonych oparto się na dotychczasowym ich rejestrze zawartym w Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Gryfino na lata 2016-2026oraz wykorzystano materiały i dane zebrane podczas terenowych i kameralnych prac urządzeniowych (BULiGL Oddz. Gorzów Wielkopolski, lata 2025-2026), zawartych w waloryzacjach przyrodniczej gmin położonych w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Gryfino, dokumentacjach planów ochrony rezerwatów przyrody, publikacjach naukowych oraz udokumentowane i zweryfikowane informacje z projektu iNaturalist (nauka obywatelska). Uwzględniono dane aktualne (z ostatnich 25 lat), które możliwe były do jednoznacznego zlokalizowania na gruntach Nadl. Gryfino. Istotną kwestią w tym zakresie jest to, że w trakcie sporządzania jest inwentaryzacja przyrodnicza z udziałem ekspertów w zakresie różnych grup systematycznych organizmów w ramach prac nad planem ochrony Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa", która znacząco uzupełni i usystematyzuje informacje o różnorodności gatunkowej kluczowego pod tym względem obszaru w zasięgu Nadleśnictwa.

Dotychczasowe zestawienie gatunków chronionych i lokalnie cennych obejmuje 253 taksony, w tym 58 roślin, 4 grzybów i 191 zwierząt. Spośród nich 154 objętych jest ochroną ścisłą (w tym 113 to ptaki), 89 ochroną częściową, zaś pozostałe 10 gatunków znajduje się na listach zagrożonych gatunków w skali kraju lub regionu.

Rośliny naczyniowe, mchy i wątrobowce

Określając listę stanowisk roślin chronionych, zagrożonych i ginących wykorzystano materiały i dane zebrane podczas terenowych i kameralnych prac urządzeniowych (BULiGL Oddz. Gorzów Wielkopolski, lata 2025-2026), oraz oparto się na: waloryzacjach przyrodniczej gmin położonych w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Gryfino, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Gryfino na lata 2016-2026, aktualnej waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa. Wykorzystano ponadto

informacje zawarte w planach ochrony rezerwatów przyrody, publikacjach naukowych oraz udokumentowane i zweryfikowane informacje z projektu iNaturalis (nauka obywatelska).

Dla szeregu gatunków rzadkich i chronionych informacje o występowaniu na terenie Nadleśnictwa mają charakter opisowy – podawane są ogólnie np. z rezerwatów lub oddziałów leśnych (te gatunki pominięte zostały w poniższym wykazie stanowisk). Rekomendowane jest uzupełnianie i aktualizacja informacji o konkretnych lokalizacjach stanowisk gatunków zagrożonych i chronionych. Do gatunków z tej grupy, których brak szczegółowych lokalizacji należą np. jarząb brekinia *Sorbus torminalis* i stokłosa gałęzista *Bromus ramosus*.

Do najrzadziej spotykanych gatunków roślin obecnych na terenie Nadleśnictwa zaliczono: buławnik czerwony (*Cephalantera rubra*); buławnika wielkokwiatowego (*Cephalanthera damasonium*), kruszczyk siny (*Epipactis purpurata*), kokorycz drobna (*Corydalis pumila*), ostnica włosowata (*Stipa capillata*); sasanka łąkowa (*Pulsatilla pratensis*), pajęcznica liliowata (*Anthericum liliago*), strzęplica polska (*Koeleria grandis*). Niektóre rzadkie w skali kraju lub regionu gatunki występują lokalnie licznie (w obrębie Rozdoły) i przykładami ich są: turzyca zgrzebłowata (*Carex strigosa*), przetacznik górski (*Veronica montana*), rzeżucha leśna (*Cardamine flexuosa*).

Część gatunków chronionych występuje w zasięgu Nadleśnictwa jako gatunki introdukowane, czasem celowo (np. czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum*), częściej jako rośliny dziczejące z uprawy (cis pospolity *Taxus baccata,* śnieżyczka przebiśnieg *Galanthus nivalis,* jarząb szwedzki *Sorbus intermedia*).

Fotografia 10. Łany turzycy zgrzebłowatej nad strumieniem w Puszczy Bukowej.

Tabela 51. Wykaz gatunków roślin podlegających ochronie gatunkowej oraz zagrożonych i ginących występujących na gruntach Nadleśnictwa Gryfino

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne		Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
							Pom. Zach.			
Mchy										
1.	Bielistka siwa	*Leucobryum glaucum*	OC	Bory mieszane, lasy mieszane i lasy	23					1
2.	Rokietnik pospolity	*Pleurozium schreberi*	OC	Bory, bory mieszane,olsy.	pospolity					1
3.	Brodawkowiec czysty	*Pseudoscleropodium purum*	OC	Bory, bory mieszane, lasy, lasy mieszane	pospolity					1
4.	Płonnik pospolity	*Polytrichum commune*	OC	Lasy bagienne, torfowiska	13					1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne		Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
							Pom. Zach.			
				przejściowe						
5.	Próchniczek błotny	*Aulacomnium palustre*	OC	Lasy bagienne, torfowiska wysokie i przejściowe	1					1
6.	Torfowiec kończysty	*Sphagnum fallax*	OC	Torfowiska wysokie, przejściowe i niskie, lasy bagienne	3					1
7.	torfowiec błotny	*Sphagnum palustre*	OC	Lasy bagienne, torfowiska wysokie i przejściowe	4					1
8.	torfowiec czerwonawy	*Sphagnum rubellum*	OC	Torfowiska wysokie i przejściowe	1					1
9.	torfowiec nastroszony	*Sphagnum squarrosum*	OC	Lasy bagienne, torfowiska przejściowe	1					1
10.	Torfowiec rodzaj	*Sphagnum spp.*	OC	Torfowiska wysokie, przejściowe i niskie, lasy bagienne	19					1
11.	widłozą b – rodzaj	*Dicranum sp.*	OC	Bory i bory mieszane, lasy mieszane i uboższe lasy	pospolity					1
12.	tujowiec – rodzaj	*Thuidium sp.*	OC	Bory i bory mieszane	3					1
Paprotniki										
1.	Widłak goździsty	*Lycopodium clavatum*	OC	Wrzosowiska, widne suche bory i lasy mieszane	1	NT	R			1
2.	Widłak jałowcowaty	*Lycopodium annotinum*	OC	Bory i lasy bagienne, uboższe siedliskowo lasy mieszane i lasy, torfowiska.	10	NT	R			1,2
Rośliny nasienne										
1.	Bagnica torfowa	*Scheuchzeria palustris*	OS	Torfowiska wysokie i przejściowe	1	VU	V			1
2.	Bagno	*Ledum palustre*	OC	Mokre lasy sosnowe,	12					1,3

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne		Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
								Pom. Zach.		
	zwyczajne			torfowiska wysokie, bory bagienne.						
3.	Bobrek trójlistkowy	*Menyanthes trifoliata*	OC	Torfowiska, wilgotne łąki, obrzeża jezior.	17					1,2
4.	Buławnik czerwony	*Cephalanthera rubra*	OS	Lasy	6	VU	E			1
5.	Buławnik wielkokwiatowy	*Cephalanthera damasonium*	OS	Lasy	9		E			1,3, 5,6
6.	Centuria zwyczajna	*Centaurium erythraea*	OC	Łąki, widne zarośla	1					1
7.	Czosnek niedźwiedzi	*Allium ursinum*	OC	Lasy wilgotne	2					3,5
8.	Dzięgiel litwor	*Angelica archangelica*	OC	Lasy łęgowe, okrajki, szuwary, brzegi wód	2					1,2
9.	Dzwonek syberyjski	*Campanula sibirica*	OS	Murawy kserotermiczne, zarośla, widne lasy	4					4
10.	Gnieźnik leśny	*Neottia nidus-avis*	OS	Lasy	13		V			1,2, 5
11.	Goździk piaskowy	*Dianthus arenarius*	OC	Muraw, skraje lasów	1		R			1
12.	Gruszyczka okrągłolistna	*Pyrola rotundifolia*	OC	Bory, bory mieszane, lasy mieszane, kwaśne buczyny	1		V			2
13.	Grzybienie białe	*Nymphaea alba*	OC	Płytkie zbiorniki wodne, wolno płynące rzeki	12					1
14.	Kocanki piaskowe	*Helichrysum arenarium*	OC	Murawy napiaskowe, odłogi, przydroża	8					1,7
15.	Kokorycz drobna	*Corydalis pumila*	OS	Żyzne lasy liściaste	3					1,5
16.	Kotewka orzech wodny	*Trapa natans*	OS	Starorzecza, brzegi wolno płynących rzeg, szuwary	1	VU				7
17.	Kruszczyk – rodzaj	*Epipactis sp.*	OC	Lasy liściaste	2					1
18.	Kruszczyk siny	*Epipactis*	OS	Lasy liściaste i	2		E			1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne		Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
							Pom. Zach.			
		purpurata		mieszane						
19.	Kruszczyk szerokolistny	*Epipactis helleborine*	OC	Lasy i lasy mieszane, często przydroża śródleśne	34					1,2, 5,7
20.	Lilia złotogłów	*Lilium martagon*	OS	Lasy liściaste	2		V			1
21.	Listera jajowata	*Listera ovata*	OC	Lasy liściaste i zarośla	2					2
22.	Modrzewnica zwyczajna	*Andromeda polifolia*	OC	Torfowiska wysokie i przejściowe, bory bagienne	2		V			1
23.	Nerecznica grzebieniasta	*Dryopteris cristata*		Torfowiska mszarne	1					2
24.	Ostnica – rodzaj	*Stipa sp.*	OS	Murawy kserotermiczne	4					1
25.	Ostnica włosowata	*Stipa capillata*	OS	Murawy kserotermiczne	4		V			4
26.	Pajęcznica liliowata	*Anthericum liliago*	OS	Murawy kserotermiczne, widne lasy	2	VU	V			1
27.	Rokitnik zwyczajny	*Hippophae rhamnoides*	OC	Skraje lasów, nasypy, miejsca nasłonecznione	2					1
28.	Pięciornik biały	*Potentilla alba*		Murawy kserotermiczne, widne lasy	1		V			2
29.	Przetacznik górski	*Veronica montana*		Lasy łęgowe, przydroża śródleśne	Częsty w obr. Rozdoły		V			2,3
30.	Rogatek krótkoszyjkowy	*Ceratophyllum submersum*		Wody stojące	2		V			2
31.	Rosiczka okrągłolistna	*Drosera rotundifolia*	OS	Torfowiska, bory bagienne, wilgotne wrzosowiska, brzegi dystroficznych jezior.	14	NT	I			1,2, 3
32.	Rukiew – rodzaj	*Nasturtium sp.*	OC	Brzegi rzek i strumieni	5					1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne		Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
							Pom. Zach.			
33.	Sasanka łąkowa	*Pulsatilla pratensis*	OC	Murawy kserotermiczne i napiaskowe, skraje lasów i borów	3	VU	V			1
34.	Strzęplica piramidalna	*Koeleria pyramidata*		Murawy kserotermiczne i napiaskowe, skraje lasów i borów	3	VU	E			1,2, 3
35.	Szczeć owłosiona	*Dipsacus pilosus*		Lasy łęgowe i ich skraje	5	NT				1
36.	Śnieżyczka przebiśnieg	*Galanthus nivalis*	OC	Buczyny, grądy, lasy łęgowe.	4		I			1,5
37.	Turzyca bagienna	*Carex limosa*		Torfowiska mszarne	1	NT	V			2
38.	Turzyca piaskowa	*Carex arenaria*		Murawy napiaskowe, bory i ich skraje	6					1,5, 7
39.	Turzyca rozsunięta	*Carex divulsa*	OC	Lasy liściaste	Częsty w obr. Rozdoły	VU	V			3
40.	Turzyca zgrzebłowata	*Carex strigosa*		Lasy łęgowe, przydroża śródleśne	Częsty w obr. Rozdoły	NT	R			3
41.	Wężymord stepowy	*Scorzonera purpurea*	OS	Murawy kserotermiczne	1					1
42.	Wiciokrzew pomorski	*Lonicera periclymenum*	OC	Świetliste lasy (gdzie rośnie jako podszyt), zarośla i zbiorowiska okrajkowe.	40					1,2, 5,7
43.	Wilczomlecz błotny	*Euphorbia palustris*		Brzegi rzek, skraje lasów łęgowych	1	NT	E			2
44.	Wilżyna ciernista	*Ononis spinosa*	OC	Murawy, przydroża, skraje lasów	9					1
45.	Wilżyna rozłogowa	*Ononis repens*	OC	Murawy, przydroża, skraje lasów	2					2,7
46.	Wyka leśna	*Vicia sylvatica*		Lasy liściaste, luki, przydroża środleśne	8		R			2,3

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne		Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
							Pom. Zach.			
47.	Wyka zaroślowa	*Vicia dumetorum*		Lasy liściaste, luki, przydroża środleśne	2	NT	R			2,3

Objaśnienia:

OS – ochrona ścisła; **OC** – ochrona częściowa.
PCKR – Polska Czerwona Księga Roślin (*Zarzycki K., Kaźmierczakowa R., Mirek Z. 2014*) EX – gatunki całkowicie wymarłe w Polsce; EW – gatunki wymarłe w naturze; CR – krytycznie zagrożone; EN – zagrożone; VU – narażone; LR – gatunki niskiego ryzyka; DD – stopień zagrożenia trudny do określenia z braku danych.
Pom. Zach. – Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski (*Żukowski, Jackowiak 1995*) Ex – gatunki wymarłe, zaginione (przypuszczalnie wymarłe); E – gatunki wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem); V – gatunki narażone, R – gatunki rzadkie i przez to potencjalnie zagrożone; I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; K – gatunki o zagrożeniu niedostatecznie poznanym.
Źródła informacji:
1 – dane (waloryzacja przyrodnicza) N-ctwa Gryfino
2 – waloryzacja przyrodnicza woj. zachodniopomorskiego 2010
3 – dane BULiGL O. Gorzów (2024-2026)
4 – ekspertyza dla obszaru PLH320037 Dolna Odra (2023)
5 – obserwacje iNaturalist
6 – Friedrich S., Waloch P. 2008. Dolina Tywy koło Gryfina - ważna ostoja zachodniopomorskiej przyrody. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, 64, 4
7 – waloryzacja przyrodnicza m. Szczecin (2018).

Grzyby i porosty

Określając listę gatunków grzybów i porostów chronionych, zagrożonych i ginących wykorzystano dane z dotychczasowego Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Gryfino na lata 2007-2016 i waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa. Liczne gatunki grzybów zagrożonych i chronionych wymieniane są z Puszczy Bukowej w dokumentacjach rezerwatów przyrody (m.in.: „Osetno", „Źródliskowa Buczyna im. Jerzego Jackowskiego") oraz licznych publikacjach naukowych (gł. Grażyny Domian). W zestawieniu uwzględniono tylko znane stanowiska zlokalizowane. Zakładać należy, że informacja w zakresie mykoflory zostanie znacząco rozszerzona po pracach nad planem ochrony Szczecińskiego Parku Krajobrazowego. Ze wspomnianych wyżej źródeł wynika, że na terenie Nadleśnictwa z gatunków chronionych występują np. błyskoporek podkorowy *Inonotus obliquus,* buławka pałeczkowata *Clavariadelphus pistilaris*, ozorek dębowy *Fistulina hepatica*; z bardzo rzadkich i zagrożonych m.in.: naziemek zielonawy *Albatrellus cristatus*, borowik żonkilowy *Boletus luridiformis var. junquilleus,* płaszczek gruzełkowany *Dacryobolus karstenii,* dzwonkówka kosmata *Entoloma strigosissimum,* wilgotnica drobna *Hygrocybe insipida,* korkoząb ciemny *Phellodon*

connatus, gołąbek cukrówka *Russula alutacea,* gołąbek pelargoniowy *Russula pelargonia,* borowik oprószony *Xerocomus pruinatus.*

Tabela 52. Wykaz gatunków grzybów podlegających ochronie gatunkowej oraz zagrożonych występujących na gruntach Nadleśnictwa Gryfino

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba znanych stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PL	Listy regionalne		Nie podlega odstępstwom*	Źródło informacji
							Pom. Zach.			
GRZYBY ZLICHENIZOWANE (POROSTY)										
1.	Chrobotek	*Cladonia sp.*	OC	Porosty gł. naziemne, bory i ich skraje, murawy napiaskowe	14					1
2.	Brodaczka	*Usnea sp.*	OC	Kora drzew, zwykle na siedliskach wilgotnych	3					1
GRZYBY WIELKOOWOCNIKOWE										
1.	Smardz jadalny	*Morchella esculenta*		Porosty gł. naziemne, bory i ich skraje, murawy napiaskowe	1	R				1
2	Soplówka	*Hericium sp.*	OC	Starodrzewy liściaste	12	V/R				1

Objaśnienia:
SP – status prawny. OCZ – ochrona częściowa; OS-ochrona ścisła.

CL 2006 Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w Polsce (*Wojewoda W., Ławrynowicz M. 2006)* E – wymierające – krytycznie zagrożone; Ex – wymarłe i zaginione; I – zagrożenie nieokreślone; R – rzadkie - potencjalnie zagrożone; V – narażone - zagrożone wyginięciem.

Zwierzęta

Określając listę gatunków zwierząt (bezkręgowców i kręgowców) chronionych, zagrożonych i ginących oparto się na: waloryzacji przyrodniczej gmin położonych w zasięgu administracyjnym Nadleśnictwa Gryfino, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Gryfino na lata 2017-2026 oraz aktualnej waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa. Wykorzystano także dane uzyskane podczas terenowych i kameralnych prac urządzeniowych (BULiGL Oddz. Gorzów Wielkopolski, lata 2025-2026), zawarte w dokumentacjach rezerwatów przyrody oraz planach zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 zlokalizowanych w granicach Nadleśnictwa. W odróżnieniu od wyżej wymienianych

roślin i grzybów, ze względu na różnice w biologii w zestawieniach fauny uwzględniono zarówno gatunki o zlokalizowanych stanowiskach na gruntach Nadleśnictwa jak i podawane z tego terenu.

Do rzadko spotykanych gatunków ze świata fauny występujących na terenie Nadleśnictwa należą m.in.: kozioroga dębosza *Cerambyx cerdo*, popielicę *Glis glis,* muchołówkę małą *Ficedula parva* oraz mopka zachodniego *Barbastella barbastellus*. W ostatnich latach obserwowane były także w Nadleśnictwie wilk *Canis lupus* i ryś *Lynx lynx*.

Tabela 53. Gatunki zwierząt podlegające ochronie gatunkowej występujące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gryfino

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
Bezkręgowce									
1.	Ślimak ostrokrawędzisty	*Helicigona lapicida*	OC	Buczyny	og (Puszcza Bukowa)				1
2.	Ślimak winniczek	*Helix pomatia*	OC	Zarośla, lasy łęgowe, skraje lasów, ogrody	pospolity w całym N-ctwie				1
3.	Rak szlachetny	*Astacus astacus*	OC	Jeziora	Jez. Czarne				1
4.	Kozioróg dębosz	*Cerambyx cerdo*	OS	Dąbrowy ze starymi dębami rosnącymi w luźnym zwarciu	2				1
5.	Pachnica dębowa	*Osmoderma eremita*	OS	Starodrzewy liściaste z zamierającymi drzewami	2				1
6.	Zalotka większa	*Leucorrhinia pectoralis*	OS	Różne wody stojące – małe oczka i śródleśne bagna, torfianki, torfowiska niskie, jeziora	9			T	1
7.	Czerwończyk nieparek	*Lycaena dispar*	OS	Wilgotne łąki; lasy łęgowe	2			T	1
8.	Trzmiel ogrodowy	*Bombus hortorum*	OC	Widne lasy, parki, ogrody, zarośla,	pospolity w całym				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				murawy	N-ctwie				
9.	Trzmiel gajowy	*Bombus lucorum*	OC	Skraje lasów, parki, ogrody, zarośla, murawy	pospolity w całym N-ctwie				1
10.	Trzmiel kamiennik	*Bombus lapidarius*	OC	Skraje lasów, parki, ogrody, zarośla, murawy	pospolity w całym N-ctwie				1
11.	Trzmiel leśny	*Bombus pratorum*	OC	Skraje lasów, parki, ogrody, zarośla, murawy	og				1
12.	Trzmiel rudoszary	*Bombus sylvarum*	OC	Skraje lasów, parki, ogrody, zarośla, murawy	og				1
13.	Trzmiel rudy	*Bombus pascuorum*	OC	Skraje lasów, parki, ogrody, zarośla, murawy	pospolity w całym N-ctwie				1
14.	Trzmiel ziemny	*Bombus terrestris*	OC	Lasy różnych rodzajów, zarośla, tereny otwarte	pospolity w całym N-ctwie				1
15.	Tęcznik mniejszy	*Calosoma inquisitor*	OC	Lasy liściaste i mieszane, parki, ogrody	og				1
16.	Kozioróg bukowiec	*Cerambyx scopolii*	OC	Stare, zamierające drzewostany liściaste, sady	og				1
17.	Modraszek bagniczek	*Plebeius optilete*	OC	Torfowiska mszarne	og				1
18.	Mrówka ćmawa	*Formica polyctena*	OC	Bory, lasy mieszane, rzadziej w lasach liściastych	og				1
19.	Mrówka rudnica	*Formica rufa*	OC	Bory, lasy mieszane, obrzeża lasów, miejsca nasłonecznione	pospolita w całym N-ctwie				1
20.	Mrówka łąkowa	*Formica pratensis*	OC	Skraje lasów, łąki, murawy	pospolita w całym N-ctwie				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
21.	Krynicznia wilgotka	*Crunoecia irrorata*	OC	Źródliska	og				1
22.	Zalotka spłaszczona	*Leucorrhinia caudalis*	OS	Zbiorniki eutroficzne z bujną roślinnością	og				1
23.	Trzepla zielona	*Ophiogomphus cecilia*	OS	Rzeki i strumienie	og			T	1
24.	Żagnica torfowcowa	*Aeshna subarctica*	OC	Torfowiska mszarne	og				1
25.	Żagnica zielona	*Aeshna viridis*	OS	Płytki, muliste zbiorniki	og				1
26.	Biegacz problematyczny	*Carabus problematicus*	OC	Bory, murawy i wrzosowiska	og				1
27.	Biegacz zielonozłoty	*Carabus auronitens*	OC	Lasy wilgotne	og				1
28.	Biegacz gładki	*Carabus glabratus*	OC	Bory, lasy mieszane, buczyny	og				1
29.	Biegacz wypukły	*Carabus convexus*	OC	Wilgotne i świeże lasy liściaste	og				1
30.	Biegacz skórzasty	*Carabus coriaceus*	OC	Lasy liściaste i mieszane, zarośla, ogrody, murawy	og				1
31.	Biegacz pomarszczony	*Carabus intricatus*	OC	Lasy liściaste, zwłaszcza starodrzewy i drzewostany w fazie rozpadu	og				1
Płazy									
1.	Kumak nizinny	*Bombina bombina*	OS	Zbiorniki wodne: stawy, jeziora, niewielkie oczka wodne.	41			T	1
2.	Ropucha szara	*Bufo bufo*	OC	Spotykana w lasach, na polach, łąkach; unika terenów bardzo suchych	pospolita w całym N-ctwie				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				i podmokłych.					
3.	Ropucha paskówka	*Epidalea calamita*	OS	Miejsca otwarte, nasłonecznione i suche, poza okresem godów żyje wyłącznie na lądzie. Jako miejsca godów wybiera zazwyczaj okresowe, płytkie nasłonecznione i ciepłe zbiorniki wodne, najczęściej pozbawione roślin wodnych	og				1
4.	Rzekotka drzewna	*Hyla arborea*	OS	Doliny rzeczne porośnięte lasem (łęgi, niskie grądy), obszary obfitujące w kałuże, stawy, trzcinowiska, oczka wodne.	1			+	1
5.	Traszka zwyczajna	*Lissotriton vulgaris*	OC	Wilgotne lasy liściaste, płytkie zbiorniki.	og				1
13.	Traszka grzebieniasta	*Triturus cristatus*	OS	Zbiorniki wodne: preferuje większe i głębsze stawy, o mulistym dnie, silnie zarośnięte roślinnością wodną.	13		NT	T	1
6.	Grzebiuszka ziemna	*Pelobates fuscus*	OS	Podłoża, w których łatwo może się zagrzebać w	1			+	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				ziemi. Na okres godowy wybiera zbiorniki wody stojącej: stawy, głębsze rowy melioracyjne, okresowo zalewane łąki.					
7.	Żaba wodna	*Pelophylax esculenta*	OC	Obficie zarośnięte wody stojące; płytkie zbiorniki jak stawy czy zatoki jezior.	pospolita w całym N-ctwie				1
8.	Żaba jeziorkowa	*Pelophylax lessonae*	OC	Płytkie, zwykle porośnięte obfitą roślinnością zielną zbiorniki wód stojących, tj. jeziora, stawy, bagna, ale też w większych kałużach, dołach glinowych i żwirowych oraz rowach.	pospolita w całym N-ctwie				1
9.	Żaba śmieszka	*Pelophylax ridibundus*	OC	Nad dużymi zbiornikami wodnymi, tj. jeziora, stawy, rozlewiska rzeczne, ale też w mniejszych zbiornikach, takich jak śródleśne stawy, rowy melioracyjne.	częsta w N-ctwie				1
10.	Ropucha zielona	*Pseudepidalea*	OS	Suche lasy,	og				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
		viridis		zadrzewienia, tereny trawiaste. Preferuje miejsca silnie nasłonecznione; unika obszarów podmokłych tj. torfowisk, wilgotnych lasów i łąk.					
11.	Żaba moczarowa	*Rana arvalis*	OS	Na łąkach, w lasach świerkowych, liściastych, polanach śródleśnych, a nawet w suchych terenach o podłożu wapiennym.	pospolita w całym N-ctwie				1
12.	Żaba trawna	*Rana temporaria*	OC	Lasy liściaste, iglaste i mieszane; tereny porośnięte krzewami, łąki (zarówno suche, jak podmokłe), polany leśne, tereny trawiaste, bagna, torfowiska, stawy, rzeki i jeziora.	pospolita w całym N-ctwie				1
Gady									
1.	Padalec zwyczajny	*Anguis fragilis*	OC	Słoneczne polany, skraje lasów, lasy liściaste o bogatym piętrze podszytu, łąki (zwłaszcza	2				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				wilgotne), torfowiska, wrzosowiska, miedze, remizy śródpolne, parki, ogrody, przydroża.					
2.	Żmija zygzakowata	*Vipera berus*	OC	Siedliska wilgotne i nasłonecznione, bagna, łąki, skraje lasów	og				
3.	Jaszczurka zwinka	*Lacerta agilis*	OS	Murawy, rumowiska skalne, wrzosowiska, nasypy kolejowe, zakrzaczone i zadrzewione łąki; stwierdzana w lasach sosnowych, mieszanych w sąsiedztwie terenów otwartych.	częsta w N-ctwie			+	1
4.	Zaskroniec zwyczajny	*Natrix natrix*	OC	Tereny podmokłe, bagienne, w pobliżu zbiorników wodnych.	częsty w N-ctwie				1
5.	Jaszczurka żyworodna	*Zootoca vivipara*	OC	Wilgotne, widne lasy, skraje cienistych lasów, małe, słabo nasłonecznione polany, często nad wodami, brzegi lasów, łąki i inne tereny trawiaste, w okolicach	częsta w N-ctwie			+	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				strumieni.					
Ptaki									
1	Bąk	*Botaurus stellaris*	OS	Zbiorniki wodne z szerokimi szuwarami: naturalne jeziora, stawy hodowlane, glinianki, starorzecza, podmokłe trzcinowiska.	częsty w N-ctwie		NT	T	1
2	Bielik	*Haliaeetus albicilla*	OS	Gniazduje w starych lasach, w pobliżu zbiorników wodnych, nad którymi żeruje.	19			T	1
3	Błotniak łąkowy	*Circus pygargus*	OS	Tereny podmokłe i uprawy	og			T	1
4	Błotniak stawowy	*Circus aeruginosus*	OS	Zasiedla trzcinowiska wokół jezior i stawów rybnych, torfowiska z zaroślami wierzbowymi, oczka wodne wśród pól uprawnych, gęsto obrośnięte szuwarami tereny podmokłe, starorzecza, wiklinowe zarośla. Unika lasów.	og			T	1 2
5	Bogatka	*Parus majos*	OS	Lasy, zadrzewienia polne, często	pospolita w całym N-ctwie				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				w sąsiedztwie człowieka – w parkach, ogrodach, zieleni miejskiej, wiejskiej i sadach.					
6	Brodziec samotny	*Tringa ochropus*	OS	Łęgi i olsy, nad rzekami i jeziorami	1				1
7	Brzegówka	*Riparia riparia*	OS	Skarpy na brzegach wód	og				1
8	Brzęczka	*Locustella luscinioides*	OS	Rozległe trzcinowiska, kompleksy roślinności bagiennej	og				1
9	Cierniówka	*Curruca communis*	OS	Suche i słoneczne zbocza, zwykle z zaroślami	og				1
10	Cyranka zwyczajna	*Spatula querquedula*	OS	Gęsto zarośnięte zbiorniki wodne; niewielkie stawy, a nawet rowy melioracyjne.	pospolita w całym N-ctwie		VU	T	1
11	Czajka	*Vanellus vanellus*	OS	Bagna, wilgotne łąki, pastwiska, spuszczone stawy i brzegi zbiorników wodnych	częsta w N-ctwie		EN	T	1
12	Czapla biała	*Egretta alba*	OS	Brzegi wód	og			T	1
13	Czapla siwa	*Ardea cinerea*	OC	Płytkie wody przy jeziorach, rzekach i estuariach, trzcinowiska. Gniazduje zazwyczaj w pobliżu wód	og			T	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				słodkich.					
14	Czarnogłówka	*Poecile montanus*	OS	Związana z podmokłymi zadrzewieniami, nadrzecznymi łozowiskami i zakrzewieniami łęgowymi, jak i z suchymi, młodymi, niskimi lasami sosnowymi i sosnowo-świerkowymi.	pospolita w całym N-ctwie				1
15	Czubatka	*Lophophanes cristatus*	OS	Głębsze partie starych borów sosnowych i świerkowych); może zamieszkiwać też lasy mieszane.	pospolita w całym N-ctwie				1
16	Drozd śpiewak	*Turdus philomelos*	OS	Lasy o gęstym podszycie, w pobliżu otwartych przestrzeni.	pospolity w całym N-ctwie				1
17	Dudek	*Upupa epops*	OS	Łąki, pastwiska, ogrody, obrzeża pól, widne lasy	og				1
18	Dymówka	*Hirundo rustica*	OS	Tereny rolnicze z większymi zbiornikami wodnymi.	pospolita w całym N-ctwie				1
19	Dzięcioł czarny	*Dryocopus martius*	OS	Bory iglaste, lasy mieszane, rzadziej lasy liściaste, ale też zadrzewienia i duże parki miejskie.	pospolity w całym N-ctwie			T	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
20	Dzięcioł duży	*Dendrocopos major*	OS	Stare lasy liściaste, iglaste lub mieszane; inne mniejsze zadrzewienia (w tym śródpolne), parki miejskie i wiejskie (nawet w centrach miast), ogrody, aleje.	częsty w N-ctwie				1
21	Dzięcioł średni	*Dendrocopos medius*	OS	Lasy liściaste i mieszane	og			T	1
22	Dzięcioł trójpalczasty	*Picoides tridactylus*	OS	Starodrzewy liściaste	og	VU		T	1
23	Dzięcioł zielony	*Picus viridis*	OS	Skraje świetlistych lasów liściastych i mieszanych, a także mniejsze zadrzewienia śródpolne, stare parki, sady i aleje.	częsty w N-ctwie				1
24	Dzięciołek	*Dryobates minor*	OS	rzadkie, stare lasy liściaste i mieszane oraz ich obrzeża, zwłaszcza pośród łąk, dolin rzek. Unika lasów iglastych.	pospolity w całym N-ctwie				1
25	Dziwonia	*Carpodacus erythrinus*	OS	Siedliska wilgotne z zaroślami, brzegi lasów nad wodami	Og				1
26	Dzwoniec	*Chloris chloris*	OS	Skraje lasów, zadrzewienia w krajobraziwe rolniczym i miejskim	og				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
27	Gągoł	*Bucephala clangula*	OS	Zamieszkuje wody słodkie, rzeki, starorzecza, jeziora w strefie lasów liściastych czasem nawet stawy rybne pod warunkiem, że w pobliżu znajdują się stare, dziuplaste drzewa.	og.			T	1
28	Gajówka	*Sylvia borin*	OS	Lasy liściaste i mieszane, zarośla, zwłaszcza w pobliżu wód	og				1
29	Gąsiorek	*Lanius collurio*	OS	Nasłonecznione, otwarte, suche tereny z ciernistymi krzewami, wrzosowiska, torfowiska, zarośla.	pospolity w całym N-ctwie			T	1
30	Gil	*Pyrrhula pyrrhula*	OS	Bory iglaste i mieszane, zadrzewienia antropogeniczne zimą	og				1
31	Grubodziób	*Coccothraustes coccothraustes*	OS	Prześwietlone lasy liściaste i mieszane, w okolicach zbiorników wodnych. Unika lasów iglastych.	pospolity w całym N-ctwie				1
32	Jarzębatka	*Sylvia nisoria*	OS	Zróżnicowany krajobraz z zadrzewieniami, zaroślami, łąkami	og			T	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				i uprawami					
33	Jastrząb	*Accipiter gentilis*	OS	Lasy różnego typu od iglastych po liściaste	og				1
34	Kania ruda	*Milvus milvus*	OS	Lasy różnego typu	4	NT			1
35	Kapturka	*Sylvia atricapilla*	OS	Lasy różnego typu o bogatym podszycie, większe zadrzewienia śródpolne, wilgotne bory, stare ogrody, przydomowe i śródpolne zadrzewienia, parki.	pospolita w całym N-ctwie				1
36	Kobuz	*Falco subbuteo*	OS	Obrzeża lasów, zwłaszcza iglastych, zadrzewienia śródpolne, zwykle bliskodolin rzek	og				1
37	Kokoszka zwyczajna	*Gallinula chloropus*	OS	Zbiorniki wodne z gęstą roślinnością podwodną oraz nadwodną nad stawami, wolno płynącymi rzekami, bagnami.	pospolita w całym N-ctwie			T	1
38	Kopciuszek	*Phoenicurus ochruros*	OS	Tereny zurbanizowane	og				1
39	Kormoran	*Phalacrocorax carbo*	OC	Brzegi rzek	og				1
40	Kos	*Turdus merula*	OS	Lasy liściaste i mieszane, ogrody, parki,	pospolity w całym N-ctwie				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				skwery, ogródki działkowe, dzielnice willowe, grupy drzew i krzewów na obszarach przemysłowych, sady, porośnięte krzewami wrzosowiska.					
41	Kowalik	*Sitta europaea*	OS	Stare lasy liściaste	częsty w N-ctwie				1
42	Krakwa	*Mareca strepera*	OS	Bogato zarośnięte zbiorniki stojącej wody (jeziora, stawy).	pospolita w całym N-ctwie			T	1
43	Krętogłów	*Jynx torquilla*	OS	Obrzeża niezbyt gęstych lasów liściastych i mieszanych.	pospolity w całym N-ctwie				1
44	Krogulec	*Accipiter nisus*	OS	Lasy, zwłaszcza iglaste, w pobliżu terenów otwartych, mozaika pól i zadrzewień	og				1
45	Kruk	*Corvus corax*	OC	Duże kompleksy leśne, ale też mniejsze i zadrzewienia (gatunek oportunistyczny)	og				1
46	Kszyk	*Gallinago gallinago*	OS	Tereny podmokłe, łąki i bagna, lasy bagienne	og				1
47	Kukułka	*Cuculus canorus*	OS	Obrzeża lasów, niezbyt duże drzewostany	pospolita w całym N-ctwie				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				liściaste, mieszane i iglaste, kępy zadrzewień śródpolnych, ogrody, parki.					
48	Kwiczoł	*Turdus pilaris*	OS	Mozaika lasów, zadrzewień i terenów otwartych – pastwisk i pól	og			T	1
49	Lelek zwyczajny	*Caprimulgus europaeus*	OS	Suche, świetliste bory sosnowe w pobliżu łąk, pól, polan, zrębów, młodników. Preferuje też lasy poprzecinane porębami, ich skraje, wrzosowiska, zarastające pożarzyska i wydmy z młodymi kompleksami leśnymi.	częsty w N-ctwie			T	1
50	Lerka	*Lullula arborea*	OS	Poręby, uprawy leśne, skraje lasów, wrzosowiska	og			T	1
51	Łabędź niemy	*Cygnus olor*	OS	Gniazduje na niewielkich i płytkich zbiornikach wodnych.	pospolity w całym N-ctwie			T	1
52	Łozówka	*Acrocephalus palustris*	OS	Zarośla i ziołorośla w pobliżu wód	og				1
53	Makolągwa	*Linaria cannabina*	OS	Skupienia gęstych śródpolnych,	częsta w				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				przydrożnych krzewów, miedze, pola uprawne, sady, ogrody, obrzeża parków i lasów.	N-ctwie				
54	Modraszka	*Cyanistes caeruleus*	OS	Lasy, trzcinowiska oraz wszelkie zadrzewienia śródpolne	pospolita w całym N-ctwie				1
55	Muchołówka mała	*Ficedula parva*	OS	Stare, liściaste i mieszane lasy o bogatym podszycie; preferuje miejsca wilgotne i zacienione.	częsta w N-ctwie			T	1
56	Muchołówka szara	*Muscicapa striata*	OS	Obrezza lasów i widne lasy	og				1
57	Muchołówka żałobna	*Ficedula hypoleuca*	OS	Otwarte, nasłonecznione stare lasy liściaste i mieszane ze skąpą warstwą ziół; zadrzewienia, stare parki, zagajniki, ogrody i sady owocowe.	og		NT		1
58	Mysikrólik	*Regulus regulus*	OS	Zwarte bory iglaste i mieszane (z przewagą drzew iglastych, najlepiej luźno stojących świerków) z licznymi podrostami.	pospolity w całym N-ctwie				1
59	Myszołów	*Buteo buteo*	OS	Otwarte tereny w pobliżu lasu lub ze śródpolnymi	częsty w N-ctwie				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				zadrzewieniami, kępami i szpalerami drzew - preferuje ich obrzeża lub kompleksy bardziej rozrzedzone.					
60	Nurogęś	*Mergus merganser*	OS	Zbiorniki wodne z lasami nad brzegami	og				1
61	Ohar	*Tadorna tadorna*	OS	Brzegi zbiorników wodnych	og				1
62	Orlik krzykliwy	*Clanga pomarina*	OS	Zwarte, stare, rozległe lasy, przeważnie mieszane i liściaste, w pobliżu pól uprawnych, dolin rzecznych, łąk i pastwisk, na obszarach obfitujących w tereny podmokłe i jeziora.	1			T	1
63	Paszkot	*Turdus viscivorus*	OS	Mozaika terenów zadrzewieonych i otwartych	og				1
64	Pełzacz leśny	*Certhia familiaris*	OS	Zasiedla olsy, grądy, łęgi i stare bory.	og				1
65	Pełzacz ogrodowy	*Certhia brachydactyla*	OS	Obrzeża wysokich, świetlistych lub rzadkich lasów liściastych lub	pospolity w całym N-ctwie				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				mieszanych, zadrzewienia śródpolne, często też stare parki miejskie, zagajniki, aleje, szpalery starych drzew, ogrody, cmentarze, sady.					
66	Perkoz dwuczuby	*Podiceps cristatus*	OS	Jeziora i stawy, rzadziej wolno płynące rzeki, z pasem przybrzeżnych trzcin.	pospolity w całym N-ctwie			T	1
67	Perkoz rdzawoszyi	*Podiceps grisegena*	OS	Jeziora	Og				1
68	Perkoz rogaty	*Podiceps auritus*	OS	Jeziora	og				1
69	Perkozek	*Tachybaptus ruficollis*	OS	Małe, śródlądowe, gęsto zarośnięte zbiorniki wodne.	częsty w N-ctwie			T	1
70	Piecuszek	*Phylloscopus trochilus*	OS	Dobrze nasłonecznione, luźne młode drzewostany liściaste, zadrzewienia śródpolne, zakrzewienia liściaste, jak też w parkach, sadach, przesiekach i ogrodach.	pospolity w całym N-ctwie				1
71	Piegża	*Curruca curruca*	OS	Zarośla, mozaika zarośli i terenów otwartych	og				1
72	Pierwiosnek	*Phylloscopus*	OS	Prześwietlone lasy	pospolity				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
		collybita		liściaste i mieszane o umiarkowanej wilgotności z bujnym runem i podszytem, zadrzewienia śródpolne, młodniki, doliny rzek, parki i zdziczałe ogrody.	w całym N-ctwie				
73	*Phoenicurus phoenicurus*	Pleszka	OS	Widne lasy, skraje lasów, poręby	og				1
74	*Motacilla cinerea*	Pliszka górska	OS	Nad strumieniami w lasach	og				1
75	*Motacilla flava*	Pliszka żółta	OS	Wilgotne łąki, pola, pastwiska	og				1
76	Płochacz pokrzywnica	*Prunella modularis*	OS	Bory i lasy mieszane z gęstym krzewiastym poszyciem świerkowym i sosnowym, iglaste młodniki, wiklinowe zarośla.	pospolity w całym N-ctwie				1
77	Płomykówka	*Tyto alba*	OS	Zabudowania i tereny rolnicze	og				1
78	Podgorzałka	*Aythya nyroca*	OS	Stojące, gęsto zarośnięte zbiorniki słodkiej wody.	pospolita w całym N-ctwie		VU	T	1
79	Podróżniczek	*Luscinia svecica*	OS	Doliny rzek i strumieni, wilgotne łąki, zarośla i skarje lasów wilgotnych i bagiennych	og				1
80	Pokląskwa	*Saxicola rubetra*	OS	Suche murawy i	og				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				łąki					
81	Pokrzywnica	*Prunella modularis*	OS	Lasy z gęstym podszytem, zarośla, młodniki	og				1
82	Potrzeszcz	*Emberiza calandra*	OS	Tereny otwarte – łąki, pola, pastwiska	og				1
83	Potrzos	*Emberiza schoeniclus*	OS	Szuwary, zarośla i wilgotne łąki nad wodami	og				1
84	Pustułka	*Falco tinunculus*	OS	Parki, ogrody, tereny rolnicze oraz zabudowane	og				1
85	Puszczyk	*Strix aluco*	OS	Głównie lasy liściaste i mieszane ze starymi, okazałymi drzewami; również w parkach, ogrodach, na starych cmentarzach.	pospolity w całym N-ctwie				1
86	Puszczyk uralski	*Strix uralensis*	OS	Zwarte, naturalne kompleksy leśne o zróżnicowanej strukturze	og				1
87	Raniuszek	*Aegithalos caudatus*	OS	Lasy liściaste i mieszane, bory, młodniki, skraje lasów, zadrzewienia śródpolne.	częsty w całym N-ctwie				1
88	Remiz	*Remiz pendulinus*	OS	Łęgi, brzegi mniej uczęszczanych, zaniedbanych jezior i rzek,	pospolity w całym N-ctwie			T	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				zarosłych trzcinami, krzewami i drzewami, głównie wierzbą, rzadziej bagna i torfowiska.					
89	Rudzik	*Erithacus rubecula*	OS	Lasy (z gęstym podszytem, dobrze wykształconymi krzewami i obfitym runem) i ich skraje, zarośla, parki, zadrzewienia, tereny miejskie i podmiejskie.	pospolity w całym N-ctwie				1
90	Sikora uboga	*Poecile palustris*	OS	Widne zarośla, lasy liściaste i mieszane, ze starodrzewiami, Preferuje skraje lasów, które sąsiadują z łąkami i starymi parkami oraz tereny podmokłe.	pospolita w całym N-ctwie				1
91	Siniak	*Columba oenas*	OS	Lasy ze starodrzewami w pobliżu terenów rolniczych	og				1
92	Skowronek polny	*Alauda arvensis*	OS	Pola uprawne, otwarte, porośnięte trawą pofałdowane pastwiska, nizinne i górskie łąki o umiarkowanej	pospolity w całym N-ctwie				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				wilgotności, tereny bezleśne, odkryte bagna, pagórki.					
93	Słowik rdzawy	*Luscinia megarhynchos*	OS	Rzadkie lasy liściaste, mieszane lub w większych skupiskach krzewów i drzew o gęstym poszyciu oraz na skraju kompleksów leśnych.	pospolity w całym N-ctwie				1
94	Słowik szary	*Luscinia luscinia*	OS	Lasy łęgowe i bagienne, zarośla w miejscach podmokłych	og				1
95	Sosnówka	*Periparus ater*	OS	Bory iglaste	og				1
96	Sójka	*Garrulus glandarius*	OS	Lasy liściaste i mieszane o bogatej strukturze, niewielkie zadrzewienia śródpolne; często w parkach, sadach i ogrodach.	pospolita w całym N-ctwie				1
97	Srokosz	*Lanius excubitor*	OS	Mozaika terenów otwartych i zadrzewień	og				1
98	Strumieniówka	*Locustella fluviatilis*	OS	Wilgotne lasy łęgowe i olsy w dolinach rzek, zarośla w takich siedliskach	og			T	1
99	Strzyżyk	*Nannus troglodytes*	OS	Bory, wilgotne lasy mieszane i liściaste z bujnym podszytem i runem,	pospolity w całym N-ctwie				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				gęsto zarośnięte brzegi strumieni, zręby leśne, tereny podmiejskie, kanały, gęsto porośnięte zadrzewienia śródpolne.					
100	Szczygieł	*Carduelis carduelis*	OS	Obrzeża lasów liściastych i mieszanych, sady, polany, aleje, kępy drzew, nadrzeczne łęgi. Najchętniej zasiedla tereny gdzie pola i sady przeplatają się z zadrzewieniami śródpolnymi.	pospolity w całym N-ctwie				1
101	Szpak	*Sturnus vulgaris*	OS	Lasy i różne skupiska drzew.	pospolity w całym N-ctwie				1
102	Świergotek drzewny	*Anthus trivialis*	OS	Suche, dobrze nasłonecznione obrzeża rzadkich, widnych lasów liściastych lub iglastych z pobliskimi zarastającymi porębami, młodnikami, uprawami leśnymi i polanami; różne tereny otwarte, zadrzewienia śródpolne,	pospolity w całym N-ctwie				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				zagajniki, uprawy, łąki, zarastające torfowiska i laski podmiejskie.					
103	Świerszczak	*Locustella naevia*	OS	Wilgotne łaki, szuwary, obrzeża lasów w dolinach	og				1
104	Świstunka leśna	*Phylloscopus sibilatrix*	OS	Dojrzałe wysokie lasy liściaste i mieszane, o umiarkowanej wilgotności i dużym zacienieniu.	pospolita w całym N-ctwie				1
105	Trzmielojad	*Pernis apivorus*	OS	Stare lasy liściaste i mieszane	2				1
106	Trznadel	*Emberiza citrinella*	OS	Obrzeża widnych lasów liściastych i borów, pola, łąki, polany, zarośla, drzewa owocowe, sady, budynki i ogrody.	pospolity w całym N-ctwie				1
107	Turkawka	*Streptopelia turtur*	OS	Rzadkie lasy liściaste i mieszane (często skraje lasów), młodniki, zadrzewienia śródpolne i bagienne, parki, duże ogrody.	pospolita w całym N-ctwie		VU		1
108	Uszatka	*Asio otus*	OS	Skraje lasów, zadrzewienia w sąsiedztwie terenów rolniczych	og				1
109	Wilga	*Oriolus oriolus*	OS	Lasy liściaste i mieszane; tereny	pospolita w całym				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				rolne z zagajnikami liściastymi, zadrzewienia nadwodne.	N-ctwie				
110	Wodnik	*Rallus aquaticus*	OS	Zbiorniki wodne: od dużych jezior i bagien po brzegi stawów i starorzeczy, rowy melioracyjne i glinianki.	pospolity w całym N-ctwie			T	1
111	Wójcik	*Phylloscopus trochiloides*	OS	Widne lasy liściaste	og				1
112	Wrona siwa	*Corvus corone*	OC	Obrzeża lasów i zadrzewień śródpolnych, otwarte tereny typu parkowego z mozaiką śródpolnych lasów z pastwiskami, polami, ogrodami i łąkami oraz parki miejskie.	pospolita w całym N-ctwie				1
113	Zaganiacz	*Hippolais icterina*	OS	Wilgotne i umiarkowanie wilgotne obrzeża świetlistych lasów liściastych i mieszanych z dobrze rozwiniętym podszytem; tarasy zalewowe rzek z większymi skupiskami drzew; parki, sady, ogrody,	pospolity w całym N-ctwie				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				zadrzewienia nadrzeczne i śródpolne, widne gaje, ogrody.					
114	Zięba	*Fringilla coelebs*	OS	Lasy i bory z ubogą warstwą krzewów i ziół, zadrzewienia śródpolne, ogrody, aleje drzew, parki.	pospolita w całym N-ctwie				1
115	Zimorodek	*Alcedo atthis*	OS	Gatunek ściśle związany ze zbiornikami wodnymi. Zasiedla rzeki, jeziora, starorzecza, żwirownie, a także niewielkie strumienie.	og			T	2
116	Zniczek	*Regulus ignicapilla*	OS	Bory, głównie świerkowe i jodłowe, lasy mieszane jeżeli posiadają domieszkę świerka lub jodły; preferuje obrzeża drzewostanów.	pospolity w całym N-ctwie				1
117	Żuraw	*Grus grus*	OS	Miejsca lęgowe stanowią siedliska podmokłe: śródleśne mokradła oraz zabagnione doliny rzeczne i brzegi zbiorników wodnych,	16			T	1 2

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				w tym jezior i stawów rybnych.					
SSAKI									
1.	Karczownik ziemnowodny	*Arvicola amphibius*	OC	Nad wodami, na łąkach i polach uprawnych, w lasach i sadach.	częsty w N-ctwie				1
2.	Wilk	*Canis lupus*	OS	Wilk występuje w lasach, na równinach, w terenach górskich i bagiennych. Jest gatunkiem terytorialnym. Wyznacza rewir, do którego nie dopuszcza osobników nie należących do watahy.	Obserwacje			T	1
3.	Ryś	*Lynx lynx*	OS	Lasy	Obserwacje		NT	T	1
4.	Bóbr europejski	*Castor fiber*	OC	Brzegi rzek i jezior, bagna, wyrobiska potorfowe i pożwirowe.	Częsty nad wodami			T	1 3
5.	Jeż zachodni	*Erinaceus europaeus*	OC	Widne lasy z bogatym podszyciem, zarośla, obrzeża obszarów zabudowanych, parki miejskie i ogrody.	pospolity w całym N-ctwie				1
6.	Wydra	*Lutra lutra*	OC	Związana jest ze środowiskiem wodnym - nad	częsta w N-ctwie			T	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				brzegami rzek, potoków, stawów i jezior.					
7.	Gronostaj	*Mustela erminea*	OC	Gatunek oportunistyczny – szerokie spektrum siedlisk, preferuje krajobraz zróżnicowany	og				1
8.	Łasica	*Mustela nivalis*	OC	Gatunek oportunistyczny – szerokie spektrum siedlisk, preferuje krajobraz zróżnicowany	og				1
9.	Popielica	*Glis glis*	OC	Starodrzewy liściaste	og	NT			1
10.	Badylarka pospolita	*Micromys minutus*	OC	Wilgotne łąki o wysokiej trawie.	pospolita w całym N-ctwie				1
11.	Nocek rudy	*Myotis daubentonii*	OS	Latem zamieszkuje dziuple drzew; zimą hibernuje w kryjówkach podziemnych – jaskiniach, starych kopalniach, fortyfikacjach, piwnicach i studniach, wybierając w nich miejsca chłodne, ale wilgotne.	og			+	1
12.	Nocek Natterera	*Myotis nattereri*	OS	Duże kompleksy leśne, zimuje w podziemiach	Og				1
13.	Nocek duży	*Myotis myotis*	OS	Widne lasy, często	og			T	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				buczyny, zimuje w podziemiach					
14.	Borowiec wielki	*Nyctalus noctula*	OS	Lasy, również w pobliżu ludzkich osiedli.	og				1
15.	Mopek zachodni	*Barbastella barbastellus*	OS	Starodrzewy liściaste. Zimuje w podziemiach	og			T	1
16.	Karlik drobny	*Pipistrellus pygmaeus*	OS	Żeruje na siedliskach wodno-błotnych, kryje i rozradza się w lasach i zabudowaniach, zimuje w budynkach, rzadziej podziemiach	og				1
17.	Karlik malutki	*Pipistrellus pipistrellus*	OS	Żyje w pobliżu osiedli ludzkich, w pustych drzewach lub pod korą; zimują w zakamarkach budynków, na wieżach.	og				1
18.	Karlik większy	*Pipistrellus nathusii*	OS	Lasy w pobliżu wód, szczeliny w budynkach, skałach	og				1
19.	Mroczek późny	*Cnephaeus serotinus*	OS	Związany z budynkami zarówno jako kryjówkami letnimi, jak i zimowymi	og				1
20.	Gacek brunatny	*Plecotus auritus*	OS	W lasach, jak i na obszarach	pospolity w całym				1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	Występowanie	Liczba stanowisk w N-ctwie	Kategoria wg PCKZ	Kategoria wg CZ/CLPP	Gatunki z Zał. II lub IV DS. lub Zał. I DP	Źródło informacji
				zabudowanych.	N-ctwie				
21.	Wiewiórka	*Sciurus vulgaris*	OC	Pospolita w lasach (głównie liściastych).	pospolita w całym N-ctwie				1
22.	Ryjówka aksamitna	*Sorex araneus*	OC	Ogrody, i mieszane, zakrzewione łąki.	pospolita w całym N-ctwie				1
23.	Rzęsorek mniejszy	*Neomys anomalus*	OC	Tereny podmokłe, z płytkimi zbiornikami, wolno płynącymi ciekami	og				1
24.	Rzęsorek rzeczek	*Neomys fodiens*	OC	Brzegi wód, strumienie w lasach	og				1
25.	Kret	*Talpa europaea*	OC	Lasy, łąki o wilgotnym podłożu.	pospolity w całym N-ctwie				1

Objaśnienia:

SP – status prawny. OCZ – ochrona częściowa; OS-ochrona ścisła.
Kategorie zagrożeń w:

Pl - „Polska Czerwona Księga Zwierząt" (*Głowaciński Z.*, 2001) (PL): EXP – gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe; CR – gatunki skrajnie zagrożone; EN – gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone; VU – gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie; NT – gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia; LC – gatunki na razie nie zagrożone wymarciem
Gat. NAT. – gatunki zwierząt wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (T)
Og – gatunek podany z Nadleśnictwa bez wskazanych stanowisk w Programie

Ochrona strefowa

W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

Ostoje, miejsca rozrodu i regularnego przebywania gatunków dziko występujących zwierząt podlegają ochronie zgodnie z Załącznikiem nr 4 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. *w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt* (Dz.U. 2016 poz. 2183).

Na terenie Nadleśnictwa Gryfino zlokalizowane są 24 strefy dla gatunków zwierząt, wymagających ustalenia stref ochrony, miejsc rozrodu i regularnego przebywania (w tym ustanowiono 17 stref ochrony całorocznej):

· dla bielika – 18 stref ochrony (w tym: 18 stref ochrony całorocznej, 18 stref ochrony okresowej),

· dla kani rudej – 2 stref ochrony (w tym: 2 strefy ochrony całorocznej, 2 strefy ochrony okresowej),

· dla orlika krzykliwego – 3 strefy ochrony (w tym: 2 strefy ochrony całorocznej, 3 strefy ochrony okresowej).

- bociana czarnego – 1 strefa ochrony.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 02 czerwca 2015 roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Ustalono Decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 30 grudnia 2004 roku 3 strefy ochrony dla kani rudej, 4 strefy ochrony dla bielika, 4 strefy ochrony dla orlika krzykliwego.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 05 września 2012 roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 11 sierpnia 2009 roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Ustalono Decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 09 października 2006 roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 08 listopada 2010 roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 23 września 2015 roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 23 stycznia 2018 roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 17 lipca 2018 roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 11 stycznia 2019 roku zmieniono decyzję Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 23 stycznia 2018 roku w sprawie strefy ochrony bielika.

Zlikwidowano Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 marca 2019 roku strefy ochrony ostoi.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 marca 2019 roku strefy ochrony ostoi.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 09 maja 2019 roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22.07.2020 roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 03 września 2021 r. roku 2 strefy ochrony dla kani rudej.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21 marca 2023 r. roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Zlikwidowano Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 7 listopada 2024 r. roku 8 stref ochrony dla bielika, orlika krzykliwego i kani rudej.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 7 listopada 2024 r. roku 1 strefę ochrony dla bielika.

Ustalono Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 19 listopada 2025 r. roku 1 strefę ochrony dla bielika i zmieniono decyzję WOPN-OG.6442.23.2015.MKP, zaktualizowaną decyzją z dnia 29 marca 2019 r. znak: WOPN-OG.6442.49.2018/2019.ASi, ustalającą strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bielika.

Tabela 54. Zestawienie powierzchni ochrony strefowej w Nadleśnictwie Gryfino

	Obręb Gryfino [ha]	Obręb Rozdoły [ha]	Nadleśnictwo Gryfino [ha]
Strefa ochrony całorocznej	134,42	112,72	247,14
Strefa ochrony okresowej	655,35	441,14	1096,49
Suma	**789,77**	**553,86**	**1343,63**

4.10. Siedliska przyrodnicze

Areały siedlisk przyrodniczych w obszarach Natura 2000 na gruntach Nadleśnictwa Gryfino przyjęto zgodnie z materiałami uzyskanymi z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Siedliska przyrodnicze poza obszarami Natura 2000 przyjęto zgodnie z danymi Nadleśnictwa Gryfino i BULiGL Gorzów Wlkp.

Wykaz typów siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony (Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia MŚ w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713) zinwentaryzowanych w Nadleśnictwie Gryfino przedstawia poniższa tabela.

Tabela 55. Zestawienie powierzchni siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie N-ctwa Gryfino

Kod siedliska	W granicach obszarów siedliskowych Natura 2000				Grunty N-ctwa poza obszarami siedliskowymi Natura 2000				Łącznie			
	Stan siedliska											
	A	B	C	Razem	A	B	C	Razem	A	B	C	Razem
	Powierzchnia [ha]											
2330	0	0	0	0	0	0,15	0	0,15	0	0,15	0	0,15
3150	11,27	1	7,45	19,72	0	18,32	0	18,32	11,27	19,32	7,45	38,04
3160	0	0	0,79	0,79	0	0	0	0	0	0	0,79	0,79
3260	1,09	0	0	**1,09**	0	0	0	**0**	1,09	0	0	**1,09**
4030	0	0,78	0,34	**1,12**	0	0	0	**0**	0	0,78	0,34	**1,12**
6120	0	0	1,37	**1,37**	0	0	0	**0**	0	0	1,37	**1,37**
6210	0	2,03	5,38	**7,41**	0	0	0	**0**	0	2,03	5,38	**7,41**
6410	0	0	0	**0**	0	0,68	0	**0,68**	0	0,68	0	**0,68**
6430	0	0,2	0	**0,2**	0	0	0	**0**	0	0,2	0	**0,2**
7110	0	0	0	**0**	0	0,86	0	**0,86**	0	0,86	0	**0,86**
7120	0	0	0	**0**	0	0,61	0	**0,61**	0	0,61	0	**0,61**
7140	0	3,88	2,77	**6,65**	0	17,03	8,31	**25,34**	0	20,91	11,08	**31,99**
7220	0	0,49	0	**0,49**	0	0	0	**0**	0	0,49	0	**0,49**
7230	0	0	0,24	**0,24**	0	0	0	**0**	0	0	0,24	**0,24**
Razem nieleśne	**12,36**	**8,38**	**18,34**	**39,08**	**0**	**37,65**	**8,31**	**45,96**	**12,36**	**46,03**	**26,65**	**85,04**
9110	161,86	677,68	74,87	**914,41**	0	21,47	42,99	**64,46**	161,86	699,15	117,86	**978,87**
9130	1164,6	3614,04	476,12	**5254,76**	0	79,26	28,06	**107,32**	1164,6	3693,3	504,18	**5362,08**
9160	39,08	92,74	651,63	**783,45**	0	614,49	67,36	**681,85**	39,08	707,23	718,99	**1465,3**
9170	36,9	36,67	11,68	**85,25**	0	20,36	5,74	**26,1**	36,9	57,03	17,42	**111,35**
9190	4,77	106,66	118,97	**230,4**	0	49,63	36,09	**85,72**	4,77	156,29	155,06	**316,12**
91D0	0	2,26	0,65	**2,91**	0	19,58	0	**19,58**	0	21,84	0,65	**22,49**
91E0	111,38	182,71	435,68	**729,77**	5,54	154,65	56,97	**217,16**	116,92	337,36	492,65	**946,93**
91F0	1,83	9,89	20,94	**32,66**	0	18,24	8,63	**26,87**	1,83	28,13	29,57	**59,53**
91I0	0	0,75	0	**0,75**	0	0	0	**0**	0	0,75	0	**0,75**
91T0	0	0	0,19	**0,19**	0	0	0	**0**	0	0	0,19	**0,19**
Razem leśne	**1520,42**	**4723,4**	**1790,73**	**8034,55**	**5,54**	**977,68**	**245,84**	**1229,06**	**1525,96**	**5701,08**	**2036,57**	**9263,61**
Łącznie	**1532,78**	**4731,78**	**1809,07**	**8073,63**	**5,54**	**1015,33**	**254,15**	**1275,02**	**1538,32**	**5747,11**	**2063,22**	**9348,65**

Fotografia 11. Żyzna buczyna (siedlisko przyrodnicze o kodzie 9130) w oddz. 269f Nadl. Gryfino

Fotografia 12. Kwaśna buczyna (siedlisko przyrodnicze o kodzie 9110) w oddz. 115f Nadl. Gryfino

5. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

5.1. Ekosystemy wodno-mokradłowe

Wody powierzchniowe

Cały obszar Nadleśnictwa należy do dorzecza rzeki Odry. Zachodnia część obrębu Rozdoły i południowo - zachodnia część obrębu Gryfino położone są w zlewni rzeki Odry, natomiast środkowa i wschodnia część Puszczy Bukowej odprowadza swe wody do zlewni rzeki Płoni i Iny. Z obrębu Gryfino większość wód zbierają cieki Tywa i Pniewa. Do cieków podstawowych wody spływają ze wzgórz morenowych licznymi strumieniami i potokami, a z wysoczyzny falistej i płaskiej oraz równin erozyjno-akumulacyjnych systemem rowów i kanałów.

Ważnym elementem sieci wodnej są liczne jeziora i bagna usytuowane w południowej części obrębu Gryfino i Rozdoły. Uzupełnieniem sieci wodnej są małe zbiorniki wodne (stawy) oraz śródleśne oczka wodne.

Nadleśnictwo Gryfino zgodnie z Mapą Podziału Hydrograficznego Polski (MPHP), (*opr. przez IMiGW w Warszawie, 2007 r.*) położone jest zgodnie z bazą danych hydrograficznych dla obszaru całego kraju w granicach:

• Obszar dorzecza Odry

• Odra

Zlewnia Odry jest przyporządkowana do Regionu Wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego.

• Zlewnia elementarna tj. rzeki m.in.: Odra Wschodnia, Odra Zachodnia, Omulna, Płonia, Pniewa, Tywa, Krzekna, Dopływ z Buczynowych Wąwozów.

• Zbiorniki tj. Jeziora: Miedwie, Będgoszcz, Borzymskie, Steklno, Wełtyń, Babińskie, Trzemeszno, Binowskie, Glinna.

Wody podziemne

Tereny Nadleśnictwa Gryfino wg Regionalizacji hydrogeologicznej Polski dla regionów wodnych (*Nowicki, Sadurski; 2007*) położone są w granicach:

Prowincja Odry

• Region Dolnej Odry i Zalewu Szczecińskiego – RDO.

Natomiast wg Regionalizacji zwykłych wód podziemnych Polski (*Kleczkowski A.S., 1990*), Nadleśnictwo leży w granicach:

Prowincja hydrogeologiczna nizinna:

• Pasmo zbiorników czwartorzędowych

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa, w jego północno-zachodniej części znajduje się *Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 122*. Położony jest w utworach czwartorzędowych (powierzchniowych, międzymorenowych). Zasięg jego występowania ma rangę obszaru wysokiej ochrony (OWO) i wymaga wysokiej ochrony zasobów ilościowych i jakościowych wód. Średnia głębokość ujęć wód głębinowych wynosi 60 m.

Pod zbiornikami wodonośnymi z okresu czwartorzędu położone są zbiorniki w utworach trzeciorzędowych o znacznie mniejszej zasobności i znaczeniu gospodarczym.

Ochrona zbiorników ma na celu niedopuszczenie do zanieczyszczenia wód oraz zapobieganie i przeciwdziałanie szkodliwym wpływom na obszary ich zasilania. Powinna ona polegać głównie na

pełnym skanalizowaniu i budowie sieci wodociągowej w miejscowościach. Ponadto uznaje się za tereny wodochronne lasy w sąsiedztwie wód powierzchniowych.

Mokradła

Pod pojęciem mokradeł należy rozumieć wszelkiego typu ekosystemy ukształtowane poprzez procesy hydrogeniczne, głównie torfowiska, śródleśne oczka wodne, lasy bagienne itp.

Tabela 56. Zestawienie mokradeł na gruntach N-ctwa Gryfino

Typ mokradła	Nadleśnictwo Gryfino	
	Liczba wydzieleń	Pow. [ha]
Torfowiska niskie	153	353,28
Torfowiska przejściowe	28	54,29
Torfowiska wysokie	0	0
Torfowiska zasadowe	1	2,07
Bagna	404	570,13
Śródleśne bagienka (PNSW)	499	78,07
Lasy na siedliskach bagiennych (BMb, LMb) plus Ol	333	804,59
Lasy na siedliskach łęgowych	356	907,45

Mokradła odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu zasobów wodnych i lokalnej różnorodności biologicznej. Mają wpływ na:

- regulację gospodarki wodnej: działają jak naturalne gąbki, magazynując wodę podczas opadów i powoli ją uwalniając w okresach suszy; zapobiegają powodziom i suszom, chroniąc tereny położone niżej;

- ochronę różnorodności biologicznej: stanowią unikalne siedliska dla wielu gatunków roślin i zwierząt (w tym rzadkich i zagrożonych); degradacja mokradeł prowadzi do utraty siedlisk i wymierania gatunków;

- oczyszczanie wody: filtrują zanieczyszczenia i substancje odżywcze, poprawiając jakość wody w rzekach i jeziorach;

- magazynowanie węgla**:** torfowiska i inne mokradła magazynują duże ilości węgla, co ma pozytywny wpływ na klimat, zapobiegając uwalnianiu go do atmosfery w postaci dwutlenku węgla.

- ochronę przed erozją: zapobiegają erozji gleby, stabilizując stoki i chroniąc koryta rzek.

Ponadto mokradła są miejscami o wysokich walorach estetycznych, istotnie urozmaicają krajobraz, stanowią cenne obiekty badań naukowych i edukacji.

Grunty pozostawione do naturalnej sukcesji obejmują powierzchnie leśne niezalesione, gdzie nie planuje się zabiegów gospodarczych z uwagi na ich rolę w ekosystemie oraz uwarunkowania lokalne.

Fotografia 13. Torfowisko śródleśne z wełnianką pochwowatą w oddz. 172l Nadl. Gryfino.

5.2. Roślinność

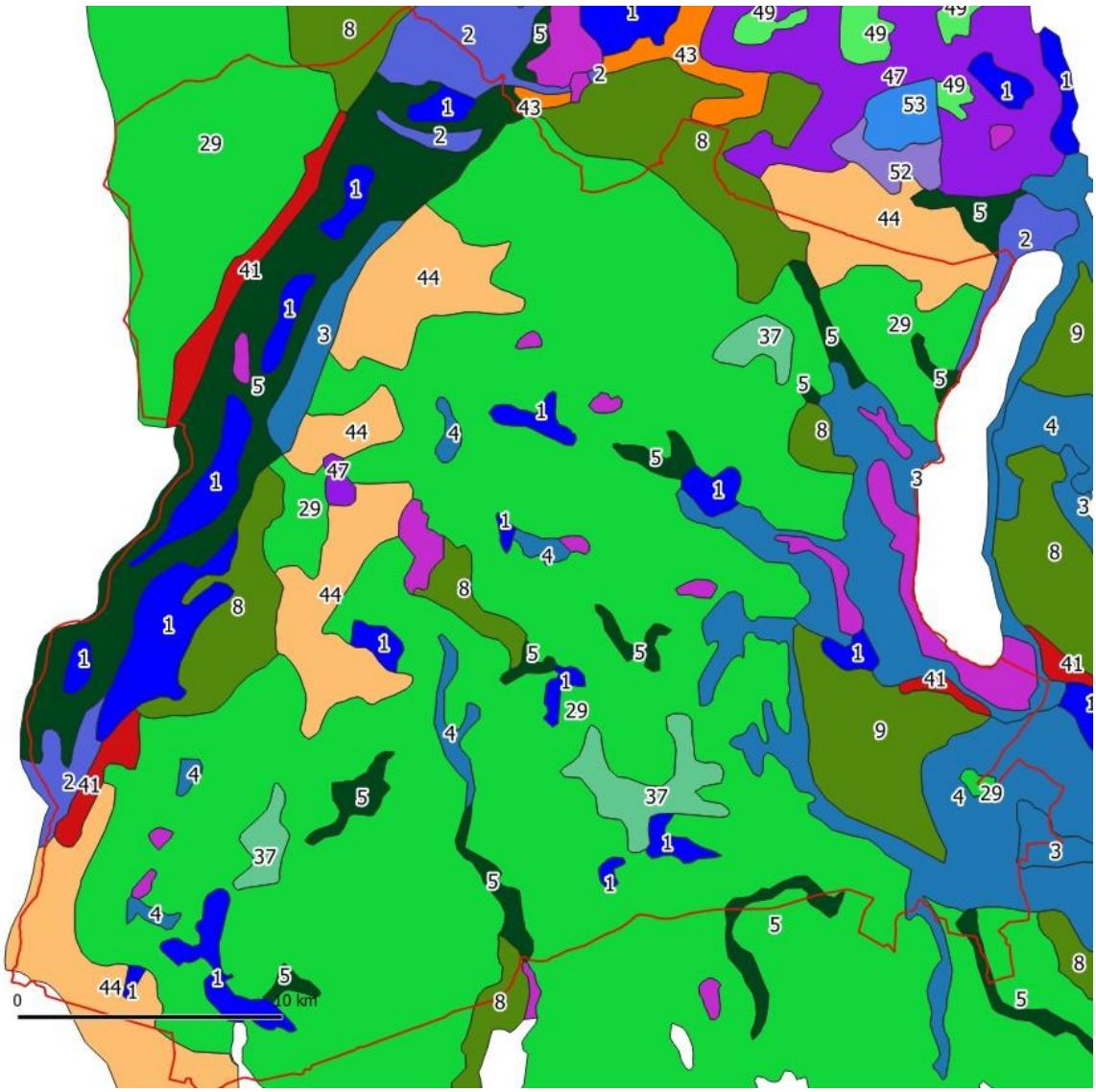
Roślinność potencjalna

Roślinność potencjalna to hipotetyczny stan roślinności, który zostałby osiągnięty, gdyby tendencje rozwojowe tkwiące w aktualnie istniejącej roślinności mogły zrealizować się natychmiast i bez ograniczeń. Osiągnięcie tego stanu mogłoby nastąpić tylko w warunkach całkowitego ustania obecnej działalności człowieka i niewystąpienia dodatkowych czynników naturalnych.

Roślinność potencjalna zwana inaczej potencjalną roślinnością naturalną jest określana na podstawie rozpoznania rzeczywistych zbiorowisk roślinnych tworzących tzw. "dynamiczne kręgi zbiorowisk roślinnych" oraz bezpośredniej i pośredniej analizy siedliska abiotycznego. Na tej drodze dedukuje się najbardziej prawdopodobny stan zbiorowiska finalnego naturalnej sukcesji, określany jako "zbiorowisko potencjalne". Zbiorowiska potencjalne identyfikowane są z jednostkami podziału

typologicznego (najczęściej z zespołami czyli asocjacjami) rozpoznanymi fitosocjologicznie w danym regionie.

Określając zespoły roślinne w Nadleśnictwie Gryfino oparto się na mapie „Potencjalna roślinność naturalna Polski" (*Matuszkiewicz J.M., 2008*). Dla zespołu leśnego przyporządkowano odpowiadający mu siedliskowy typ lasu.

Rysunek 33. Roślinność potencjalna w zasięgu Nadleśnictwa Gryfino
(1 - Olsy środkowoeuropejskie, 2 - Nadrzeczne łęgi wierzbowo-topolowe, 3 - Nadrzeczny łęg jesionowo-wiązowy, 4 - Niżowy łęg wiązowo-dębowy, 5 - Niżowy łęg jesionowo-olszowy, 8-9 - Grąd subatlantycki, 29 - Żyzna buczyna niżowa, 37 - Uboga buczyna niżowa, 41 - Świetlista dąbrowa, postać niżowa, 43- Acydofilny pomorski las brzozowo-dębowy, 44 - Acydofilny pomorski las bukowo-dębowy, 47 - Kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe, 49 - Suboceaniczny bór sosnowy, 52 - Subatlantycka brzezina bagienna, 53 - Kontynentalny bór bagienny)

Według opracowania na terenie nadleśnictwa występuje 11 leśnych zespołów roślinnych, przy czym zdecydowanie poza doliną Odry dominuje żyzna buczyna niżowa, podczas gdy dolina stanowi szerokie pasmo potencjalnej roślinności łęgowej i olsów bagiennych. Większe płaty wśród

potencjalnych siedlisk żyznej buczyny w zachodniej części Równiny Wełtyńskiej zajmują tez uboższe siedliska acydofilnego pomorskiego lasu bukowo-dębowego. Znamienne jest to, że z powodu zajmowania dużej części potencjalnych żyznych siedlisk lasowych przez grunty rolne, udział takich uboższych siedlisk na gruntach Nadleśnictwa Gryfino jest znacznie większy, ponieważ pozostały one niemal w całości pokryte lasami.

Największą powierzchnię zajmuje zespół:

• ***Melico – Fagetum*** (29) **–** żyzna buczyna niżowa. Zespół w typie siedliskowym lasu świeżego - Lśw.

Ponadto na terenie Nadleśnictwa stwierdzono występowanie:

• ***Carici elongatae - Alnetum*** (1) – ols porzeczkowy (typowy). Zespół w typie siedliskowym olsu typowego – Ol.

• ***Salici populetum*** (02) – nadrzeczny łęg topolowy. Zespół w typie siedliskowym lasu łęgowego - Ł.

• ***Querco - Pinetum*** (47) – kontynentalny bór mieszany. Zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego – BMśw oraz boru mieszanego wilgotnego – BMw.

• ***Ficario – Ulmetum*** (04) – łęg jesionowo – wiązowy. Zespół w typie siedliskowym lasu łęgowego - Ł.

• ***Fraxino - Alnetum*** **(5) –** łęg jesionowo – olszowy. Zespół w typie siedliskowym olsu jesionowego – OlJ, częściowo w typie olsu typowego – Ol.

• ***Stellario - Carpinetum*** (8, 9) - grąd subatlantycki. Zespół w typie siedliskowym lasu świeżego – Lśw, lasu wilgotnego – Lw.

• ***Luzulo pilosae – Fagetum*** (37) – kwaśna buczyna niżowa. Zespół w typie siedliskowym lasu mieszanego świeżego LMśw, boru mieszanego świeżego – BMśw (wariant ubogi)

• ***Potentillo albae – Quercetum typicum*** (41) – świetlista dąbrowa subkontynentalna. Zespół w typie siedliskowym lasu mieszanego świeżego LMśw, lasu świeżego Lśw.

• ***Fago - Quercetum*** (44) – pomorski (acidofilny) las bukowo – dębowy. Zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego – BMśw oraz lasu mieszanego świeżego – LMśw.

• ***Ficario – Ulmetum typicum*** (03) – łęg wiązowo – jesionowy. Zespół w typie siedliskowym lasu łęgowego – Ł, olsu jesionowego – OlJ, lasu wilgotnego – Lw, lasu mieszanego wilgotnego – LMw.

• ***Vaccinio uliginosi - Pinetum*** (53) – bór sosnowy bagienny. Zespół w typie siedliskowym boru bagiennego – Bb, częściowo może być związany z borem mieszanym bagiennym – BMb.

• ***Festucetalia valesiacae*** (66) – murawy kserotermiczne o charakterze kontynentalnym.

Zbiorowiska roślinne (roślinność rzeczywista)

Opracowanie fitosocjologiczne sporządzono dla Nadleśnictwa w 2024 roku w odniesieniu do ówczesnych granic i poniższe wyniki dotyczą nie uwzględniają zmian granic Nadleśnictwa.

Największą powierzchnię zajmują leśne zbiorowiska zastępcze z sosną – 6876,3 ha, co stanowi 39,7% gruntów obszaru opracowania. Dalsze w kolejności są: żyzna buczyna niżowa *Galio odorati-Fagetum* (4914 ha – 28,4%), grąd subatlantycki *Stellario-Carpinetum* (1332,79 ha – 7,7%), łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum* (846,2 ha – 4,9%). Żadne z pozostałych zbiorowisk nie przekracza 3% udziału powierzchni.

Zbiorowisko roślinne		Razem	
Nazwa	Skrót	pow. (ha)	udział (%)
Epilobietea angustifolii zbiorowiska zrębów	Epilob.	28,11	0,16
Leucobryo-Pinetum subatlantycki bór sosnowy świeży	LP	311,77	1,80
Vaccinio uliginosi-Betuletum brzezina bagienna	VB	20,71	0,12
Fago-Quercetum pomorski las bukowo-dębowy	FQ	131,86	0,76
Betulo-Quercetum pomorski las brzozowo-dębowy	BQ	0,79	0,00
Galio odorati-Fagetum żyzna buczyna niżowa	GoF	4913,97	28,36
Luzulo pilosae-Fagetum kwaśna buczyna niżowa	LpF	296,29	1,71
Galio sylvatici-Carpinetum grąd środkowoeuropejski	GC	90,24	0,52
Stellario-Carpinetum grąd subatlantycki	SC	1332,79	7,69
Ficario-Ulmetum minoris łęg jesionowo-wiązowy	FU	86,60	0,50
Fraxino-Alnetum łęg jesionowo-olszowy	FA	846,16	4,88
Carici remotae-Fraxinetum podgórski łęg jesionowy	CrF	80,02	0,46
Ribeso nigri-Alnetum ols porzeczkowy	RnA	361,84	2,09
Salicetum albo-fragilis nadrzeczny łęg wierzbowy	Saf	6,12	0,04
lzz *Alnus glutinosa* leśne zbiorowisko zastępcze z olszą czarną	Lzz Alnus	64,47	0,37
lzz *Acer pseudoplatanus* leśne zbiorowisko zastępcze z jaworem	Lzz Acer ps	7,68	0,04
lzz *Betula pendula* leśne zbiorowisko zastępcze z brzozą brodawkowatą	Lzz Bet	489,91	2,83
lzz *Larix decidua* leśne zbiorowisko zastępcze z modrzewiem europejskim (i jego mieszańcem)	Lzz Larix	301,54	1,74
lzz *Pinus sylvestris* leśne zbiorowisko zastępcze z sosną zwyczajną	Lzz Pinus syl	6876,29	39,69
lzz *Picea abies* leśne zbiorowisko zastępcze ze świerkiem pospolitym	Lzz Pic	226,26	1,31
lzz *Pseudotsuga menziesii* leśne zbiorowisko zastępcze z daglezją zieloną	Lzz Pseud	16,17	0,09

lzz *Populus sp.* leśne zbiorowisko zastępcze z topolami hybrydowymi	Lzz Popul	69,95	0,40
lzz *Quercus rubra* leśne zbiorowisko zastępcze z dębem czerwonym	Lzz Quer r	0,95	0,01
lzz *Robinia pseudoacacia* leśne zbiorowisko zastępcze z robinią akacjową	Lzz Robin	93,59	0,54
lzz *Salix sp.* leśne zbiorowisko zastępcze z wierzbą	Lzz Salix	0,67	0,00
lzz z innymi gatunkami (gł. osika)	Lzz inne	15,41	0,09
Uprawy leśne i młodniki	uprawy	616,95	3,56
Grunty ewidencyjnie leśne bez określenia roślinności (zabudowania na gr. leśnych, poletka łowieckie, drogi leśne, linie energetyczne, parkingi, linie oddziałowe i in.)	-	39,66	0,23
	Razem	17326,77	100

5.3. Drzewostany

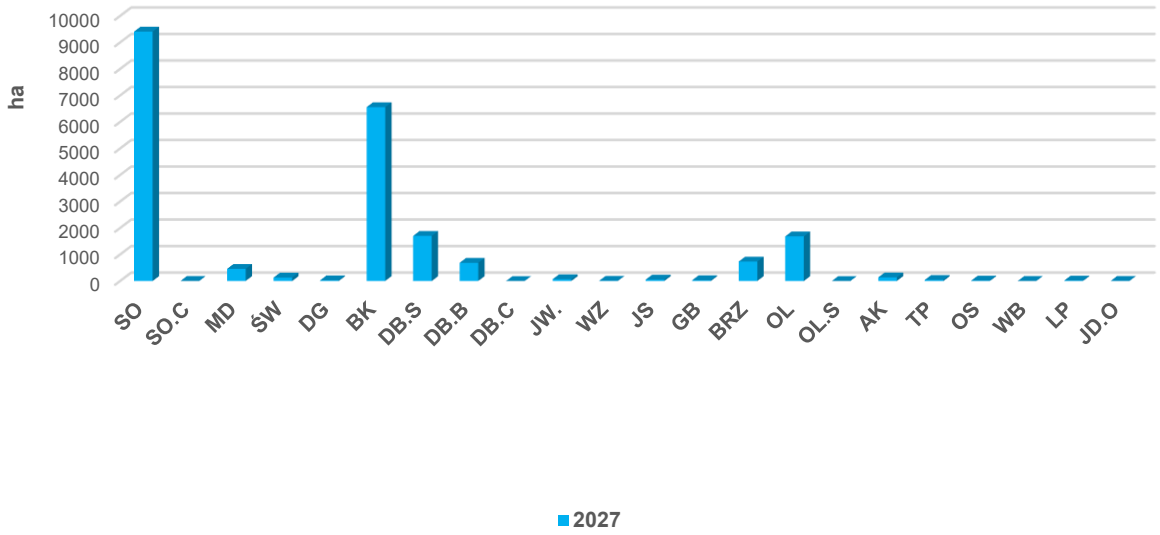
Drzewostany zostały szczegółowo scharakteryzowane w opisaniu ogólnym (w rozdziale „*Charakterystyka stanu lasu oraz stanu zasobów drzewnych*"). Poniżej zamieszczono syntetyczną informację.

W lasach Nadleśnictwa Gryfino udokumentowano 64 gatunki drzew i krzewów.

Tabela. Zestawienie gatunków drzew i krzewów stwierdzonych na gruntach Nadleśnictwa Gryfino

Nazwa polska	**Nazwa łacińska**	**Nazwa polska**	**Nazwa łacińska**
berberys pospolity	*Berberis vulgaris*	ligustr pospolity	*Ligustrum vulgare*
bez czarny	*Sambucus nigra*	lilak pospolity	*Syringia vulgaris*
bez koralowy	*Sambucus racemosa*	lipa drobnolistna	*Tilia cordata*
brzoza brodawkowata	*Betula pendula*	modrzew europejski	*Larix decidua*
buk pospolity	*Fagus silvatica*	olsza czarna	*Alnus glutinosa*
cis pospolity	*Taxus baccata*	olsza szara	*Alnus incana*
czeremcha pospolita	*Prunus padus*	orzech włoski	*Juglans regia*
czeremcha późna	*Prunus serotina*	platan klonolistny	*Platanus acerifolia*
czereśnia ptasia	*Prunus avium*	porzeczka czarna	*Ribes nigrum*
daglezja zielona	*Pseudotsuga menziesii*	porzeczka czerwona	*Ribes rubrum*
dąb bezszypułkowy	*Quercus petraea*	robinia akacjowa	*Robinia pseudoacacia*
dąb czerwony	*Quercus rubra*	sosna czarna	*Pinus nigra*
dąb szypułkowy	*Quercus robur*	sosna smołowa	*Pinus rigida*
dereń biały	*Cornus alba*	sosna wejmutka	*Pinus strobus*
dereń świdwa	*Cornus sanguinea*	sosna zwyczajna	*Pinus silvestris*
głóg jednoszyjkowy	*Crataegus monogyna*	suchodrzew pospolity	*Lonicera xylosteum*
grab pospolity	*Carpinus betulus*	szakłak pospolity	*Rhamnus cathartica*

grusza pospolita	*Pyrus communis*	śliwa domowa	*Prunus domestica*
jabłoń dzika	*Malus silvestris*	śliwa tarnina	*Prunus spinosa*
jałowiec pospolity	*Juniperus communis*	śnieguliczka biała	*Symphoricarpos albus*
jarząb pospolity	*Sorbus aucuparia*	świerk kłujący	*Picea pungens*
jesion wyniosły	*Fraxinus excelsior*	świerk pospolity	*Picea abies*
jodła olbrzymia	*Abies grandis*	topola	*Populus sp*
jodła pospolita	*Abies alba*	topola osika	*Populus tremula*
kalina koralowa	*Viburnum opulus*	trzmielina pospolita	*Euonymus europaea*
karagana syberyjska	*Caragana arborescens*	wiąz pospolity	*Ulmus campestris*
kasztanowiec biały	*Aesculus hippocastanum*	wiąz szypułkowy	*Ulmus laevis*
klon jawor	*Acer pseudoplatanus*	wierzba biała	*Salix alba*
klon jesionolistny	*Acer negundo*	wierzba iwa	*Salix caprea*
klon pospolity	*Acer platanoides*	wiśnia pospolita	*Prunus cerasus*
kruszyna pospolita	*Rhamnus frangula*	żywotnik olbrzymi	*Thuja plicata*
leszczyna pospolita	*Corylus avellana*	żywotnik zachodni	*Thuja occidentalis*

Rysunek 34. Udział powierzchniowy wg gatunków panujących w drzewostanach Nadleśnictwa Gryfino

W składzie drzewostanów na największych powierzchniach lasów Nadleśnictwa panuje sosna zwyczajna zajmując 9373,59 ha (43,5%), na następnym miejscu buk zwyczajny 6541,1 ha (30,3%), a dalej: dąb szypułkowy 1651,1 ha (7,5%), olsza czarna 1613,5 ha (7,5%), brzoza brodawkowata 732,6

ha (3,4%), dąb bezszypułkowy 686,3 ha (3,2%) i modrzew europejski 458,1 ha (2,1%). Pozostałe gatunki mają udział wynoszący poniżej 1%.

Bogactwo gatunkowe

Bogactwo gatunkowe analizowano pod względem ilości gatunków w składzie gatunkowym I i II piętra. Gatunków występujących w formie domieszek w tych warstwach nie brano pod uwagę (ich udział powierzchniowy lub ilościowy nie przekracza 5 %).

Tabela 57. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m3] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb GRYFINO	jednogatunkowe	358,77	1441,18	863,22	2663,17	23,5
		73355	476184	312308	861847	27,1
	dwugatunkowe	878,51	1673,35	887,39	3439,25	30,3
		114086	548942	313129	976157	30,7
	trzygatunkowe	813,81	1304,76	885,72	3004,29	26,5
		102092	411669	256600	770361	24,2
	czter- i więcej gatunkowe	444,58	1097,86	707,21	2249,65	19,8
		51139	335763	183775	570676	18,0
Obręb ROZDOLY	jednogatunkowe	255,03	1439,27	2487,56	4181,86	40,9
		65186	577778	1127371	1770334	46,2
	dwugatunkowe	204,18	1243,56	1482,19	2929,93	28,7
		26227	463671	582578	1072477	28,0
	trzygatunkowe	186,56	717,15	1031,82	1935,53	18,9
		30359	244787	384585	659731	17,2
	czter- i więcej gatunkowe	129,04	586,93	450,83	1166,80	11,4
		20687	182552	127820	331059	8,6
Nadleśnictwo Gryfino	jednogatunkowe	613,80	2880,45	3350,78	6845,03	31,7
		138540	1053961	1439679	2632181	37,5
	dwugatunkowe	1082,69	2916,91	2369,58	6369,18	29,5
		140313	1012613	895708	2048634	29,2
	trzygatunkowe	1000,37	2021,91	1917,54	4939,82	22,9
		132451	656455	641185	1430091	20,4
	czter- i więcej gatunkowe	573,62	1684,79	1158,04	3416,45	15,8
		71826	518315	311594	901735	12,9

Z powyższego zestawienia wynika, że w skali Nadleśnictwa Gryfino największą powierzchnię zajmują drzewostany jednogatunkowe – 31,7% powierzchni. Nieco mniejszy udział mają drzewostany dwugatunkowe – 29,5 % i drzewostany trzygatunkowe – 22,9%. Najmniejszą powierzchnię zajmują drzewostany cztero- i więcej gatunkowe – 15,8% ogółu drzewostanów. W ocenie tego wskaźnika zwrócić trzeba uwagę na znaczący udział drzewostanów bukowych z natury jednogatunkowych.

Budowa pionowa

W drzewostanach jednopiętrowych drzewa tworzą jeden pułap wysokości. W drzewostanach dwupiętrowych w których warstwa drzew składa się z dwóch wyraźnych pięter różnej wysokości. Do piętra dolnego zalicza się drzewa, których korony nie przenikają do piętra górnego, nie są też zaliczone do warstwy podrostu lub podszytu, a jednocześnie ich udział powierzchniowy wynosi co najmniej 50% powierzchni drzewostanu oraz zwarcie określone jest co najmniej jako przerywane (w tym również jako przerywane, miejscami luźne). W razie wątpliwości dotyczących kwalifikacji drzew do danego piętra należy przyjąć, że drzewa piętra górnego nie powinny mieć wysokości mniejszej niż 2/3 średniej wysokości gatunku panującego w piętrze górnym. Drzewostany w klasie odnowienia (KO) to drzewostany użytkowane rębniami częściowymi i gniazdowymi, gdzie użytkowanie

i odnowienie lasu przebiega równocześnie. Drzewostany w klasie do odnowienia (KDO) to drzewostany użytkowane rębniami częściowymi i gniazdowymi, gdzie ilość młodego pokolenia jest niedostateczna, lub go nie ma.

Tabela 58. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m3] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb GRYFINO	jednopiętrowe	2495,67	5334,05	1920,64	9750,36	85,9
		340672	1738129	714402	2793202	87,9
	dwupiętrowe	0,00	12,27	144,13	156,40	1,4
		0	4919	66049	70968	2,2
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	w KO i KDO	0,00	170,83	1278,77	1449,60	12,8
		0	29509	285361	314871	9,9
Obręb ROZDOLY	jednopiętrowe	774,81	3966,78	3245,85	7987,44	78,2
		142459	1464696	1489414	3096570	80,8
	dwupiętrowe	0,00	3,96	179,29	183,25	1,8
		0	1687	86604	88291	2,3
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	28,41	28,41	0,3
		0	0	4751	4751	0,1
	w KO i KDO	0,00	16,17	1998,85	2015,02	19,7
		0	2404	641584	643988	16,8
Nadleśnictwo Gryfino	jednopiętrowe	3270,48	9300,83	5166,49	17737,80	82,2
		483131	3202825	2203816	5889772	84,0

	dwupiętrowe	0,00 0	16,23 6606	323,42 152654	339,65 159259	1,6 2,3
	wielopiętrowe	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0
	o budowie przerębowej	0,00 0	0,00 0	28,41 4751	28,41 4751	0,1 0,1
	w KO i KDO	0,00 0	187,00 31913	3277,62 926946	3464,62 958859	16,1 13,7

W Nadleśnictwie zdecydowanie przeważają drzewostany jednopiętrowe, które zajmują 82,2% powierzchni. Drzewostany w KO i KDO stanowią 16,1% powierzchni. Niewielką powierzchnię – 1,6% zajmują drzewostany dwupiętrowe. Niemal brak drzewostanów wielopiętrowych i o budowie przerębowej.

Pochodzenie

Określając pochodzenie drzewostanów opierano się na informacjach zawartych w operatach urządzenia lasu z poprzednich okresów gospodarczych i ustalając na gruncie. Pochodzenie najmłodszego pokolenia lasu, ustalono na gruncie w czasie prac terenowych oraz wykorzystując informacje otrzymane z Nadleśnictwa Gryfino (m.in. baza SILP). Określone w czasie taksacji pochodzenie jest w miarę miarodajne dla drzewostanów pochodzących z lat 1946-2025. Natomiast dla drzewostanów z lat wcześniejszych może być obarczone znacznym błędem z uwagi na brak odpowiednich materiałów.

Niewielki część powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa (5,9%) pochodzi z odnowienia sztucznego przez sadzenie lub siew. Uwagę zwraca dość duży odsetek drzewostanów powstałych z samosiewu (30,4%) i drzewostanów starszych klas wieku, dla których trudno określić pochodzenie (62,6%).

Tabela 59. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m3] drzewostanów wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb GRYFINO	z panującym gat. obcym	14,98 2044	100,76 23610	57,18 16541	172,92 42194	1,5 1,3
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0
	odroślowe	3,75 408	32,91 10173	32,05 12627	68,71 23208	0,6 0,7
	z samosiewu	247,42 29961	532,50 129078	530,87 160934	1310,79 319973	11,5 10,0

	z sadzenia	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0
	brak informacji	2251,99 311324	5002,12 1645111	2809,21 900521	10063,32 2856957	87,9 89,3
Obręb ROZDOLY	z panującym gat. obcym	5,42 189	41,02 10583	114,72 27015	161,16 37787	1,6 1,0
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0
	odroślowe	0,00 0	6,29 2374	179,61 75733	185,90 78107	1,8 2,0
	z samosiewu	217,27 63584	1578,75 659860	3498,24 1479604	5294,26 2203047	51,4 57,2
	z sadzenia	239,33 33247	646,30 242386	389,41 130199	1275,04 405832	12,4 10,5
	brak informacji	320,92 45723	1776,08 569458	1442,50 550326	3539,50 1165507	34,4 30,3
Nadleśnictwo Gryfino	z panującym gat. obcym	20,40 2233	141,78 34192	171,90 43555	334,08 79981	1,5 1,1
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0
	odroślowe	3,75 408	39,20 12547	211,66 88360	254,61 101315	1,2 1,4
	z samosiewu	464,69 93545	2111,25 788937	4029,11 1640538	6605,05 2523020	30,4 35,8
	z sadzenia	239,33 33247	646,30 242386	389,41 130199	1275,04 405832	5,9 5,8
	brak informacji	2572,91 357048	6778,20 2214569	4251,71 1450847	13602,82 4022464	62,6 57,0

5.4. Zasoby martwych drzew

W ramach opisu zasobów drewna martwego nadleśnictwa należy wskazać, że szczegółowo scharakteryzowano je w opisaniu ogólnym, w rozdziale „Charakterystyka stanu lasu oraz stanu zasobów drzewnych”.

Ogółem na terenie Nadleśnictwa miąższość drewna martwego wynosi 250 578 m^3 (brutto), co stanowi 3,30 % ogólnej miąższości wszystkich drzewostanów.

Tabela 60. Zestawienie miąższości drewna martwego

Klasy wieku	Powierzchnia (ha)	Miąższość drewna martwego					
		Drewno martwych drzew stojących i złomów		Drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych		Razem	
		m3/ha	m3	m3/ha	m3	m3/ha	m3

1	2	3	4	5	6	7	8
II	2074,26	1,06	2198	1,23	2554	2,29	4752
III	4225,69	1,31	5537	4,46	18867	5,78	24404
IV	5091,30	2,11	10752	9,92	50515	12,03	61267
V	2810,88	2,82	7924	5,08	14291	7,90	22215
VI i starsze	2679,03	3,77	10108	36,70	98309	40,47	108417
KO, KDO	3493,03	2,44	8526	6,01	20997	8,45	29523
Ogółem	20374,19	2,21	45045	10,09	205533,00	12,30	250578

5.5. Walory krajobrazowe

Audyt krajobrazowy województwa zachodniopomorskiego zrealizowano w latach 2019 – 2023. Obszar województwa podzielono na 2148 krajobrazów z czego 197 wskazano jako priorytetowe, dla których opracowano charakterystykę i ocenę, zagrożenia oraz rekomendacje i wnioski.

Typy i podtypy krajobrazów wyróżnionych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gryfino przedstawia poniższa tabela.

Tabela 61. Typy i podtypy krajobrazów w zasięgu terytorialnym N-ctwa Gryfino

Lp.	Podtyp – kod	Podtyp – opis
1.	A1a	Jeziora
2.	A1b	Systemy wód płynących
3.	A1c	Wody przejściowe
4.	A2a	Bagienno-łąkowe – głównie bezleśne z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk
5.	A2b	Bagienno-łąkowe – głównie bezleśne z dominacją szuwarów i turzycowisk
6.	A2d	Bagienno-łąkowe – głównie bezleśne z dominacją torfowisk niskich
7.	A3a	Leśne – z przewagą siedlisk borowych
8.	A3b	Leśne – z przewagą siedlisk lasowych
9.	A3c	Leśne – z przewagą siedlisk łęgowych, bagiennych i olesowych
10.	A4b	Wrzosowiska i murawy napiaskowe

Lp.	Podtyp – kod	Podtyp – opis
11.	A4c	Bezleśne wydmy śródlądowe oraz wydmy i plaże nadmorskie
12.	B6c	Wiejskie – z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących małe pola
13.	B6d	Wiejskie – z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości
14.	B6e	Wiejskie – z przewagą wielkoobszarowych pól i pastwisk
15.	B6g	Wiejskie – z przewagą terenów zabudowanych o charakterze wiejskim
16.	B7a	Mozaikowe z przewagą terenów porolnych
17.	B7b	Mozaikowe – podmiejskie
18.	B8B	Wielkie kompleksy hotelowo-sportowe
19.	B8c	Miejscowości o zwartej, wielorzędowej zabudowie o charakterze wiejskim
20.	B8d	Zróżnicowana typologicznie i przestrzennie zabudowa nierolnicza na terenach wcześniej rolniczych
21.	C9c	Miejscowości o charakterze współczesnym
22.	C10a	Wielkomiejskie – zespoły urbanistyczne o zachowanych założeniach historycznych
23.	C10c	Wielkomiejskie – obszary zabudowy mieszkaniowej
24.	C12a	Duże kompleksy przemysłowe

Największy udział powierzchniowy w zasięgu N-ctwa Gryfino mają podtypy krajobrazu A3a: krajobrazy leśne z przewagą siedlisk borowych, A3b leśne – z przewagą siedlisk lasowych oraz wiejskie – z przewagą wielkoobszarowych pól i pastwisk.

Za krajobrazy priorytetowe na gruntach Nadleśnictwa uznane zostały:

- Krajobraz leśny położony wzdłuż doliny rzeki Płoni 32-313.25-66
- Puszcza Bukowa 32-313.27-11
- Dolina Dolnej Odry, Międzyodrze 32-313.24-24
- Krajobraz wiejski na północ od Gryfina 32-313.28-20
- Polana Binowska i Kołowska 32-313.27-1
- Polana Dobropolska 32-313.27-3
- Krajobraz wiejski na zachód od jeziora Miedwie 32-313.31-19

- Dolina Płoni pomiędzy jeziorem Płoń a wsią Kołbacz 32-313.31-37
- Krajobraz wiejski na południe od wsi Kołbaskowo 32-313.26-7
- Nadodrzańskie łąki: Widuchowa, Marwice, Krajnik 32-313.24-25
- Krajobraz wiejski Bolkowice, Lubicz, Dębogóra 32-313.28-42
- Krajobraz leśny nad Jeziorem Lubicz 32-313.28-50
- Widuchowskie Górki 32-313.28-22

Fotografia 14. Kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kołowie.

Rekomendacje ustalone dla krajobrazów priorytetowych obejmujących grunty w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino:

<u>Krajobraz leśny położony wzdłuż doliny rzeki Płoni 32-313.25-66</u>

- Zachowanie ciągłości korytarza ekologicznego doliny rzeki Płoni.
- Dążenie do zachowania naturalnego charakteru rzeki Płoni, w szczególności w zakresie utrzymania naturalnych brzegów rzeki.
- Utrzymanie ekstensywnego użytkowania kośnego łąk.

- Z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia zaleca się:
    - ograniczenie stosowania rębni zupełnych i zastępowanie ich rębniami złożonymi,
    - w ramach realizowanej gospodarki leśnej utrzymywanie i/lub zwiększanie zasobów martwego drewna w ekosystemach leśnych, pozostawianie drzew biocenotycznych do ich biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu,
    - wyłączenie z użytkowania rębnego i pozostawienie do naturalnej sukcesji łęgów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) oraz łęgów lasów dębowo-wiązowo-jesionowych (91F0) we właściwym stanie (FV),
    - wyłączenie z użytkowania rębnego pasa drzewostanów o szerokości ok. 30 m wzdłuż brzegu rzeki Płoni, w celu kształtowania się w tym miejscu strefy buforowej,
    - kształtowanie stref ekotonowych w trakcie cięć pielęgnacyjnych na granicy między lasem a zewnętrznymi terenami otwartymi lub zabudowanymi.
- Maksymalne ograniczenie zabudowy niezwiązanej z gospodarką leśną za wyjątkiem obszarów wskazanych w planach miejscowych.
- W odniesieniu do obszarów przeznaczonych pod zabudowę w planach miejscowych należy dążyć do jak najniższej intensywności zabudowy i zachowania istniejącej zieleni wysokiej.
- Wykształcenie stref ekotonowych na granicach lasu, ograniczenie możliwości wygradzania terenu i sytuowania budynków od ściany lasu w celu zachowania pasa ochronnego pomiędzy nowo sytuowaną zabudową a granicą lasu.
- Proponowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy Dolina Płoni.

Puszcza Bukowa 32-313.27-11

- Na stokach narażonych na erozję w zakresie niestosowania rębni sprzyjających erozji. Każdorazowo stosowane rębnie (w tym sposoby odnowień drzewostanu) oraz sposób wykonywania zabiegów hodowlanych powinny być dostosowane do rzeźby terenu oraz rodzaju podłoża, zapobiegając zjawiskom erozyjnym. Wykluczenie stosowania rębni zupełnych oraz stosowanie takich, gdzie nie dochodzi do silnego przerzedzenia drzewostanu, lub wyłączenie z użytkowania rębnego na stokach szczególnie narażanych na erozję.
- Ochrona form geomorfologicznych krajobrazu, w tym stanowisk głazów narzutowych.
- Zachowanie in situ występujących na powierzchni polodowcowych głazów narzutowych o średnicy większej niż 2 m.
- Pozyskanie drewna prowadzić przy zachowaniu trwałości i ciągłości lasu oraz ze szczególnym uwzględnieniem jego funkcji ochronnych, ekologicznych i społecznych, z wyłączeniem

sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia zaleca się:

- zwiększanie w ramach realizowanej gospodarki leśnej zasobów martwego drewna, starych drzew i pozostawianie drzew biocenotycznych do ich biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu,
- dostosowanie rębni (w tym sposobu odnowień) do docelowej budowy drzewostanów, zgodnych z siedliskiem, efektem których jest utrzymanie i/lub przebudowa drzewostanów w kierunku drzewostanów wielowarstwowych oraz różnowiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem roli ekologicznej lasu; zaleca się wykluczenie stosowania rębni zupełnych i zastępowanie ich rębniami złożonymi z długim okresem odnowienia, w tym preferowanymi rębniami stopniowym i przerębowymi,
- wokół jezior, w pasie o szerokości odpowiadającej wysokości drzewostanu preferować stosowanie rębni złożonych z wydłużonym okresem odnowienia lub ograniczenie użytkowania tego pasa drzewostanu.

- Ochrona i kształtowanie stref ekotonowych w trakcie cięć pielęgnacyjnych na granicy między lasem a zewnętrznymi terenami.
- Ochrona naturalnej retencji lasu poprzez utrzymanie w stanie naturalnym wszystkich bagien, mokradeł i terenów podmokłych, z możliwością stosowania zabiegów ochrony czynnej w miarę potrzeb.
- W obrębie siedmiu istniejących rezerwatów przyrody postepowanie zgodnie z zapisami planów ochrony rezerwatów.

Dolina Dolnej Odry, Międzyodrze 32-313.24-24

Krajobraz 2b. Z dominacją szuwarów i turzycowisk

Brak rekomendacji dot. lasów.

Widuchowskie Buczyny 32-314.41-12

- Każdorazowo stosowane rębnie (w tym sposoby odnowień drzewostanu) oraz sposób wykonywania zabiegów hodowlanych powinny być dostosowane do rzeźby terenu oraz rodzaju podłoża, zapobiegając zjawiskom erozyjnym.
- Ograniczenie ilości i powierzchni grodzeń upraw leśnych oraz czasu ich utrzymywania w celu ograniczenia tworzenia barier ekologicznych.

- Z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia zaleca się :
  - utrzymywanie lub zwiększanie zasobów martwego drewna w ekosystemach leśnych, pozostawianie w cięciach rębnych fragmentów drzewostanu na kolejne pokolenie, w celu umożliwienia starzenia się drzew i rozwoju ich cech biocenotycznych,
  - ograniczenie stosowania rębni zupełnych i zastępowanie ich rębniami złożonymi,
  - wyłączenie z użytkowania rębnią zupełną fragmentów drzewostanów o szerokości ok. 10-15 m od brzegów torfowisk i śródleśnych oczek wodnych,
  - ochrona i kształtowanie stref ekotonowych w trakcie cięć pielęgnacyjnych na granicy między lasem a zewnętrznymi terenami otwartymi.

Krajobraz leśny nad Jeziorem Lubicz 32-313.28-50

Z przewagą siedlisk łęgowych, bagiennych i olsowych

- Utrzymanie terenów otwartych w strukturze przestrzennej lasu; nieprzeznaczanie gruntów pod zabudowę i ograniczanie zalesienia, z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań krajobrazowych, przyrodniczych i planistycznych oraz Krajowego Programu Zwiększania Lesistości.
- Z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia zaleca się:
  - w ramach realizowanej gospodarki leśnej zwiększenie zasobów martwego drewna, starych drzew i pozostawianie drzew biocenotycznych do ich biologicznej śmierci i naturalnego rozkładu,
  - ograniczenie stosowania rębni zupełnych i zastępowanie ich rębniami złożonymi z długim okresem odnowienia,
  - wyłączenie z użytkowania rębnego i pozostawienie do naturalnej sukcesji łęgów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) oraz łęgów lasów dębowo-wiązowo-jesionowych (91F0) we właściwym stanie (FV), położonych wzdłuż naturalnych cieków,
  - kształtowanie i zachowanie strefy ekotonowej w pasie o szerokości do 25 m wokół jezior oraz rzek Marwicka Struga i Kanału Krzywin; ograniczenie stosowania rębni zupełnych oraz gniazdowych i zastąpienie ich pozostałymi rębniami złożonymi z długim okresem odnowienia.
- Utrzymanie właściwych dla siedlisk bagiennych stosunków wodnych.

- Kształtowanie stref ekotonowych w trakcie cięć pielęgnacyjnych na granicy między lasem a zewnętrznymi terenami otwartymi.
- Monitoring w zakresie nielegalnego przekształcania strefy brzegowej jeziora, grodzenia, zabudowy, usuwania roślinności szuwarowej, krzewiastej i drzewiastej oraz nielegalnie wznoszonych pomostów.
- Likwidacja nielegalnych elementów przekształcenia brzegów jeziora.

Widuchowskie Górki 32-313.28-22

- Każdorazowo stosowane rębnie (w tym sposoby odnowień drzewostanu) oraz sposób wykonywania zabiegów hodowlanych powinny być dostosowane do rzeźby terenu oraz rodzaju podłoża, zapobiegając zjawiskom erozyjnym.
- Ograniczenie stosowania rębni zupełnych i zastępowanie ich rębniami złożonymi, z uwzględnieniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.
- Ochrona i kształtowanie stref ekotonowych w trakcie cięć pielęgnacyjnych na granicy między lasem a zewnętrznymi terenami otwartymi.
- Pozostawianie w cięciach rębnych fragmentów drzewostanu na kolejne pokolenie w celu umożliwienia starzenia się drzew i rozwoju ich cech biocenotycznych.
- Ograniczenie ilości i powierzchni grodzeń upraw leśnych oraz czasu ich utrzymywania w celu ograniczenia tworzenia barier ekologicznych.

6. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE

6.1. Cenne obiekty dziedzictwa kulturowego

Tab. 1 Wykaz obiektów kultury materialnej

Lp.	Nazwa obiektu	l-ctwo oddz.	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Uwagi
1	cmentarzysko	Glinna 66 a	Cmentarzysko kurhanowe - 5 kurhanów ze środkowego okresu brązu (1200-1000 lat p.n.e.) w rezerwacie „Trawiasta Buczyna".	AZP 33-07/47
2	grodzisko	Klęskowo 239 i	Wczesnośredniowieczne grodzisko pierścieniowe na górze „Chojna" w rezerwacie „Bukowe Zdroje".	AZP 33-06/14
3	grodzisko	Binowo 428 cx	Grodzisko z wczesnej epoki żelaza i wczesnego średniowiecza na obszarze cennym przyrodniczo.	Nr rejestru zabytków 711; AZP-33-04/20 Kamieniec 32
4	pomnik	Klęskowo	Pomnik Carla Ludwiga Gene.	Miejsce pamięci

Lp.	Nazwa obiektu	l-ctwo oddz.	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Uwagi
		130 a		
5	cmentarz	Śmierdnica 5 h	Cmentarz nieczynny, resztki nagrobków, zachowane tablice z datami (1939-1946).	Miejsce pamięci
6	cmentarz	Glinna 221 p	Cmentarz nieczynny.	Miejsce pamięci
7	cmentarz	Wełtyń 94 o	Cmentarz nieczynny, zniszczony, porozrzucane pojedyncze kamienie nagrobkowe.	Miejsce pamięci
8	obeliski	Klucz 286 a, c	Dwa obeliski upamiętniające ofiary katastrofy lotniczej z 1935 r.	Miejsce pamięci
9	kamień	Kołowo 178 c	Kamień z tablicą upamiętniającą inż. Józefa Lewandowskiego.	Miejsce pamięci
10	budowla	Klucz 321	Pozostałości obmurowania stanowiącego spiętrzenie wód na strumieniu Ponikwa.	Miejsce historyczne
11	głaz	Klęskowo 186 c	Głaz z napisem „Serce Puszczy”.	Miejsce pamięci
12	głaz	Klęskowo 238 g	Głaz z tablicą, z napisem „Ku pamięci Stanisława Grońskiego…”.	Miejsce pamięci
13	uroczysko	Klucz 277 l	Uroczysko Mosty.	-
14	kamienie	Klucz 269 i, f, d, h; 271 a; 275 c, d; 274 c; 268 c	Kamienie zwane „morowcami” oznaczone krzyżem lotaryńskim i datami z końca XVIII w.	Miejsca historyczne
15	kamień	Glinna 209 d	Kamień pamiątkowy, w 150 rocznicę urodzin prof. Adama Schwappacha.	Miejsce pamięci
16	budowla	Klęskowo 162 c	Lwia Paszcza – pozostałości kamienno – betonowego obmurowania wysięku wód, do 1981 roku opatrzone żeliwnym odlewem z wizerunkiem lwiej głowy. Przed II wojną źródło im. Carla Ludwiga Gene.	Miejsce historyczne
17	pomnik	Klucz 255 a	Pomnik Carla Meyera.	Miejsce pamięci
18	głaz	Klęskowo 186 c	Lipa Pokoju i głaz z inskrypcją 1871.	Miejsce pamięci
19	głaz	Glinna 222 i	Głaz z tablicą poświęconą pamięci Jerzego Jackowskiego.	Miejsce pamięci
20	uroczysko	Klęskowo 250 a	Uroczysko Szwedzki Młyn – miejsce dawnych obiektów: młyn prochowy później zbożowy oraz karczma, pozostałości schodów oraz pamiątkowych nagrobków z inskrypcjami.	Miejsce historyczne
21	schrony	Klucz 309 g, 310 a	Obiekty „Prochownia” – schrony z 1934 roku wykorzystywane do 2007 roku jako magazyny amunicji i prochu dla wojska.	Miejsce historyczne
22	kamień	Glinna 222 b	Kamień z pamiątkową inskrypcją związaną z posadzeniem Dębu Papieskiego. Kamień z inskrypcją związana z obchodami 125 rocznicy Ogrodu Dendrologicznego w Glinnej. Kamienna rzeźba upamiętniająca zjazd Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego.	Miejsce pamięci
23	cmentarz	Binowo 298 a	Lapidarium	Miejsce pamięci
24	grób	Klęskowo 250 g	pojedynczy nagrobek z okresu I wojny światowej	Miejsce pamięci
25	budowle	Puszcza Bukowa	drogi brukowe	-
26	pomnik	Klęskowo 237 b	Pomnik w ruinie	Miejsce pamięci
27	pomnik	Klucz 277 g	Pomnik w ruinie	Miejsce pamięci
28	pomnik	Kołowo 347 g	Pomnik w ruinie ku czci Zjazdu Niemieckiego Towarzystwa Turystycznego	Miejsce pamięci
29	kamień	Puszcza Bukowa	Dawne kamienne słupy graniczne, oddziałowe i drogowskazowe	Miejsce historyczne
30	drzewo	Śmierdnica 27 b	Dąb przyjaźni	Miejsce pamięci
31	plac	Kołowo 127	Cesarka (Caiserplatz)	Miejsce pamięci
32	budowle	Klucz 312 d, 273 c	Obiekty militarne np. strzelnica, bunkry	Miejsce historyczne

Lp.	Nazwa obiektu	l-ctwo oddz.	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Uwagi
33	obudowane źródła	Klucz, Klęskowo 302, Klucz 251 b, Glinna 189	Oczko Luizy, Oczko Marzanny, Ciurkadełko (Źródło Worpitzkiego), Źródło Dobropolskie	Miejsce historyczne
34	budowle	Puszcza Bukowa	Kamienne mostki i przepusty nad strumieniami leśnymi z XIX i XX w.	Miejsce historyczne
35	-	Klęskowo 144, 161	Ślady po mielerzach klasycznych	Miejsce historyczne
36	-	Klucz 257	Krzyż przydrożny „Pojednania”	Miejsce historyczne
37	grodzisko	Binowo 422 g	Grodzisko z wczesnej epoki żelaza i wczesnego średniowiecza	Nr rejestru zabytków 697; AZP 32-05/4
38	grodzisko	Pniewo 316 d	Średniowieczne grodzisko.	Nr rejestru zabytków C-18
39	stanowisko archeologiczne	Pniewo 93a	Stanowisko archeologiczne Żurawie.	Nr rejestru zabytków stan. 5 AZP 34-05/131
40	stanowisko archeologiczne	Glinna 60a	Stanowisko archeologiczne Stare Czarnowo	Nr rejestru zabytków stan. 65: AZP 33-07/135

Fotografia 15. Uroczysko Szwedzki Młyn - pozostałości po przedwojennej restauracji współcześnie wewnątrz rezerwatu Bukowe Zdroje (oddz. 250 Nadl. Gryfino).

Obiekty kultury materialnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gryfino

Niemiecki Cmentarz Wojenny

Miejsce pochówku dla poległych i zmarłych w czasie II Wojny Światowej na terenie Pomorza został wybudowany w Glinnej przez Volkbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge E.V. w latach 2001-2003.

Cmentarz docelowo pomieści do 30.000 ofiar, które tutaj znajdą miejsce ostatecznego spoczynku. Do obecnej chwili na cmentarzu pochowano niespełna 10 tys. doczesnych szczątków żołnierzy niemieckich i kilkaset osób cywilnych.

Gardno

Kościół późnoromański, poł. XIII w., przebudowany w XIX i XX w. Jeden z najstarszych kościołów wiejskich na Pomorzu.

Gryfino

Kościół gotycki z XIII w., rozbudowany w XIV-XV w.; fragmenty murów obronnych z XIV i XV w. z bramą Bańską.

Chlebowo

Ruiny gotyckiego kościoła z XIV wieku.

Kołbacz

Opactwo cysterskie, 1173 roku; jeden z najcenniejszych zabytków Pomorza Zachodniego kościół Najświętszej Marii Panny, budowa zaczęta w 1210 roku, jako późnoromańska bazylika do ok. 1347 roku rozbudowana w stylu gotyckim, od 1555 roku częściowo przebudowany na spichlerz. Klasztor w większości rozebrany, dom opata i dom konwersów. Baszta Więzienna i zabudowania gospodarcze. Dwa grodziska nizinne pierścieniowate, wczesnośredniowieczne: VIII-XI w. i XI-XIII w. Pomnik przyrody „Miedwieński Kamień".

Kołowo

Jedna z najstarszych wsi na Pomorzu Szczecińskim, założona w 1183 roku. W neogotyckim kościele, koniec XIX w., wmurowano w posadzkę płytę nagrobkową opata kołbackiego Jana Jordana, zmarłego w 1395 roku, cmentarz przykościelny.

Kurów

Pomnik przyrody „Dąb Rozbójników" (dąb szypułkowy, obw. 430 cm).

Rożnowo

Park pałacowy z początku XIX w., pow. ok. 2 ha, pomnik przyrody - dąb bezszypułkowy, obw. 650 cm.

Siadło Dolne

Grodzisko wyżynne (z podgrodziem) z wczesnej epoki żelaza i z wczesnego średniowiecza, X-XII wieku.

Sobieradz

Kościół granitowy z XIII wieku.

Stare Czarnowo

Przy oddz. 74 (obr. Rozdoły) cmentarzysko kurhanowe z epoki brązu.

Szczecin - Zdroje

Jezioro Szmaragdowe (pow. ok. 2,5 ha, głęb. do 20m) powstałe w 1925 roku na skutek zalania wodami podziemnymi wyrobiska odkrywkowej kopalni kredy.

Wełtyń

Kościół późnogotycki z XV w., z głazów narzutowych, z polichromią początek XVI w. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

Żelisławiec

Grodzisko podkowiaste, wczesnośredniowieczne nad jeziorem „Zgniły Grzyb".

7. ZNIEKSZTAŁCENIA SIEDLISK I ZBIOROWISK ROŚLINNYCH

7.1. Przekształcenia środowiska leśnego

7.1.1. Zniekształcenie siedlisk i zbiorowisk leśnych

Formy stanu siedliska zostały określone na podstawie prac glebowo – siedliskowych i bieżącej taksacji w terenie.

W Nadleśnictwie Gryfino przeważają siedliska naturalne – zajmując 13 599,23 ha tj. 62,5% jego powierzchni. Udział siedlisk zdegradowanych i silnie zdegradowanych wynosi 11,3%.

Tabela 62. Powierzchnia siedlisk według ich stanu

Forma stanu siedliska	Grupa siedlisk				Razem
	bory	bory i lasy mieszane	lasy	olsy i łęgi	
Naturalne i zbliżone do naturalnego	264,59	4250,63	7559,27	1524,74	13599,23
Zniekształcone – porolne	108,49	3159,2	2332,62	93,76	5694,07
Zniekształcone – odwodnione	X	X	X	16,56	16,56
Zniekształcone – zawodnione	X	X	X	0	0
Zdegradowane	8,46	1197,25	1162,92	37,3	2405,93
Silnie zdegradowane	0	33,65	18,86	0	52,51
Razem	381,54	8640,73	11073,67	1672,36	21768,3

7.1.2. Zniekształcenie drzewostanów

Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem

Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskowym typem lasu jest jednym z ważniejszych wskaźników wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk. Jest to także wskaźnik naturalności ekosystemów leśnych.

Tabela 63. Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
Obręb GRYFINO	BMB	BRZ OL	9,97	100,0				
		OL BRZ			2,29	100,0		
		ŚW BRZ SO			8,52	100,0		
	BMŚW	BK DB					1,29	100,0
		BK SO	120,01	100,0				
		DB SO	572,15	97,2	16,43	2,8		
		SO	1073,45	99,4	1,93	0,2	4,31	0,4
		SO BK	0,61	100,0				
		SO DB	1,84	100,0				
	BŚW	SO	309,42	99,8	0,61	0,2		
	LMB	BRZ OL			0,79	100,0		
		OL			3,52	100,0		
		SO BRZ	0,62	2,1	28,93	97,9		
	LMŚW	BK	165,87	92,9	12,62	7,1		
		BK DB	31,86	92,1	1,57	4,5	1,15	3,3
		BK DB SO	3,29	100,0				
		BK SO	697,57	85,7	111,57	13,7	4,57	0,6
		BRZ DB	2,38	100,0				
		DB	8,03	40,6	10,90	55,1	0,86	4,3
		DB BK	17,61	59,8	11,82	40,2		
		DB SO	1382,71	75,9	411,89	22,6	27,76	1,5
		DG DB			2,75	100,0		
		GB BK	0,91	100,0				
		GB BK DB	20,20	100,0				
		GB DB			0,72	100,0		
		GB DB BK	6,68	100,0				
		JS DB			0,50	100,0		
		JW DB	2,59	100,0				
		JW SO	0,98	100,0				
		OL DB			0,63	100,0		
		SO	11,15	77,1	3,31	22,9		
		SO BK	350,15	75,1	115,94	24,9		
		SO BRZ DB			6,14	100,0		
		SO BRZ OL	1,04	100,0				

	SO DB	423,43	69,9	176,32	29,1	5,78	1,0
	SO DB BK	0,74	5,2	13,50	94,8		
	SO GB BK	0,21	100,0				
	SO GB DB	7,39	24,7	17,67	59,0	4,88	16,3
LMW	BK DB	0,49	17,3	2,34	82,7		
	JS DB	2,59	67,3	1,26	32,7		
	OL DB			2,51	100,0		
	SO BK					4,40	100,0
	SO DB	12,18	36,1	20,71	61,3	0,89	2,6
LŚW	BK	668,68	91,1	57,12	7,8	8,40	1,1
	BK DB	304,99	29,0	573,77	54,6	171,86	16,4
	BK GB	4,28	67,7	2,04	32,3		
	BK SO	10,38	100,0				
	DB	707,20	57,6	373,62	30,4	147,13	12,0
	DB BK	355,91	53,9	241,75	36,6	62,79	9,5
	DB GB	1,18	100,0				
	DB JW			1,27	100,0		
	DB OL	6,06	100,0				
	DB SO	8,23	89,5	0,97	10,5		
	DB SO BK			1,40	100,0		
	GB BK	73,87	97,7	1,72	2,3		
	GB BK DB	52,64	69,9	14,11	18,7	8,59	11,4
	GB DB	45,23	100,0				
	GB DB BK	80,57	76,1	25,29	23,9		
	JS OL			2,45	100,0		
	JS WZ DB	1,12	22,9	3,78	77,1		
	JW DB	25,86	75,2	8,53	24,8		
	JW JS DB	0,80	33,5	1,59	66,5		
	LP DB	14,47	75,1	4,81	24,9		
	LP GB DB	21,89	65,5	11,51	34,5		
	OL	0,55	100,0				
	OL DB	0,20	3,8	5,02	96,2		
	SO	6,11	100,0				
	SO BK	2,35	100,0				
	SO BRZ	2,97	100,0				
	SO DB			1,40	100,0		
LW	BRZ DB	3,17	100,0				
	DB	6,18	40,9	8,94	59,1		
	DB BK			0,22	100,0		
	DB OL	16,59	52,8	14,81	47,2		
	GB DB	8,70	63,7	4,96	36,3		
	JS DB	26,72	32,7	43,54	53,3	11,49	14,1
	JS WZ DB	8,82	44,6	10,97	55,4		
	JW DB			0,45	100,0		
	JW JS	1,52	100,0				
	LP GB DB	1,21	100,0				
	OL DB	2,96	32,7	6,08	67,3		
OL	BRZ OL	1,14	51,6	1,07	48,4		
	JS DB			2,11	100,0		
	JS OL	0,91	100,0				
	OL	417,26	87,5	48,21	10,1	11,62	2,4
OLJ	DB OL	7,78	100,0				

		DB SO	0,54	100,0				
		GB BK DB	1,42	100,0				
		GB DB			0,69	100,0		
		JS OL	83,41	45,0	101,63	54,8	0,48	0,3
		JS WZ	0,70	100,0				
		JS WZ DB			2,30	100,0		
		JW OL			2,69	100,0		
		OL	11,35	100,0				
		OL JS	20,43	29,4	49,01	70,6		
		SO BRZ			6,12	100,0		
Obręb ROZDOLY	BMB	SO BRZ			0,86	100,0		
	BMŚW	BK SO	60,48	100,0				
		DB SO	139,53	96,6	4,84	3,4		
		SO	283,86	99,8			0,71	0,2
		SO BK	4,00	51,1	3,83	48,9		
		SO DB	5,12	74,3	1,77	25,7		
	BŚW	SO	63,50	100,0				
	LŁ	BK	0,73	100,0				
		DB	0,57	100,0				
		DB OL	0,40	100,0				
		GB BK DB	1,52	100,0				
		GB DB BK	0,96	100,0				
		JS DB			3,10	100,0		
		JS OL	11,81	56,5			9,08	43,5
		JS WZ	1,86	100,0				
		JS WZ DB	2,12	57,3	1,58	42,7		
		OL	11,96	100,0				
		OL BK	0,93	100,0				
	LMŚW	BK	260,25	82,7	52,00	16,5	2,51	0,8
		BK DB	37,56	52,1	34,48	47,9		
		BK OL	1,51	100,0				
		BK SO	243,85	82,4	49,25	16,6	2,75	0,9
		DB	17,63	95,3	0,72	3,9	0,15	0,8
		DB BK	29,62	57,6	21,78	42,4		
		DB SO	547,23	83,8	101,88	15,6	3,69	0,6
		DB SO BK			1,28	100,0		
		GB BK DB	7,05	100,0				
		GB DB BK			16,86	100,0		
		JW DB			0,14	100,0		
		LP GB DB	4,81	100,0				
		OL DB	2,46	100,0				
		SO	2,73	100,0				
		SO BK	236,38	75,7	70,17	22,5	5,56	1,8
		SO DB	219,95	61,6	137,03	38,4		
		SO GB DB	2,81	100,0				
	LMW	BK DB			6,90	100,0		
		JS OL			2,89	100,0		
		SO DB	2,04	45,4	2,45	54,6		
		ŚW DB			0,56	100,0		
	LŚW	BK	5173,42	94,0	224,02	4,1	107,31	1,9
		BK DB	109,91	36,6	141,71	47,2	48,30	16,1
		BK OL	1,97	100,0				

		DB	122,53	59,4	73,15	35,4	10,76	5,2
		DB BK	144,86	29,8	275,15	56,6	65,82	13,5
		DB OL			4,28	100,0		
		DB SO	1,56	100,0				
		GB BK	7,36	100,0				
		GB BK DB	0,46	100,0				
		GB DB	10,22	100,0				
		GB DB BK	1,06	38,7			1,68	61,3
		JS DB			3,41	100,0		
		JS OL	4,77	59,8			3,21	40,2
		JS WZ DB	5,87	100,0				
		JW BK	31,11	76,2	8,53	20,9	1,18	2,9
		JW DB	5,26	46,7	6,00	53,3		
		OL	1,21	100,0				
		OL BK	4,41	100,0				
		OL JS			1,02	100,0		
		SO BK	0,87	48,6	0,92	51,4		
	LW	BK	12,38	86,3	1,96	13,7		
		DB	1,44	72,0			0,56	28,0
		DB BK	20,47	60,8	12,19	36,2	1,02	3,0
		DB OL	9,94	69,8	4,30	30,2		
		GB BK			1,84	100,0		
		JS DB	7,37	37,2	12,46	62,8		
		JS OL	3,16	81,9	0,70	18,1		
		JS WZ DB	0,69	7,8	8,18	92,2		
		OL	1,03	100,0				
		OL DB	1,82	10,0	16,29	90,0		
		OL JS	0,60	47,6	0,66	52,4		
	OL	BK	0,52	100,0				
		BRZ OL	1,07	100,0				
		JS OL	0,97	100,0				
		OL	206,40	98,2	3,75	1,8		
	OLJ	BK	2,76	61,7	1,71	38,3		
		BK OL	2,69	100,0				
		DB OL	4,78	100,0				
		JS DB	2,92	83,2	0,59	16,8		
		JS OL	369,38	87,9	50,77	12,1	0,30	0,1
		JS WZ DB			1,15	100,0		
		OL	28,05	75,1	9,29	24,9		
		OL DB	3,19	100,0				
		OL JS	10,88	18,9	37,53	65,4	9,01	15,7
Nadleśnictwo Gryfino	BMB	BRZ OL	9,97	100,0				
		OL BRZ			2,29	100,0		
		SO BRZ			0,86	100,0		
		ŚW BRZ SO			8,52	100,0		
	BMŚW	BK DB					1,29	100,0
		BK SO	180,49	100,0				
		DB SO	711,68	97,1	21,27	2,9		
		SO	1357,31	99,5	1,93	0,1	5,02	0,4
		SO BK	4,61	54,6	3,83	45,4		
		SO DB	6,96	79,7	1,77	20,3		
	BŚW	SO	372,92	99,8	0,61	0,2		

LŁ	BK	0,73	100,0				
	DB	0,57	100,0				
	DB OL	0,40	100,0				
	GB BK DB	1,52	100,0				
	GB DB BK	0,96	100,0				
	JS DB			3,10	100,0		
	JS OL	11,81	56,5			9,08	43,5
	JS WZ	1,86	100,0				
	JS WZ DB	2,12	57,3	1,58	42,7		
	OL	11,96	100,0				
	OL BK	0,93	100,0				
LMB	BRZ OL			0,79	100,0		
	OL			3,52	100,0		
	SO BRZ	0,62	2,1	28,93	97,9		
LMŚW	BK	426,12	86,4	64,62	13,1	2,51	0,5
	BK DB	69,42	65,1	36,05	33,8	1,15	1,1
	BK DB SO	3,29	100,0				
	BK OL	1,51	100,0				
	BK SO	941,42	84,8	160,82	14,5	7,32	0,7
	BRZ DB	2,38	100,0				
	DB	25,66	67,0	11,62	30,3	1,01	2,6
	DB BK	47,23	58,4	33,60	41,6		
	DB SO	1929,94	78,0	513,77	20,8	31,45	1,3
	DB SO BK			1,28	100,0		
	DG DB			2,75	100,0		
	GB BK	0,91	100,0				
	GB BK DB	27,25	100,0				
	GB DB			0,72	100,0		
	GB DB BK	6,68	28,4	16,86	71,6		
	JS DB			0,50	100,0		
	JW DB	2,59	94,9	0,14	5,1		
	JW SO	0,98	100,0				
	LP GB DB	4,81	100,0				
	OL DB	2,46	79,6	0,63	20,4		
	SO	13,88	80,7	3,31	19,3		
	SO BK	586,53	75,4	186,11	23,9	5,56	0,7
	SO BRZ DB			6,14	100,0		
	SO BRZ OL	1,04	100,0				
	SO DB	643,38	66,8	313,35	32,6	5,78	0,6
	SO DB BK	0,74	5,2	13,50	94,8		
	SO GB BK	0,21	100,0				
	SO GB DB	10,20	31,1	17,67	54,0	4,88	14,9
LMW	BK DB	0,49	5,0	9,24	95,0		
	JS DB	2,59	67,3	1,26	32,7		
	JS OL			2,89	100,0		
	OL DB			2,51	100,0		
	SO BK					4,40	100,0
	SO DB	14,22	37,2	23,16	60,5	0,89	2,3
	ŚW DB			0,56	100,0		
LŚW	BK	5842,10	93,6	281,14	4,5	115,71	1,9
	BK DB	414,90	30,7	715,48	53,0	220,16	16,3

		BK GB	4,28	67,7	2,04	32,3		
		BK OL	1,97	100,0				
		BK SO	10,38	100,0				
		DB	829,73	57,8	446,77	31,1	157,89	11,0
		DB BK	500,77	43,7	516,90	45,1	128,61	11,2
		DB GB	1,18	100,0				
		DB JW			1,27	100,0		
		DB OL	6,06	58,6	4,28	41,4		
		DB SO	9,79	91,0	0,97	9,0		
		DB SO BK			1,40	100,0		
		GB BK	81,23	97,9	1,72	2,1		
		GB BK DB	53,10	70,1	14,11	18,6	8,59	11,3
		GB DB	55,45	100,0				
		GB DB BK	81,63	75,2	25,29	23,3	1,68	1,5
		JS DB			3,41	100,0		
		JS OL	4,77	45,7	2,45	23,5	3,21	30,8
		JS WZ DB	6,99	64,9	3,78	35,1		
		JW BK	31,11	76,2	8,53	20,9	1,18	2,9
		JW DB	31,12	68,2	14,53	31,8		
		JW JS DB	0,80	33,5	1,59	66,5		
		LP DB	14,47	75,1	4,81	24,9		
		LP GB DB	21,89	65,5	11,51	34,5		
		OL	1,76	100,0				
		OL BK	4,41	100,0				
		OL DB	0,20	3,8	5,02	96,2		
		OL JS			1,02	100,0		
		SO	6,11	100,0				
		SO BK	3,22	77,8	0,92	22,2		
		SO BRZ	2,97	100,0				
		SO DB			1,40	100,0		
	LW	BK	12,38	86,3	1,96	13,7		
		BRZ DB	3,17	100,0				
		DB	7,62	44,5	8,94	52,2	0,56	3,3
		DB BK	20,47	60,4	12,41	36,6	1,02	3,0
		DB OL	26,53	58,1	19,11	41,9		
		GB BK			1,84	100,0		
		GB DB	8,70	63,7	4,96	36,3		
		JS DB	34,09	33,6	56,00	55,1	11,49	11,3
		JS OL	3,16	81,9	0,70	18,1		
		JS WZ DB	9,51	33,2	19,15	66,8		
		JW DB			0,45	100,0		
		JW JS	1,52	100,0				
		LP GB DB	1,21	100,0				
		OL	1,03	100,0				
		OL DB	4,78	17,6	22,37	82,4		
		OL JS	0,60	47,6	0,66	52,4		
	OL	BK	0,52	100,0				
		BRZ OL	2,21	67,4	1,07	32,6		
		JS DB			2,11	100,0		
		JS OL	1,88	100,0				
		OL	623,66	90,7	51,96	7,6	11,62	1,7
	OLJ	BK	2,76	61,7	1,71	38,3		

		BK OL	2,69	100,0				
		DB OL	12,56	100,0				
		DB SO	0,54	100,0				
		GB BK DB	1,42	100,0				
		GB DB			0,69	100,0		
		JS DB	2,92	83,2	0,59	16,8		
		JS OL	452,79	74,7	152,40	25,1	0,78	0,1
		JS WZ	0,70	100,0				
		JS WZ DB			3,45	100,0		
		JW OL			2,69	100,0		
		OL	39,40	80,9	9,29	19,1		
		OL DB	3,19	100,0				
		OL JS	31,31	24,7	86,54	68,2	9,01	7,1
		SO BRZ			6,12	100,0		

Największą powierzchnię zajmują w Nadleśnictwie drzewostany zgodne z siedliskiem – (16.779 ha) 77,8% powierzchni wszystkich drzewostanów. Częściowo zgodne z siedliskiem zajmują (4.040 ha) 18,7%, a drzewostany niezgodne (752 ha) 3,5%.

Pinetyzacja (borowacenie)

Zjawisko to wyróżnia się na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od udziału sosny i świerka w górnej warstwie drzew wyróżnia się borowacenie:

- **słabe**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi: ponad 80 % na siedliskach borów mieszanych; 50 - 80 % na siedliskach lasów mieszanych; 10 - 30 % na siedliskach lasowych;
- **średnie**, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi: ponad 80 % na siedliskach lasów mieszanych lub 30 - 60 % na siedliskach lasowych.
- **mocne**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym wynosi na siedliskach lasowych ponad 60 %.

Tabela 64. Zestawienie powierzchni [ha] wg form degradacji - borowacenie

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb GRYFINO	brak	1327,91	1441,20	1473,82	4242,93	37,4
	słabe	814,12	2091,67	872,76	3778,55	33,3
	średnie	283,58	1259,08	762,70	2305,36	20,3
	mocne	70,06	725,16	234,26	1029,48	9,1
Obręb ROZDOLY	brak	505,71	1941,87	4343,87	6791,45	66,5

	słabe	212,19	929,17	727,07	1868,43	18,3
	średnie	50,48	617,36	282,61	950,45	9,3
	mocne	6,44	498,48	98,85	603,77	5,9
Nadleśnictwo Gryfino	brak	1833,62	3383,07	5817,69	11034,38	51,2
	słabe	1026,31	3020,84	1599,83	5646,98	26,2
	średnie	334,06	1876,44	1045,31	3255,81	15,1
	mocne	76,50	1223,64	333,11	1633,25	7,6

Z zestawień wynika, że największą powierzchnię, bo ponad 51% powierzchni Nadleśnictwa zajmują drzewostany, w których nie występuje zjawisko pinetyzacji. Mniejszą powierzchnię zajmują drzewostany ze słabym borowaceniem – ok. 26%. Borowaceniu średniemu uległo ok. 15%, a mocnemu 7,6% ogółu drzewostanów. Dominacja słabszego borowacenia w obrębie Gryfino i silniejszego borowacenia w obrębie Rozdoły wynika z układu dominujących siedlisk leśnych – uboższych na dużych powierzchniach obr. Gryfino i żyźniejszych w obr. Rozdoły, co ma krytyczny wpływ na ocenę zjawiska. Wyraźny spadek borowacenia w młodszych klasach wieku wiąże się z dostosowywaniem składu drzewostanów do warunków siedliskowych, ograniczaniem udziału gatunków iglastych, w tym wpływem postępujących zmian klimatu i gradacji szkodników.

Monotypizacja

Polega na ujednoliceniu składu gatunkowego lub struktury wiekowej drzewostanów. Określa się ją dla kompleksów powyżej 200 ha, z uwzględnieniem grup wiekowych: 1-40 lat, 41-80 lat, powyżej 80 lat oraz podziału drzewostanów na sosnowe + świerkowe i pozostałe. Monotypizację wyróżnia się, gdy drzewostany jednogatunkowe lub jednowiekowe występują w zasadzie na zwartych powierzchniach (ok. 100 ha). Formę tą należy wyróżniać głównie dla sosny i świerka (nie stosuje się dla lasów bukowych, z natury często z jednogatunkowym drzewostanem) oraz rozdzielać na:

- monotypizację częściową, gdy:

  - udział drzewostanów jednego gatunku i jednej (20-letniej) klasy wieku wynosi 50-80 %,

  - udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków w jednej klasie wieku przekracza 80 %,

- monotypizację pełną, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80 %.

Na terenie Nadleśnictwa Gryfino monotypizacja nie występuje ze względu na brak rozległych powierzchni porolnych zalesianych, pogradacyjnych oraz znaczną zmienność w skali lokalnej warunków siedliskowych na obszarach wydmowych i morenowych.

Neofityzacja

Neofityzacją określana jest sztuczna uprawa lub samoistne wnikanie do lasów gatunków drzew i krzewów obcych. Na terenie Nadleśnictwa Gryfino stwierdzono obecność w drzewostanach 5 gatunków drzew i krzewów obcych, występujących w warstwie drzew, podrostów oraz podszytu (zapisanych w bazie danych Taksator).

Tabela 65. Wykaz gatunków drzew i krzewów obcego pochodzenia stwierdzonych w Nadleśnictwie

Gatunek	Forma występowania									
	gatunek panujący		ponad 5% w składzie		do 5% w składzie	w II piętrze	w warstwie podrostu, nalotu, podsadzeń	w warstwie podszytu, samosiewu, zakrzewień	w warstwie przestoi i zadrzewień	Razem liczba wydz.
			d-stanu		d-stanu (poj,mjsc)					
			(od 1 w udziale)							
	Liczba wydz.	Pow. wydz. [ha]	Liczba wydz.	Pow. zred. [ha]	Liczba wydzieleń					
czeremcha późna			2	0,14	6		9	1384	1	1402
daglezja zielona	12	27,51	38	14,29	181	1	18	8	17	275
dąb czerwony	2	1,74	24	9,77	374	1	12	12	16	441
dereń biały								21	0	21
jodła olbrzymia	1	6,14						0	0	1
karagana syberyjska								1	0	1
kasztanowiec biały			7	0,98	65			2	10	84
klon jesionolistny					12				1	13
ligustr pospolity								6		6
lilak pospolity								7		7
orzech czarny					1			1	2	4
orzech włoski					1				2	3
orzesznik pięciolistkowy					3					3
platan klonolistny					1					1
robinia akacjowa	60	135,4	167	71,85	489	1	33	599	56	1405
sosna czarna			1	0,58				2	1	4
sosna smołowa			1	0,18	1					2
sosna wejmutka					15			1	1	17
śliwa ałycza					2			2	0	4
śliwa domowa					9		1	15	4	29
śnieguliczka biała								59		59
świerk kłujący			1	1,23						1
wiśnia pospolita					1			1		2
żywotnik olbrzymi					4					4
żywotnik zachodni			1	0,48	1				3	5

Problemem jest zwłaszcza obfite występowanie czeremchy amerykańskiej i w mniejszym stopniu robinii akacjowej, dębu czerwonego. Na odnawianych powierzchniach gatunki te mogą stanowić konkurencję dla pożądanych gatunków, poza tym lokalnie szybko zwiększają liczebność znacząco wpływając na warunki mikrosiedliskowe i powodując przekształcenie roślinności naturalnej. Pozostałe ww. gatunki obce są mniej inwazyjne, przez co stanowią mniejsze zagrożenie w gospodarce leśnej i ochronie ekosystemów.

7.2. Zagrożenia

Lasy w Nadleśnictwie Gryfino narażone są na ujemne oddziaływanie wielu czynników, które mają pochodzenie:

- biotyczne,
- abiotyczne,
- antropogeniczne.

W przyrodzie z reguły występuje zależność, że szkodliwe oddziaływanie czynnika jednej z wyżej wymienionych grup stwarza dogodne warunki dla ujawnienia się i oddziaływania innych czynników. Skumulowanie się kilku czynników często prowadzi do uszkodzenia drzewostanów na dużym obszarze, powodując olbrzymie straty w ekosystemach leśnych. Osłabienie drzew przez szkodniki pierwotne, zanieczyszczenie środowiska oraz duże wahania poziomu wód generują dogodne warunki dla pojawienia się szkodników wtórnych oraz grzybów pasożytniczych.

7.2.1. Czynniki biotyczne.

Spośród czynników przyrody ożywionej najbardziej istotne i największych rozmiarów szkody w ekosystemach leśnych wyrządzają:

- grzyby patogeniczne,
- szkodliwe owady,
- ssaki roślinożerne.

• Grzyby patogeniczne

Grzybowe choroby infekcyjne występują najczęściej w drzewostanach liściastych, które są zdominowane w strukturze gatunków lasotwórczych i mają tendencje powtarzalności, jak choroby liści, czy systemu korzeniowego.

Jedynym problemem średnich i starszych drzewostanów bukowych, dębowych oraz ubywających corocznie drzewostanów jesionowych jest ich zamieranie, w wyniku infekcji i rozwoju chorób grzybowych. Znaczne straty spowdowało zamieranie jesionów, skutkując wyraźnym ustępowaniem gatunku ze składu drzewostanów.

Drzewostany sosnowe rosnące na gruntach porolnych, nie wykazują widocznych zaburzeń ekologicznych. W ostatnim dziesięcioleciu jak i wcześniej została podniesiona ich stabilność biologiczna poprzez wprowadzone podsadzenia produkcyjne, co w konsekwencji zdecydowanie pomniejszyło agresywne działanie huby korzeni.

Inne grzybowe choroby infekcyjne występują marginalnie i nie stanowią zagrożenia dla lasu.
W zestawieniu szkód zinwentaryzowanych podczas prac terenowych nie stwierdzono obecnie drzewostanów uszkodzonych przez grzyby (w 2017 wystąpiły na 71,6 ha).

• Szkodliwe owady.

W minionym dziesięcioleciu utrzymywała się presja szeregu gatunków związanych z fazą rozwojową upraw i młodników. Jednak ich szkodliwość miała zazwyczaj charakter nękający, a ich występowanie zarejestrowano na stosunkowo niedużej powierzchni, o zmiennym nasileniu lub krótkotrwałą obecnością.

Nadleśnictwo w swym zasięgiem administracyjnym nie posiada wyznaczonych ognisk gradacyjnych pierwotnych szkodników sosny.

Od 2010 roku na gruntach Nadleśnictwa rejestrowane jest lokalnie zamieranie buka na powierzchniach od kilku do kilkudziesięciu ha. Wpływ na to mają powtarzające się z rosnącą częstością okresy braku opadów i wysokiej temperatury w sezonie wegetacyjnym. Sytuacje stresowe wywołują zmiany o charakterze fizjologicznym i zakłócają bilans wodny. Osłabieniu drzew towarzyszą czynniki biotyczne. W zestawieniu szkód zinwentaryzowanych podczas prac terenowych nie stwierdzono obecnie drzewostanów uszkodzonych przez owady (w 2017 wystąpiły na 4,5 ha).

• Ssaki roślinożerne.

Bardzo ważne znaczenie gospodarcze, zwłaszcza w uprawach i młodnikach mają szkody wyrządzane przez zwierzynę płową. Szkody wyrządzone przez jelenie i sarny polegają głównie na zgryzaniu sadzonek i spałowaniu drzew, czasami wydeptywaniu. Zgryzane są w pierwszej kolejności gatunki liściaste stanowiące cenne domieszki w składzie upraw. Szkody w uprawach, a w szczególności w podsadzeniach produkcyjnych, (średnio około 60% szkód rocznie), wyrządzane są przez jeleniowate, głównie prze sarnę.

Natomiast spałowanie jest charakterystyczne dla młodników sosnowych. Stosuje się różne formy zapobiegania i ograniczania szkód od zwierzyny tj.: grodzenie upraw, stosowanie repelentów,

palikowanie drzewek, zakładanie osłonek, pozostawianie drzew wyciętych w zabiegach pielęgnacyjnych jako bazy żerowej. Istotne jest monitorowanie liczby jeleniowatych i utrzymanie populacji jeleni na odpowiednim poziomie gwarantującym wystąpienie szkód gospodarczo znośnych.

W uprawach gatunków liściastych mogą wystąpić uszkodzenia powodowane przez gryzonie. Prawie corocznie rejestruje się szkody w uprawach i młodnikach od drobnych gryzoni.

W sumie szkody od zwierząt stwierdzono na 353,3 ha.

Podsumowując z czynników biotycznych największe zagrożenie dla drzewostanów stanowią: zwierzyna płowa, gryzonie, mniejsze infekcje grzybowe i bakteryjne, które jednak mają istotne znaczenie dla zachowania wybranych gatunków współcześnie i perspektywicznie. Niewielkim lokalnie i aktualnie zagrożeniem dla drzewostanów dębowych są foliofagi i ich gradacyjne pojawy.

W szerszym kontekście ekologicznym kluczowym zagrożeniem biotycznym są inwazyjne gatunki obce, które w rozmaity sposób zaburzają funkcjonowanie ekosystemów, wpływając na warunki glebowe, świetlne, kształtowanie się ścioły i w końcu kompozycję gatunków rodzimych, w tym powodując w skrajnych przypadkach znaczne zubożenie lub przekształcenie składu gatunkowego ekosystemów leśnych. W warunkach Nadleśnictwa Gryfino areał występowania inwazyjnych gatunków drzewiastych zestawiony został wyżej w rozdziale dot. neofityzacji. Z listy IGO na terenie Nadleśnictwa występują: niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera* (zwłaszcza nad Odrą na zachodnim brzegu), rdestowiec ostrokończysty *Reynoutria japnica* (na przydrożach śródleśnych w północnej części Puszczy Bukowej oraz nad Odrą na zachodnim brzegu), rdestowec sachaliński *Reynoutria sachalinensis* (nad Odrą na zachodnim brzegu), barszcz Sosnowskiego *Heraleum sosnovskii* (przydroża i skraje lasu przy Szczecinie Podjuchy).

7.2.2. Czynniki abiotyczne

Spośród czynników przyrody nieożywionej największe zagrożenie dla lasów Nadleśnictwa stanowią silnie wiejące porywiste wiatry, susze i okresy wysokich temperatur. W mniejszym stopniu mogą wystąpić uszkodzenia od przymrozków oraz podtopienia.

- **Wiatry**

W ostatnim latach zdarzają się silne wiatry typu huraganowego powodujące szkody w drzewostanach Nadleśnictwa. Zjawisku trudno zaradzić, szkody można jedynie ograniczyć poprzez właściwe ukształtowanie struktury wiekowej drzewostanów na kierunku przeważających wiatrów zachodnich. Z drugiej strony na obszarach chronionych wpływ wiatrów na drzewostany odpowiada w znaczącym zakresie za wydzielanie martwego drewna, co ma kluczowy (korzystny) wpływ na ocenę stanu zachowania leśnych siedlisk przyrodniczych.

• Opady śniegu

Śnieg największe szkody wyrządza pod postacią okiści. Okiść powstaje podczas bezwietrznej pogody i przy temperaturze około 0° C, kiedy mokry śnieg pada dużymi płatami i powoduje nadmierne obciążanie koron drzew. Skutkiem okiści jest łamanie wierzchołków i gałęzi, przyginanie drzew cienkich, nadrywanie korzeni, wreszcie łamanie pni i wywracanie drzew. Okiść może spowodować duże szkody szczególnie w zaniedbanych pielęgnacyjnie młodnikach, gdzie współczynnik smukłości ($H/d_{1.3}$) jest większy od 1. W celu uniknięcia szkód od okiści należy wykonywać cięcia pielęgnacyjne w taki sposób i z taką częstotliwością, aby nie dopuścić do wybujania drzewostanu

• Zmiany stosunków wodnych

Głównym czynnikiem wpływającym na kondycję drzewostanów jest ilość opadów i poziom wód gruntowych. Susze do niedawna były uznawane za szczególnie niebezpieczne głównie dla nowo zakładanych upraw, powodując wiosną i wczesnym latem wysychanie wysadzonych drzew. Postępujące, niekorzystne zmiany mają coraz mocniejszy wpływ także na starsze drzewostany osłabiając je, hamując wzrost drzew i zwiększając ryzyko pożarów w lasach. Coraz częściej powtarzające się susze w połączeniu ze wzrostem temperatur i okresami bardzo wysokich temperatur w okresie wegetacyjnym powodują ciąg zmian pogłębiających wpływ tych zjawisk – wysychające mokradła i zbiorniki tracą swój potencjał retencyjny, na przyległych obszarach upraw rolniczych rośnie pozyskanie wód w celu nawadniania upraw. Coraz częściej występują już nie tylko susze atosferyczne (okresy niższych opadów), rolniczych (niedostateczna ilość wody dla rozwoju roślin), ale też wyraźne są symptomy typowe dla susz hydrologicznych – wysychanie i obniżanie się obszarów źródliskowych, spadek przepływu wód w ciekach i ich wysychanie, wysychanie mokradeł i zbiorników, grądowacenie lasów łęgowych.

W starszych drzewostanach, zwłaszcza iglastych, susze letnie są bardzo groźne ze względu na zwiększone zagrożenie pożarowe. Zmiana stosunków wodnych przyczynia się do osłabienia kondycji drzew szczególnie starszych, o mniejszych zdolnościach przystosowawczych, które stają się podatne na ataki ze strony szkodników wtórnych oraz grzybów patogenicznych.

Poziom wody gruntowej odgrywa szczególne znaczenie na siedliskach wilgotnych i mokrych, gdzie zmiany są szczególnie istotne dla zachowania cennych siedlisk przyrodniczych i związanych z nimi gatunków.

• Przymrozki

Istotnym zagrożeniem dla upraw i szkółek jest wystąpienie temperatur poniżej 0°C w trakcie wegetacji. Przymrozki późne powodują obumieranie nowych, niezdrewniałych przyrostów i liści. Zagrożenie występuje corocznie, zwłaszcza w miesiącu maju. Do najbardziej wrażliwych gatunków należą dąb i buk. Zmiany warunków klimatycznych powodując rozchwianie wiru polarnego skutkują tym, że okresy wiosennych ociepleń i występowania przymrozków zdarzają się coraz częściej i a różnice temperatur są bardzo wysokie.

7.2.3. Czynniki antropogeniczne

- **Pożary**

Najbardziej zagrożone są drzewostany sosnowe, głównie na siedlisku Bśw i BMśw. Zagrożenie znacznie wzrasta na terenach atrakcyjnych wypoczynkowo, przy torach kolejowych, drogach publicznych. Należy pamiętać, że na obszarach sąsiadujących z lasami częstym zjawiskiem jest wypalanie w okresie przedwiośnia suchej roślinności trawiastej. Większość pożarów spowodowana jest przez nieostrożne posługiwaniem się ogniem oraz podpalenia.

Do czynników ryzyka związanego z pożarami należy masowy ruch turystyczny oraz wypoczynek ludności na terenach leśnych związany lasach Nadleśnictwa z bezpośrednim sąsiedztwem miasta Szczecina.

- **Zanieczyszczenie powietrza**

Na jakość powietrza składają się naturalne procesy i zjawiska zachodzące w atmosferze oraz emisje substancji związanych z działalnością człowieka. Zanieczyszczenie powietrza nie jest ograniczone tylko do miejsca jego powstania, a zasięg jego oddziaływania jest często trudny do określenia. Dlatego w celu zmniejszenia wpływu emisji antropogenicznej na środowisko konieczne jest podejmowanie działań proekologicznych. Główny kierunek inicjatyw jest skierowany na redukcję emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z procesów technologicznych oraz ograniczenie "niskiej emisji".

Na terenie Nadleśnictwa Gryfino mamy do czynienia z emisją liniową czyli komunikacyjną związaną z transportem samochodowym oraz emisją powierzchniową (rozproszoną) czyli sumą emisji z palenisk domowych, lokalnych kotłowni, niewielkich zakładów rzemieślniczych, oczyszczania ścieków w otwartych urządzeniach i składowania odpadów. Ponadto faktem jest, że bardzo duże zanieczyszczenia pyłami i gazami emitowane są przez zespół elektrowni „Dolna Odra”, Zakłady Chemiczne w Policach oraz miasto Szczecin.

Obszar Nadleśnictwa kwalifikuje się do klasy strefy A czyli stężenia dopuszczalne zanieczyszczeń nie zostały przekroczone.

- **Stan czystości wód**

W największym stopniu na stan wód wpływają:

- punktowe źródła zanieczyszczeń czyli zrzuty ścieków bytowych, komunalnych i przemysłowych, a także wód opadowych;
- zanieczyszczenia obszarowe pochodzące głównie z rolnictwa tj. przede wszystkim obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenie azotanami pochodzenia rolniczego tzw. OSN;
- pobór wody do celów komunalnych i przemysłowych, pobory na potrzeby małej retencji, do nawodnień, na potrzeby napełniania stawów rybnych.

Inne ważne źródła zanieczyszczeń wód stanowią także: powiększanie terenów rekreacyjnych i zabudowy letniskowej oraz niedostateczna sanitacja wsi.

- **Szlaki komunikacyjne**

Istotnymi barierami ekologicznymi ze względu na grodzenia, duży ruch pojazdów i kontrast ekologiczny (nasypy, nawierzchnia, hałas, światła) są drogi kołowe i kolejowe. Na obszarze Nadleśnictwa są to zwłaszcza: autostrada A6 (Kołbaskowo-Rzęśnica), droga krajowa S3 (Szczecin – Gorzów Wielkopolski), droga krajowa S10 (Szczecin – Stargard Szczeciński), droga krajowa 31 (Szczecin – Chojna), drogi wojewódzkie: 119 Szczecin – Pyrzyce, 120 (Gryfino-Stare Czarnowo), 121 (Banie – Gryfino), linia kolejowa nr 273 Szczecin – Kostrzyn. Przejścia dla zwierząt dużych znajdują się na terenach leśnych w ciągu drogi S3, powstaje na drodze S10.

- **Obiekty wojskowe**

Współcześnie użytkowana jest tylko strzelnica wojskowa w Leśnictwie Klucz k. Szczecina Podjuch. Na terenie Nadleśnictwa znajdują się poza tym dawne obiekty wojskowe jak poligon saperski Uroczysko Mosty (oddz. 277, 279 obr. Rozdoły), Uroczysko Bunkry (oddz. 309, 310 obr. Rozdoły).

- **Linie wysokiego napięcia**

Znajdujące się na terenie Nadleśnictwa linie wysokiego napięcia również posiadają cechy zagrażające środowisku. Głównym aspektem jest promieniowanie elektroenergetyczne występujące na tych obszarach. Istnieje również ryzyko wystąpienia pożarów. Ich istnienie wiąże się też z fragmentacją kompleksów leśnych. Najczęściej wykształca się pod liniami roślinność zastępcza zdominowana przez gatunki ekspansywne takie jak trzcinnik piaskowy. Z drugiej strony utrzymywanie trwałych siedlisk bezleśnych na uboższych siedliskach sprzyja utrzymywaniu takich siedlisk jak suche wrzosowiska, czy jałowczyska.

- **Inne negatywne oddziaływania człowieka na las i środowisko przyrodnicze**

- znaczna presja ludzka na lasy związana zwłaszcza z bezpośrednim sąsiedztwem miasta Szczecin – wydeptywanie, zaśmiecanie, płoszenie zwierząt;
- istnienie barier ekologicznych, utrudniających migracje zwierząt, poza opisanymi wyżej szlakami komunikacyjnymi na rosnącą izolację ekologiczną kompleksów leśnych wpływa też zmniejszające się zróżnicowanie krajobrazu rolniczego – zanikanie i likwidacja mokradeł, oczek śródpolnych, zadrzewień, a zwłaszcza urbanizacyjna terenów dotąd rolniczych i grodzenia na rozległych przestrzeniach gruntów rolnych;
- wypalanie nieużytków, poboczy dróg, łąk, trzcinowisk itp.;
- zaśmiecanie lasu oraz istnienie dzikich wysypisk śmieci;
- nieuprawnione tzw. dzikie pozyskiwanie kopalin złóż mineralnych, głównie piasku i żwiru;
- niewystarczające zaopatrzenie miejscowości w sieć kanalizacyjną, gromadzenie ścieków w przydomowych szambach nie zawsze spełniających normy szczelności oraz ich spontaniczne opróżnianie;
- intensywna gospodarka rolna wpływająca na zanieczyszczenie wód pozostałościami środków ochrony roślin i azotanami z nawozów sztucznych;
- długoterminowe składowanie obornika w nieodpowiednich warunkach oraz wywożenie nawozów organicznych i wylewanie gnojowicy w nieodpowiednim terminie i w dawkach przekraczających normy dobrej praktyki rolnej;
- niszczenie infrastruktury służącej zagospodarowaniu turystyczno-rekreacyjno-informacyjnemu tj. głównie tablic i urządzeń;
- nielegalne pozyskanie drewna, stroiszu, choinek;
- wprowadzanie obcych gatunków inwazyjnych i ozdobnych w lesie w pobliżu zabudowań, też zawlekanych wraz z odpadami z ogrodów;
- rozjeżdżanie lasów quadami, motocyklami crossowymi, rowerami górskimi, włącznie z tworzeniem szlaków, wykopów, nasypów;
- kłusownictwo;
- składowisko odpadów dla miasta i gminy Gryfino;
- elektrownia „Dolna Odra”.

8. PLAN DZIAŁAŃ

Działania obligatoryjne wynikające z ustaleń planów ochrony i planów zadań ochronnych zestawione zostały w załączniku 2. Niniejszy zbiór działań fakultatywnych oparty został o rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej; Instrukcję ochrony lasu oraz uwarunkowania lokalne ochrony przyrody.

8.1. Wskazania ochronne ograniczające negatywny wpływ na formy ochrony przyrody

Zaleca się:

- otoczenie opieką istniejących i proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów o walorach kwalifikujących do ochrony, w tym wykonywanie przynajmniej raz w roku wizji terenowych rezerwatów, pomników przyrody i użytków ekologicznych mających na celu identyfikację zagrożeń i potrzeb działań w celu osiągnięcia celów ochrony;
- podjęcie starań o uznanie prawne proponowanych form ochrony przyrody;
- podnoszenie wiedzy przyrodniczej pracowników Nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie chronionych i zagrożonych gatunków roślin, grzybów, zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych;
- prowadzenie aktualizowanej ewidencji występowania stanowisk gatunków chronionych, siedlisk przyrodniczych, obiektów cennych przyrodniczo;
- zgłaszanie do RDOŚ stanowisk gatunków, dla których wyznacza się strefy ochrony, systematyczne monitorowanie już istniejących,
- prowadzenie nadzoru w trakcie patroli przez Straż Leśną stanu form ochrony przyrody i podejmowanie interwencji w przypadku stwierdzenia naruszeń zakazów obowiązujących w tych obszarach, współpraca w tym zakresie z RDOŚ.

8.2. Postępowanie w projektowanych formach ochrony przyrody oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie

Zaniechanie działań oddziałujących negatywnie i zagrażających zachowaniu walorów wskazywanych jako przedmiot ochrony.

Zdarzenia istotne z punktu widzenia obowiązujących przepisów odnoszących się do form ochrony przyrody należy dokumentować w kronice programu ochrony przyrody, a w uzasadnionych przypadkach (np. wystąpienia uszkodzeń) informować organ sprawujący nadzór nad daną formą ochrony przyrody.

8.3. Postępowanie w ekosystemach wodno-mokradłowych oraz ich bezpośrednim sąsiedztwie; kształtowanie stosunków wodnych

Zaleca się:

- ochronę stosunków wodnych na terenie Nadleśnictwa poprzez:

  - utrzymywanie naturalnego charakteru brzegów bagien, jezior, cieków, rzek (w tym w szczególności nie realizowanie odwodnień)

  - zachowanie w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego istniejących torfowisk i źródlisk, z wyłączeniem ew. ograniczania sukcesji drzew i krzewów na bezleśnych torfowiskach stanowiących siedlisko chronionych gatunków torfowiskowych takich jak rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne;

  - wokół bagien stanowiących osobne wydzielenia zaleca się w trakcie wykonywania cięć rębnych zachowywanie lub kształtowanie stref pasa ochronnego, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia;

  - wyłączenie z użytkowania rębnego drzewostanów na zabagnionych, trudno dostępnych siedliskach Bb, BMb, LMb, Ol i OlJ;

  - ze względu na zmiany warunków klimatycznych rekomendowana jest przebudowa dawnej sieci melioracyjnej zmniejszająca odprowadzanie wód – budowa progów piętrzących, tolerowanie piętrzeń wykonywanych przez bobry.

Nie wykonuje się:

- cięć zupełnych bezpośrednio przy źródłach, torfowiskach i źródliskach,
- rębni zupełnych oraz rębni gniazdowych w pasie o szerokości 25 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych.

W miejscach tych zaleca się pozostawianie naturalnych stref ekotonowych lub ich tworzenie poprzez sadzenie krzewów – w razie ich braku, oraz pielęgnowanie.

Nie wykonuje się zrywki drewna wzdłuż koryt cieków naturalnych; szlaki operacyjne projektuje się z wykorzystaniem istniejących już szlaków operacyjnych lub luk w drzewostanie, w odległości minimum 10 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych;

Zrywka w poprzek koryt jest dopuszczalna, ale tylko w miejscach do tego przystosowanych.

W celu ograniczania odpływu wód z kompleksów leśnych oraz retencjonowania wody, głównie w glebie, na siedliskach bagiennych oraz w naturalnych zbiornikach wodnych zaleca się odpowiednio do potrzeb likwidację, konserwację, modernizację, remont, budowę lub zaniechanie utrzymania infrastruktury wodnej liniowej.

W przypadku budowy zbiorników retencyjnych, o funkcji p.poż. i innych na terenie w zarządzie Nadleśnictwa:

- unikać lokalizowania zbiorników w pobliżu potencjalnych źródeł zanieczyszczeń wód;
- preferowanie budowy kilku mniejszych zbiorników o różnej głębokości i urozmaiconej linii brzegowej zamiast budowy jednego dużego zbiornika;
- stosować rozwiązania projektowe pozwalające na kolonizację zbiorników przez organizmy wodne i wodno-lądowe, np. przez: formowanie brzegów umożliwiających

swobodne dojście do brzegu i wyjście z wody, tworzenie struktury dna umożliwiającej zakorzenienie się roślinności szuwarowej oraz kształtowanie strefy ekotonu pomiędzy środowiskiem wodnym a lądowym.

Chronić tamy wybudowane przez bobra europejskiego *Castor fiber*, powodujące renaturyzację dolin lub koryt cieków naturalnych, ograniczające odpływ wód i zwiększające uwilgotnienie otaczających gruntów, z zastrzeżeniem, że ich funkcjonowanie nie powinno stwarzać zagrożenia dla życia, zdrowia i mienia.

8.4. Wytyczne dotyczące postępowania na siedliskach przyrodniczych Natura 2000

Fakultatywne wskazania ochronne[3]:

4030 – ochrona wrzosowisk występujących jako drobnopowierzchniowe płaty zwykle nie wymaga szczególnych działań, a tylko kontynuacji funkcjonowania dotychczasowych czynników, które je kształtują. Niedopuszczanie do zacienienia wrzosowisk i odsłanianie obrzeży lasów. Hamowanie naturalnej sukcesji roślinności, polegające na usuwaniu podrostu gatunków drzewiastych (głównie sosny). Zabiegi te powinno się przeprowadzać w okresie zimowym, tak by nie zniszczyć roślinności krzewinkowej wraz z powierzchniową warstwą gleby.

3150, 3160 – zarządzanie siedliskiem wymaga działań na poziomie obszaru wodnego – zlewni bezpośredniej i pośredniej. Na całym obszarze wodnym mieszczącym siedlisko zaleca się jego ochronę poprzez: ochronę stref brzegowych, wyznaczenie stref działań ochronnych, ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów.

6120, **6210*** - podstawowym zaleceniem jest niezalesianie, wprowadzenie na murawach kserotermicznych koszenia lub kontrolowanego wypasu (np. owiec, kóz). Doraźnym działaniem może być również mechaniczne usuwanie podrostu drzew i krzewów z terenów podlegających sukcesji wtórnej;

7110*, 7120, 7140 – kluczowym elementem ochrony torfowisk mszarnych jest zapewnienie optymalnych warunków hydrologicznych, tj. stanu silnego i stabilnego uwodnienia, dlatego wszelkie zalecenia dotyczące ochrony torfowisk mszarnych powinny uwzględniać możliwości zachowania istniejących korzystnych warunków hydrologicznych lub ich poprawy. Metody ochrony torfowisk mszarnych obejmują zarówno ochronę bierną, jak też czynną, w tym usuwanie podrostów drzew zagrażających nadmiernym zacieniem mszarów i pogorszeniem warunków wodnych (z powodu transpiracji), w przypadku olszy też zmianą warunków troficznych.

9110, 9130 – w lasach gospodarczych zalecane jest stosowanie rębni złożonych połączonych z dążeniem do zachowywania biogrup, odpowiedniego udziału drzew martwych i biocenotycznych (po

[3] Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000- podręcznik metodyczny.

min. 3 szt. na ha). Niekorzystne jest wprowadzanie i tolerowanie w nich gatunków obcych geograficznie i ekologicznie.

9160 – w razie potrzeby prowadzenie przebudowy w celu uzyskania docelowych składów gatunkowych. Ograniczyć wprowadzanie buka na siedliskach grądowych i promować na nich drzewostany dębowo-grabowe. Dążyć do zachowywania biogrup, odpowiedniego udziału drzew martwych i biocenotycznych (po min. 3 szt. na ha). Niekorzystne jest wprowadzanie i tolerowanie w nich gatunków obcych geograficznie i ekologicznie.

9190 – w razie potrzeby prowadzenie przebudowy w celu uzyskania docelowych składów gatunkowych, odstąpienie od preferowania świerka. Dążyć do zachowywania biogrup, odpowiedniego udziału drzew martwych i biocenotycznych (po min. 3 szt. na ha). Niekorzystne jest wprowadzanie i tolerowanie w nich gatunków obcych geograficznie i ekologicznie.

91D0* – podstawą wszystkich działań ochronnych jest zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska. Zaleca się wyłączenie najlepiej zachowanych fragmentów z gospodarki leśnej (włączenie do gospodarstwa specjalnego). Na siedliskach o zmienionych warunkach wodnych, po ich korekcie i w zależności od celu planowanego do osiągnięcia, zabiegi czynnej ochrony mogą polegać na usunięciu z drzewostanu gatunków niepożądanych.

91E0*, 91F0 – podstawą zachowania lasów łęgowych jest przede wszystkim zapewnienie warunków siedliskowych, w których funkcjonuje ten typ ekosystemu, poprzez utrzymanie właściwych warunków wodnych. W lasach gospodarczych zalecane jest wyłączenie z użytkowania rębnego. Z punktu widzenia ochrony niekorzystne jest wprowadzanie do siedliska gatunków obcych.

91I0* - kontrolować przed wnikaniem gatunków obcych, ekspansywnych i silnie zacieniających (klon, jawor, buk), poza tym zaleca się ograniczenie zabiegów do cięć pielęgnacyjnych oraz niezbędnych, związanych z odnowieniem drzewostanu cięć gniazdowych; użytkowanie powinno zmierzać w kierunku zróżnicowania wiekowego drzewostanu.

Fakultatywne wskazania ochronne wg Poradnika ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny:

Dla siedlisk przyrodniczych przyjęto typy drzewostanów, orientacyjne składy upraw, oraz rodzaje rębni na podstawie Załącznika do Aneksu nr 3/2014 z 27 sierpnia 2014 r. do Porozumienia nr 1/2009 z dnia 23 listopada 2009 r. zawartego pomiędzy Dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie i Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Szczecinie.

Przytoczone wskazania ochronne są wskazaniami ogólnymi o charakterze kierunkowym. Zapisy odnoszą się do siedlisk wykształconych prawidłowo, z optymalnym poziomem uwilgotnienia.
Zaplanowane zabiegi powinny mieć na celu zachowanie ciągłości istniejących siedlisk.

8.5. Ochrona różnorodności biologicznej

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zasad, zarządzeń i instrukcji.

W celu ochrony różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Gryfino zaleca się:

- dla zachowania leśnych zasobów genowych należy ściśle realizować zadania w zakresie ochrony genotypów rodzimych gatunków drzew leśnych;
- promować gatunki rodzime;
- dostosowywać skład gatunkowy upraw do odpowiednich typów siedliskowych lasu;
- przebudowę drzewostanów w kierunku zgodnym z typem siedliskowym i typem drzewostanu z zachowaniem zasad selekcji, hodowli oraz ochrony lasu stosowanych w wielofunkcyjnej gospodarce leśnej;
- w odpowiednich warunkach siedliskowych dążenie do powstawania drzewostanów zróżnicowanych pod względem wieku, składu gatunkowego i struktury;
- pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia;
- zachowanie w lasach starych, okazałych, często o ciekawych formach drzew lub kęp starodrzewi, drzew owocowych, klonów, lipy drobnolistnej, topól rodzimych, jarzębów, drzewiastych form: głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka;
- w maksymalnym stopniu wykorzystywać w odnowieniach dolne warstwy – naloty, podrosty, także na siedliskach uboższych – jeśli przedstawiają dobrą jakość i są zgodne z założonymi celami hodowlanymi;
- zaleca się zapewnienie udziału w drzewostanach drzew gatunków wczesnosukcesyjnych, w szczególności brzozy, osiki oraz wierzby iwy, w formie domieszek, w udziale dostosowanym do wymagań typów siedliskowych lasu oraz siedlisk przyrodniczych (wymienione trzy gatunki mogą być akceptowane na wszystkich typach siedlisk leśnych w Nadleśnictwie);
- unikać wprowadzania gatunków obcych geograficznie, unikając też ew. zanieczyszczeń w materiale odnowieniowym (np. dąb czerwony wśród rodzimych dębów, olsza szara wśród rodzimej olszy czarnej, sosna czarna lub wejmutka wśród sosen zwyczajnych). Pojawiające się gatunki obce geograficznie o potencjale inwazyjnym (rozprzestrzeniające się samoistnie), takie jak zwłaszcza: czeremcha amerykańska, robinia akacjowa, dąb czerwony, klon jesionolistny; w mniejszym stopniu: kasztanowiec zwyczajny, sosna wejmutka; w miarę możliwości usuwać przy planowanych zabiegach gospodarczych;

- unikać wykonywania prac ziemnych i przejazdów przez płaty i w bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk gatunków obcych łatwo rozprzestrzeniających się wegetatywnie takich jak rdestowce, śnieguliczka, tawuła, tawlina;
- w celu zachowania różnorodności ekosystemów należy jak najszerzej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki drzew i krzewów;
- na terenie nadleśnictwa unikać zalesiania śródleśnych łąk, skarp oraz niewielkich otwartych powierzchni (w celu zachowania bogactwa i różnorodności krajobrazowej);
- enklawy śródleśne na gruntach leśnych, na których stwierdzono stanowiska gatunków chronionych związanych z terenami otwartymi (gatunki muraw napiaskowych i kserotermicznych, torfowiskowe), utrzymuje się w niepogorszonym stanie przez usuwanie, w razie potrzeby, drzew i krzewów.
- wywieszanie, w miarę potrzeb (zwłaszcza w drzewostanach pozbawionych drzew starych), drewnianych budek dla ptaków i nietoperzy;
- nie zalesiać powierzchni pozostawionych do naturalnej sukcesji;
- w lasach użytkowanych rębniami zupełnymi pozostawia się do naturalnego obumarcia co najmniej 5% powierzchni drzewostanów w formie biogrup na zrębach lub większych fragmentów drzewostanów przeznaczonych do użytkowania rębnego, chyba że występują przesłanki, w szczególności nadmiernie pojawiające się i rozprzestrzeniające organizmy szkodliwe, uzasadniające odstąpienie od tego wymagania; oceny spełnienia wymagania dokonuje się w cyklu 10-letnim;
- zaleca się, aby pozostawiane ww. biogrupy, obejmowały drzewa dziuplaste, drzewa z gniazdami wieloletnimi oraz inne żywe drzewa biocenotyczne, w tym drzewa należące do gatunków uznawanych za długowieczne, drzewa martwe, podmokłe mikrosiedliska lub inne struktury drzewostanu pełniące lokalnie istotne funkcje biocenotyczne;
- w drzewostanach rębnych użytkowanych rębniami złożonymi pozostawia się 3–5 żywych drzew w przeliczeniu na 1 ha odnawianej powierzchni, przy czym grupuje się je w ramach nieużytkowanych powierzchni z uwzględnieniem ww zaleceń;
- wyróżniające się fragmenty lasów ze względu na siedliska gatunków zagrożonych i chronionych, ich zróżnicowanie, w szczególności w odniesieniu do grup ekologicznych związanych ze starymi drzewostanami, w tym w fazie rozpadu, zaleca się utrzymywać w formie ekosystemów referencyjnych bez wskazań gospodarczych.

8.6. Ochrona stanowisk gatunków chronionych i lokalnie rzadkich

W stosunku do gatunków grzybów (w tym porostów) i roślin naczyniowych, których stanowiska są wymienione w niniejszym Programie, zaleca się:

- upowszechnienie wiedzy o wymienionych gatunkach, ich wymagań ekologicznych, stwierdzonych stanowisk wśród pracowników służby leśnej w Nadleśnictwie;
- aktualizowanie waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa o nowe stanowiska chronionych gatunków roślin, grzybów i zwierząt;
- podczas prowadzenia zabiegów gospodarczych sukcesywnie eliminować gatunki ekspansywne i inwazyjne (czeremcha amerykańska) zagrażające bezpośrednio stanowiskom cennych roślin;
- podczas projektowania szlaków zrywkowych (ciągów technologicznych) na etapie sporządzania szacunków brakarskich uwzględniać wszystkie elementy związane z ochroną przyrody, w tym stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin – ich stanowiska zaznaczyć na szkicu powierzchni manipulacyjnej. Przy użytkowaniu rębnym pozostawiać biogrupy i/lub kępy z wszystkimi warstwami lasu.
- Prowadzenie upraw zachowawczych najrzadszych i zagrożonych populacji roślin naczyniowych w arboretum w Glinnej. Wykorzystanie pozyskanych tam diaspor do tworzenia stanowisk zastępczych i zasilania populacji wyjściowych.

W zakresie ochrony stanowisk cennych roślin zarodnikowych i grzybów nadrewnowych zaleca się kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego drewna i drzew biocenotycznych.

W zakresie ochrony starych i cennych drzew:

- Zaleca się zachowywać drzewa cenne o rozmiarach pomnikowych oraz drzewa o szczególnych cechach (tworzące określone układy przestrzenne np. aleje, stanowiące pamiątkę kultury leśnej np. pojedyncze drzewa egzotyczne, uznane za lokalnie rzadkie lub ginące, reprezentujące unikatowe formy oraz będące przykładami unikatowych zjawisk biologicznych np. zrosty drzew).
- Zaleca się monitorowanie stanu zachowania drzew będących uznanymi pomnikami przyrody i w zależności od potrzeb, po uzgodnieniu z organem ochrony przyrody podjęcie odpowiednich działań ochronnych.
- Nie należy wprowadzać istotnych zmian w bezpośrednim otoczeniu drzew pomnikowych. Nie należy niszczyć roślinności epifitycznej, nie składować pozostałości zrębowych i innych odpadów w promieniu 10 m. od drzewa. Drzew pomnikowych nie należy wycinać, uszkadzać, należy je pozostawiać na pniu, aż do naturalnego ich rozkładu, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu.
- Należy dążyć do zachowania w lasach nadleśnictwa jak największej liczby drzewiastych form głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka. Nie eliminować ze składu podczas zabiegów krzewów rodzimych z odnowienia naturalnego.

Zalecenia w zakresie ochrony fauny kręgowców:

- Zgłaszanie do RDOŚ stanowisk gatunków, dla których wyznacza się strefy ochrony.
- Należy przestrzegać regulacji prawnych obowiązujących w strefach ochrony gatunków chronionych (strefy ochronne gniazd). Zabiegi gospodarcze prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Podczas przygotowywania działań na powierzchni manipulacyjnej oznacza się, a następnie pozostawia drzewa dziuplaste, drzewa z gniazdami ptaków o średnicy powyżej 25 cm, inne gniazda wieloletnie, stwierdzone jako zasiedlone stanowiska lęgowe ptaków na gniazdach jednorocznych, a także drzewa biocenotyczne.
- W zależności od potrzeb w drzewostanach sosnowych dążyć do rozwieszenia skrzynek lęgowych, w tym skrzynek dla nietoperzy. Skrzynki dla nietoperzy należy koncentrować na skraju lasu, oraz w pobliżu skraju bagien, zrębów i upraw.
- Zaleca się zachowywać miejsca rozrodu płazów i gadów poprzez kształtowanie stref ekotonowych, ochronę siedlisk hydrogenicznych w lasach.

Zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców:

- Zaleca się pozostawiać wszystkie pozostałości alei śródleśnych. W miarę możliwości, np. w uprawach dochodzących do ważniejszych dróg leśnych, wprowadzić przy tych drogach jedno- lub dwustronne śródleśne zadrzewienia alejowe. Stosować do tego materiał o charakterze zadrzewieniowym. Wprowadzać m.in. Db, Lp, Kl, Wz, Jrz, Js, Wb stosownie do stwierdzonych na gruncie warunków mikrosiedliskowych (na siedliskach borowych i lasów mieszanych ograniczyć się do Db, Jrz).
- Zaleca się pozostawiać dzikorosnące drzewa owocowe (jabłoń dzika, grusza, czereśnia ptasia; nie dotyczy to dziczejących gatunków uprawnych – jabłoni domowej, orzecha włoskiego, śliwy domowej; gatunki takie zaleca się tolerować tylko jako pamiątki dawnej kultury w miejscach dawnych osad).
- Zapewnienie w ekosystemach leśnych materii organicznej, przede wszystkim ilości martwego i rozkładającego się drewna. Martwe drzewa pozostawia się w celu zapewnienia ciągłości występowania martwego drewna, dążąc do średniego poziomu minimum 3 martwych drzew w przeliczeniu na 1 ha powierzchni leśnej, przy czym jego ilość nie może w szczególności stwarzać zagrożenia pożarowego, ryzyka wystąpienia szkodliwych czynników biotycznych. W przypadku uzasadnionego zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i mienia martwe i inne biocenotyczne drzewa obala się i pozostawia. Pozostawiać w miarę możliwości martwe drzewa o największym potencjale biocenotycznym, zalecenia nie stosować do gatunków obcych geograficznie i ekologicznie.

- Zapewnienie w ekosystemach leśnych obecności drzew biocenotycznych, dążąc do średniego poziomu minimum trzech takich drzew w przeliczeniu na 1 ha powierzchni leśnej. Za drzewa biocenotyczne uznaje się okazy, które pełnią wyróżniającą się, w danych warunkach przyrodniczych, rolę w zachowywaniu różnorodności biologicznej, np.:
  a) drzewa dziuplaste;
  b) drzewa z wieloletnimi gniazdami ptaków;
  c) drzewa wyróżniające się wiekiem, rozmiarami lub pokrojem;
  d) pojedyncze okazy lub grupy drzew gatunków domieszkowych, nektarodajnych, owocodajnych;
  e) drzewa, na których występują owocniki grzybów nadrzewnych;
  f) drzewa, w których występują próchnowiska

8.7. Zasady wyznaczania i projektowania stref buforowych, ekotonowych i krajobrazowych

W lasach Nadleśnictwa Gryfino zaleca się niestosowanie cięć zupełnych w obrębie siedlisk bagiennych (wszystkie Bb, BMb, LMb oraz Ol w 3 stopniu uwilgotnienia) i w pasie o szerokości 25 m od linii brzegu naturalnych cieków i zbiorników wodnych. Zaleca się ograniczenie cięć zupełnych w strefie buforowej o szerokości jednej wysokości drzewostanu wokół wydzieleń taksacyjnych ze zdiagnozowanym siedliskiem bagiennym (wszystkie Bb, BMb, LMb oraz Ol w 3 stopniu uwilgotnienia). Powyższe nie dotyczy sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.

Ponadto zaleca się dążyć do tego, aby strefy ekotonowe były maksymalnie wypełnione przez roślinność zielną, krzewy i drzewa w układzie pionowym i poziomym. Ma to na celu wytworzenie pełnej ściany lasu tzw. ściany okrajkowej ograniczającej wnikanie i penetrację wielu czynników wnętrza lasu, szczególnie z przelotowych tras komunikacyjnych, pól uprawnych oraz terenów zabudowanych.

8.8. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach

Zachwywać pozostałości dawnych cmentarzy, parków, zadrzewień towarzyszących dawnej zabudowie. Obszar cmentarzy wyłączyć z użytkowania. Na takich obszarach można tolerować obecność gatunków egzotycznych (lilaka, jaśminowca, śnieguliczki). Dopuszcza się zabiegi ograniczające rozwój krzewów zarastających mogiły. Uporządkować w przypadku konieczności. Proponuje się oznakowanie tych miejsc przez ustawienie tablic informacyjnych. Wszelkie czynności

dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

- Nie stosuje się rębni zupełnych w miejscach pamięci narodowej i kultu religijnego;
- W miejscach, o których mowa w pkt 5, zaleca się pozostawianie stref buforowych lub ich tworzenie, w szczególności przez sadzenie krzewów oraz pielęgnowanie lasu;
- Zaleca się zbieranie, gromadzenie i propagowanie informacji dotyczących historycznego i zwyczajowego nazewnictwa terenowego (nazwy dróg, alei, fragmentów lasu, jezior), informacje o dawnych leśnikach, właścicielach lasu itp.);
- W waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa zamieszczać informacje o przydrożnych kapliczkach, obeliskach, tablicach pamiątkowych, starych słupach podziału powierzchniowego i innych podziałów będących pamiątkami kultury powszechnej i leśnej.
- Pozostawiać stare drzewa owocowe spotykane na terenach leśnych, szczególnie w miejscach dawnych osad.

9. PIŚMIENNICTWO

Biuro Usług Ekologicznych i Urządzeniowo – Leśnych „Operat" S.C. *Materiały podstawowe Planu Ochrony – Rezerwat Przyrody „Kołowskie Parowy im. Józefa Lewandowskiego"*. 2006.
Domian G., Ziarnek K. Księga Puszczy Bukowej. RDOŚ w Szczecinie, Szczecin, 2010.
Domian G., Gutowski J., Kędra K., Nietrzpiel K. 2010. Potwierdzenie występowania Necydalis ulmi Chevrolat, 1838 (Coleoptera: Cerambycidae) w Polsce. Wiad. Entomol. 29(1): 25-31.
Domian G, Gierczyk B., Kujawa A., Ślusarczyk T. 2025. Grzyby wielkoowocnikowe rezerwatu przyrody Osetno (NW Polska). Przegląd Przyrodniczy 36, 3: 3-56.
Domian G., Szczepkowski A. 2023. First records of a rare polyporoid fungus, Odoria alborubescens, in Poland. Sylwan 167, 3: 161-173.
Dylawerska J., Dylawerski M. *Materiały podstawowe do Planu Ochrony Rezerwatu „Trawiasta Buczyna im. prof. Stefana Kownasa"*. Acer 2006.
Elaborat Nadleśnictwa Gryfino. BULiGL O/Gorzów Wlkp., 2016.
Friedrich S., Kaczorowski G., Wolender M. *Plan Ochrony Rezerwatu Częściowego „Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem"*. Szczecin 2000.
Gawroński A. *Plan Ochrony Rezerwatu Przyrody „Osetno"*. Frugile – Poznań 2011.
Głowaciński Z., (red.), *Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce*. PWRiL. Warszawa 2001.
Głowaciński Z., Nowacki J.,(red.), *Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce.* IOP PAN w Krakowie; AR w Poznaniu. 2004.
Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie. Warszawa 1996.
Instrukcja urządzania lasu. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2012.
Jackowiak B., Żukowski W. *Ginące i Zagrożone Rośliny Naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski*. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań 1995.
Janyszek S., Janyszek M., Śliwa P. *Dokumentacja Planu Ochrony Rezerwatu Przyrody „Buczynowe Wąwozy im. prof. Floriana Celińskiego"*. Poznań 2006.
Kleczkowski A. S. *Objaśnienia mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony*. AGH Kraków 1990.
Kondracki J. *Polska. Geografia fizyczna Polski.* PWN. Warszawa 1988.
Kujawa A., Domian G., Kałucka I., L. 2026. Lista grzybów wielkoowocnikowych proponowanych jako gatunki wskaźnikowe starolasów w Polsce. Przegląd Przyrodniczy 37, 3:3-48.
Kujawa-Pawlaczyk J.,Pawlaczyk P.,Gawroński A. *Projekt planu ochrony rezerwatu przyrody „Źródliskowa Buczyna im. Jerzego Jackowskiego"*. Szamotuły 2006.
Matuszkiewicz J. M. *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2500000, 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony botaniczne (42.5)* (w *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej.* Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa 1994.
Matuszkiewicz J. M. *Regionalizacja geobotaniczna Polski.* IGiPZ PAN, Warszawa 2008.
Matuszkiewicz W. *Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa*. PAN, Warszawa 1995.
Matuszkiewicz W. *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski.* PWN 2005.
Mojski J. E. *Objaśnienia do Mapy Geologicznej Polski 1:200000.* Wydawnictwo Geologiczne. Warszawa 1977.
Pawlaczyk P. (red.). *Zasady ochrony przyrody w lasach gospodarczych – propozycja społeczna* 2008.
Podział hydrograficzny Polski. IMiGW, Warszawa 1983.
Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – praca zbiorowa. Warszawa 2004.
Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Gryfino na lata 2007-2016.
Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019. Szczecin 2011.
Opracowanie warunków korzystania z wód regionu wodnego Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego. Gliwice 2012.
Ruta R. 2025. Cis fissicollis Mellié, 1849 (Coleoptera: Ciidae) w Puszczy Bukowej koło Szczecina. Wiadomości Entomologiczne 44: 57-59
Rutkowski P. *Podstawowe materiały do Planu Ochrony Rezerwatu Przyrody „Bukowe Zdroje im. prof. Tadeusza Dominika"*. 2006.
Standardowy Formularz Danych *Wzgórza Bukowe*
Standardowy Formularz Danych *Dolna Odra*
Standardowy Formularz Danych *Dolina Płoni i Jezioro Miedwie*
Standardowy Formularz Danych *Las Baniewicki*
Standardowy Formularz Danych *Dolina Tywy*
Standardowy Formularz Danych *Ostoja Wełtyńska*
Standardowy Formularz Danych *Jeziora Wełtyńskie*
Standardowy Formularz Danych *Dolina Dolnej Odry*

Standardowy Formularz Danych *Jezioro Miedwie i okolice*
Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego. Szczecin 2010.
Szafer W., Pawłowski B. *Szata roślinna Polski.* PWN, Warszawa.
Woś A. *Klimat Polski.* PWN, Warszawa 1999.
Woś A. *Regiony klimatyczne Polski w świetle częstości występowania różnych typów pogody.* PAN, Warszawa 1993.
Woś A. *Typy pogody, Regiony klimatyczne (31.8)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej.* Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN, Warszawa 1994.
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. *Stan Środowiska w Województwie Zachodniopomorskim. Raport 2015. BIP* Szczecin 2015.
www.szczecin.rdos.gov.pl
www.natura2000.gdos.gov.pl
www.natura2000.mos.gov.pl
www.zpkwl.pl
www.gryfino.szczecin.lasy.gov.pl
Wojewoda W., Ławrynowicz M.: *Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych zagrożonych w Polsce.*2006.
Zarzycki K., Kaźmierczakowa R.,(red.). *Polska Czerwona Księga Roślin*. Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków 2001.
Zasady Hodowli Lasu. Warszawa 2011.
Zielony R., Kliczkowska A. *Regionalizacja przyrodniczo – leśna Polski 2010*. CILP, Warszawa 2012.

Spis tabel

Tabela 1. Funkcje lasu – zestawienie powierzchni 7
Tabela 2. Kategorie ochronności – zestawienie powierzchni 7
Tabela 3. Objaśnienie użytych w Programie skrótów i terminów 8
Tabela 4. Zestawienie liczby i powierzchni kompleksów leśnych 20
Tabela 5. Zestawienie liczby i powierzchni form ochrony przyrody (i ich otulin) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gryfino 25
Tabela 6. Zaplanowane działania ochronne w planie ochrony rezerwatu Bukowe Zdroje (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie) 30
Tabela 7. Zaplanowane działania ochronne w planie ochrony rezerwatu Kołowskie Parowy (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie) 37
Tabela 8. Zaplanowane działania ochronne w planie ochrony rezerwatu Trawiasta Buczyna (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie) 41
Tabela 9. Zaplanowane działania ochronne w planie ochrony rezerwatu Osetno (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie i Nadl. Gryfino zgodnie z przypisaną odpowiedzialnością) 47
Tabela 10. Zaplanowane działania ochronne w planie ochrony rezerwatu Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie, do Nadl. Gryfino adresowana jest tylko realizacja kontroli terenowych) 50
Tabela 11. Zaplanowane zadania ochronne dla rezerwatu Kamienieckie Wąwozy im. prof. Janiny Jasnowskiej (działania realizuje RDOŚ w Szczecinie z wyjątkiem realizacji kontroli terenowych adresowanych do pracowników Nadl. Gryfino) 56
Tabela 12. Zestawienie rezerwatów znajdujących się na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino 61
Tabela 13. Zestawienie proponowanych rezerwatów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gryfino 64
Tabela 14. Zestawienie powierzchni Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa" w zasięgu Nadleśnictwa Gryfino 66
Tabela 15. Zestawienie powierzchni Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry 69
Tabela 16. Zestawienie powierzchni Dolna Odra PLH320037 72
Tabela 17. Obszar Natura 2000 Dolna Odra PLH320037 – siedliska przyrodnicze (kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze) 75
Tabela 18. Obszar Natura 2000 Dolna Odra PLH320037 – gatunki roślin i zwierząt stanowiące przedmiot ochrony (kolorem zielonym wyróżniono gatunki związane z siedliskami leśnymi) 76

Tabela 20. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Dolna Odra PLH320037 77
Tabela 21. Zestawienie powierzchni Wzgórza Bukowe PLH320020 84
Tabela 22. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony - SOO Wzgórza Bukowe PLH320020 (kolorem zielonym oznaczono siedliska leśne stanowiące przedmioty ochrony, na czerwono wyróżniono siedliska o znaczeniu priorytetowym) 86
Tabela 23. Gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony - SOO Wzgórza Bukowe PLH320020 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym) 87
Tabela 25. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Wzgórza Bukowe PLH320020 89
Tabela 26. Zestawienie powierzchni Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006 98
Tabela 27. Gatunki roślin i zwierząt stanowiące przedmioty ochrony w SOO Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym) 102
Tabela 28. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony - SOO Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym, na czerwono wyróżniono siedliska o znaczeniu priorytetowym 103
Tabela 30. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych obszaru Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006 104
Tabela 31. Zestawienie powierzchni Ostoja Wełtyńska PLH320069 106
Tabela 32. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony - SOO Ostoja Wełtyńska PLH320069 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym, na czerwono wyróżniono siedliska o znaczeniu priorytetowym) 108
Tabela 33. Gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony - SOO Ostoja Wełtyńska PLH320069 109
Tabela 35. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Ostoja Wełtyńska PLH320069 110
Tabela 36. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony - SOO Dolina Tywy PLH320050 na gruntach Nadleśnictwa Gryfino (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym, na czerwono wyróżniono siedliska o znaczeniu priorytetowym 122
Tabela 37. Gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony - SOO Dolina Tywy PLH320050 123
Tabela 39. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Dolina Tywy PLH320050 124
Tabela 40. Zestawienie powierzchni Las Baniewicki PLH320064 141

Tabela 41. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony - SOO Las Baniewicki PLH320064 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym, na czerwono wyróżniono siedliska o znaczeniu priorytetowym) 144
Tabela 43. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Las Baniewicki PLH320064 144
Tabela 44. Zestawienie powierzchni Jeziora Wełtyńskie PLB320018 151
Tabela 45. Gatunki ptaków będące przedmiotem ochrony - OSO Jeziora Wełtyńskie PLB320018 153
Tabela 46. Zestawienie powierzchni Dolina Dolnej Odry PLB320003 155
Tabela 47. Gatunki ptaków będące przedmiotem ochrony - OSO Dolina Dolnej Odry PLB320003 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym) 158
Tabela 49. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Dolina Dolnej Odry PLB320003 161
Tabela 50. Zestawienie powierzchni Jezioro Miedwie i okolice PLB320005 162
Tabela 51. Gatunki ptaków będące przedmiotem ochrony - OSO Jezioro Miedwie i okolice PLB320005 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym) 165
Tabela 53. Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie zgodnie z Planem Zadań Ochronnych Jezioro Miedwie i okolice PLB320005 169
Tabela 54. Wykaz istniejących użytków ekologicznych na gruntach Nadleśnictwa Gryfino 169
Tabela 55. Użytek ekologiczny na gruntach Nadleśnictwa Gryfino, o niepewnej podstawie prawnej171
Tabela 56. Wykaz istniejących zespołów przyrodniczo-krajobrazowych 172
Tabela 57. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie N-ctwa Gryfino 175
Tabela 58. Wykaz zniesionych pomników przyrody na gruntach w zarządzie N-ctwa Gryfino 184
Tabela 59. Wykaz gatunków roślin podlegających ochronie gatunkowej oraz zagrożonych i ginących występujących na gruntach Nadleśnictwa Gryfino 190
Tabela 60. Wykaz gatunków grzybów podlegających ochronie gatunkowej oraz zagrożonych występujących na gruntach Nadleśnictwa Gryfino 196
Tabela 61. Gatunki zwierząt podlegające ochronie gatunkowej występujące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gryfino 197
Tabela 62. Zestawienie powierzchni ochrony strefowej w Nadleśnictwie Gryfino 228
Tabela 63. Zestawienie powierzchni siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie N-ctwa Gryfino 229
Tabela 64. Zestawienie mokradeł na gruntach N-ctwa Gryfino 233
Tabela 65. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m3] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego 240

Tabela 66. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m3] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury 241
Tabela 67. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m3] drzewostanów wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych 242
Tabela 68. Zestawienie miąższości drewna martwego 243
Tabela 69. Typy i podtypy krajobrazów w zasięgu terytorialnym N-ctwa Gryfino 244
Tabela 70. Powierzchnia siedlisk według ich stanu 254
Tabela 70. Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem 255
Tabela 71. Zestawienie powierzchni [ha] wg form degradacji - borowacenie 261
Tabela 72. Wykaz gatunków drzew i krzewów obcego pochodzenia stwierdzonych w Nadleśnictwie 263

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Nadleśnictwa Gryfino na tle korytarzy ekologicznych 22
Rysunek 2. Położenie rezerwatu Bukowe Zdroje (na północny-zachód od niego oznaczony jest rezerwat Zdroje położony poza gruntami Nadleśnictwa) [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 27
Rysunek 3. Położenie rezerwatu Kołowskie Parowy (po lewej) i Buczynowe Wąwozy (po prawej) [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 33
Rysunek 4. Położenie rezerwatu Trawiasta Buczyna [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 38
Rysunek 5. Położenie rezerwatu Źródliskowa Buczyna [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 42
Rysunek 6. Położenie rezerwatu Osetno [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 45
Rysunek 7. Położenie rezerwatu Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem. Po prawej rezerwat Kanał Kwiatowy położony poza gruntami Nadleśnictwa [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 49
Rysunek 8. Położenie rezerwatu Kurowskie Błota [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 53
Rysunek 9. Położenie rezerwatu Kamienieckie Wąwozy [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 54
Rysunek 10. Położenie rezerwatu Wysoka Skarpa Rzeki Tywy [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 58
Rysunek 11. Położenie rezerwatu Las Dębogórski [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 60
Rysunek 12. Położenie parków krajobrazowych – Szczecińskiego (kolor żółty) i Doliny Dolnej Odry (kolor niebieski) na tle zasięgu i lasów Nadleśnictwa [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 65
Rysunek 13. Specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000 na tle zasięgu i gruntów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 71
Rysunek 14. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Dolna Odra PLH320037 (wg SDF) 72
Rysunek 15. Położenie obszaru Dolna Odra PLH320037 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 73

Rysunek 16. Położenie obszaru Wzgórza Bukowe PLH320020 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 85
Rysunek 17. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Wzgórza Bukowe PLH320020 (wg SDF) 86
Rysunek 18. Położenie obszaru Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 99
Rysunek 19. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Dolina Płoni i Jezioro Miedwie PLH320006 (wg SDF). 101
Rysunek 20. Położenie obszaru Ostoja Wełtyńska PLH320069 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 106
Rysunek 21. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Ostoja Wełtyńska PLH320069 (wg SDF). 107
Rysunek 22. Położenie obszaru Dolina Tywy PLH320050 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 120
Rysunek 23. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Dolina Tywy PLH320050 (wg SDF). 121
Rysunek 24. Położenie obszaru Las Baniewicki PLH320064 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 141
Rysunek 25. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Las Baniewicki PLH320064 (wg SDF)..... 142
Rysunek 26. Położenie obszaru Jeziora Wełtyńskie PLB320018 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 151
Rysunek 27. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Jeziora Wełtyńskie PLB320018 (wg SDF). 152
Rysunek 28. Położenie obszaru Dolina Dolnej Odry PLB320003 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 156
Rysunek 29. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Dolina Dolnej Odry PLB320003 (wg SDF)..... 157
Rysunek 30. Położenie obszaru Jezioro Miedwie i okolice PLB320005 na tle lasów Nadleśnictwa Gryfino [w tle mapa © autorzy OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright)] 163
Rysunek 31. Klasy siedlisk (% pokrycia) – Jezioro Miedwie i okolice PLB320005 (wg SDF)..... 164
Rysunek 32. Wykaz zniesionych pomników przyrody na gruntach w zarządzie N-ctwa Gryfino..... 187
Rysunek 33. Roślinność potencjalna w zasięgu Nadleśnictwa Gryfino 235
Rysunek 34. Udział powierzchniowy wg gatunków panujących w drzewostanach Nadleśnictwa Gryfino 239

KRONIKA